

Møte torsdag den 12. juni 2014 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 81):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i opplæringslova, privatskolelova og folkehøgskoleloven (leksehjelp m.m.) (Innst. 223 L (2013–2014), jf. Prop. 68 L (2013–2014))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Iselin Nybø, Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om et særskilt kompetanseløft for å redusere andelen ikke-kvalifiserte tilsatte i grunnskolen (Innst. 211 S (2013–2014), jf. Dokument 8:46 S (2013–2014))
3. Innstilling fra kyrkje-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum og Ivar Odnes om innføring av ein times fysisk aktivitet kvar dag i skulen (Innst. 217 S (2013–2014), jf. Dokument 8:59 S (2013–2014))
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i privatskolelova (Innst. 232 L (2013–2014), jf. Prop. 75 L (2013–2014))
5. Interpellasjon fra representanten Rasmus Hansson til olje- og energiministeren:
«Norge sitter på noen av de beste vindressursene i Europa, ikke minst når det gjelder havvind. Etter at det første klimaforliket ble inngått i 2008, har det blitt bevilget betydelig støtte til forskning på havvind i Norge, blant annet gjennom opprettelse av to Forskningscentre for miljøvennlig energi (FME), finansiering av vindklynger i Midt-Norge og Bergen, og til pilotprosjekt gjennom Enova. Det juridiske rammeverket kom på plass gjennom havvindloven i 2010. Den store optimismen i havvindmiljøene i 2008 har imidlertid blitt snudd til pessimisme, som følge av en vedvarende høykonjunktur i oljeindustrien, og manglende politiske avklaringer av formålet med forskningsaktiviteten. Næringen nærmer seg et punkt hvor vi enten må gå videre med faktiske utbyggingsprosjekter i Norge eller legge om innsatsen.
Hvilken strategi har statsråden for videre satsning på havvind i Norge?»
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås om å sikre kraft fra land-løsning for hele Utsirahøyden (Innst. 237 S (2013–2014), jf. Dokument 8:58 S (2013–2014))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i industrikonsepsjonsloven, vassdragsreguleringsloven, energiloven, elsertifikatloven og havenergilova (Innst. 246 L (2013–2014), jf. Prop. 109 L (2013–2014))

8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven) (Innst. 247 L (2013–2014), jf. Prop. 58 L (2013–2014))
9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i naturmangfoldloven (Innst. 205 L (2013–2014), jf. Prop. 62 L (2013–2014))
10. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås og Snorre Serigstad Valen om klimabudsjettet (Innst. 256 S (2013–2014), jf. Dokument 8:48 S (2013–2014))
11. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i lov om planlegging og byggesaksbehandling kapittel 14 (bestemmelsene om konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annen lovgivning) (Innst. 249 L (2013–2014), jf. Prop. 61 L (2013–2014))
12. Interpellasjon fra representanten Abid Q. Raja til samferdselsministeren:
«Bevilgningene til jernbane har økt kraftig de siste årene. Til tross for rekordhøye bevilgninger er ikke vedlikehold prioritert hos Jernbaneverket. Dette fører til flere forsinkelsestimer, og flere private jernbane-entreprenører har store utfordringer. Utenlandske entreprenører, som Strukton, Balfour Beatty og Spitzke, har enten trukket seg ut av markedet eller gått konkurs. De norske jernbaneentreprenørene melder også om store underskudd. Dette medfører nedbemanninger og færre investeringer i maskinpark. Som eksempel har en enkeltaktør måttet nedbemanne fra 180 til 125 ansatte på kort tid. Disse melder også om at Jernbaneverket er en uforutsigbar aktør som heller ikke har en uttalt strategi for hva de gjør av egenproduksjon.
Hva vil statsråden gjøre for å sørge for at norsk jernbane blir vedlikeholdt og at private aktører får forutsigbare rammevilkår?»
13. Referat

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Abid Q. Raja vil fremsette to representantforslag.

Abid Q. Raja (V) [10:00:33]: Jeg har på vegne av Terje Breivik, Pål Farstad og meg selv gleden av å fremme representantforslag om å styrke forbrukermakten gjennom digitalisering av produktinformasjon og opprette en informasjonsportal for dagligvarer.

Så vil jeg på vegne av Trine Skei Grande, Iselin Nybø og meg selv fremme representantforslag om å opprette en egen lovavdeling på Stortinget.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:01:20]: Eg vil på vegner av

stortingsrepresentantane Trygve Slagsvold Vedum, Olaug V. Bollestad, Hans Olav Syversen og meg sjølv fremja eit representantforslag om å la Vinmonopolet overta taxfreeordninga.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16.

Presidenten ber om at det blir ro i salen og vil gjerne påpeke at det er litt mye skravling når folk går ut. Det er forstyrrende. Det får henlegges til dere kommer ut i vandrehallen.

Sak nr. 1 [10:02:18]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i opplæringslova, privatskolelova og folkehøyskoleloven (leksehjelp m.m.) (Innst. 223 L (2013–2014), jf. Prop. 68 L (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen, innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Aasen (A) [10:03:18] (ordfører for saken): Denne lovsaken er en samling av små og store saker som er oppfølging av budsjettvedtak fra sist høst, samt endringer av mindre politisk betydning. Det er særlig to lovendringer det er politisk uenighet knyttet til, og som jeg kommer til å kommentere. Den ene handler om leksehjelp, den andre om utdeling av gratis frukt og grønt på ungdomsskolen.

Det har over tid blitt innført leksehjelp gjennom SFO på mange skoler. Den forrige regjeringen lovfestet rett til leksehjelp på 1.–4. trinn, slik at alle fikk tilbudet, uavhengig av hvilken skole de gikk på. Ordningen er blitt evaluert av forskere, og de kan vise til at skolene som innførte ordningen i 2010, og som ikke hadde det før, har hatt en mer positiv utvikling i nasjonale prøver enn andre skoler. Det bør derfor ikke være tvil om at leksehjelp har en positiv effekt og er et tilbud som bør videreutvikles.

Det er derfor viktig å understreke at denne lovendringen ikke må forstås dit hen at tilbudet som sådan svekkes. Det er enstemmighet om å gi kommunene større frihet i hvordan de utformer leksehjelpstilbudet, til hvilket årstrinn leksehjelpen gis, og hvordan den i praksis organiseres sammen med resten av skolehverdagen. Men en samlet komité advarer også kommunene mot å svekke tilbudet generelt. Leksehjelp er positivt for elevenes læring. Tilbudet

bør utvikles og styrkes slik at det oppleves som en reell og viktig støtte for den enkelte elev.

Norsk skole er på rett vei. En av årsakene til dette er prinsippet om tidlig innsats. At læring og god faglig oppfølging tidlig i skolegangen er vesentlig for senere skoleresultater, er det nå bred enighet om, i motsetning til på slutten av 1990-tallet. Arbeiderpartiet støtter endringen, men vil gi uttrykk for en bekymring over at leksehjelpen kan komme i gang for sent og smøres for tynt utover. I dag omfatter ordningen 8 timer per uke fordelt på fire årstrinn. Endringene nå vil bety at de samme ressursene skal fordeles på ti årstrinn.

Konsekvensene av denne lovendringen bør følges nøye opp av skolemyndighetene, og fra Arbeiderpartiets side forventer vi økte bevilgninger, slik at innsatsen rettet mot de yngste ikke svekkes for mye nå når også eldre elever vil kunne få leksehjelp. Det bør også forskes mer på lekser, leksehjelp og den betydningen dette har for barn og unges læring.

Så til en annen sak: I denne lovproposisjonen fjernes ungdomsskoleelevenes rett til gratis frukt og grønt hver dag. Det beklager vi i Arbeiderpartiet. Skolematdiskusjonen har ridd norsk skoledebatt i flere år nå. Mye kan sies om den, og det skal jeg la være. Men ett poeng mener jeg er vesentlig, og det er det faktum at forskningsfunn og dokumentasjon settes helt til side og ignoreres fullstendig av flertallet.

Det store bildet er som følger: Altfor mange ungdommer har et slett kosthold. Det svekker deres skoleprestasjoner og deres helse. Fedme og usunt kosthold kombinert med altfor liten fysisk aktivitet truer folkehelsen og er i ferd med å gi oss kortere levealder. Det er en klar sammenheng mellom disse trendene og folks sosiale og økonomiske bakgrunn. En forskningsundersøkelse kan dokumentere at det er nettopp barn med foreldre som har lav inntekt, som endret kostholdet sitt mest etter at barna fikk frukt og grønt på skolen.

Utdeling av frukt og grønt hadde akkurat den effekt vi ønsket: å stimulere til sunnere mat. Forskning viser nemlig at det er fullt mulig å gjøre noe med dette, om man er konkret, som med gratis frukt og grønt. Men det hjelper lite å gi ut generell helseinformasjon eller å vise til foreldrenes ansvar.

I sine merknader påstår Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre at utdeling av frukt og grønt er et lite treffsikkert virkemiddel, og viser til en undersøkelse. Til det har jeg følgende kommentar: Ungdommene som var med i denne undersøkelsen det vises til i innstillingen, hadde nok spist enda mindre frukt om det ikke ble delt ut på skolen. Derimot: Dokumentasjonen av at politikernes pekefinger og prat om foreldreansvar skal ha noen merkbar effekt, venter jeg på i spenning.

Sannheten er at Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet mener forebyggende helsearbeid er et privat ansvar, og at de ikke er villige til å bruke penger på noe som treffer alle, på en måte som monner og som virker. Argumentet om at pengene i stedet skal gå til læringsfremmende tiltak, høres fint ut. Men det hjelper lite med selv de dyktigste lærerne om elevene ikke er opplagt og sliter med lavt blodsukker.

Så å si alle arbeidsgivere i dette landet har forstått dette. Derfor finnes det kantiner med subsidiert mat de fleste steder. De gjør ikke dette av ren og skjær godhet, men fordi de mener det øker produktiviteten og trivselen. Det finnes sågar arbeidsgivere på dette huset som gir frukt og grønt gratis til egne ansatte. Men barn og unge, som har generelt dårligere kosthold og er i dårligere form enn tidligere, klarer vi ikke å ha en helhetlig tilnærming til når vi skal legge til rette for at de skal lære mest mulig.

Jeg må si at jeg synes dette er mer enn underlig. Dette vedtaket gjør at vi går i feil retning hva gjelder skolemat. Arbeiderpartiet støtter derfor ikke lovendringen om å oppheve plikten til gratis frukt og grønt i skolen.

Til slutt vil jeg nevne en sak jeg er glad for at nå vil bli en realitet, nemlig at alle som har bestått fag- og yrkesopplæring, får en rett til påbygging til generell studiekompetanse. Dette er et godt tiltak som vil føre til mindre frafall i videregående skole.

Henrik Asheim (H) [10:08:29]: Dette er en lovproposisjon som innebærer mange viktige endringer som gjør skolen bedre på mange områder – for de aller mest sårbare elevene vi har i skolen, det bidrar til å redusere frafallet i yrkesfag og til å øke kunnskapen i skolen generelt.

Et av de viktigste grepene som gjøres, er å tilpasse leksehjelpsordningen slik at kommunene får større frihet til å sette inn dette viktige tiltaket når de mener det passer best. Det er gledelig at komiteen enstemmig støtter dette nå, men det er verdt å minne om at i de foregående årene, under et annet flertall, var dette øremerket for 1.–4. trinn. Det var en dårlig ordning, for elevene er forskjellige, og elevene har forskjellige behov.

Det er slik at mange foreldre lett kan hjelpe sine barn med leksene i 1.–4. trinn, hvor det handler om å lære enkel lesing, skriving og regning, men at det blir mer krevende – selv for foreldre med utdanning – å hjelpe til med matematikken eller naturfagleksene når elevene kommer opp i ungdomsskolen.

Det er også slik at flere medier den siste tiden har trukket frem at flere og flere foreldre kjøper privat leksehjelp.

Det er naturligvis ikke noe nytt at en del foreldre er engasjert i sine egne barns skolegang, og at de gjør det som de mener er riktig for sine barn; det er heller ikke noe å være spesielt bekymret over. Men dette tiltaket kan jo bidra til at en del av dem som ikke har den adgangen, nå får den hjelpen de trenger i det skoleløpet de er i.

Det andre som er svært gledelig i denne saken, er at man nå gir rett til påbygg også for dem som har fullført fag- og yrkesopplæringen. På denne måten trenger man ikke lenger å avslutte yrkesfag etter to år dersom man ønsker studiekompetanse. Slik ordningen er i dag, blir jo påbygg i Vg3 for mange en slags «fracfallsfelle». Halvparten klarer ikke å bestå fordi det stilles svært høye faglige krav til dem som skal igjennom. Det fører også til at frafallet generelt øker, og det gjør at vi mister mange flinke fagarbeidere som vi vet vi kommer til å trenge flere av i årene som kommer. Nå slipper elevene å bekymre seg for å miste retten, og de kan fullføre sin yrkesfaglige retning først, før de eventuelt tar påbygg. At denne ret-

ten også kommer uten noen aldersgrense, er svært positivt.

En mindre sak som det ikke er stor uenighet om – som saksordføreren var inne på – men som er viktig for dem det gjelder, er forslaget om å ta bort kravet om sakkyndig vurdering ved vedtak om ekstra tid i videregående opplæring for elever med rett til særskilt språkopplæring. I dag er det slik at PP-tjenesten må gjøre en vurdering før man eventuelt får dette tiltaket. Det er dobbeltarbeid, og det er unødvendig å ta elevene igjennom dette. Derfor er det også stor støtte til dette forslaget fra høringsinstansene, og jeg mener at det på en dag som denne – da vi skal debattere mange ting som det har vært uenighet om i komiteen – også er verdt å merke seg at det gjøres noen grep som er svært viktige for noen få elever, men det er desto viktigere for dem det angår.

Det er bemerkelsesverdig at det man fra Arbeiderpartiets side bruker mest tid på i en sak som dette, er frukt- og grøntordningen. Det er altså slik, for å klargjøre det først: Flertallet i komiteen er ikke uenig i at frukt er sunt, og det er heller ikke uenighet om at det er bra å spise frukt. Det vi diskuterer, er om det er riktig å bruke pengene – når vi først skal prioritere innenfor skolen – på denne ordningen. Og det er altså slik at skolene kan tilby frukt og grønt til sine elever også med dette vedtaket; de kan til og med gjøre det gjennom en subsidiert ordning fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Men sannheten er at du trenger ikke å være mot frukt for å mene at det er andre ting som er viktigere enn å dele ut frukt i skolen. I løpet av de foregående årene innførte man en lovfestet rett til frukt, men man gjorde det ikke f.eks. for lærerens rett til etter- og videreutdanning, man gjorde ikke disse grepene innen leksehjelp som vi nå gjør. Av og til må man prioritere, og i valget mellom lærer og lærer, så velger flertallet læreren.

Bente Thorsen (FrP) [10:13:33]: Først vil jeg takke saksordføreren for å ha redegjort for saken.

De fleste lovendringsforslagene er det bred enighet om, men jeg vil kommentere noen av de endringene som foreslås. For Fremskrittspartiet er skolegang for alle viktig, og i saken foreslås det å innføre en rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring for ungdom mellom 16 og 18 år som søker om opphold i landet. Det er i forslaget lagt vekt på å finne en balanse mellom hensynet til den enkeltes behov for opplæring og andre viktige samfunnshensyn, slik som innvandringsregulerende hensyn. Jeg vil understreke at forslaget kun omfatter dem som oppholder seg lovlig i landet, og at retten til skolegang avsluttes umiddelbart ved eventuelt endelig vedtak om avslag på søknaden om oppholdstillatelse.

Frafallet i den videregående skolen er høyt. Mange elever går ut av yrkesfagsskoler etter halvgått løp for å ta studiekompetanse, og ca. halvparten av disse består ikke eksamen. I dag skal vi endelig vedta å lovfeste rett til påbygging til generell studiekompetanse for elever som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring. Retten er uten tidsbegrensning. Vi mener dette er et viktig incentiv, som vil gjøre at langt flere fullfører yrkesutdanningen.

Oppheving av plikten til gratis frukt og grønnsaker for dem som går i ungdomsskolen, er det mange og delte meninger om. Noen holder fram hvor viktig tilbudet er, mens andre igjen påpeker at dette har gitt skolene utfordringer knyttet til logistikk og bemanning. Flere påpeker også at det synes noe merkelig at tilbudet kun gjelder på ungdomstrinnet.

Fremskrittspartiet er opptatt av at kvaliteten i skolen må bli bedre, og vi ønsker å prioritere læringsfremmende tiltak i grunnopplæringen. Vi vil påpeke at utfordringene som norsk skole står overfor, ikke løses ved å pålegge kommunene å betale for frukt på skolen, men ved å legge vekt på kvalitet, oppfølging og gode lærere. Derfor satser flertallet på å øke ressursene til videre- og etterutdanning av lærere. En ting det er viktig å minne om, er at skolen skal legge vekt på å fremme elevens fysiske og psykiske helse, og i dette ligger det også å legge til rette for tid og samling rundt måltider og å styrke elevenes bevissthet omkring kosthold og helse.

Jeg vil understreke at Fremskrittspartiet er for et sunt kosthold, som innbefatter frukt og grønt i skolen, og derfor vil jeg også peke på muligheten som skolene har til å opprette abonnementsordning på frukt og grønt etter samme modell som skolemilk.

Endelig reverseres ordningen med leksehjelp, som det i lang tid har vært reist sterk kritikk mot. Her vil jeg særlig henvise til NOVA og NIFUs sluttrapport i evalueringen av leksehjelp, der det kommer fram at leksehjelpen i liten eller ingen grad innfridde målene om å gi elevene støtte til læringsarbeidet, følelsen av mestring og gode rammer for selvstendig arbeid. Reformen innfridde heller ikke den langsiktige politiske målsettingen om å medvirke til utjevning av sosiale forskjeller i opplæringen. Et annet hovedfunn i rapporten er at leksehjelpen i liten grad bidro til å endre de systematiske forskjellene i elevens skoleresultater som knytter seg til kjønn, sosioøkonomisk familiebakgrunn og innvandringsbakgrunn.

Fremskrittspartiet har hele tiden vært imot tvungen leksehjelp til elever i 1.–4. klasse, som de rød-grønne innførte. Vi er derfor, sammen med de aller fleste skoleeierne, fornøyd med at det lokale selvstyret skal avgjøre hvor leksehjelpen settes inn. For meg er det viktig å understreke at både leksehjelp og tidlig innsats er viktig, uansett hvilket skoletrinn elevene er på, men for å få utbytte av leksehjelp er det avgjørende at skoleeier selv kan fordele ressursene knyttet til dette slik det er mest hensiktsmessig på den enkelte skole. Vi støtter departementets vurderinger om at skolene selv skal ha frihet til å rette leksehjelpen inn mot enkelte elever, eller på tvers av trinn. På denne måten vil skoleeier kunne målrette innsatsen der det er størst behov.

Anders Tyvand (KrF) [10:18:29]: Det var gode intensjoner som lå bak innføringen av leksehjelp i skolen, og dette er et viktig tilbud til mange elever. Men evalueringer som er gjort av leksehjelpen, bl.a. av forskere ved NOVA og NIFU, tegner ikke noe entydig bilde av leksehjelpens effekt. De skolene som økte omfanget av leksehjelp i forbindelse med reformen, kan vise til bedre resultatutvikling over tid. Samtidig har de sosiale forskjellene i skoleresultata-

tene ved disse skolene økt – stikk i strid med leksehjelpens intensjon om å bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

Forskerne har ingen klare svar på hvorfor det er slik, og når vi har få entydige svar, blir det desto viktigere å lytte til dem som jobber med dette i praksis, og som vet hvor skoen trykker ved den enkelte skole. Vi støtter derfor regjeringens forslag.

Mange skoleeiere og skoleledere ønsker å kunne organisere leksehjelpen annerledes enn i dag; de ønsker mer leksehjelp til de eldre elevene, for det er der de mener at behovet er størst.

Samtidig som det er flott at de som har behov for det, får hjelp med leksene på skolen, mener Kristelig Folkeparti at hjemmearbeid også er viktig for skole-hjem-samarbeidet. Lekser gir foreldre en mulighet til å følge med på det barna driver med i de ulike fagene på skolen, hva de mestrer, og hva de trenger å øve mer på. Vi vet at engasjerte foreldre, som involverer seg i barnas læring, er en uvurderlig ressurs for barna. Interessen og engasjementet er verdifullt i seg selv, uavhengig av foreldrenes faglige evner og kompetanse.

Etter Kristelig Folkepartis syn bør foreldre som engasjerer seg, være en sentral målsetting for skole-hjem-samarbeidet i norske skole, og da kan lekser og hjemmearbeid være et godt verktøy.

Over til skolefrukt: Kristelig Folkeparti ser betydningen av at barn og unge har frukt og grønnsaker som en del av sitt daglige kosthold. Det er en klar sammenheng mellom inntak av sunn og næringsrik mat og evnen til læring og konsentrasjon. Vi ser det derfor som en viktig oppgave for skolen – i samarbeid med hjemmet – å bidra til at alle elever får i seg sunn og næringsrik mat i løpet av skoledagen, at de spiser frokost, og at de får med seg matpakke hjemmefra.

Ved noen skoler kan det også være riktig prioritering å tilby elevene gratis frukt og grønnsaker. Ved andre skoler vil det kanskje være en riktig prioritering å bruke disse pengene på andre lærefremmende tiltak. Vi støtter derfor regjeringens forslag om å la skoleeier og den enkelte skole foreta disse vurderingene selv og mener at pengene som i dag er øremerket skolefrukt, ideelt sett burde kunne disponeres mest mulig direkte av skoleeierne og skolene.

Så til forslaget om rett til påbygging til generell studiekompetanse etter fullført fagbrev: Dette er et godt forslag, som jeg tror vil bidra til både å redusere frafallet og gjøre utdanningssystemet mer fleksibelt. Jeg tror forslaget vil øke tilgangen på kvalifiserte fagarbeidere og gi flere yrkesutøvere som har høgskole- og universitetsutdanning kombinert med yrkeserfaring og fagbrev. Det vet vi at næringslivet og industrien ønsker seg mer av.

Når det gjelder forslaget om å gi rett til opplæring for ungdom mellom 16 og 18 år som søker om oppholdstillatelse, merker Kristelig Folkeparti seg at Barneombudet, Røde Kors og Redd Barna har uttrykt bekymring for at forslaget ikke gjelder ungdom uten lovlig opphold i Norge. Redd Barna anbefaler at alle barn gis rett til videregående opplæring, uavhengig av oppholdsstatus, dersom det er sannsynlig med et opphold i Norge på mer enn tre måneder.

I proposisjonen framgår det videre at noen høringsinstanser har kommentert at dersom det ikke blir gitt oppholdstillatelse, bør retten til opplæring gjelde fram til utløpet av den utreiseferien som blir fastsatt av utlendingsmyndighetene. Kristelig Folkeparti deler disse bekymringene og har som prinsipielt utgangspunkt at det enkelte barns behov for opplæring bør gå foran såkalte innvandringsregulerende hensyn. Kristelig Folkeparti støtter for øvrig regjeringens forslag i proposisjonen.

Anne Tingelstad Woien (Sp) [10:23:37]: Jeg er faktisk superglad i dag, og jeg vil begynne med den superglade saken, og det er at det med vedtaket når det gjelder påbygging, endelig er fastslått i lov at elever som har avlagt fagbrev, har rett til påbygging. Hvorfor dette er klokt, har mange før meg redegjort for, men det er en sak som mange av oss har jobbet for i mange år. Jeg vil minne Stortinget om vedtaket som ble gjort 20. juni i fjor: Da fastslo Stortinget enstemmig at denne retten skulle innføres, så nå har bare lovarbeidet gjenstått.

I tillegg til rett til påbygging, ble det også gjort en rekke andre tiltak for å bedre og utvikle en mer fleksibel yrkesfagutdanning i fjor. Dette er første levering på Stortingets vedtak, slik jeg ser det. Jeg synes nok kanskje at det går litt smått, ikke minst når det gjelder å innføre vekslingsmodellen med økonomiske midler, men i dag synes jeg vi i hvert fall skal glede oss over at vi har gitt en gruppe elever en utvidet rett til utdanning. Det blir ett år ekstra for dem som vil.

Dette betyr at elevene nå ikke trenger å skynde seg og hoppe av fagutdanninga for å få med seg studiespesialiserende innenfor de tre årene de har ungdomsrett til. Dette bør også bety at fylkeskommunen kan strupe sine tilbud om studiespesialisering for påbygging som Vg3-tilbud, og vi ønsker færrest mulig inn i det skoleåret, ettersom vi ser at over halvparten av dem som prøver seg, stryker. Det er en tragedie som vi nå har lagt til rette for å avverge.

Jeg vil gjerne si det igjen fra Stortingets talerstol: Norge trenger flere fagarbeidere. Det blir ikke noe arbeid for arkitekten, hvis han ikke har noen til å bygge husene.

Så til det jeg er litt oppgitt over: Dette er en annen viktig merkedag, ettersom flertallet, Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, i dag kan smykke seg med å ha fjernet retten elevene har hatt til gratis frukt og grønt i ungdomsskolen. Man tar fra de små og gir til de store. Det virker litt fattigslig og litt gjerrig. Vi vet at vi lever i en tid da elever blir tyngre og tyngre og mer og mer inaktive, og vi vet at mange ungdommer ikke har med seg matpakke på skolen.

Man kan gjerne vifte med den moralske pekefingeren og mene at dette får jammen foreldrene ta seg av, men det handler altså om et eple. Å gi elevene tilbud om frukt i skolen er etter Senterpartiets syn det første steget på veien til å innføre et skolemåltid.

Jeg har besøkt flere skoler som tilbyr skolemat. Noen av de beste eksemplene jeg har sett, er fra Rogaland. På Ognaskole fikk alle, mer enn 200 elever, servert enkel og god mat til en kostpris på 8 kr per dag. Man trenger altså ikke fancy løsninger, men man trenger å tenke enkelt.

Jeg håper fortsatt at flertallspartiene etter hvert vil se at det er fornuftig å innføre skolemat som en helt naturlig del av skolehverdagen. I Europa er det nå bare Norge og Albania som ikke tilbyr mat i skolen. At vi da tar fra elevene i ungdomsskolen det ene eplet de kanskje fikk den dagen, er utrolig gnikent, synes jeg.

Til slutt: Vi gjør nå endringer i leksehjelpsordninga. Senterpartiet ønsket i utgangspunktet at leksehjelpsordninga skulle startet lenger oppe i trinnene, så vi støtter dette forslaget. Det er helt sikkert mange som nyter godt av hjelp i 1. klasse, men det er nok særlig fra 4.–5. klasse at foreldrene vil få større utfordringer med å hjelpe sine håpefulle.

Ved innføringa av ordninga ble jeg sterkt angrepet av de nåværende regjeringspartiene fordi tilbudet ikke skulle utføres av pedagogisk personale – noe jeg oppriktig mener er unødvendig så lenge det gjelder de laveste trinnene. Det har også representanten Henrik Asheim på en god måte nettopp sagt. Nå derimot kan skolene sette inn leksehjelpen der de mener den vil være mest effektiv, men nå nevnes ikke pedagoger med ett eneste ord. Jeg har lyst å sitere fra Høyre og Fremskrittspartiets egen merknad fra innstillinga da den rød-grønne regjeringa innførte leksehjelp:

«Disse medlemmer mener dette viser at regjeringen ikke er opptatt av å sikre kvaliteten i tilbudet og vil vise til at regjeringen her er på kollisjonskurs med en rekke av høringsinstansene. Disse medlemmer mener at opplegget for den lovfestede leksehjelpen får mer karakter av oppbevaring når det ikke skal bemannes med kvalifiserte lærere.»

Det sier vel i grunnen det meste. Flasketuten peker tilbake på regjeringspartiene. Det som er mest alvorlig, er at vi nå innfører en ordning som kan tilfalle helt andre elevtrinn enn dem vi til nå har sett. Da forventer jeg at regjeringa følger opp seg sjøl og sine tidligere standpunkt og faktisk bevilger penger til leksehjelp bemannet av pedagoger, i neste års statsbudsjett.

Iselin Nybø (V) [10:28:22]: I likhet med representanten Tyvand fra Kristelig Folkeparti, har også vi i Venstre merket oss at flere aktører har uttrykt bekymring for opplæringen til ungdommene mellom 16 og 18 år som ikke har oppholdstillatelse. I Venstre har vi som et prinsipielt utgangspunkt at den enkeltes behov for opplæring må gå foran såkalte innvandringsregulerende hensyn. Men vi støtter forslaget slik det ligger i innstillingen nå.

Når det gjelder leksehjelp, er det vår oppfatning at allerede da den rød-grønne regjeringen innførte obligatorisk leksehjelp på de laveste trinnene, var reaksjonene ute i skolene ganske sterke. Vi fikk mange tilbakemeldinger fra frustrerte lærere, frustrerte rektorer og frustrerte foreldre.

For det første hadde mange skoler allerede et godt fungerende tilbud om leksehjelp. De hadde tilpasset den de lokale forholdene på den enkelte skolen med hensyn til både hvilke klassetrinn leksehjelpen ble tilbudt på og det rent praktiske rundt gjennomføringen. Mange plasser hadde de også et godt samarbeid mellom skolene og frivillige aktører som sto for selve leksehjelpen.

Det ble reagert på at leksehjelpen ble gitt på de laveste

trinnene når mange skoler opplevde at læringstrykket faktisk økte jo høyere opp i barneskoleløpet man kom. Man opplevde også at det var da foreldrene falt av og følte at de ikke kunne hjelpe barna med leksene lenger. Det å ha hjemmelekser i de laveste trinnene var det mange skoler som påpekte som viktig, og at poenget var at det ble gjort hjemme, nettopp for å styrke skole-hjem-samarbeidet. Ikke minst – som flere har vært inne på – ble det kritisert at det ble lagt opp til at leksehjelpen, som da ble obligatorisk, skulle utføres av ikke-pedagogisk personale.

Gleden oppfattet vi var stor da regjeringspartiene ble enige med Kristelig Folkeparti og Venstre i budsjettet om at leksehjelpen nå skulle endres, og at skolene selv skulle få styre over de aktuelle midlene. Nå som vi får denne endringen på plass, kan skolene selv vurdere hvor leksehjelpen skal settes inn. Det er de som kjenner hvor skoen trykker, og det er de som vet hvilke elever som vil ha best utbytte av en slik leksehjelp. Jeg er helt sikker på at når vi gir skolene den tilliten, så vil de vise seg den tilliten verdig og kunne få mye mer ut av de midlene enn om alt skal detaljstyres her fra Stortinget.

Det er ikke tvil om at et variert og sunt kosthold er viktig, både for konsentrasjonen og for folkehelsen generelt. Venstre har heller aldri vært imot frukt og grønt i skolen. Det vi har vært kritiske til, er at penger skal bindes opp til frukt og grønt på den måten som de rød-grønne gjorde det da de innførte en lovfestet ordning med frukt og grønt. I dag, etter dette vedtaket, står skolene fritt til å bruke deler av skolebudsjettet sitt til skolefrukt, hvis de anser det for å være et viktig tiltak som fremmer læring. Og mange skoler prioriterer i dag å bruke penger på skolemat. Vi hørte nettopp representanten Tingelstad Wøien fra Senterpartiet som snakket om Rogaland som et godt eksempel i så måte.

Det som nå skjer, er at de pengene som før var lovfestet til skolefrukt, blir brukt til kompetansefremmende tiltak, som videre- og etterutdanning av lærere. Ideelt sett skulle vi i Venstre ønske at pengene ble værende i skolen til fri benyttelse, slik at skolene selv kunne disponere dem fritt. Men det er ikke tvil om at det også er behov for kompetansefremmende tiltak i skolen. Vi er derfor fornøyd med den omprioriteringen som nå gjøres, for vi mener at dette gir et godt uttrykk for det nye flertallets prioriteringer i skolen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:32:37]: Det er mange viktige tema i denne saka som har blitt tatt opp, men det er spesielt eitt som det er verdt å diskutere, og som SV også reagerer på, nemlig frukt og grønt i skulen.

Den raud-grøne regjeringa innførte gratis skulefrukt i 2007. Alle elevane ved ungdomstrinnet, nærmare 300 000, har tatt del i ordninga. Målet er å gje barn og unge kosthaldsvanar som styrker læringsutbyttet i skulen. Det er altså ikkje slik at frukt og grønt i skulen ikkje handlar om læring. Det er ein myte Høgre har gjort alt ein kan for å byggje opp under. Det er viktigare å satse på lærarane enn på eple, har vore Høgres refreng. Lat oss satse på det som er viktig – ikkje på bananar! Då eg hørde Erna Solberg snakke om skulefrukt i valkampen, var det nesten slik at eg tenkte at elevane mista litt kunnskap for kvar bit frukt dei

tok. Men sanninga er at gratis frukt og grønt er eit lærings-tiltak. Hjernen er rett og slett ikkje åleine, han heng saman med ein kropp som treng næring og aktivitet, som vi skal diskutere litt seinare.

Nyare forskning slår fast ein klar samanheng mellom læring og ernæring. Kosthaldet i barndommen har konsekvensar for born sine skuleprestasjonar. Ei amerikansk undersøking viser at mangel på frukost kan gå ut over læringsevna og har innverknad på klassemiljøet. Born som kastar innpå mykje søt, feit og gjennomarbeidd mat, typisk «junk food», risikerer dårlegare resultat på IQ-testar enn born som et sunt, ifølgje studiar.

Forsøk med skulemat i Noreg viser også positiv læringseffekt. I ei spørjeundersøking blant elevane i Askim melder 57 pst. om ei betring i skuleprestasjonane etter at Østfoldhelse og Østfold fylkeskommune sette i gang skulefrukostprosjektet. Ein studie av skulematprosjektet ved Hundsunnd ungdomsskule viste at elevane har fått eit auka forbruk av fisk og grønnsaker, er lenger mette enn tidlegare og opplever betre læringsmiljø og dermed også betre læringsutbytte.

Gratis frukt og grønt var for SV eit bidrag til sunnare kosthald i skulen. Eigentleg ville vi gå mykje lenger. Målet vårt er sunt og gratis skulemåltid for alle elevane. Gratis frukt og grønt var ein start. No tar vi eit stort steg tilbake. Regjeringskameratane tar skulefrukta frå elevane. Eg synes det er småleg og kunnskapslaust, og det skjer ei veke etter at helseminister Bent Høie lanserte ei ekspertgruppe som skal gje han råd om folkehelse. Då dette blei framlagt, sa Bent Høie:

«Formålet er å foreslå og sette i gang konkrete tiltak som kan bedre kostholdet.»

Vidare sa han:

«Jeg tror at de fleste forbrukere ønsker å spise sunnere mat. Men det er vanskelig for hver enkelt av oss å ta slike valg hver eneste dag.»

Uka etter fjernar altså hans eiga regjering ordninga med gratis frukt og grønt i skulen – eitt av dei få konkrete kosthaldstiltaka vi har i landet i dag. Det er vanskeleg å forstå dette som noko anna enn eit ideologisk motivert skifte. Det offentlege skal ikkje drive med ernæringstiltak, det er ei oppgave for forbrukarane og dei som sel matvarer, ifølgje den nye ideologien.

Å fjerne frukt og grønt-ordninga er dårleg for læringsarbeidet og dårleg for folkehelsearbeidet. Ordninga kosta i overkant av 200 mill. kr – eit beløp regjeringa i staden har valt å bruke på taxfree og båtmotorar. Dei flyttar pengar frå frukt til sprit, og taparane er norske elevane.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:37:05]: Jeg har lyst til å knytte noen kommentarer til de ulike forslagene i Prop. 68 L – først ordningen med leksehjelp.

For å gi kommunene og de private skolene større frihet til selv å avgjøre hvordan tilbudet om leksehjelp skal innrettes lokalt, har regjeringen fremmet et forslag om at leksehjelpordningen skal gjelde hele grunnskolen, dvs. 1.–10. årstrinn, ikke bare 1.–4. årstrinn, slik som i dag. Ordningen med leksehjelp er i dag på til sammen 8 timer pr. uke, fordelt på de nevnte årstrinnene. Leksehjelp skal,

ifølge forslaget, fortsatt ha samme antall timer, men skolene står fritt til å fordele de timene på alle de ti årstrinnene i grunnskolen. Det vil gi skolene fleksibilitet og mulighet til å tilby leksehjelp på de trinnene der de vurderer behovet størst, og – kanskje enda viktigere – leksehjelpen kan også rettes inn mot noen elevgrupper på trinnet, eller på tvers av trinn, så lenge skolen tilbyr det totale antallet timer til leksehjelp som skal gis.

Det er veldig bra at de tidligere regjeringspartiene – som innførte den øremerkede, pålagte ordningen – nå har ombestemt seg. Det er jeg veldig glad for. Jeg mener også at dette viser en ideologisk forskjell mellom det nye flertallet kontra det gamle, hvor det nye flertallet er opptatt av gode ordninger, men også mener at man må ha tillit til kommunene og tillit til skolene til at de kan skjønne dette på en god og skikkelig måte.

Grunnskole og videregående opplæring er en grunnleggende og viktig velferdsytelse i det norske samfunnet. Regjeringen foreslår derfor at ungdom som er over opplæringspliktig alder, men under 18 år, og som søker opphold i landet, skal få rett til slik opplæring. Regjeringen mener at tilgang til opplæring er et viktig tiltak for denne gruppen med ungdom. Disse har, som annen ungdom, behov for både utdanning og noe nyttig å fylle dagene med. For dem som senere får opphold, er opplæring av stor betydning for å sikre raskere integrering og overgangen til videre utdanning og arbeidsliv. Retten til opplæring skal, ifølge forslaget, gjelde når det er sannsynlig at ungdommen skal være i landet i mer enn tre måneder. Videre skal retten gjelde frem til vedkommende er 18 år, men ungdom som fyller 18 år i løpet av et skoleår, skal få rett til å fullføre skoleåret de har begynt på. De som oppholder seg i landet etter endelig vedtak om avslag på søknaden om oppholdstillatelse, og de som oppholder seg ulovlig i landet, vil ikke ha rett til opplæring etter forslaget.

I proposisjonen foreslår regjeringen også å oppheve plikten kommuner og skoler har til å gi elever ved ungdomsskolene og ved kombinerte barne- og ungdomsskoler skattefinansiert og lovpålagt frukt og grønt. Det er selvfølgelig slik at frukt og grønt er sunt. Jeg har til nå ikke sett noe forskning som tyder på noe annet enn det. Det er heller ikke sånn at det offentlige ikke har et ansvar – et medansvar – også for folkehelsen. Det har man, og det jobber denne regjeringen med. Spørsmålet her dreier seg jo om prioritering. Hva er viktigst å prioritere i skolen? Det kan vel heller ikke være noen overraskelse at dette forslaget kommer fra regjeringen. Dette var vi klare og tydelige på i valgkampen, og nå, som i andre saker, gjør vi det vi sa vi skulle gjøre. Det betyr naturligvis ikke at skolefruktordningene blir borte. Det er en annen støtteordning som man kan få noe støtte fra, og skolene og kommunene kan selvfølgelig også prioritere dette selv hvis de ønsker det. Men vi har isteden valgt å bruke disse pengene på andre ting som vi mener – forskningsbelagt også – har enda bedre effekt for å gi elevene mer læring, herunder å sette i gang tidenes største etter- og videreutdanningsløft.

Når det gjelder rett til påbygging til generell studiekompetanse, deler jeg det synet alle i salen har gitt uttrykk for, nemlig at dette er en veldig god nyhet. Det var et bud-

slett Stortinget vedtok enstemmig. Det lå midler inne både i tilleggspolisjonen som vi la frem, og i budsjettet fra den forrige regjeringen. Jeg mener at dette er et veldig viktig bidrag for å sikre at færre ser behovet for å søke seg bort og ut, for å få frem at det å ta et fagbrev ikke bare er én vei til lengre utdanning, men at det også kan være en viktig og god vei til lengre utdanning, som vi har fått beskjed i denne sal om å kalle det.

Jeg må også nevne at vekslingsmodellen er i dag en realitet. Forsøket med vekslingsmodell, hvor man også får statlige penger, har fått – etter hva jeg husker – 12 mill. kr ekstra i år.

Jeg har lyst til å knytte noen ord til en av de siste tingene, nemlig politiattest ved tilsetning i folkehøyskole. Man skal være varsom når man krever politiattest på nye steder. Dette forslaget gir folkehøyskolene hjemmel til at styret kan kreve politiattest, og det gir en likebehandling med andre deler av systemet som er fornuftig.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Marianne Aasen (A) [10:42:29]: Mitt spørsmål handler om leksehjelp, og det handler om at Fremskrittspartiet og Høyre brukte ganske sterke ord om den forrige regjeringens leksehjelpordning. De sa bl.a. at leksehjelpen vil få mer karakter av oppbevaring når den ikke blir bemannet av kvalifiserte lærere, det vil altså si når ikke Stortinget lovpålegger bemanning av kvalifiserte lærere. Alle kommuner kunne jo absolutt bruke kvalifiserte lærere hvis de ville. Statsråden sier i sitt innlegg at man nå viser at man har tillit til skolene og kommunene.

Hadde ikke Høyre og Fremskrittspartiet tillit til skolene og kommunene i forrige periode?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:43:13]: Høyre og Fremskrittspartiet har alltid hatt tillit til skolene og kommunene. Svaret på spørsmålet mener jeg må være at når synden først har kommet inn i verden, må man forholde seg til det, i den betydning at når leksehjelpordningen først er innført, sånn som den ble innført av de rød-grønne, med de budsjettmidlene som er stilt til rådighet for det, må vi ta utgangspunkt i det. Vi ønsket opprinnelig en annen ordning. Det vi har gjort nå, er å gjøre den ordningen som de rød-grønne ønsket å pålegge skolene på bestemte skoletrinn, mer fleksibel. Skolene har større mulighet til å bruke ordningen som de vil, men vi har ikke endret kravene f.eks. til at man skal ha pedagoger. Det må man eventuelt komme tilbake til, og det har vel også en budsjettkonsekvens, vil jeg tro.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:44:05]: Jeg vil også følge dette opp videre, for statsråden sier at vi må gjennomføre leksehjelpen på en god og skikkelig måte. Statsrådens eget parti, pluss Fremskrittspartiet, sa i merknader sist:

«Disse medlemmer mener dette viser at regjeringen ikke er opptatt av å sikre kvaliteten i tilbudet (...)»

Jeg hører nå statsråden si at vi har innført en ordning, så den skal vi bare utvide til å gjelde alle. Det

var jo nettopp det som var hele poenget, tror jeg, forrige gang Høyre og Fremskrittspartiet skrev disse merkna-dene, og i veldig krasse ordelag også i debatten kritiserte den daværende regjeringa for ikke å sette inn pedagoger på 1.–4. trinn, noe vi da mente ikke var nødvendig. Hvis vi skulle hatt det fra 5. trinn og oppover, mente vi det var nødvendig.

Jeg lurer nå på om Høyre og Fremskrittspartiet ikke lenger er opptatt av den kvaliteten som de påberopte seg i forrige periode?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:45:01]: Vi er veldig opptatt av, og kommer til å fortsette å være opptatt av, kvaliteten i opplæringen. Det gjennomsyrrer både disse forslagene og alle andre forslag som kommer fra regjeringen, både med hensyn til etter- og videreutdanning og andre forslag som er viktige.

Når det gjelder dette, mener jeg at dagens ordning, og den som Stortinget har bestemt seg for å gå for nå, er mye bedre enn den forrige ordningen, nettopp fordi det gir en mulighet for skolene til å sette inn leksehjelp slik de vil. Det blir altså ikke noen endring verken i bevilgningen eller i hvor mange timer leksehjelp man har, men skolen har mulighet f.eks. til å samle elever på tvers av trinn, til å målrette leksehjelpen i større grad, og – som Senterpartiets representant også sa – til å sette den inn i de klassetrinn hvor man mener det er nødvendig.

Vi har ikke foreslått noen ekstra midler til dette i budsjettet, og det vil si at vi tar utgangspunkt i de budsjettmidlene som ligger der i dag. Jeg mener at Høyre og Fremskrittspartiet hadde et godt og viktig poeng den gang, men det krever også store midler som må prioriteres opp mot andre ting i budsjettene.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:46:00]: Til dette som regjeringa og statsråden nå sier om at man nå kan samle det på flere trinn: Det er jo ikke noe nytt, det. Det er sånn det har vært gjort på mange skoler. Mange skoler gjør jo det allerede i dag. De gjorde det også på den skolen jeg jobbet på for ti år siden, så det er ikke noe nytt i det.

Poenget her er nettopp det at regjeringspartiene har kritisert den forrige regjeringa for ikke å være opptatt av kvalitet, nettopp fordi man ikke satte inn pedagoger. Som mor ville jeg hatt problemer med å undervise min sønn i 10. klasse i matematikk, og det tror jeg kanskje det er mange andre som også ville hatt.

Skal vi da kunne godta at den leksehjelpen utføres av en elevassistent, som kan være tilbudet, eller vil vi ønske at den skal utføres av en pedagog? Det fordrer også flere midler, som statsråden har vært inne på, og jeg forventer at statsråden kan komme tilbake til det hvis denne leksehjelpen skal ha den hensikten som regjeringa påberoper seg at den skal ha.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:46:57]: Hele poenget med den gamle ordningen var nettopp at man var begrenset til 1.–4. trinn. Jeg mener at hvis man skulle endret denne ordningen og pålagt pedagogbruk, måtte det også fulgt statlige midler med, all den tid det er en statlig ord-

ning. Men det er klart at kommunene og skolen har jo en mulighet til å bruke disse midlene som en del av en større leksesatsing. Hvis de ønsker å bruke pedagoger, er det veldig bra. Det vil de få honnør av meg for, men vi foreslår nå først og fremst en ordning som er mer fleksibel for skolen, som ivaretar det veldig mange i Skole-Norge har sagt, nemlig om man ikke kan få lov til å bruke disse pengene der hvor man mener det er mest fornuftig, der man lokalt på sin skole ser at trykket er størst og behovet er størst. Det gjør nå regjeringen. Det har vi lagt frem. Så får vi eventuelt komme tilbake til de andre problemstillingene rundt ordningen ved senere korsvei.

Iselin Nybø (V) [10:48:04]: Statsråden og flere av representantene var inne på dette med ungdom mellom 16 og 18 år som ikke har oppholdstillatelse. Flere aktører, bl.a. Barneombudet, Røde Kors og Redd Barna, har uttrykt bekymring for at man kutter ut opplæringen for disse ungdommene. Jeg tenker at opplæring er veldig viktig for alle ungdommer, enten det er folk som har oppholdstillatelse i Norge, eller som skal sendes ut. Opplæring er aldri bortkastet. Det er noe du kan få bruk for, enten du skal fortsette livet ditt i Norge, eller om du skal reise hjem til et annet land og fortsette livet ditt der.

Mitt spørsmål til statsråden er: Deler han ikke bekymringen som Barneombudet, Røde Kors og Redd Barna her har gitt uttrykk for? Deler han ikke bekymringen for at det kan bli en litt vel brå slutt på den opplæringen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:49:04]: Jeg mener at det forslaget som regjeringen legger frem nå, og som Stortinget slutter seg til, ivaretar hensynet til de internasjonale forpliktelsene som vi har. Jeg mener at det på en god måte balanserer innvandringsregulerende hensyn – altså behovet for at vi skal ha en streng innvandringspolitikk, som er konsekvent, og som begrenser hvem som skal komme inn, og som er konsekvent også når det gjelder når man skal reise ut – med hensynet til de ungdommene det gjelder. Det vi foreslår i dag, balanserer det på en god måte, og man knytter det til om man har rett til opphold eller ikke. Det mener jeg er en rimelig avveining av de forskjellige prinsippene og av bekymringene til f.eks. Barneombudet.

Trond Giske (A) [10:49:59]: Statsråden sier at Høyre står for det samme i regjering som de gjorde i opposisjon. Det gjør de slett ikke. Mens det var helt forferdelig å bruke assistenter for å hjelpe unger på opptil 9 år med lekser før valget, er det helt greit nå å bruke assistenter til å hjelpe unger helt opp til 13-årsalderen med lekser nå. Statsråden sier at det koster penger – det var ikke mer i budsjettet. Det kostet også penger før valget, men det er et spørsmål om hva man velger.

Før valget sa Høyre at man ikke skulle bruke flere oljepenger. Etter valget tok man 4 mrd. kr ut, men ikke én krone av dem gikk til utdanning, fordi satsingen på etter- og videreutdanning og yrkesfag ble betalt av kulturskole-timen og av frukt og grønt. Mine spørsmål er: Hvorfor er det slik at de rikeste, som har fått to av de fire milliardene

i skattekutt, får det fra oljefondet, mens elevene må betale for satsingen i skolen selv? Er det å satse på utdanning og å gjøre det man sa før valget?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:51:03]: Fordi regjeringen prioriterer. Jeg er glad for at Trond Giske, som veldig ofte påpeker at det ikke er vanskelig å satse på f.eks. etter- og videreutdanning, fordi man brukte flere oljepenger, også anerkjenner at det er noen klare prioriteringer i dette budsjettet. Prioriteringer er aldri enkelt. Frukt og grønt-ordningen var populær. Det var mange som likte den. Kulturskoletimen var også en ordning som var populær, som mange likte. Men vi hadde en klar og tydelig prioritering, som vi var helt åpne om og konsekvente på også i valgkampen. Det var at vi skal prioritere det som er viktigst for at elevene skal lære mer. Det viktigste for at elevene skal lære mer, er ikke frukt og grønt-ordningen. Det er heller ikke kulturskoletimen, men det er å styrke kunnskapen i skolen, først og fremst gjennom å styrke læreren. Vi har gjort det vi sa i valgkampen og fulgt opp det bl.a. gjennom denne saken.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:52:06]: Det er heilt riktig at dette handlar om prioritering. Det går an å prioritere begge delar. Det er det den raud-grøne regjeringa har gjort, og det den nye regjeringa har valt å ikkje gjere.

Eg beit meg merke i utsegnane som kom i stad om at synda var sleppt ut, og dermed må ein halde seg til det. Viss leksehjelp er ei synd som er sleppt ut, som ein berre må halde seg til, lurar eg på kva i all verda frukt og grønt er. Frukt og grønt har ein rett og slett ikkje heldt seg til – ein har rett og slett prioritert det bort. No når mange elevar ikkje får frukt og grønt, fordi kommunane vel å ikkje prioritere det, fordi dei ikkje har pengane, er mitt enkle spørsmål til kunnskapsministeren: Synest kunnskapsministeren det er litt dumt at elevane ikkje får gratis frukt og grønt?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:52:53]: Nå var vel ikke frukt og grønt uvesentlig under syndefallet, så det har vel en viss sammenheng.

Mitt poeng med å formulere det på en forskjønnende måte, var rett og slett å si at vi må ta utgangspunkt i ordningene som de er i dag. Jeg mener leksehjelpordningen er en fornuftig ordning. Det mener nå også et bredt flertall på Stortinget. Det gjør det lettere for skolen å gjøre akkurat det mange i skolen har bedt oss om å gjøre.

Så vil jeg stå for – både nå og i budsjettet – de prioriteringene vi har gjort. Skulle jeg ønske at vi til enhver tid ikke behøvde å prioritere? Ja, det tror jeg ikke det er noen politikere i denne sal som ikke skulle ønske. Men jeg, regjeringen og stortingsflertallet mener at det viktigste i skolen er å styrke læreren, at elevene skal lære mer, å få på plass en skikkelig realfagstrategi, og å sikre at ikke så mange elever som i dag går ut av skolen uten å kunne lese og skrive. På den listen havner frukt og grønt dessverre langt ned, mens andre tiltak havner høyere opp.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [10:54:19]: I samband med hand-saminga av folkehelsemeldinga i fjor slutta ein samla komité seg til følgjande mål for folkehelsearbeidet i Noreg: Noreg skal vera blant dei tre landa i verda med høgast levealder, befolkninga skal oppleve fleire leveår med god helse, trivsel og reduserte sosiale helseforskjellar, og vi skal skapa eit samfunn som fremjar helse i heile befolkninga. Ein samla komité slutta seg til at vi i Noreg skal redusera førekomsten av dei fire store folkesjukdomane, som er hjarte- og karsjukdomar, diabetes, kroniske lungesjukdomar og kreft, med 25 pst. innan 2025, i tråd med det Verdens helseorganisasjon òg anbefalar. Kosthald er eit viktig tiltak for å få til dette. Dessverre fekk vi eit regjeringskifte, og den manglande folkehelsepolitikken som vi no ser på fleire felt, betyr at vi kan gløyma desse viktige målsettingane.

Eitt antifolkehelseiltak er det som vi behandlar i dag, å oppheva plikta til å gi gratis frukt og grønt i skulen. Det vart innført av den raud-grøne regjeringa. Det var populært, og det har effekt. Det skal ein ta vekk. Det vert argumentert med at det er foreldra sitt ansvar at barn har med mat på skulen. Men ærleg talt: Kven av foreldra er det som føler seg trua av sitt foreldreansvar om ungen får ein gratis appelsin på skulen kvar dag? Det vert sagt at det er eit lite treffsikkert tiltak. Men kva tiltak kan vera meir treffsikkert enn det å servera barn og unge frukt og grønt kvar dag? Er eit nasjonalt senter eit meir treffsikkert tiltak? Det vert sagt at dei skal prioritera læringsfremjande tiltak. Alt i politikk er ei prioritering. Dersom vi merkar at noko vert prioritert i revidert nasjonalbudsjett, vert nesten nøyaktig den same summen brukt til å subsidiera auka taxfree for alkohol. Altså prioriterer regjeringa meir billig alkohol til folket enn å gi frukt og grønt til elevar i ungdomskulen. Eg ser at representanten Asheim sa at han er for frukt, og at det framleis skal vera ei subsidiert ordning. Det er veldig bra. Den ordninga som no vert, vert ei subsidiert ordning, men dei som følgjer med og ser på erfaringa med ho, veit at den ordninga har vorte sterkt kritisert fordi ho aukar sosiale helseforskjellar. Korleis kan eit storting akseptera ei slik ordning når vi elles snakkar så fint om tiltak for å redusera sosiale helseforskjellar.

Til slutt: Kristeleg Folkeparti og Venstre har i sine merknader skrive at skulane sjølve skal prioritera desse tiltaka. Ja, det er eit fromt ønske. Poenget er at ein ikkje berre fjernar plikta, men òg pengane vert fjerna. Eg trur ikkje at Kristeleg Folkeparti og Venstre faktisk trur på det dei sjølve skriv i sine egne merknader.

Tone Merete Sønsterud (A) [10:57:30]: Noen ord til om frukt og grønt i skolen. Representanten Asheim sa i sitt innlegg at det var viktig med frukt og grønt i skolen, men at det er også etter- og videreutdanning for lærere. Det er det denne regjeringa har prioritert. Eller som representanten sa: Vi har prioritert lærere foran pærer. Representanten Asheim har rett i at det handler om prioriteringer, men sannheten er jo at denne regjeringa har prioritert skattelet-

telser, som flere har vært inne på før meg, foran bl.a. frukt og grønt i skolen.

Vi er alle enige i at etter- og videreutdanning for lærere er viktig. Vi er glad for at regjeringa følger opp det arbeidet som ble startet i forrige periode. Vi er alle enige i at det er viktig med gode lærere som kan faget sitt, og som er gode til å lære fra seg. Like viktig er det at elevene er konsentrerte og mottakelige for den læringa som faktisk blir gitt. All forskning viser med tydelighet at frukt og grønt er viktig i så måte. Både Kristelig Folkeparti og Venstre har understreket dette selv, men de er altså med på regjeringas reise i denne saken.

Det hjelper lite hvor god læreren er, hvis ungene ikke er motivert for å motta den læringa som faktisk blir gitt. Så jeg vil bare understreke: Jeg er enig med representantene Knag Fylkesnes, Giske og Toppe, som tok dette opp. Prioriteringer som gjøres i et budsjett, handler om hele budsjettet. Det handler ikke om ett budsjettkapittel. Sannheten er jo at prioriteringene som denne regjeringa gjør, er ikke å prioritere f.eks. frukt og grønt, men det er skatte- og avgiftslettelser som er det viktigste.

Kristin Vinje (H) [10:59:23]: I denne saken gjøres en rekke små endringer i opplæringsloven, privatskoleloven og folkehøgskoleloven, som alle har det til felles at de skal bidra til å gjøre norsk skole enda bedre. Regjeringens klare ambisjoner om å realisere kunnskapsnasjonen handler om å prioritere det viktigste. Det aller viktigste for kvaliteten i norsk skole er læreren. Derfor satser regjeringen stort på lærerne, både når det gjelder etter- og videreutdanning og når det gjelder lærerutdanning og mulige karriereveier for lærere.

To av de endringene vi gjør i dag, handler om å oppheve statlige føringar på hvordan skoleeier – kommunen eller fylkeskommunen – organiserer skolehverdagen.

Vi har i mange år hatt en debatt om frukt og grønt i skolen, og i dag tar vi igjen debatten i fullt monn her i stortingsalen. Jeg føler meg helt trygg på at kommunene selv skal bestemme om de vil tilby frukt på skolen eller ikke. Jeg synes det er feil å bruke lovverket til å påby skoler å kjøpe inn frukt til sine elever. Det er ikke noe galt i å servere frukt og grønt, men at staten skal legge føringar på dette, mener jeg er feil. Jeg synes det er viktig at staten prioriterer det som er dens aller viktigste oppgave, nemlig å sørge for kvalitet i skolen gjennom å stille høye krav til innholdet og selve opplæringen. Når Knag Fylkesnes sier at prioritering er viktig, og han vil prioritere begge deler, kaller ikke jeg det å prioritere.

Når det gjelder leksehjelp, gjør vi nå endringer ved å oppheve den statlige føringen som innebar at leksehjelpen ble pålagt kun fra første til fjerde trinn. Det viser seg jo i evalueringen av denne ordningen at leksehjelpen i liten grad innfridde målene med ordningen. Reformen innfridde heller ikke den politiske målsettingen om å medvirke til utjevning av sosiale forskjeller i opplæringen. Det ser faktisk ut til at elever med lavest sosioøkonomisk bakgrunn resultatmessig har gått noe tilbake, mens andre elever har gått frem. Kunnskapsgrunnlaget for å beholde denne føringen er mildt sagt svakt, og derfor er det med god grunn

vi fjerner disse føringene og lar skoleeier selv bestemme hvordan leksehjelpsordningen, som jeg mener er et gode, skal organiseres lokalt.

En av regjeringens viktigste oppgaver er å realisere kunnskapssamfunnet, og da gjelder det å holde riktig kurs og evne å prioritere. Jeg mener vi nå skritt for skritt styrker skolen og skolens muligheter til å være den kunnskapsinstitusjonen vi vil at skolen skal være. Vi prioriterer andre tiltak som styrker skolen mer enn frukt – enkelt og greit. Vi lar det også være opp til skoleeier å organisere leksehjelpen der den har størst effekt. Jeg er glad for at vi i dag endrer opplæringsloven, privatskoleloven og folkehøgskoleloven, sånn at vi får bedre kvalitet i og større fleksibilitet for skolene.

Henrik Asheim (H) [11:02:22]: Jeg følte meg kallet til å ta ordet ettersom jeg ble nevnt av to medrepresentanter.

Prioriteringer er noe som Arbeiderpartiet i det minste har et forhold til når de sitter i regjering. Noe av det siste Arbeiderpartiet gjorde før de gikk ut av regjering etter valget, var å legge frem sitt eget statsbudsjett sammen med SV og Senterpartiet, og i det budsjettet prioriterte de i alle fall. Der prioriterte de 0 kr mer til etter- og videreutdanning av lærere – 0 kr mer – mens de prioriterte den lovfestede frukt- og grøntordningen. Når vi så får et nytt flertall, med en ny regjering – som hadde lovet å satse på etter- og videreutdanning av lærere fremfor frukt- og grøntordningen – er det litt merkelig at de får sjokk over at vi prioriterer annerledes enn de prioriterte.

Da er spørsmålet, som statsråden også var inne på: Hva er det som gir best læring? Jeg tror ingen slutter å lære av å spise frukt, men jeg tror man lærer mer av en god og etter- og videreutdannet lærer. Derfor økte regjeringen bevilgningene til dette i budsjettet, og de økes ytterligere i revidert nasjonalbudsjett. 3 500 lærere får etter- og videreutdanning med denne regjeringens politikk. Da blir spørsmålet som vi som politikere må stille oss: Når foreldre går på Rimi, finner de da hyllemeter med etter- og videreutdannede lærere? Svaret på det er nei. Men de finner masse frukt. Spørsmålet blir da igjen: Hva er det vi som politikere skal prioritere å gjøre? Vi vet hva det rød-grønne flertallet prioriterte i sitt forslag til statsbudsjett for i år, og vi vet hva det nye flertallet prioriterte.

Jeg er veldig stolt, jeg, av at vi har en regjering som prioriterer læreren foran frukt- og grøntordningen. Det er verd å minne om at da de rød-grønne partiene hadde flertall og la frem sitt siste statsbudsjett før de måtte gå av, prioriterte de 0 kr til etter- og videreutdanning av lærere, men 200 mill. kr til frukt og grønt.

Marianne Aasen (A) [11:04:38]: Jeg vil komme med følgende kommentarer – og da tar jeg utgangspunkt i det første innlegget til Henrik Asheim, hvor han snakket om at Høyre velger lærere framfor pærer: Vi gjør ikke dette for fruktdyrkerne, har jeg lyst til å påpeke, vi gjør det for eleven. Vi velger eleven. Men i tillegg klarer vi i vårt alternative budsjett å ha med etter- og videreutdanning til lærere – og frukt og grønt.

Så har jeg lyst til å si følgende også, med henblikk på

at både statsråden og representanten Asheim tar opp at vi nærmest er i sjokk: Vi er ikke i sjokk. Dette er en helt normal politisk debatt, hvor det er en helt normal politisk uenighet. Høyre må tåle at de får kritikk for noe som ikke er forskningsbasert. Det er ikke kunnskapsbasert, det standpunktet de står for. Og det blir et pussig skjær over statsråd Høies initiativ når det gjelder folkehelse, som representanten fra SV pekte på.

Jeg synes at det som kommer fram i debatten, er et slags ensidig kunnskapssyn. At læreren underviser godt i matematikk – selvfølgelig er det vesentlig. Selvfølgelig må vi ha godt utdannede lærere som har kompetanse i sitt fag, som har didaktisk utdanning, som klarer å formidle faget sitt. Men det er jo ikke bare det som må være på plass i en skole. Vi må ha skolebygg med sunn luft, vi må ha lekemiljø og arealer rundt skolen, sånn at barn kan utfolde seg på andre måter, vi må ha gymsaler, vi må ha skolekjøkken, vi må ha rammer rundt skolen, og elevene må ha elevdemokrati – vi skal ha mange andre gode ting rundt skolen, og mat er faktisk ganske viktig. Hvis en er utslitt, hvis en ikke har spist, lærer en dårlig, og en kan ha verdens beste mattelærer, men min påstand er at det er ikke sikkert det går inn. Det ensidige fokuset på at det eneste som teller, er en veldig, veldig god mattelærer, blir feil. En god mattelærer er svært vesentlig, men vi må kombinere det med andre ting. På meg virker det som at Høyre har kjørt seg helt fast i det ene sporet og ikke aksepterer at det finnes andre ting som må være på plass når en skal ha en god skole. Et helhetlig skolemiljø må også være på plass, og så skal vi ha kjempegode lærere i tillegg.

Trond Giske (A) [11:07:15] (komiteens leder): Jeg vil også understreke at det er ingen, i hvert fall ikke i de rød-grønne opposisjonspartiene, som får sjokk over at Høyre kutter i skolebudsjettene. Det kan være at noen av velgerne til Høyre ikke helt så den komme, men vi var nok veldig forberedt på at det ville skje.

Jeg tror vi ser avtegningen av hvordan debatten de neste tre årene kommer til å være. Det gjør at man later som at skolebudsjettet er en gitt størrelse, og at vi innenfor den gitte størrelsen er nødt til å velge mellom det viktigste og det som er litt mindre viktig. Hvorfor skal man f.eks. ha gratis skolebøker i barneskolen? Det er ting man kan gå og kjøpe – kanskje i fremtiden også på Rema – mens etterutdannede lærere må vi sørge for over skolebudsjettene.

Det er ikke nødvendig å tenke sånn. Man kan f.eks. tenke at det er viktigere å bruke 2 mrd. kr ekstra på skole enn 2 mrd. kr – helt nøyaktig – på skatteutt for dem som tjener mer enn 1 mill. kr i Norge.

Av 4 mrd. kr som ble brukt fra oljefondet, gikk 0 av 10 kr til satsing på utdanning. All satsing på utdanning ble betalt av kutt i tilbud for elever i skolen.

Det er ingen tvil om at etterutdannede lærere er viktigere for læring enn frukt og grønt. Om det er viktigere for folkehelsen, er et annet spørsmål, så det gjelder også å se noen sammenhenger i politikken. Hvis kunnskapsministeren og helseministeren snakket sammen, kan det godt hende at det ville vise seg å være et veldig lønnsomt investeringsobjekt å sørge for gunstig og godt kosthold for elever.

Men det er også sånn at til sjuende og sist er det kommunene som betaler hovedbyrden for lønninger for lærere og for tilrettelegging for læring. Der brukte den rød-grønne regjeringen over 70 mrd. kr mer i de åtte årene vi satt – også i statsbudsjettet for 2014 var det en solid økning. Nå er det slik at i 2015 vil kommunene sitte med ubetalte regninger, også på kunnskapsministerens budsjett – nemlig til barnehageplasser som ikke blir dekket. Selv etter forliket med Kristelig Folkeparti og Venstre vil det videreført til 2015 mangle et sted mellom 0,5 og 1 mrd. kr for å dekke barnehageregningen. Det må tas fra en plass.

Så hvis man later som at det å kutte i frukt og grønt medfører en kjempesatsing for norsk skole, samtidig som man sørger for at de som betaler skolebudsjettene, ikke har penger til å følge opp de fine ordene – vel, da har man prioritert feil.

Det er ikke slik at kunnskapsbudsjettet er gitt. Vi kan velge å satse på skole og utdanning framfor andre områder, f.eks. milliarder i skatteutt – hvis vi vil. Det vil de rød-grønne. Det vil ikke regjeringspartiene.

Kent Gudmundsen (H) [11:10:30]: Det å prioritere er en utrolig viktig oppgave. Når vi i dag har hatt en debatt om hvordan vi skal sikre en god kunnskapsskole, må vi også ha med oss en helhet: Hvordan skal vi sikre norsk konkurransekraft?

For Høyre og regjeringen har det vært veldig viktig å se helheten i politikken. Det er ingen tvil om at både skattekuttet – som sikrer at næringslivet har gode rammevilkår – at vi har med oss at vi kommer til å mangle 20 000 lærere innen 2020, og at syv av ti i Utdanningsforbundet ønsker en etter- og videreutdanningsreform og et løft, er med på å si noe om hvordan vi setter vårt samfunn i stand til å møte utfordringene med å bygge et velferdssamfunn. Det handler om å sikre at næringslivet får gode arbeidere i fremtiden, at vi har et læreryrke som oppfattes som attraktivt, at vi får de beste hodene til å søke seg inn på utdanningen, at vi har en skole der det å fylle på med kunnskap fortløpende blir en del av normalen og ikke en del av noe ekstraordinært. Det er det denne regjeringen nå jobber inn mot, nemlig et skikkelig, solid etter- og videreutdanningsløft som skal bli en del av skolehverdagen, som skal hjelpe alle lærere som i dag føler at de har behov for påfyll, til å få den muligheten.

Før vi foretok dette løftet, var det hvert år bare rundt 1 500 lærere i Norge som fikk videreutdanning. Det var perioder da det var flere ledige plasser enn det var søkere. Veldig mye av dette skyldtes de økonomiske vilkårene knyttet til videreutdanningsordningen. Kommuner slet med økonomien. Vi vet at heller ikke satsene for vikarene var reelle i forhold til lønnsbehovet.

Denne regjeringen har gitt 3 500 lærere mulighet til å ta videreutdanning. Vi har innført en stipendordning som gjør det mulig for noen av de 4 000 som fikk godkjent videreutdanning, å få et stipend. Vi har lagt til 50 mill. kr, som muliggjør at man kan utvide kapasiteten når det gjelder videreutdanning i Norge, og som gjør at vi framover kan satse videre.

Dette var forhold som ikke var på plass da vi tiltrådte.

Jeg synes det er noe rart at vi står her og diskuterer prioriteringer og at læreren er det viktigste, når det viser seg at alle som hadde makt i denne salen de siste åtte år før oss, ikke har prioritert læreren – som er det viktigste.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:13:35]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Iselin Nybø, Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om et særskilt kompetanseløft for å redusere andelen ikke-kvalifiserte tilsatte i grunnskolen (Innst. 211 S (2013–2014), jf. Dokument 8:46 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Christian Tynning Bjørnø (A) [11:14:37] (ordfører for saken): Denne saken omhandler et representantforslag fra Venstre, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om et særskilt kompetanseløft for tilsatte i grunnskolen som mangler undervisningskompetanse for trinnene de underviser på.»

Komiteen har, tross sin korte levetid, flere ganger allerede tverrpolitisk slått fast at lærere med høy faglig, pedagogisk kompetanse er avgjørende i utviklingen av en god skole, selv om debatten i denne sal tirsdag viste noen små nyanser av hva som er riktig kompetanse, hvor.

Det dette representantforslaget til syvende og sist handler om, er kompetanse – de lærerkreftene som i dag fungerer og virker i norske klasserom hver eneste dag.

Som det kommer fram av representantforslaget, viser tall fra Statistisk sentralbyrå at det er ca. 9 400 tilsatte i norsk skole – 3,3 pst. av lærerårsverkene – som mangler undervisningskompetanse. Samme undersøkelse viser at i overkant av halvparten av disse har videregående utdanning eller lavere. De resterende har universitets- og høyskoleutdanning, men ikke godkjent pedagogisk utdanning. Tallet er høyt, men vi skal ikke henge oss for mye opp i tall og prosenter. Vi vet at dette tallet er sammensatt av en rekke ulike faktorer – vikariater, studenter som er under utdanning, pedagogisk støttepersonale osv. Det er ikke noe poeng i å forklare tallet så mye at vi overskygger det faktum at det i norsk skole for ofte gis undervisning av lærere uten formell kompetanse.

Det vil være stort behov for kvalifiserte lærere i årene som kommer. Dette representantforslaget går rett inn til kjernen når vi snakker om å sikre framtidens lærerkompetanse. Det handler om å videreutvikle kompetansen hos dem som allerede har et ben innenfor, hos dem som allerede har valgt skolen som arbeidsplass, men som mangler noe av den formelle utdannelsen.

Det er behov for bedre kunnskap om hvilken formell bakgrunn denne gruppen skoleansatte har. Derfor er det bra at departementet har satt i gang et arbeid med å kartlegge grunnskolelærernes kompetanse og grad av faglig fordypning. En slik kartlegging er helt nødvendig for å få vite hvilke innsatsfaktorer som må iverksettes for at lærerne skal få den kompetansen som kreves. Når en slik kartlegging er klar, er det viktig at vi tilpasser innsatsen, eksempelvis gjennom å tilpasse etter- og videreutdanningstilbudet, slik at vi får flere lærere med riktig kompetanse.

Til syvende og sist er det skoleeier som har ansvaret for den daglige driften av skolen, for ansettelser og for å legge til rette for kompetanseheving. De har et ansvar for å sørge for at den arbeidsstyrken som de har, er i tråd med krav og behov i skolen.

Vi har nylig innført kompetansekrav når det gjelder undervisning i skolen. Det må være et overordnet mål at ansatte i undervisningsstillinger gis gode muligheter til å tilegne seg formell kompetanse, i tråd med disse kravene.

Over halvparten av lærerne som mangler formell undervisningskompetanse, har universitets- og høyskoleutdanning. Det er derfor naturlig og nødvendig å se på hvilke muligheter andre yrkesgrupper og fagpersoner har til å få undervisningskompetanse i skolen. Tilbud om PPU-utdanning og tilrettelegging her bør spesielt vurderes.

Statsråden påpeker i sitt brev til komiteen at det er knyttet noen kapasitetsutfordringer til det å nå målet om å sikre alle lærere tilfredsstillende faglig fordypning på kort sikt. Dette er ikke vanskelig å forstå. På tross av dette er det likevel nødvendig at man fra Stortingets side tydelig stadfester dette målet.

Dette er en flertallsinnstilling. Jeg tror ikke det er nødvendig, men for å være på den sikre siden anbefaler jeg komiteens innstilling.

Kristin Vinje (H) [11:19:23]: Venstre har i denne saken fremmet et representantforslag om at regjeringen skal legge frem en egen sak om et særskilt kompetanseløft for tilsatte i grunnskolen som mangler undervisningskompetanse for de trinnene de underviser på.

Det er ingen tvil om at gode og kvalifiserte lærere er en forutsetning for en god skole. Når vi vet at det er et stort antall ikke-kvalifiserte lærere – det er mange som mangler kvalifikasjoner i faget de underviser i, og det er mange som mangler pedagogisk utdanning – er det viktig at vi gjør noe med situasjonen.

Et av regjeringens viktigste prosjekter er nettopp å realisere kunnskapsnasjonen. Det betyr at utdanning og forskning har høy prioritet. Det tror jeg alle som er opptatt av kunnskap, har merket seg, og det er også åpenbart at lærersatsingen til regjeringen er et viktig ledd i arbeidet med å styrke kvaliteten i skolen.

Regjeringen har i Sundvolden-erklæringen foreslått flere tiltak for å styrke lærerutdanningene og attraktiviteten til læreryrket. Regjeringen planlegger å dimensjonere videreutdanningssystemet slik at dette målet kan oppnås for alle lærere på lengre sikt. Regjeringen vil også gjøre om lærerutdanningen til en femårig masterutdanning. I tillegg varsles det et særskilt krafttak innenfor matematikk, slik at en del av videreutdanningen prioriteres til matematikkfaget.

I statsbudsjettet for 2014 ble første fase av opptrappingen av satsingen på videreutdanning gjennomført med en vesentlig økning i bevilgningen, og vi ser at satsingen kommer til å bli ytterligere styrket i revidert nasjonalbudsjett. Det brukes nå over 600 mill. kr til videreutdanning for lærere og skoleledere i grunnopplæringen. Vi opplever at rekordmange lærere vil begynne på videreutdanning høsten 2014. Totalt kan 3 550 lærere få videreutdanning i løpet av dette året.

Jeg støtter forslagsstillernes konklusjon om at det er nødvendig med et kompetanseløft for lærere. Jeg ser derimot ikke noe behov for å be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak så lenge regjeringen jobber så bredt med disse spørsmålene og involverer Stortinget på egnet måte underveis. Regjeringen er godt i gang med å legge til rette for kompetanseutvikling for lærere. Vi ser at lærerne etterspør kompetanseutvikling i langt større grad enn tidligere, og vi ser også at kommunene følger opp. Den aller viktigste innsatsfaktoren for en god skole er læreren, og jeg er glad for at regjeringen prioriterer en storstilt satsing nettopp på læreren. Etter knapt ett år på Stortinget har vi fått mange konkrete bevis på det.

Sivert Haugen Bjørnstad (FrP) [11:22:31]: Fremskrittspartiet er glad for at det er tverrpolitisk enighet om behovet for å styrke kompetansen i skolen. Vi støtter derfor intensjonen i representantforslaget, som inneholder veldig mye klokt, og som ikke minst gir en god beskrivelse av dagens situasjon og behov i Skole-Norge.

Kompetansebygging og gode lærere er viktig. I noen år nå har vi hatt GNIST, som hadde gode intensjoner. Foreløpige rapporter kan imidlertid tyde på at GNIST-kampanjen har hatt begrenset effekt. Det er derfor gledelig at Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen nå intensiverer arbeidet med å rekruttere flere lærere på flere plan, sånn at man ikke er låst til ett enkelt prosjekt. Det er viktig å tenke fordomsfritt på dette området og se forbi gamle ideologiske skillelinjer. Vi må forholde oss til virkeligheten og prioritere det aller viktigste: kunnskapsoppbygging og satsing på læreren.

I skolepolitikken har regjeringen store og ikke minst realistiske ambisjoner. Tiltak som f.eks. strenge normer for lærertetthet vet vi har lite å si for kvaliteten på utdanningen, og ikke minst vet vi at det ikke er gjennomførbart i virkelighetens verden, noe faktagrunnlaget for dette forslaget tydelig viser.

I dag regner man med at ca. 9 400 tilsatte i norsk grunnskole – ca. 3,3 pst. av lærerårsverkene – mangler formell undervisningskompetanse. Det er med andre ord en betydelig utfordring vi står overfor. Departementet har

satt i gang et arbeid med å få et bedre kunnskapsgrunnlag om lærernes kompetanse og grad av faglig fordypning i grunnskolen. En sånn kartlegging er nødvendig for å vite hva som må til for at lærere skal oppnå den kompetansen som kreves. Etter- og videreutdanningstilbud må tilpasses funnene i en sånn kartlegging. Her må en større satsing på nettundervisning og desentralisert undervisningstilbud innen videreutdanning på plass. Det vil gjøre enda flere i stand til å øke sin kompetanse.

Det må også ses i sammenheng med en uttrykt ambisjon om å få andre yrkesgrupper og fagpersoner inn i skolen og hvordan disse skal oppnå undervisningskompetanse. Tilbud om PPU-utdanninger, som saksordføreren også var inne på, og tilretteleggingen her bør spesielt vurderes. I det arbeidet må det legges opp til fleksible og ubyråkratiske ordninger med store muligheter for lokal tilpassing der samarbeid med næringslivet, mentorordninger og realkompetanse blir sentrale faktorer.

Det er et enormt ansvar som ligger på lærerkraftene i norsk skole. Det er de som har ansvar for å gjøre barna i stand til å bli trygge, verdiskapende borgere som skal spille en viktig rolle for samfunnet i framtiden. Da må også lærernes evne utnyttes på best mulig måte. Satsing på utdanning og forskning er hovedelementene i å sikre et bærekraftig velferdssamfunn. Humankapitalen er den største verdien Norge har, og utgjør omtrent 80 pst. av nasjonalformuen vår.

Vi må rekruttere gode folk til lærerutdanningene, men minst like viktig er det å ta vare på dem som allerede jobber i skolen, og sørge for at de får utviklingsmuligheter og får utnyttet sitt potensial best mulig.

Aristoteles sa at det fremste kjennetegnet på at man har ekte kunnskap, er evnen til å lære bort. Det er kjernen i lærergjerningen, både fagkompetanse og lærerkompetanse. Med en fortsatt intensiv satsing på lærerkraftene i skolen, effektiv utnyttelse av kompetansen og en satsing på videre utvikling av undervisningspersonalets evner, både faglig og pedagogisk, ligger Norge godt an til å havne der vi hører hjemme, i verdenstoppen. Fremskrittspartiet støtter derfor intensjonen i forslaget om å be regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte om et særskilt kompetanseløft for tilsatte i grunnskolen som mangler undervisningskompetanse for trinnene de underviser på.

Anders Tyvand (KrF) [11:26:58]: Skolen trenger gode lærere, og heldigvis har vi tusenvis av gode lærere i norsk skole som gjør en kjempejobb for barna våre hver eneste dag. Men vi trenger enda flere, og vi må sørge for at de som jobber i skolen, har den faglige og pedagogiske kompetansen som kreves. For å få til det må vi sørge for at vi har en lærerutdanning i toppklasse, at vi lykkes med å rekruttere de rette kandidatene inn til denne utdanningen og inn til læreryrket, og at de som i dag er ansatt i skolen uten å ha formell undervisningskompetanse, får muligheten til å skaffe seg det.

Vi vet at halvparten av de lærerne som mangler formell undervisningskompetanse, har annen universitets- og høyskoleutdanning. Mange av dem har helt sikkert også annen verdifull kompetanse og andre erfaringer fra arbeidsliv, fra

næringsliv, som utgjør et verdifullt bidrag til skolen. Det mener jeg er bra. Jeg er helt sikker på at en ingeniør, en økonom eller en med en helt annen faglig bakgrunn kan ha mye positivt å bidra med inn i norsk skole, og jeg mener at det er viktig å se på hvordan disse menneskene som har lyst til å jobbe i skolen, kan få den formelle kompetansen som trengs. Jeg mener vi må se nærmere på PPU-utdanningene og vurdere spesielle tilrettelegginger, slik at vi kan gi flere gode krefter en vei inn til klasserommet.

Men vi trenger mer kunnskap og mer informasjon om hvem disse som er ansatt i skolen uten formell undervisningskompetanse, faktisk er. Det kommer fram av svarbrevet fra statsråden til komiteen at departementet har satt i gang et arbeid med å få et bedre kunnskapsgrunnlag om lærernes kompetanse og grad av faglig fordypning i grunnskolen. Det er bra. Jeg støtter altså intensjonen i Venstres forslag fullt ut – det er det min opplevelse at alle partier gjør – men vi vet at departementet allerede jobber med denne tematikken. Det er jeg glad for, og jeg mener at det er naturlig at vi i dag ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på en egnet måte om et særskilt kompetanseløft for tilsatte i grunnskolen som mangler undervisningskompetanse for trinnene de underviser på.

Så må jeg bare kommentere helt kort noe representanten Sivert Bjørnstad sa. Han sa at strenge normer for lærertetthet ikke hever kvaliteten i undervisningen. Det er jeg uenig i. Jeg mener at økt lærertetthet vil gjøre det lettere for læreren å tilpasse opplæringen til den enkelte elev. Det vil heve kvaliteten. Det er det også forskningsmessig belegg for å si. Vi vet at økt lærertetthet er positivt for de svakesteelevene, for elever med en annen etnisk bakgrunn og for elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn. Det er disse elevene vi finner igjen i spesialundervisningen, og det er disse elevene vi finner igjen i frafallsstatistikken. Derfor ville en satsing på økt lærertetthet, og da spesielt på de laveste klassetrinnene, vært en treffsikker måte å løse de store utfordringene i skolen på.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:31:03]: Jeg har lyst til å takke Venstre for nok en gang å sette denne problemstillinga med ikke-kvalifiserte lærere på dagsordenen. Senterpartiet deler oppfatninga om at vi fortsatt har en jobb å gjøre.

Lærere med god utdanning er nødvendig for å oppnå det beste læringsresultatet for våre unger, for det er faktisk ungene som er viktigst i skolen – ikke læreren.

Det er de seinere årene satt i verk en rekke tiltak for å øke både status og kompetanse hos de lærerne som allerede er utdannet og for å trekke til seg nye. I 2008 startet den rød-grønne regjeringa opp med GNIST-kampanjen, som skulle øke antall kvalifiserte førstegangssøkere til lærerutdanninga med 50 pst. Det var en målsetting. Det lyktes vi faktisk med på tross av hva man kan få inntrykk av etter at representanter tidligere har uttrykt at det har vært en fiasko. Det har det faktisk ikke vært. GNIST-kampanjen var utrolig viktig. Fra 2008 til 2012 økte søkningen til lærerutdanninga med 57 pst. Så var det en utføring, og så hører vi nå at Samordna opptak i år viser at vi har en økning til lærerutdanningene. Det gleder meg stort, men

det sier meg også at en kampanje som GNIST ikke bare må virke en kort periode – dette er faktisk noe som må skje kontinuerlig. Vi kommer alltid til å trenge kompetente lærere – herfra til evigheten!

Dessverre har det vært sånn at læreryrket, og for så vidt andre velferdsyrker, har hatt lav status. Alle har en mening om læreren, fordi alle har vært borti en. Alle har hatt en god lærer, og alle har hatt en dårlig lærer. En god lærer er ikke nødvendigvis det samme som en som har hatt 1 i alle fag. I læreryrket er det mer som teller, akkurat som innenfor andre fag, som f.eks. helse- og omsorgsfag. Læreryrket har hatt lavere status de seinere tiårene bl.a. på bakgrunn av endringer i arbeidsmarkedet og en sterk oljedrevet økonomi, og fordi det offentlige ikke har hatt evne til å følge det private næringslivets lønnsvekst. Status følger gjerne lønn, men ikke alltid.

Så til de mange som på tross av at de ikke er utdannet til det, jobber i skolen. Ca. 9 000 tilsatte i skolen har ikke undervisningskompetanse, står det i innstillinga. Det er anslag basert på SSB-statistikk. Det anslås om lag 1 640 årsverk – tallet kommer fra GSI. Hvor mange det eksakt gjelder er mindre viktig, som representanten Bjørnstad var inne på, enn det faktum at det er veldig mange. Likevel er det viktig å være klar over at ikke alle disse 1 600 årsverkene er lærerstillinger, som gjelder tilsatte som ikke er i gang med eller som ikke har planer om utdanning.

Jeg har lest «Strategisk kompetanseutviklingsplan for pedagogisk arbeid i Oppland fylkeskommune 2014–2018» for å få liten en idé om hva som rører seg lokalt. Dette er en plan for en fylkeskommune med 13 videregående skoler, en stor fagskole, to folkehøgskoler og regionale karrieresentre. Det var interessant lesning. Fylkeskommunen beskriver sjølsagt rammer og mål, men den beskriver også hver skole, hvor mange som mangler undervisningskompetanse, det være seg fag, PPU eller faglærerutdanning, på hvert enkelt studiested, hvor mange av dem som er i gang med studier, og hvor mange som er uten formell kompetanse, som er elevassistenter osv.

Jeg leste planen for en fylkeskommune, så jeg antar at dette vil variere noe for en kommune med hensyn til kompetansebehov. Men jeg forventer at alle kommuner og fylkeskommuner har kompetanseutviklingsplaner for sine ansatte, både for dem med og dem uten formell utdanning. Jeg regner med at det er disse planene statsråden gjerne vil ha innsyn i for bedre å gi svar på hvilke innsatsfaktorer som nå må settes inn. Det står at resultatet av den kartlegginga vil foreligge våren 2014, så jeg håper at vi får et innblikk i dette allerede i dag, for jeg føler i grunnen at det er sommer bare en kommer utenfor døra her.

Så tror jeg vi kan slå fast én ting: Desentralisert og nettbasert og videobasert lærerutdanning og Praktisk-pedagogisk utdanning vil det være behov for. Vi snakker om folk som er tilsatt i distrikter i landet, og som etter alle solmerker vil ta utdanning på deltid. Da må undervisninga legges til rette på en fleksibel måte. Jeg ser fram til at statsråden kommer til Stortinget med en plan for hvordan han tenker å gjøre dette.

Marit Nybak hadde her overtatt presidentplassen.

Iselin Nybø (V) [11:36:13]: Saken vi nå diskuterer, er en viktig sak for Venstre, og noe vi lenge har vært opptatt av. Gjennom nesten hele forrige periode var representanten Trine Skei Grande øverst på barrikadene for å få gjort noe med antallet ikke-kvalifiserte lærere i norsk skole. Vi fremmet representantforslag, vi fikk også, i alle fall i media, uttrykt støtte for det av et av de daværende regjeringspartiene, men vi fikk altså ikke flertall i Stortinget, noe jeg synes er synd først og fremst med tanke på norske elever, som fortjener å ha lærere som har den formelle bakgrunnen i orden. Dette fordi lærernes formelle kompetanse har betydning for elevenes læringsresultat. Derfor er ansatte med god faglig og pedagogisk utdanning selve grunnsteinen i skolen i dag.

Jeg tror det er bred enighet om lærerens nøkkelrolle i den gode undervisningen, og at det derfor bør være bekymringsfullt når tallene viser at hele 9 400 ansatte i norsk skole i dag mangler undervisningskompetanse. Det er klart at den formelle kompetansen de tilsatte som mangler undervisningskompetanse, har, varierer, men det er sannsynlig at en betydelig andel av disse kun har videregående opplæring eller lavere og uten pedagogikk, som flere har vært inne på. Dette gir rom for ettertanke.

Men det er viktig å understreke at også de som jobber i skolen i dag som såkalte ikke-kvalifiserte lærere, gjør en god jobb, og de er viktige bidragsyttere til elevenes læring. Dette er folk som har valgt å jobbe i skolen fordi de liker å jobbe med barn og unge, fordi de trives med å være en del av en opplæringssituasjon, og de er viktige for norsk skole også framover – særlig sett i lys av den forventede mangelen på lærerkrefter vi kommer til å ha de kommende årene.

Sånn som vi i Venstre ser det, er det nødvendig å igangsette ytterligere tiltak for å sikre at lærere som underviser i norsk skole, faktisk har den undervisningskompetansen for trinnene de underviser på. Noen ansatte, særlig de med høyere og lavere universitets- og høyskoleutdanning, men uten pedagogikk, vil sannsynligvis ikke ha behov for særlig omfattende kompetanseheving, mens ansatte som har videregående opplæring eller lavere og uten pedagogikk, må ha betydelig mer utdanning.

Under alle omstendigheter må det gjøres et systematisk arbeid for å sikre at alle elever i norsk skole innen rimelig tid får undervisning av lærere som er faglig kvalifisert for det. Dette er en av Venstres hovedprioriteringer å få begynt på i denne stortingsperioden. Vi er derfor glad for at et flertall i komiteen støtter vårt forslag om at regjeringen skal legge fram en sak om et særskilt kompetanseløft for tilsatte i grunnskolen som mangler undervisningskompetanse for trinnene de underviser på.

Jeg hadde håpet at det var en samlet komité som kunne stille seg bak dette forslaget, men jeg tar til etterretning at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti støtter intensjonen og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på en god måte med et særskilt løft for disse det her gjelder. Det

legger jeg til grunn at kunnskapsministeren følger opp ved første anledning.

Helt til slutt vil jeg takke saksordføreren for godt samarbeid og godt utført jobb.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:40:00]: Det er veldig bra at Stortinget diskuterer med dette som utgangspunkt. Det betyr at vi alle sammen er enige om at nøkkelen for å få en enda bedre skole er å løfte læreren. Det er jo veldig mange flinke lærere i den norske skolen i dag. Hver eneste dag er det flinke lærere som går til jobb, som lærer barn å knekke lesekode, lærer dem å regne ut sitt første mattestykke, lærer dem om historie, lærer dem om samfunnsfag og lærer dem praktiske ferdigheter. Og nettopp fordi det er så mange flinke lærere, og fordi forskningen er så entydig på at læreren er nøkkelen til en enda bedre skole, vet vi at det å investere i å gjøre gode lærere enda bedre er viktig.

Ifølge OECD er Norge blant landene som bruker aller mest penger på grunnskole og videregående opplæring. Nasjonal statistikk viser at lærertettheten i grunnskolen har vært svært stabil over lang tid. Samtidig viser internasjonale undersøkelser at resultatene til norske elever ikke er i verdenstoppen. Med andre ord er det ikke direkte svar mellom ressursene vi har til rådighet, og resultatene vi får ut. Regjeringens ambisjon er klar: Vi ønsker at alle elever skal møte en lærer som behersker faget sitt, som er entusiastisk, og som evner å formidle kunnskapen på en god måte. Derfor er den viktigste prioriteringen vår å gjøre gode lærere enda bedre.

Det finnes ikke et skjema hvor man kan krysse av for alt som gjør en lærer god. Tilgjengelige kunnskapsoversikter tegner likevel et bilde: De beste lærerne behersker faget sitt godt, de har altså formell kompetanse, de skaper et positivt klima i klasserommet, og de varierer undervisningen ut fra elevenes behov.

Jeg deler representantene fra Venstres bekymring over det store antallet ikke-kvalifiserte lærere i norsk skole. Dette antallet ønsker vi å redusere, bl.a. gjennom tidens største videreutdanningsattsing. Ifølge nasjonal statistikk fra GSI har andelen årsverk til undervisningspersonale uten godkjent utdanning i grunnskolen variert relativt mye siden starten av 1990-tallet, med to topper rundt 2000 og 2010. I de siste årene har andelen ligget rundt 3 til 4 pst. av alle årsverk til undervisning. Regjeringen har i Sundvolden-erklæringen dessuten foreslått flere tiltak for å styrke lærerutdanningene og attraktiviteten til læreryrket. Blant annet vil en masterutdanning for lærerne være et viktig bidrag til det. Tilsatte i grunnskolen uten godkjent kompetanse for undervisning på de trinnene de underviser i – altså de ansatte som har lærerutdanning, men ikke har kompetanse for trinnet de underviser i – kan i dag søke lærerutdanningene, eventuelt kombinert med realkompetansevurdering. Vi vil også prioritere å skjerpe inn kravet for å kunne undervise og vil komme tilbake til Stortinget med det.

I Sundvolden-erklæringen har regjeringen slått fast at alle lærere fra første trinn skal ha fordypning i de basisfagene de underviser i, og regjeringen planlegger å dimen-

sjonere videreutdanningssystemet, slik at dette målet kan oppnås for alle lærere på lengre sikt. Det vil vi gjøre i nær dialog med både universitets- og høyskolesektoren, skoleeierne og lærerorganisasjonene.

Kapasiteten i universitets- og høyskolesektoren for videreutdanning av lærere er per i dag – selv med regjeringens store satsing – ikke tilstrekkelig for å realisere målet om faglig fordypning i basisfagene for alle lærere på kort sikt, men universitetene og høgskolene har vist vilje til å bidra til økt kapasitet i den første fasen. Man har bygget ut tilbudet betydelig. Det er sannsynligvis heller ikke mulig for skoleeierne å gjennomføre et kompetanseløft med et slikt volum på kortere sikt, ettersom videreutdanning forutsetter tilstrekkelig tilgang på lærervikarer. Derfor må vi sammen med skoleeiere planlegge for hvordan vi best mulig kan utnytte kapasiteten i videreutdanningstilbudet over tid, samtidig som vikarbehovet ikke går ut over kvaliteten på undervisningen. I statsbudsjettet for 2014 ble første fase av opptrappingen av satsingen på videreutdanning gjennomført med en vesentlig økning i bevilgningen. Satsingen ble ytterligere styrket i revidert nasjonalbudsjett. Det benyttes nå over 600 mill. kr til videreutdanning for lærere og skoleledere i grunnsopplæringen, og satsingen har åpenbart truffet et behov både hos lærere og skoleeiere. Rekordmange lærere vil begynne på videreutdanning høsten 2014. Totalt kan 3 550 lærere få videreutdanning i 2014. Den videre satsingen på videreutdanning må bygge på et godt kunnskapsgrunnlag som departementet nå er i ferd med å hente inn. Jeg støtter forslagstillernes konklusjon om at det er nødvendig med et kompetanseløft for lærerne og vil si at regjeringen allerede er i gang.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:45:18]: Statsråden sa i sitt innlegg at han hadde tenkt å skjerpe kravene til å undervise i fag ytterligere – ut over det den rød-grønne regjeringa allerede har gjort. Jeg har da to spørsmål.

For det første: Gjelder dette også de praktisk-estetiske fagene, som f.eks. mat og helse eller formgivingsfag, der mitt inntrykk er at undervisninga i dag i stor grad utføres av ikke-kvalifiserte – det vil altså si dem som ikke har en faglig utdanning? Det bekymrer meg veldig.

For det andre: Ser ikke statsråden at dette vil bidra til at det kommer enda flere i kategorien «ikke-kvalifiserte» når kravene blir skjerpet for dem som allerede er i skolen i dag? Kan statsråden si noe om hvordan han tenker å møte den utfordringa?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:46:14]: Det korte svaret er at dette vil vi komme tilbake til Stortinget med. Men jeg kan knytte noen betraktninger til spørsmålet. Nå kom det kompetansekrav – altså fordypningskrav i undervisningsfagene. Hvis man skal utvide de fordypningskravene, er det klart at det på kort sikt vil bety at færre fyller kravene – altså at flere ikke fyller kravene. Derfor er det helt avgjørende at man samtidig bygger opp et videreutdanningssystem som gjør at man på sikt kan se at kravene blir fylt. Det mener jeg er den fornuftige måten å gjøre

det på. Man må bygge ut systemet for å gi videreutdanning, samtidig som kravene da kan skjerpes inn.

Når det gjelder de praktisk-estetiske fagene, er det jo ikke kompetansekrav knyttet til dem på samme måte. Men jeg har lyst til å markedsføre at etter- og videreutdanningsløftet også gjelder for praktisk-estetiske fag. Satsen som staten tar, er også der økt til 60 pst., så staten tar en større del av regningen for dem som vil ta videreutdanning innenfor praktisk-estetiske fag.

Marianne Aasen (A) [11:47:28]: Mitt spørsmål handler om ressursbruken i etter- og videreutdanning for dem som allerede er utdannet, sammenliknet med dem som er ikke-kvalifiserte lærere i skolen.

Nå kommer vi til å bruke mye penger. Det er allerede brukt mye penger – og vi kommer til å fortsette med det – på etter- og videreutdanning av lærere. Men hvordan har statsråden tenkt å prioritere de ikke-kvalifiserte i skolen, når det nå skal brukes store beløp på etter- og videreutdanning av lærere? Hvordan blir prioriteringen mellom dem som er ikke-kvalifiserte, og dem som allerede er utdannet lærere?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:48:07]: Vi får være helt klare i begrepsbruken, sånn at jeg er helt klar på hva jeg svarer på også.

Den ene gruppen er lærere som har undervisningskompetanse, men som ikke nødvendigvis fyller de nye kompetansekravene til fordypning i fagene de underviser i.

Den andre gruppen er dem som jeg ikke synes vi skal kalle «ukvalifiserte», som representanten heller ikke gjorde, men «ikke-lærerkvalifiserte.» De jobber der, men har ikke formell lærerutdanning. Det er en veldig variert gruppe. Det kan f.eks. være assistenter, eller det kan være noen som har høyere utdanning, men som ikke har tatt pedagogikken.

I løpet av de siste årene har det ikke vært satset konkret og direkte inn mot denne gruppen. Mange av dem har jo en arbeidsplass på skolen allerede, ønsker det og det er sannsynligvis lettere å rekruttere dem inn til læreryrket enn det er å hente folk utenfra. Det mener jeg vi skal adressere. En nøkkel er selvfølgelig da å ha mer fleksibel PPU, sånn at f.eks. de som har en fagmaster i bunn, kan kombinere det å være i skolen med å ta pedagogikken.

Anders Tyvand (KrF) [11:49:24]: Statsråden gjentar noe han har sagt i denne salen flere ganger tidligere, nemlig at det er dårlig samsvar mellom hvor mye ressurser vi bruker på lærere i norsk skole, og hva vi får igjen for det. Regjeringspartiene har flere ganger brukt dette som et argument mot å øke lærertettheten i skolen. Men situasjonen er jo den at spesialundervisningen legger beslag på en stadig større del av ressursene i skolen, parallelt med at gruppestørrelsen i norsk skole stadig blir større.

Mitt spørsmål er om statsråden deler min og Kristelig Folkepartis bekymring for denne utviklingen, og om ikke nettopp økt lærertetthet i den ordinære undervisningen – og da spesielt i de laveste klassetrinnene – kunne bidratt til å snu denne utviklingen og sørge for

at vi faktisk får mer igjen for de ressursene vi bruker i skolen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:50:26]: Svaret på spørsmålet er ja, jeg deler den bekymringen.

Det er tre ting. For det første trenger vi flere lærere. Det er grunnen til at vi er så opptatt av å rekruttere flere lærere inn. Det blir flere elever, og vi trenger flere lærere for at lærertettheten ikke skal gå ned. Vi er opptatt av å få flere inn, bl.a. gjennom å ha karriereveier og videreutdanningsløp – masterutdanning tror jeg også kan være et viktig bidrag til det. Punkt 2: Det forskningen peker i retning av – forskning gir på sånne spørsmål sjelden en helt klar fasit – er at det å ha flere lærere i seg selv har liten effekt, hvis ikke man også endrer undervisningsmetodene og det pedagogiske opplegget. Dessuten er det veldig dyrt. Det betyr at det regjeringen har prioritert først, er å si at videreutdanning bygger lag på skolen – å bygge opp en masterutdanning. Men jeg er – for å ta det tredje punktet – helt enig med representanten i at det er et problem som vi må adressere, at veldig mye ressurser går til spesialundervisningen som mange steder sannsynligvis kunne vært brukt til å styrke den ordinære undervisningen.

Anders Tyvand (KrF) [11:51:34]: Takk til statsråden for svaret.

Det er helt riktig at forskningen ikke kan dokumentere at det vil ha noen effekt dersom man bare øker antall lærere eller reduserer antall elever per lærer uten å endre undervisningen. Men poenget er at det vil bli lettere for læreren å tilpasse undervisningen dersom det er færre elever i klasserommet, eventuelt to lærere i klasserommet. Det vi ser av forskningen, er at dette vil hjelpe de elevene som er svakest, de som har en annen etnisk bakgrunn, og de som har en lav sosioøkonomisk bakgrunn. Det er, som jeg sa i et tidligere innlegg, akkurat de samme elevene som vi i dag finner igjen i spesialundervisningen og i frafallsstatistikken. Er ikke dette da et veldig treffsikkert virkemiddel for å hjelpe disse elevene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:52:31]: Hvis man gjør omorganiseringer på en skole, eller hvis man benytter seg av den ordningen som flertallet på Stortinget, inkludert regjeringen, har videreført, hvor det kom 600 ekstra lærerårsverk fra staten som er fordelt rundt i kommunene på bestemte skoler, og får bedre undervisning gjennom det, er det veldig bra. Jeg synes vi skal trekke lærdommer når det prosjektet er ferdig, når den statlige finansieringen i utgangspunktet skal gå ut, og se hvorvidt det har fungert.

Så er spørsmålet treffsikkert. Det man også må gjøre på dette området, er å prioritere hva som er viktigst. Jeg mener det er veldig viktig med flere lærere – som sagt: Lærerrekutteringen må vi fortsette med. Hvis staten skulle brukt sine midler først og fremst på et løft for antall lærere inn i skolen, sånn som de bl.a. har vært opptatt av i Sverige, er det veldig mye som tyder på at det er et dårligere samsvar mellom pengene man bruker på det og resultatet man får igjen, sammenliknet med å satse på f.eks. videreutdanning, kompetanse, lagbygging i skolen og fordypning.

Iselin Nybø (V) [11:53:48]: Denne saken handler om å gi kompetanseløft til de lærerne som er i skolen i dag, og som mangler den nødvendige kompetansen. Nå har statsråden fått ganske tydelige tilbakemeldinger fra sine egne om at han på egnet måte må komme tilbake til Stortinget med et særskilt kompetanseløft for dem som vi her snakker om. Vi er selvfølgelig litt skuffet over at Høyre og Fremskrittspartiet ikke stemmer for forslaget vårt, når de var med på et nesten likelydende forslag i forrige periode, og vi skulle selvfølgelig ønske at statsråden oppfordret til å stemme for forslaget.

Jeg har lyst til å spisse spørsmålet som Marianne Aasen stilte: Hvis vi nå snakker om dem – av de 9 400 – som har videregående eller mindre, hva vil statsråden konkret gjøre for å øke deres kompetanse, og når kan vi forvente at statsråden kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med en sak om dette?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:54:48]: Jeg kan forsikre representanten og forslagsstillerne om at vi ikke har begynt å jobbe med dette nå, i går, eller i forrige uke, fordi det kommer et forslag til vedtak i Stortinget – dette er vi i gang med. Det er en grunn til at undersøkelsen er bestilt, og jeg har også sagt klart og tydelig at dette vil vi komme tilbake til Stortinget med, med hensyn til politikk og planer. Videreutdanningssatsingen vår er en del av det, men det vil også komme mer som dreier seg bl.a. om kompetanse. Hvis man bare har videregående skole, har man ikke formell undervisningskompetanse, så det er to spørsmål her. Det ene gjelder dem som ikke har formell undervisningskompetanse, altså ikke lærerutdanning, og det andre gjelder dem som har lærerutdanning, men som ikke har f.eks. fordypning i norskfaget selv om de underviser i norsk, eller fordypning i matematikkfaget selv om de underviser i matematikk. Begge deler mener jeg vi skal gjøre noe med.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:55:51]

Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum og Ivar Odnes om innføring av ein times fysisk aktivitet kvar dag i skulen (Innst. 217 S (2013–2014), jf. Dokument 8:59 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletiden.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anders Tyvand (KrF) [11:57:07] (ordfører for saken): Jeg vil som saksordfører aller først få opplyse om en trykkløst i innstillingen. Det gjeldar flertallsmerknaden på side 3, andre spalte. Der meiner flertallet, Arbeiderpartiet, SV, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, at det er «svært viktig å bidra til å øke elevenes daglege fysiske aktivitet». Flertallsmerknaden skal stoppe etter dette. Den vidare presisering av at dette skal skje innanfor dagens timetal, er det Kristelig Folkeparti og Senterpartiet som står bak.

Så vil jeg få lov til takke komiteen for samarbeidet i denne saken, og Senterpartiet for et godt initiativ, selv om vi heller ikke denne gangen ser ut til å greie å samle oss om et felles forslag som kan sikre minimum 1 time dagleg fysisk aktivitet i skolen.

Slik jeg oppfatter komiteen, er dette et mål som samtlige partier stiller seg bak, men som så mange ganger før, når forslag om fysisk aktivitet i skolen har vært debattert og behandlet i Stortinget, stanser enigheten ved de gode intensjonene. Det skjedde under behandlingen av Fremskrittspartiets forslag høsten 2012, Kristelig Folkepartis forslag våren 2013, og folkehelsemeldingen, også den våren 2013.

Nå har vi en ny mulighet. Stortinget kan nå samle seg om et vedtak som kan ta saken et skritt vidare. Tiden er kommet for å gå fra ord til handling. Jeg vil derfor oppfordre alle partier til å gå en ny runde med seg selv og bidra til å sikre flertall for ett av de to forslagene som foreligger i innstillingen fra komiteen.

Sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse er godt dokumentert. Helsedirektoratet har regnet ut at personer som er fysisk aktive, i gjennomsnitt vinner åtte kvalitetsjusterte leveår i et livsløpsperspektiv sammenliknet med personer som er inaktive. Med unntak av de helt yngste barna er det fysiske aktivitetsnivået i Norge i dag urovekkende lavt. Det er særlig hverdagsaktiviteten knyttet til daglege rutiner som har gått ned.

Allerede fra 6–9-årsalderen blir aktivitetsnivået redusert. Aktiviteten synker gjennom hele oppveksten, og bare én av fem voksne oppfyller anbefalingene til fysisk aktivitet, og da snakker vi om 30 minutter dagleg fysisk aktivitet med moderat intensitet.

Kristelig Folkeparti har tatt opp denne saken flere ganger i Stortinget de siste årene. I Dokument 8:23 S for 2012–2013 fremmet vi ti konkrete forslag til tiltak for økt fysisk aktivitet og bedre folkehelse. Det var bl.a. forslag om å innføre én times fysisk aktivitet hver dag i skolen, om å styrke svømmeundervisningen og om en handlingsplan for rehabilitering og nybygg av svømmeanlegg. Den 19. mars 2013 valgte stortingsflertallet å vedlegge alle forslagene til protokollen.

Mange av de samme forslagene ble drøftet på nytt i forbindelse med Stortingets behandling av folkehelsemeldingen våren 2013. Utfallet da ble at regjeringen ville

«vurdere hvordan skoledagen kan organiseres slik at elevene sikres minst én time fysisk aktivitet hver dag».

Det var fortsatt relativt uforpliktende, og lite har skjedd med den saken siden. Jeg vil derfor gjenta min oppfordring til alle partier i denne salen om å bidra til å

ta denne saken det lille steget vidare fra ord til handling.

Kristelig Folkeparti og Senterpartiet foreslår følgende:

«Stortinget ber regjeringa fremje forslag til innføring av ei ordning som sikrar elevar på 1.–10. trinn minst ein time fysisk aktivitet kvar dag, innanfor dagens timetal.»

Arbeiderpartiet og SV foreslår:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man kan innføre én time dagleg fysisk aktivitet for elever fra 1.–10. trinn.»

Vi i Kristelig Folkeparti stemmer primært for vårt eget forslag, og subsidiært for Arbeiderpartiet og SVs forslag. Jeg håper at Stortinget vil sikre flertall for et av dem.

Jeg fremmer med dette det forslaget som framkommer av dokumentet.

Presidenten: Representanten Anders Tyvand har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tone Merete Sønsterud (A) [12:01:49]: Det er en viktig sak vi nå behandler. Den rød-grønne regjeringa innførte to uketimer med fysisk aktivitet på 5.–7. trinn i 2009, og fra høsten 2012 ble fysisk aktivitet og helse innført som valgfag på ungdomstrinnet. For å vidareføre det arbeidet som Stoltenberg-regjeringa startet, har Arbeiderpartiet i sitt inneværende program vedtatt å innføre dagleg fysisk aktivitet. Så for oss er dette en viktig sak.

Som saksordføreren sa, er det ikke første gang vi ser dette forslaget i denne sal, og jeg har i den forbindelse, og med stor interesse, lest tidligere saker, forslag, innstillinger, merknader og debatter. Den siste gangen dette ble behandlet, var i forbindelse med stortingsmeldinga som bar navnet På rett vei – kvalitet og mangfold i fellesskolen. La oss ta et lite tilbakeblikk. I innstillinga til nevnte stortingsmelding kan vi bl.a. lese – og jeg minner om at dette ble skrevet for bare et år siden:

«(...) nye tiltak i skolen skal forankres i forskningsbasert kunnskap om hva som fungerer, og innføring av mer fysisk aktivitet i skolehverdagen er nettopp det.»

Det ble vidare sagt at forskning og internasjonale funn viser hvordan læring og trening henger sammen, og at økt fysisk aktivitet blant elevene fremmer bedre læring. Det ble sagt at det er viktig å trekke inn problemet med bråk og uro i klasserommet. Det ble vist til internasjonale undersøkelser som viste at Norge lå svært dårlig an når det kom til effektiv tidsutnyttelse av undervisningstidene, og at elever og lærere rapporterer om for mye tid brukt til å forsøke å holde ro og orden, og det ble vist til eksperimenter som viste med klarhet at fysisk aktivitet hver dag ga mer ro og disiplin i timene.

Vi kan lese i merknader at opplæringsloven § 9a om elevenes psykososiale miljø brytes i for stor grad i dag, og det var store bekymringer over de høye mobbetallene i norske skole. Igjen ble det vist til både nasjonal og internasjonal forskning, som viser at fysisk aktivitet og trening generelt sett gir en mestringsfølelse og fører til en styrking av selvfølelsen, som igjen har vist seg å innvirke positivt når det kommer til forebygging av mobbing.

Så ble følgende forslag fremmet:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag om fra høsten 2014 å innføre én time fysisk aktivitet hver dag for elever i grunnskolen, med en tilsvarende økning av rammetimetallet.»

Var dette merknader og forslag fra oss i Arbeiderpartiet? Nei, dette er bare noen av de argumentene – og jeg mener det er gode argumenter – som ble ført i pennen av Fremskrittspartiet som begrunnelse for forslaget jeg refererte til. Den gangen, for nesten på dagen ett år siden, sa Fremskrittspartiet følgende i debatten: Hvorfor stemmer ikke regjeringa for dette forslaget? Er det fordi regjeringa ikke ønsker mer fysisk aktivitet? Er det fordi det er Fremskrittspartiet som fremmer forslaget?

Videre ble det sagt at det er skremmende at regjeringa går imot forslaget, og:

«Det er skremmende fordi det med tydelighet viser at regjeringa ikke har skrupler når det gjelder å ha fagre løfter til velgerne, men ikke gjennomfører det når det kommer til stykket. Det er skremmende fordi man aktivt velger å sette ideologi foran praksis, at de setter ideologiske standpunkt og rir kjepphester framfor faktisk å føre tiltak som er til det beste for elevene. Det er skremmende fordi barns læring og trivsel i skolen blir gjort mindre viktig enn å vinne politisk gunst for velgerne.»

Og til slutt, bare for å understreke det hele, ble det sagt:

«For oss i Fremskrittspartiet er elevene viktigere enn politisk strategi og spill. For oss er læring viktigere enn ideologi.»

Dette er bare et lite utdrag av kraftsalvene som kom fra Fremskrittspartiet i forrige periode. Derfor må det være lov å spørre Fremskrittspartiet i dag: Hvorfor stemmer de ikke for forslaget fra Senterpartiet? Det er jo likt det forslaget de selv fremmet våren 2013.

I henhold til Fremskrittspartiets egen retorikk, må jeg spørre: Er det ikke lenger læring som er det viktigste for dem? Og ettersom det var så skremmende den gangen da den rød-grønne regjeringa ikke støttet forslaget fra Fremskrittspartiet, bør de vel være vettskremte i dag.

I regjeringserklæringsdebatten understreket statsminister Erna Solberg følgende:

«Vi ser frem til en periode hvor Stortinget forsterkes som politisk verksted, og vi ser frem til ordskiftene som følger med. Da regner vi med at man gjør som man sier, nemlig stemmer for det man er for og passer på å være i god dialog om at det ikke bare blir politisk spill.»

Det var altså på vegne av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa, og da regner jeg med at Fremskrittspartiet ikke lenger er for det de den gangen var for. Det står bare ikke til troende.

Til slutt fremmer jeg på vegne av Arbeiderpartiet og SV vårt forslag i denne saken.

Presidenten: Representanten Tone Merete Sønsterud har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kent Gudmundsen (H) [12:06:56]: Folkehelse er ikke et ansvar som ligger på skolen alene.

Vi har hatt teknologiske framskritt over de senere årene, som har vært med på å endre samfunnet ganske betydelig. De har absolutt vært et gode og har vært med på å utvikle Norge og andre vestlige land ganske så betydelig når det kommer til medisinske framskritt, som har hatt stor betydning for helse, men de har også bidratt til at vi løser oppgaver og utfordringer i samfunnet i dag på helt andre måter. Selv har jeg latt meg friste av å se på en robotgressklipper, for det er jo så kjekt – og det finnes andre roboter som løser huslige sysler for oss alle sammen. Vi tar buss når vi skal komme oss imellom, for busstilbudet er blitt bedre. Det er heller ikke uvanlig at vi kjører ungene på trening.

Det er ingen tvil om at denne velferdsutviklingen som vi alle sammen har sett på som et gode i samfunnet, også har bydd på noen utfordringer når vi samtidig vet at all forskning sier at minimum 60 minutter fysisk aktivitet er et gode for å sikre en god folkehelse. Det kan by på utfordringer å være i god aktivitet i 60 minutter, med passe høy puls, i dagens samfunn på grunn av alle disse hjelpemidlene.

Nå er ikke poenget mitt å si at vi ikke skal løfte fram teknologisk utvikling fortsatt, for det er det absolutt ingen tvil om at vi er nødt til å hilse velkommen hvis vi skal bidra til økt helse og økt utvikling i samfunnet vårt. Men vi må også være varsom med å tro at skolen alene kan være den arenaen som løser absolutt alle utfordringer som vi føler behov for å finne god framdrift på i samfunnet. Derfor er det viktigere at vi har et helhetlig perspektiv også på hvordan fysisk aktivitet kan sikres for våre unge, oppvoksende generasjoner, sånn at vi bygger et godt fundament når de skal forme sine liv og ta sine valg. Vi må legge til rette for god utbygging av idrettsfasiliteter, sånn at de som ønsker det, og har et behov for det, kan velge å starte med idrettsaktiviteter, uten at det er lange ventelister for å komme inn på en idrettshall.

Vi må legge til rette for at vi som samfunn bygger opp gode holdninger, og til det kreves det kunnskap. Derfor er det ingen tvil om at regjeringens satsing på Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet er med på å koordinere all offentlig aktivitet, men også private organisasjoner bidrar inn i dette bildet på en positiv, kunnskapsrik og god måte.

Det er også viktig, når vi har med oss folkehelseperspektivet, at vi ser at helse ikke bare er fysisk helse, men også psykisk helse. Det henger ofte sammen, og det er ofte en sammensatt problemstilling. Når vi i dag diskuterer fysisk aktivitet i skolen, er det også verdt å legge merke til at denne regjeringen tar psykisk helse på største alvor. Jeg vil berømme f.eks. den ekstra satsingen på 100 mill. kr, som er med på å styrke psykologiske tjenester ute i Kommune-Norge, og som er rettet inn mot – først og fremst, kanskje – barn og ungdommer, og forebyggingen som gjøres for denne aldersgruppen. Dette er med på å bygge hele mennesker – som tar kloke, gode valg, og som er med på å bygge sin egen helse, både fysisk og psykisk, i framtiden.

La det avslutningsvis bare være sagt: Skolens bidrag er absolutt viktig for å skape gode holdninger. Den legger et viktig grunnlag. Derfor er det selvsagt viktig at vi her i dag peker på skolens rolle i så henseende, og derfor er det veldig gledelig å se at komiteen stiller seg bak et helhetlig

perspektiv på dette området – at skolen har en viktig rolle i arbeidet, men samtidig anerkjenne at det ikke bare er en statlig «quick fix» og et pålegg herfra som nødvendigvis er fasiten. Landet er langt, landet har forskjellige forutsetninger. Jeg vil anta at det på vinterstid i Båtsfjord – hvis det er utfordringer med idrettsanlegg og fasiliteter – ikke er like enkelt å ha fysisk aktivitet der som i andre deler av landet. Det er det viktig at man tar hensyn til i det videre arbeidet.

Bente Thorsen (FrP) [12:12:10]: Først vil jeg takke forslagstillerne for å fremme en veldig viktig sak for Stortinget.

Gymnastikk og fysisk aktivitet har alltid vært en viktig del av skolehverdagen her til lands. Dessverre ser vi at graden av fysisk aktivitet blant dagens barn og unge på fritiden stadig er synkende. Parallelt med økende inaktivitet, livsstilssykdommer og fedme ser vi også en nedgang i barnas kognitive kapasitet og akademiske prestasjoner. Det er godt dokumentert gjennom ulike studier at fysisk aktivitet har stor betydning for helsen, dette gjelder uansett aldersgruppe.

Forskningsresultatene er videre entydige på at fysisk aktivitet i skoletiden gir elevene bedre konsentrasjon og dermed økt læringsutbytte. I en studie fra Malmö högskola i Sverige fulgte man to skoleklasser gjennom hele grunnskoleutdanningen – den ene klassen hadde idrett hver dag, mens den andre hadde idrett to timer i uken. Den gruppen som hadde mest fysisk aktivitet, hadde en mye bedre motorisk utvikling og bedre skoleprestasjoner. Særlig så en at dette hadde en gunstig effekt på læringen for guttene.

Fremskrittspartiet vil understreke det positive utbyttet som fysisk aktivitet gir på både kort og lang sikt. Dette var også grunnen til at Fremskrittspartiet tidligere fremmet et eget forslag om fysisk aktivitet på skolen, et forslag som innebar å utvide skoledagen med én time. Men i dag ser vi at det allerede er mange skoler som faktisk klarer å ha en time daglig med fysisk aktivitet, noe jeg skal komme tilbake til senere i innlegget mitt. Med bakgrunn i det og det at det er store kostnader ved å utvide skoledagen med en ekstra time, er vi ikke lenger for å utvide skoledagen med én time for å ivareta fysisk aktivitet.

Når det er sagt, synes vi det er verdt å merke seg at alle partier er opptatt av å sikre fysisk aktivitet, selv om man går ulike veier for å nå målet.

Vi synes at det er sterkt bekymringsfullt at helseplager knyttet til inaktivitet og fedme er sterkt økende. Dagens 15-åringer er mer stillesittende enn en gjennomsnittlig 70-åring, og barn og unges tid brukt på fysisk aktivitet er drastisk redusert. Testresultater i kroppsøvingfaget i skolen og i Forsvaret viser nedgang i den fysiske yteevnen, både for barn og for ungdom. Sammenhengen mellom inaktivitet og dårlig helse er merkbar, og vi må faktisk ta ansvar for å gjøre noe med denne utviklingen.

Regjeringens politiske plattform ser på fysisk aktivitet som så viktig at det omtales i eget punkt. Der sies det at regjeringen vil «legge til rette for at skolene sikrer daglig fysisk aktivitet for elevene».

Mange skoler er allerede godt i gang med daglig fysisk aktivitet. Et godt eksempel – igjen fra Rogaland – er

Tastaveden skole, som høsten 2013 satte i gang et prøveprosjekt for alle elevene på 8. trinn: fysisk aktivitet hver dag og studietid to dager i uken. For å få dette til har trinnet omorganisert skoledagen litt, slik at det ligger en økt med fysisk aktivitet for alle i 8. klasse fra kl. 1025 til kl. 1055 hver eneste dag. Det er rett før spising, noe som gjør at lysten på lunsj er sterkere til stede enn den gjerne ellers ville vært.

Ifølge Tastavis den 28. januar i år viste forsøket at elevene er positive. En ser at elever får nye venner, at klasse- miljøet styrkes, at læringsutbyttet økes, og at helsen blir bedre. Det finnes flere gode eksempler på at det rundt om i Skole-Norge er kreative og dyktige lærere som finner gode løsninger for daglig fysisk aktivitet.

Fremskrittspartiet vil særlig understreke den muligheten som vi har i dag innenfor den ordinære skoletiden. Fleksibilitet og gjennomføringsvilje hos skoleledelse og lærere vil være en viktig faktor for å få til økt fysisk aktivitet i skolen. Vi vil også vise til Kunnskapsdepartementets samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet om hvordan man best mulig kan legge til rette for at skolene sikrer elevene daglig fysisk aktivitet.

Tidligere påpekte jeg at det var store kostnader ved å utvide skoledagen, og dermed stemmer vi imot. Det er fullt lovlig. Her må Fremskrittspartiet få lov til å snu, spesielt når vi ser at det er mange skoler som allerede i dag klarer å ivareta fysisk aktivitet med én time, noe som nettopp eksemplet fra Rogaland viste, og som ble startet opp høsten 2013, etter at Fremskrittspartiet hadde sitt forslag.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:17:37]: Senterpartiet er opptatt av sunt kosthold og en fysisk aktiv befolkning. I utgangspunktet er det opp til hver enkelt å ta vare på sin egen kropp og helse og sine barns kropp og helse. Som vi vet, er dette en utfordring. En inaktiv befolkning med et usunt kosthold blir fort kostbart for storsamfunnet. Derfor er det viktig at vi fokuserer på forebygging, derfor fysisk aktivitet i skolen. Fysisk aktivitet er viktig for å forebygge ulike sykdommer og lidelser, men også viktig for å skape en mer variert, aktiv og spennende skolehverdag.

Fysisk aktivitet i skolen – eller FYSAK, som dette forslaget gjelder – er ikke noe nytt i norsk skole. Det er mange som har drevet med FYSAK, lenge før de startet med det i Rogaland i 2013. Alle politiske partier vil at elevene skal bevege seg mer. Likevel drøyer vi med å pålegge skolene å la elevene være mer i bevegelse. Det er forståelig i den forstand at praktisk-estetiske fag ikke anses som basisfag, men det er trist at en ikke ser muligheten for å bruke disse fagene også for å fremme læring i andre fag.

Mange skoler i mange fylker har hatt tilbud om FYSAK i mange år – Danmark har allerede innført dette – og vi mener det vi gjør, ikke er godt nok. Vi mener at det må tilfalle alle skoler i Norge. Derfor har Senterpartiet foreslått at vi nå må innføre en ordning som gir elevene mulighet til å ha en times fysisk aktivitet hver dag. Vi har også foreslått at dette skal skje innenfor dagens rammetimetall for å understreke at dette skal være en naturlig del av den allerede eksisterende skoledagen.

Som sagt har mange skoler klart å inkludere dette i

skolehverdagen allerede. Det betyr at det ikke bør være noe hokusfokus å få det til på andre skoler. Det handler om vilje og om at sentrale myndigheter sier til skolene at fysisk aktivitet er så viktig at vi ønsker at alle elever skal få mulighet til å lee på seg i løpet av dagen.

I utgangspunktet er den enkleste veien til mer aktivitet for ungene å la dem gå til skolen. Det blir ofte mer problematisert enn nødvendig. Bor man langt unna og trenger buss, er ikke bussen nødt til å kjøre elevene helt til døra. De kan settes av i en viss avstand fra skolen og gå en kilometer eller to. Sjølsagt er det mange strekninger som er trafikkfarlige, så det er viktig at man tar hensyn til lokale forhold.

Så til folkehelsemeldinga. Der har vi alle slått fast at målet skal være at vi skal

- være blant de tre landene i verden med lengst levealder
- oppleve flere leveår med god helse og trivsel og reduserte helseulikheter
- skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkninga

«Hele befolkninga» treffer vi i løpet av skoletida. Ungene våre oppholder seg på skolen på dagtid. Det er ikke sånn at alt skal skje i skolen, som representanten Gudmundsen sa, men jeg tar avstand fra Høyre nå ser ut til å skyve fysisk aktivitet ut av skolens naturlige hverdag. Mange av disse ungene ønsker mer praktisk og kroppslig aktivitet i den ordinære skolehverdagen enn de har i dag. Mange ønsker seg mer gym, men slett ikke alle ønsker det. Mange føler utilstrekkelighet i gymtimene, og det kan gjøre at faget blir lite lystbetont. Rett til én time fysisk aktivitet i løpet av skoledagen kan ivaretas gjennom ordinære kroppspøvingstimer eller valgfagstimer i ungdomsskolen, men det kan også ivaretas gjennom aktivitet integrert i andre fag og organiserte opplegg i friminuttene. Det kan ivaretas gjennom dans, lek, uteskole og andre ulike friluftaktiviteter, og det kan forebygge psykiske helseplager. Jeg fatter ikke at det ikke er mulig på en skole i Båtsfjord.

Jeg har fått tilbakemeldinger om at praksis med uteskole har gått tilbake etter innføringa av Kunnskapsløftet i 2006, og det er beklagelig og synd. I Aftenposten den 23. april kan vi lese at «norske barns kontakt med naturen avtar». En undersøkelse gjennomført av NINA sier at aktivitet avler aktivitet, og at voksnes rolle og innsats betyr mye for omfanget av barnas naturkontakt. Det er naturlig å anta at voksnes rolle og innsats har betydning også for fysisk aktivitet i skolen.

Det er alvorlig når vi hører at bare 53 pst. av norske tiåringer kan svømme, og at norske barns svømmekunnskaper er på bunn i Norden. Det er et alvorlig brudd på kompetansemålet for 4. trinn, der det står at elevene skal være svømmedyktige. Det er et livsviktig mål, som skoleeiere og foreldre nå må ta på alvor. Og det er kommuner som får det til.

Jeg vil rette en oppfordring til alle foreldre: La ungene gå til skolen, gi dem utetid uten mobil, ta dem med på badestranda, og lær dem å svømme. Alle tiltakene er lavkost, men livsviktige.

Iselin Nybø (V) [12:22:50]: La meg først få takke forslagsstillerne for å ta opp et veldig viktig tema. Fysisk aktivitet er jo viktig for oss alle, ikke minst for dem som går i skolen. Når vi vet at vi lever i et samfunn der forskjellene blir større, når helsen til dem med høy utdanning er bedre enn helsen til dem med lav utdanning, når levealderforskjellen er stor mellom dem som bor på østkanten, og dem som bor på vestkanten, er det viktig at dette temaet blir debattert. Ikke minst er det sånn, som flere har vært inne på, at vi lever i et samfunn der vi i stor grad er stillesittende. Vi oppholder oss mye inne, og den aktiviteten vi hadde før, er synkende.

Fysisk aktivitet inn i skolen trenger ikke nødvendigvis bety mer gym, man kan like godt, som forrige representant nevnte, ha fysisk aktivitet i friminuttene. Ikke minst kan en lære både matte og naturfag – og sikkert norsk og historie og mange andre fag også – ute i naturen mens man driver fysisk aktivitet. Her er det egentlig bare fantasien som setter grenser.

I Venstre deler vi intensjonen til forslagsstillerne, men vi merker oss at Kunnskapsdepartementet har startet opp et samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, og vi ønsker å avvente og se hva de kommer med. Men som sagt – det er et kjempeviktig tema, og vi er veldig glade for at forslagsstillerne tar det opp til debatt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:24:35]: Forskarar ved Vrije Universitet i Amsterdam har gått igjennom 14 studiar med meir enn 12 000 barn i USA, Canada og Sør-Afrika. Dei meiner det er sterke indikasjonar på at det er ein samheng mellom trening og skuleprestasjonar. Dei meiner dessutan at den stressreducerande effekten av fysisk aktivitet verkar positivt inn på korleis barn og unge klarer seg i skulen.

Ein nyare studie viser at fysisk aktivitet i skulen gjev betre karakterar. Elevane blei delte inn i to like store grupper. Den eine gruppa hadde dagleg timeplanfastsett idrettsaktivitet ved skulen, mens den andre gruppa hadde to timar idrett og helse per veke. Resultatet viste at gruppa som hadde dagleg fysisk aktivitet, oppnådde høgare karakterar enn dei som hadde kroppspøving to timar i veka.

Vi kan spørje oss sjølve: Kva tid fungerer vi best? Er det når vi trener jamleg, eller er det når vi sit mykje i ro? Kva skal til for at våre egne barn skal bli meir konsentrerte?

For SV er målet ein meir heilskapleg skuledag. Det er heile menneske som ruslar inn skuleporten om morgonen, og det er heile menneske som skal ut i samfunnslivet og arbeidslivet etter enda skulegang. Da kan ein ikkje berre sjå på læring som noko som handlar om noko frå ei bok, eller noko som går føre seg frå pedagogikken si side. SVs læringssyn er derfor breitt. Vi ser samanhengen mellom kropp og tanke. Eg har sagt tidlegare frå denne talarstolen at vi har ein tese i SV om at hjernen ikkje er aleine. Derfor er vi også for fysisk aktivitet i skulen, for frukt og grønt og på sikt også eit heilt måltid i skulen.

Det er dei som meiner at dette ikkje er vegen å gå, at ein ikkje skal prioritere det. Målet er at elevane er konsentrerte og til stades når læraren underviser. Det er derfor også lærarane i Idrettsforbundet si lærarundersøking frå 2012 er

så positive til fysisk aktivitet i skulen. Ni av ti lærarar i grunnskulen meiner at dagleg fysisk aktivitet er viktig i eit læringsmiljø som fremmar helse, trivsel og læring. 84 pst. meiner at dagleg fysisk aktivitet i skulen bidreg til at elevane får generelt betre skuleprestasjonar. 85 pst. meiner at fysisk aktivitet fremmar trivsel og prestasjonar og reduserer konfliktnivået. Sju av ti lærarar i grunnskulen meiner at elevane i grunnskulen bør ha minst éin time obligatorisk fysisk aktivitet kvar skuledag.

Heldigvis er det stor einigheit i komiteen om at fysisk aktivitet er bra. I motsetning til i diskusjonen vi hadde om ernæring, samlar komiteen seg her og meiner at fysisk aktivitet er bra og noko som bør prioriterast. Ueinigheita består i om dette skal skje gjennom ein utvida skuledag eller ikkje. For SVs del er dette også eit spørsmål om prioriteringar. Det er ikkje sånn at ein treng å ta noko ut for å få til denne satsinga. I SVs skule blir det faktisk satsa på både ernæring og fysisk aktivitet. Det er fleire lærarar og det er fleire yrkesgrupper som omkransar skulen, det er ei satsing på etter- og vidareutdanning, og det er ei lengre lærarutdanning. Det er rett og slett fordi vi ønskjer å satse tyngre på dei yngste og tungt på utdanning. Vi trur det er veldig bra for samfunnet og veldig bra for den enkelte. Til samanlikning – og dette er veldokumentert – dersom vi ser på reduksjon av formuesskatt og arveavgift, er det svært vanskeleg for økonomar å påpeike at det har ein gunstig effekt på samfunnet. Svært få har klart å seie frå denne talarstolen at det har ein positiv effekt å redusere formuesskatten. Derfor er SV meir opptatt av å investere pengane der dei verkeleg får betydning, og satse på både tanke, kropp og ernæring.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:29:40]: Regjeringa er opptatt av å ivareta barn og ungdoms fysiske så vel som psykiske helse. Der er det ikke noe skille, og vi kan ikke ha noe skille, så fremt man ønsker å legge grunnlaget for varige positive endringer.

Psykiske plager er og kan være en utløsende faktor for utviklingen av fysiske helseplager, og omvendt. Forskning viser at det er en klar sammenheng mellom manglende videregående skolegang og helseproblemer, ruslidelser og dårligere levevilkår senere i livet. Ungdom uten videregående opplæring har dårligere helse, bruker mer rusmidler og har flere psykiske lidelser enn de som fullfører tolvårig skolegang. Å få flere til å fullføre videregående opplæring kan derfor også være et viktig folkehelseiltak, men god helse er også viktig for å kunne fullføre.

Regjeringa er opptatt av å bygge en bro mellom skole og helse. I 2014 har regjeringa satt av 100 mill. kr som kommunene kan bruke til å ansette flere psykologer for å jobbe forebyggende med ungdom, i tillegg til en styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Lykkes vi med våre ambisjoner, vil vi kunne skape et enda bedre læringsmiljø rundt barn og unge.

Det er god dokumentasjon på at fysisk aktivitet er viktig for læring og viktig for barn og ungdoms helse. God tilrettelegging for fysisk aktivitet kan ha positiv innverknining på læringsmiljøet, læring og skuleprestasjonar. Aktivitetsnivået blant barn og unge er også urovekkende. Det er en

betydelig nedgang fra 9- til 15-årsalderen. Kun halvparten av 15-åringene er tilstrekkelig fysisk aktive. For lite fysisk aktivitet gir også økt sykdomsrisiko både i oppveksten og senere i livet. Norge har sluttet seg til WHO's mål om 25 pst. reduksjon i tidlig død innen 2025. Økt fysisk aktivitet er et viktig virkemiddel for å få det til.

Fra helsemyndighetene side er det anbefalt at alle barn og unge har minimum 60 minutter med fysisk aktivitet daglig. Forskingen viser at ungdom som er for stillesittende, får problemer med overvekt og livsstilssykdommer. Det er et økende problem blant barn og unge.

Høsten 2009 ble det innført to uketimer fysisk aktivitet på 5.–7. trinn. Det er imidlertid fortsatt behov for mer fysisk aktivitet i skolen enn i dag. Skolen når alle barn og unge, og den kan derfor gi alle elever muligheten til fysisk aktivitet og dermed grunnlag for helse og læring. Det er viktig å starte prosessen for et mer langsiktig løp, som tar sikte på å bedre rammebetingelsene og forutsigbarheten for skolene. Det er en god investering.

Så er det forskjellige måter å gjøre det på, og de forskjellige måtene å gjøre det på har også forskjellige kostnadsider. Hvis man f.eks. skulle gjøre det ved å øke antallet gymtimer, ville det selvfølgelig koste aller mest, trolig rundt 4 mrd. kr. Hvis man skulle økt med en ekstra uketimer fysisk aktivitet – altså legge til grunn at læreren skal gjøre det, men uten å kompensere for for- og etterarbeid – vil det trolig koste rundt 2 mrd. kr. Hvis man velger å gjøre det innenfor dagens timetall, kommer selvfølgelig det dilemmaet at da må man enten ta tid fra annen undervisning eller klare det som jeg tror er det avgjørende, nemlig å ha mer fysisk aktivitet i den undervisningen som allerede er. Det er gode eksempler på lokale skoler og kommuner som har klart nettopp det, å kombinere fysisk aktivitet med undervisning og dermed få til en time fysisk aktivitet per dag på skolen.

En satsing som både Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har store forventninger til, er opprettelsen av Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet. Senteret skal bidra til å styrke barnehagenes og skolens rolle som helsefremmende og forebyggende arenaer for barn og unge og er lagt til Høgskolen i Bergen. Rollen senteret er tiltenkt, er å være et nasjonalt ressurs-senter for helsefremmende arbeid, mat- og bevegelsesglede i barnehager og skoler og for barnehage- og lærerutdanningen og andre relevante utdanninger.

For å skape varige og positive endringer er det nødvendig å bygge ned barrierene mellom barnehage, skole og helsevesenet. Senteret skal derfor gjennom sin virksomhet bidra til at man lokalt prioriterer arbeidet mer på tvers for å fremme faglig, personlig, sosial og helsemessig utvikling for barn og unge. Senteret er i år i en etableringsfase og vil ha offisiell åpning i oktober.

All endring må være kunnskapsbasert. Det nasjonale senteret skal derfor bidra til å se nærmere på de erfaringene som er gjort, formidle forskningsbasert kunnskap og selvfølgelig også være en pådriver og støtte opp under barnehager og skolens virksomhet. Senteret overtar bl.a. rådgivningstjenesten for barnehage- og skolebygg i januar 2015, noe som vil kunne styrke senterets rolle ytterligere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [12:34:50]: Jeg er glad for at statsråden trakk fram den siste måten å kunne gjøre Fysak på, at en kan se det som en del av den ordinære undervisninga. Jeg tror faktisk vi har ganske mye å gå på der. Som jeg nevnte også i mitt innlegg, har bl.a. bruk av ute-skole gått ned etter innføring av Kunnskapsløftet. Det er også noe vi skal ta på alvor.

Så har jeg lyst til å utfordre statsråden, fordi jeg oppfattet innlegget fra statsrådens partikollega nærmest som en advarsel om at skolen ikke skal ta på seg alt – nå blir det litt for mye av det gode, vi må bremse tempoet litt her. Jeg oppfattet også at det kunne bli vanskelig å gjennomføre Fysak hvis en ikke hadde tilgang på idrettshaller, eller hvis en bor i kommuner med litt kaldt og hustrig vær. Jeg lurar på om statsråden deler oppfatninga til sin partikollega, eller om han deler den oppfatninga at f.eks. dans kan være en del av den ordinære skolehverdagen og kan gjennomføres innendørs i et vanlig klasserom.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:35:56]: Dans er i høyeste grad fysisk aktivitet, og jeg er helt sikker på at skoler og skoleiere finner mange lokale løsninger som ikke nødvendigvis forutsetter at man akkurat der og da hele tiden har tilgang til en gymsal. Grunnen til det er rett og slett at forslaget er ikke at man nødvendigvis skal øke antallet kroppøvingstimer – der ligger vi allerede ganske høyt – men det er fysisk aktivitet på en annen måte. Det reiser også noen spørsmål rundt hvilken type pedagogisk kompetanse man skal ha, om man skal ha læringsmål osv. Derfor tror jeg representanten Gudmundsen har et veldig viktig poeng når han sier at her er det forskjeller, ikke nødvendigvis bare på grunn av temperatur og vær og den type ting – det er nok mulig å være fysisk aktiv også i Båtsfjord om vinteren – men det er rett og slett forskjeller på hvordan skolene kan velge å løse dette. Så det vi må gjøre, er både å sørge for at det er klart hva som er mulig, og oppmuntre til å ha mer fysisk aktivitet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:37:01]: Statsråden holdt, jeg vil nesten si som vanlig, et klokt innlegg. Statsråden påpekte også at forskjellene blant folk i Norge øker, noe som jeg er helt enig i. Imidlertid, dine stortingsrepresentanter her viser til brevet fra statsråden, som også er bra. Men så kommer spørsmålet: Hvorfor har ikke statsråden gitt det råd å være med på forslagene, enten fra Arbeiderpartiet og SV eller fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet? For hele oppsangen fra statsråden er at dette er det behov for, og statsråden sa at det kan gjennomføres innenfor timetallet dersom en gjør det sånn og sånn. Så hvor stopper saken?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:38:10]: Det er to forskjellige forslag til Stortinget som ligger her. Det ene forslaget er at man skal ha en ekstra uketime. Der er det for det første noen spørsmål knyttet til hvem skal ha disse timene. Hvis man legger til grunn at man skal ha lærere

der, og man ikke skal kompensere lærerne for for- og etterarbeid – nå sier jeg ikke at det er riktig å gjøre, men hvis man legger det til grunn – betyr det sannsynligvis en kostnad i størrelsesorden rundt 2 mrd. kr. Så er det mulig for skolene å lage lokale opplegg og bruke timene til fysisk aktivitet, på samme måte som ved regning som grunnleggende ferdighet. I dag er det flere skoler som integrerer det i kroppøvingundervisningen. På samme måte er det naturlig at man f.eks. i noen naturfagtimer er ute, og at man kanskje også, hvis man transporterer elevene til eller fra et sted i norsktimen, kan legge inn fysisk aktivitet i det faget. Det jeg tror vi må tenke litt mer på, er i hvor stor grad vi skal ha en sentral styring og en A4-løsning for alle, eller om vi skal klare å bygge det nedenfra med utgangspunkt i de lokale eksemplene som er.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har bedt om en replikk til. Presidenten vil be representanten vente ut fra hvem som melder seg. Generelt sett vil presidenten bemerke at det lønner seg å tegne seg til replikk tidlig i en debatt.

Trond Giske (A) [12:39:47]: Jeg tror jeg vil gi honnør til embetsverket i Kunnskapsdepartementet for å ha skrevet et veldig godt innlegg for statsråden med god drøfting av senteret for helse og mat og sammenhengen mellom fysisk og psykisk fostring og betydningen av fysisk aktivitet. Kosthold, til og med, snakket statsråden om. Han kunne godt ha holdt dette innlegget i en sak tidligere her, men det hadde kanskje ikke passet så bra med konklusjonen.

Saken er den at dette er, på samme måte som frukt og grønt, noe som koster penger. Det er ingen tvil om at etter- og videreutdanning for lærere, sannsynligvis, til og med er viktigere enn fysisk aktivitet hver dag. Likevel går det altså an å satse bredere enn bare på én ting.

Mitt spørsmål er, når statsråden nå har hørt de gode argumentene fra embetsverket: Hva gjør han politisk? Vil han sørge for at det blir mulighet for fysisk aktivitet hver dag? Det koster penger, og derfor må det også sentrale tiltak til. Det er ikke bare å la det gro nedenfra, som statsråden sier så fint.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:40:48]: På spørsmålet om han vil sørge for at det er mulig med en time fysisk aktivitet hver dag, er svaret ja. Jeg mener det fins veldig mange gode eksempler på skoler som får det til og gjør det.

Diskusjonen vi har i dag, er i hvor stor grad skal man ha en nasjonal A4-løsning for alle, og i hvor stor grad skal man gjøre som f.eks. Kristelig Folkeparti og Senterpartiet mener, ha det innenfor dagens timetall som et pålegg? Eller skal man ha en ekstra time på toppen? Den ekstra timen er jo det som koster milliarder.

Så tar jeg honnør for innlegget. Det er helt sikkert hyggelig også for embetsverket å få skryt, selv om det selvfølgelig er sånn at representanten Giske bare kjenner statsråden, som vi vet – så jeg tar den. Men jeg lover at jeg skal formidle det videre.

Anders Tyvand (KrF) [12:41:48]: Statsråden sa at det å fullføre skolen kan gi bedre helse, og at fysisk aktivitet kan være viktig for å få flere til å fullføre skolen. Her er det altså snakk om en positiv spiral med en tydelig sammenheng mellom fysisk aktivitet og resultater i skolen. Men når vi ser at den fysiske aktiviteten stadig reduseres, er det et faresignal om at den positive spiralen er i ferd med å snus til en ond spiral, og det må vi være veldig oppmerksomme på. Derfor hadde jeg håpet at regjeringspartiene ville støtte ett av de to forslagene som fremmes i dag.

Så har ikke jeg hørt noen andre enn statsråden snakke om A4-løsninger. Det er ikke det vi ønsker oss. Det er klart at det er lokale forskjeller. Båtsfjord har blitt trukket fram, og at det kanskje kan være vanskelig å få det til der. Men mitt spørsmål er: Mener statsråden at fordi det kan være utfordrende i noen kommuner å legge til rette for fysisk aktivitet, bør vi strekke armene i været og si at da er det ikke noe å gjøre med det? Eller bør vi, fordi det er utfordrende i noen kommuner, nettopp være påpasselige med å ta et ansvar nasjonalt og si at dette skal det satses på også der?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:43:10]: Det kan jo godt tenkes at i Båtsfjord midtvinters med snøvær og føyk og sterk vind er det å bevege seg bare fra et klasserom til en gymsal, f.eks., fysisk aktivitet i seg selv.

Jeg tror det er en sammenheng mellom de forskjellige sakene, litt på samme måte som leksehjelpsordningen ikke fungerte godt nok, fordi man øremerket den og påla den 1.–4. trinn. Så kommer det en rekke spørsmål som jeg mener vi må tenke litt grundig over, og det er: Hvis man skal pålegge skolene en time til fysisk aktivitet innenfor dagens rammetimetall, som Kristelig Folkeparti mener, betyr det da at man skal ta ut tid av fagene for å bruke på fysisk aktivitet, altså ta ut tid av matematikktimen, norsk-timen, samfunnsfagtimen eller kanskje elevenes time, som brukes til elevråd, og bruke det til fysisk aktivitet? Eller betyr det at skolene er nødt til å bruke mer tid på å integre fysisk aktivitet i fagene som er der allerede? Jeg tror det er veien å gå. Både gjennom dette nasjonale senteret og det samarbeidet vi nå har med helseministeren, kommer vi til å drøfte og legge frem politikk på disse områdene.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:44:27]: Eg trur intensjonen med forslaget var meir enn at vi berre skal kome med gode råd til kommunane og til skolane om korleis dei kan få til litt meir fysisk aktivitet innanfor dagens ramme. Sjølv om ein vil gjere dette innanfor dagens rammetimetall eller utvide rammetimetallet, var ideen, sånn som eg oppfattar det, frå fleirtalet i komiteen at vi no ønskjer å få ei større nasjonal satsing på dette feltet. Det er litt pussig å kalle «nasjonal satsing» A4 automatisk. Vi er alle einige om satsing på etter- og vidareutdanning. Det er ikkje A4 berre fordi det er nasjonalt initiert.

Mitt spørsmål er, utover at eg skjønner dette med senteret, og at ein må setje seg ned og få det til innanfor timetal osv.: Tar ministeren komiteen på alvor og verkeleg vil setje i gang nokre større tiltak knytte til fysisk aktivitet frå sitt kontor? Eller er det mindre justeringar og erfaringsutveksling han ønskjer å leggje opp til?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:45:29]: Jeg mener ikke å si at enhver satsing nødvendigvis er en A4-løsning. Det jeg mener å si, som jeg også har sagt tidligere, er at det er noen spørsmål som knytter seg til det å ta det enten utenfor timetallet – da er det spørsmål om både lærerkompetanse, eventuelt faglig mål, og kostnad, ca. 2 mrd. kr, sannsynligvis – eller innenfor timetallet, og hvordan det skal organiseres. Jeg tror vi skal tenke oss ganske nøye om før vi pålegger en sånn ordning.

Men en nasjonal satsing kan også være å synliggjøre gode eksempler, ha et senter som er en pådriver, gjøre det tydelig og klart for kommunene at det er et politisk ønske – som er bredt – om at man skal tilrettelegge for fysisk aktivitet en time om dagen, være med på å trekke inn de frivillige organisasjonene, tenke på hvordan skolene kreativt kan bruke f.eks. friminuttene og se om man kan konsentrere dem i litt større grad for at det skal kunne bidra til fysisk aktivitet. Alt det holder vi på å diskutere med Helsedepartementet nå, og jeg er innstilt på at vi skal få noe til.

Presidenten: Presidenten er nødt til å gjøre oppmerksom på, på grunn av at vi fikk opp en lapp på presidentplansen om at det skulle være seks replikker i denne saken, at det i det debattopplegget som er vedtatt, står fem replikker. Det er det som er vedtatt. Av brev som har kommet fra komitésekretæren, står det at det i denne saken skal være fem replikker på statsråden. I en annen mail som har kommet, som omhandler alle sakene, står det seks replikker.

Presidenten vil bare gjøre oppmerksom på dette, og at vi har vedtatt fem replikker. – Og dermed er replikkordskiftet avsluttet.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [12:47:39]: Takk til forslagsstillerne, som reiser en utrolig viktig sak. Nå er det virkelig på tide at det skjer noe i denne saken. Venstre får ha meg unnskyldt, men det er vanskelig å forstå hvordan det er mulig å ende opp med en så tam innstilling i en sak der Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre sier at de egentlig er helt enige.

I Stortinget har vi et fast uttrykk som heter «å hilse hjem». I denne saken føler jeg behov for å snu på flisa og hilse hjemmefra. Buskerud Idrettskrets har et prosjekt, Aktiv 365 – antall dager i året – som har pågått siden 2001, og der formålet er fysisk aktivitet i skolen gjennom å utdanne ungdom som aktivitetsledere. Blant annet har elever fra St. Hallvard videregående skole bidratt til det etter hvert kjente prosjektet «Sunne og aktive liunger» ved Sylving skole i Lier, der alle elever fra første til tiende klasse har minst én time fysisk aktivitet hver dag. Det er nok ikke tilfeldig at rektor ved skolen også er leder i Buskerud Idrettskrets. Det han trengte, var et vedtak i Lier kommune om at fysisk aktivitet skulle være et satsingsområde – ikke noe mer enn det. Så var han i gang, sammen med kommuneoverlegen, folkehelsekoordinatoren, foreldrene og staben ved skolen.

Skolen har kuttet i friminutt og tatt tid fra andre fag. Til

gjengjeld brukes fysisk aktivitet til samfunnsfag, matte- og engelskopp-gaver. Blant annet bidrar lærerne med spørsmål fra ukas pensum til aktivitetsløyper i nærmiljøet. En artig bieffekt er at også bygdas pensjonister har begynt å gå i aktivitetsløypene og bryne seg på spørsmålene. Målet er å øke skoleprestasjonene, fordi aktive barn presterer bedre, og kosthold er også med. Elevene er fornøyde. De sier selv at de orker mer og er i bedre humør. Sylling skole hadde ingen fiks ferdig plan, men utvikler prosjektet mens de går. Som rektor selv sier, en form for omvendt Peer Gynt: «Ja, tenke det; ønske det; ville det med, – men gjøre det! Ne; det skønner jeg ikke!»

I denne saken har storting og regjering altfor lenge lig-net mer på Peer Gynt enn godt er for norske skoleelever. Tida er kommet til å gjøre det. Vi trenger ikke lange utredninger der ordninger skal snekres i detalj. Utredninger er gjort. Dokumentasjon og praksis finnes. Det som trengs, er en bestemmelse som kort og godt slår fast at norske unger, fra barnehage til videregående skole, skal ha minst én time fysisk aktivitet per dag. Og så må vi ha litt mer tillit til at dette klarer man å organisere lokalt. Det holder, og så er vi i gang.

Egentlig kunne vi bare vedtatt et slikt lovforslag her i dag, men regjeringa trenger i hvert fall ikke bruke vinter og vår på å komme tilbake til Stortinget med forslag til lov-ændring. Tida er overmoden. Flere skoler er i gang allerede. Nå må resten komme etter. Og jeg synes at statsråden er litt for byråkratisk i sin tilnærming.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:50:55]: Én time fysisk aktivitet hver dag på 1. til 10. skoletrinn vil forsterke evnen til å lære i alle fag fordi elevene blir mer moti-vert og i bedre form. Vi snakker altså om en reform hvor poenget er fysisk aktiv læring. Bedre pedagogikk og læring er primærgevinsten, bedre helse er sekundærgevinsten. Skal vi lykkes med mer fysisk aktivitet i norsk skole, må vi bruke lærerne som pedagoger, ikke helsearbeidere. Lærerne ønsker å bidra til barn og unges vekst og utvikling. Samtidig er lærerne i et vanskelig krysspress for å utdanne alle våre ungdommer til gangs mennesker. Poenget er at fysisk aktivitet er et pedagogisk virkemiddel, altså en god læringsfremmer.

I den danske reformen om tilsvarende fysisk aktivitet i skolen hver dag brukes begrepet «understøttende læring» for det jeg kaller «fysisk aktiv læring».

Ressurssterke familier beveger seg mer, spiser sunnere og lever lenger. Elever som kommer fra slike forhold, har en stor fordel av mulighetene til god læring på skolen, og dette er noe de fleste praktikere har erfart. For Senterpartiet er det viktig å organisere skolearbeidet slik at de elever som har dårligere forutsetninger hjemmefra for god læring på skolen, får et løft. Her er gratis mat og mer bevegelse i løpet av skoledagen viktige prioriteringer. Den største nytten av disse to tiltakene har ungdommer som er minst fysisk aktive.

Alle partier snakker for dette, men det ligger noe uut-talt i saken og i innstillinga fra Høyre, Fremskrittsparti-et og Venstre. Disse elevgruppene synes ikke å være folka til disse tre partiene; jeg velger å si det så sterk. Jeg vil si

det så sterkt at det som egentlig ligger under, og det er litt rart at jeg som senterpartist skal si det, er at her handler det om et klassespørsmål, hvor de klassene som ikke har de samme mulighetene som andre, ikke er folk en i praksis prioriterer.

Og jeg vil be statsråden lytte til dette, for etter det inn-letget som statsråden hadde, poengterte han at det nettopp var tiltak for å motvirke et slikt Forskjells-Norge som var det primære. Det som for Senterpartiet er det sentrale, er jambyrdige forhold mellom folk. Og når vi vet hva som er utviklinga, må en sette inn tiltakene der de har størst ef-fekt. Og det er ikke tvil om at det fungerer. En slik utvik-ling som en nå skisserer i forslagene, bør innføres trinn-vis: Først 1.–4. klasse, så 5.–7. klasse, og så neste trinn, og det må kombineres med at lærerne får en utdanning sånn at en kan gjøre en god jobb, og sånn at det blir interessant for elevene å være med. Start med de små, følg trinnene oppover – så kan vi gjøre en god jobb.

Kjersti Toppe (Sp) [12:54:16]: Dette er den andre saka vi debatterer i dag, der regjeringspartia er for, men som dei ikkje vil prioritera likevel. Éin time fysisk aktivi-tet i skulen er det vi kallar eit livsviktig forslag, ikkje først og fremst fordi det bidreg til aktiv læring og hindrar fråfall, men ut frå den kunnskapen vi i dag har om dei helseme-sige konsekvensane av ei stillesitjande befolkning, og for å nå den politiske målsetjinga i folkehelsemeldinga om å skapa eit samfunn som fremjar helse i heile befolkninga, slik at ein skal oppleve fleire år med god helse og trivsel og reduserte sosiale helseforskjellar.

Fysisk aktivitet i Noreg er i dag eit klassespørsmål. Mange organisasjonar har skjont det. Nasjonalforeininga for folkehelsa, Kreftforeininga, Norsk Fysioterapeutfor-bund, Legeforeininga og Noregs Idrettsforbund har stått saman om kravet om å tydeleggjera skulen sitt folkehelse-ansvar gjennom eit forpliktande mål om éin time dagleg fysisk aktivitet for alle skuleelevar.

Representanten Kent Gudmundsen sa i sitt innlegg at folkehelse ikkje er eit ansvar for skulen åleine, og at vel-ferdsutviklinga har gitt oss helseutfordringar ved at kvar-dagsaktiviteten har gått ned. Det er heilt rett. Men Høgre tar feil når dei ikkje vil at skulen skal ta eit folkehelsean-svar i det heile. Skulen er jo ein stor førebyggingsarena, der ein møter alle elevar, uansett bakgrunn.

Så må eg seia at eg er litt lei av i debatten å bli møtt med dette nasjonale senteret for fysisk aktivitet og ernæ-ring i skulen som eit argument for å gå vekk frå dei faktiske konkrete tiltaka som vert tilbodne elevane i skulen.

I folkehelsemeldinga sa fleirtalet at ein skulle vurdere korleis skulen kunne organiserast slik at elevane vart sikra minst éin time fysisk aktivitet kvar dag. No er målsetjinga i regjeringsplattforma redusert til «å leggja til rette for». Det synest eg er ein beklageleg tilbakegang, at vi får ei mindre aktiv målsetjing for dette, spesielt når vi har ei målsetjing om å redusera dei store folkesjukdomane med 25 pst. innan 2025.

Forslaget kan innførast innanfor dagens timetal. Stats-råden kan vera sikker på at vi ikkje her og no vil ha eit kon-kret svar på korleis dette skal gjerast, det kan han koma

med i si sak, men målsetjinga må jo dette Stortinget kunna seia noko om.

Så til slutt til Venstre, der representanten sa at ho var veldig opptatt av å debattera sosiale helseforskjellar. Men vi må ikkje berre debattera, vi må gjera noko med det. Venstre er på vippen i denne saka og kan støtta forslaget frå oss og målsetjinga om å innføra éin time fysisk aktivitet for å redusera sosiale helseforskjellar i Noreg.

Tone Merete Sønsterud (A) [12:57:31]: Jeg vet ikke helt om jeg skjønte innlegget til representanten Thorsen. Fremskrittspartiet snakker nå, som tidligere, om hvor viktig fysisk aktivitet er i skolen, og de begrunner det fortsatt med undersøkelser og forskning. De snakker godt om hvor viktig det er for læring, og jeg er enig. Men samtidig løper de fra tidligere forslag og det de har lovet velgerne. De kan ikke engang støtte forslaget fra Arbeiderpartiet og SV hvor vi ber regjeringa komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man kan innføre en time daglig fysisk aktivitet fra 1. til 10. trinn.

Det er selvsagt lov å endre mening når man innser at de faglige argumentene ikke holder lenger og grunnlaget for en hel sak faller bort, men det er ikke det som er tilfellet her. Argumentet er at det er for dyrt. De begrunner det nå med at det blir for dyrt, og jeg understreker at det er Fremskrittspartiet som sier det – i en sak som har vært så viktig for Fremskrittspartiet, sist 14. juni 2013 i denne sal. Fremskrittspartiet har råd til skattelettelse, de har råd til billigere båtmotorer, men ikke til mer fysisk aktivitet i skolen. Og de vil som sagt ikke engang støtte forslaget fra Arbeiderpartiet og SV i denne saken. Jeg gjentar det jeg sa i mitt forrige innlegg, og som jeg avsluttet med: «Det står bare ikke til troende.»

Bente Thorsen (FrP) [12:59:20]: Dette er en viktig sak. Derfor er det også viktig at samtlige representanter forstår det som blir sagt fra denne talerstolen, så ikke noen oppfatter ting på en annen måte enn slik det er ment.

Som flere representanter har vært inne på i debatten, er det allerede mange skoler som har innført daglig fysisk aktivitet innenfor den timerammen som finnes. Så er det slik at Fremskrittspartiet ikke har snudd på grunn av kostnaden. Arbeiderpartiet og Stoltenberg-regjeringen stemte i forrige periode ned forslag om å utvide skoledagen, nettopp fordi det var for kostbart – det var for dyrt, ble det sagt, gang på gang. Så da håper jeg at det er oppfattet.

Men det argumentet som Fremskrittspartiet nå bruker for å snu, er at det i ettertid viser seg at det rundt om i Skole-Norge finnes fantastisk mange gode eksempler på at det nettopp er innført en times daglig aktivitet. En av representantene som målbar det på en veldig god måte, var representanten Christoffersen, som viste til gode resultater ved Sylling skole i Lier. Det var uten å utvide skoledagen; det var innenfor rammene i dag. Så det synes jeg absolutt vi skal legge merke til. Jeg regner også med at statsråden har lyttet til og hørt godt på alle de gode innspillene, og vurderer det i det videre arbeidet med denne saken. Dette er noe som vi alle sammen er enig i. Så er det alle de gode innspillene som er kommet nå. Kanskje det også kommer enda

noen flere som vi ikke har hørt om, når denne debatten om det viktige temaet blir kjent.

Jeg vil igjen takke representantene for å ha brakt denne debatten til salen, og så regner jeg med at vi skal få en god løsning på saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [13:01:32]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i privatskolelova (Innst. 232 L (2013–2014), jf. Prop. 75 L (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter. I tillegg gis medlemmer av regjeringen 5 minutters taletid.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid. Presidenten antar at det er riktig, siden signalene fra komiteen skriftlig er svært tvetydige.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anders Tyvand (KrF) [13:03:07] (ordfører for saken): Denne saken handler om hvorvidt departementet skal gis en midlertidig dispensasjon til i særlige tilfeller å godkjenne private skoler som ikke oppfyller de såkalte formålskriteriene i dagens privatskolelov § 2-1 annet ledd.

Jeg vil som saksordfører få takke komiteen for godt samarbeid og en god prosess, selv om komiteen ikke står samlet bak innstillingen. Det er et komitéflertall bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti som står bak innstillingen om at de foreslåtte endringene i privatskoleloven ikke vedtas, men det ligger altså an til at forslaget vil få flertall i Stortinget.

Utgangspunktet for denne saken er at regjeringen ønsker å liberalisere privatskoleloven. Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å gi alle som oppfyller krav til innhold og kvalitet, en lovfestet rett til å starte private skoler med statsstøtte. Regjeringen har signalisert at departementet tar sikte på å sende et forslag til helhetlige endringer i privatskoleloven ut på høring høsten 2014 og legge disse fram for Stortinget våren 2015. Men allerede nå, før Stortinget får se endringsforslagene, ber statsråden altså om dispensasjon til å godkjenne skoler som ikke oppfyller kravene i gjeldende lovverk.

For Kristelig Folkeparti er utgangspunktet i privatskolepolitikken klart. Vi mener at alle foreldre har en rett til å velge en skoletype for sine barn som er i tråd med egen religiøs, moralsk og filosofisk overbevisning. Dette er en menneskerett som er nedfelt i internasjonale konvensjoner, og som Norge har forpliktet seg på. Derfor trenger Norge friskoler som utgjør et alternativ til den offentlige skolen på disse områdene, noe som er godt ivaretatt i dagens lovverk. Derfor må slike skoler få gode økonomiske rammevilkår, slik at foreldrebetalingen kan holdes så lav som mulig, og slik at foreldreretten og muligheten til å velge en friskole blir reell for alle, ikke bare for dem med store lommebøker.

Dette er en viktig sak for Kristelig Folkeparti. Men Kristelig Folkeparti ønsker ikke en massiv privatisering av norsk skole. Vi ønsker ikke en vesentlig liberalisering av privatskoleloven, og vi ønsker ikke å gi alle som oppfyller visse kvalitetskrav, en lovfestet rett til å starte skole med statsstøtte. Vi ønsker oss kort og godt ikke de endringene som regjeringen legger opp til i privatskoleloven, og derfor ønsker vi heller ikke å gi statsråden en dispensasjon til å godkjenne skoler som ikke oppfyller kravene i dagens lovverk.

Jeg mener også at det vil være unaturlig å gi statsråden anledning til å godkjenne nye privatskoler før Stortinget behandler de varslede lovendringene. Det kan i ytterste konsekvens bety at kunnskapsministeren gir grønt lys til skoler med oppstart høsten 2015, som Stortinget samme vår vedtar at vi ikke ønsker å ha i Norge. Det vil være et uheldig resultat av en uryddig politisk prosess.

Jeg vil litt tilbake til foreldreretten. For Kristelig Folkeparti er det, som sagt, viktig at foreldreretten gjelder for alle. Den må gjelde uansett religion eller livssyn, og den må gjelde uansett hvor i landet man bor – om man bor i en stor by, eller i en liten bygd. Derfor er det viktig for Kristelig Folkeparti at en kommune ikke skal kunne si nei og ha vetorett når en ny privatskole godkjennes. Men dersom Stortinget i dag vedtar at kunnskapsministeren skal kunne godkjenne skoler som ikke oppfyller kravene i privatskoleloven, og som ikke nødvendigvis bidrar til å oppfylle foreldreretten slik den framkommer i internasjonale konvensjoner, mener jeg det er rimelig å stille krav om at han i det minste må ha den aktuelle kommune eller fylkeskommune med på laget.

Jeg er derfor glad for at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre står sammen om en merknad om at godkjenning etter en eventuell dispensasjonsbestemmelse «ikke skal gis dersom den aktuelle vertskommune eller vertsfylket går imot en slik godkjenning».

Martin Henriksen (A) [13:08:11]: Arbeiderpartiet vil slå ring om den offentlige fellesskolen. Likevel kan jeg forstå mange av argumentene Høyre og Fremskrittspartiet framfører i debatten om private skoler. Men likevel er det i denne saken vanskelig å forstå begrunnelsen for at kunnskapsministeren skal få en rett til å godkjenne de privatskolene han selv ønsker.

Er det fordi et ras av ideelle aktører som vil skape nyskapende skoler, absolutt må få starte før en ny privat-

skolelov kommer på plass? Nei, det er det ikke. Er det fordi landets lokalpolitikere nå skriker etter sårt ønskede privatskoler så raskt som mulig i sin kommune? Nei, det er det ikke. Er det fordi statsråden ikke har nok å gjøre? Det kunne det kanskje være, men det er heller ikke svaret. Ifølge departementet er hensikten å vinne erfaringer med skoler som er nyskapende.

Denne begrunnelsen gir lite mening. Søknadsfristen for disse nye skolene er august 2014. De kan få godkjenning og starte opp høsten 2015. I mellomtida har en ny privatskolelov ifølge regjeringa både vært på høring og blitt vedtatt. Når Høyre og Fremskrittspartiet skal lage en ny privatskolelov, vil de altså hente erfaringer fra skoler som ennå ikke er startet. Det er som å anmelde et teaterstykke et halvår før premieren.

Hvis formålet er å hente erfaring fra søknader, trenger man ikke å starte flere private skoler på et uklart grunnlag, uten klare formål, for å hente erfaringer fra nye søknader. Enten kunne man spurt i skolen: Hvordan ville dere ha søkt, og hva ville dere skrevet i søknaden dersom dere fikk søke fritt uten klare kriterier til formål? Eller man kunne lest noen av søknadene som lå inne da Bondevik II-regjeringa gikk av – søknadene om 22 000 nye private elevplasser i Norge. Hvis ingen av dem var nyskapende, har Høyre og Fremskrittspartiet et problem i denne debatten. Hvis formålet virkelig var å høste erfaring, ville man – som også Kristelig Folkeparti var inne på – først sett hvordan disse skolene i virkeligheten jobbet i praksis før man laget en lov basert på disse erfaringene.

Når Høyre og Fremskrittspartiet ønsker at kunnskapsministeren skal få godkjenne skoler etter eget forgodtbefinnende, er nok årsaken en helt annen. Det er ikke noe folkekrav å åpne for flere privatskoler. Tvert imot er det stor oppslutning om fellesskolen i Norge. Det er en tung jobb å endre dagens privatskolelov i en så grunnleggende retning som Høyre og Fremskrittspartiet ønsker. Da må de også skaffe seg bedre argumenter.

De som står klar på grensen og ivrer etter å få starte nye privatskoler i Norge, er ikke først og fremst ideelle aktører, men store kommersielle privatskolekjeder. Erfaringen fra andre land er at de raskt kan bli dominerende. I Sverige er det sånn at nesten halvparten av de videregående skolene drives av disse kommersielle kjedene. De ideelle aktørene er skjøvet utover sidelinja. En dispensasjonsadgang som dette gir selvfølgelig statsråden anledning til å godkjenne «snille ideelle privatskoler» – gjerne et fåtall av dem – som kan brukes som eksempler i den offentlige debatten før en ny privatskolelov skal sendes ut på høring. Men når sceneteppet går opp, etter at regjeringa eventuelt får vedtatt sin nye privatskolelov neste år, er det ikke de ideelle skolene som først og fremst kommer til å tre fram i flomlyset. Det er de store kommersielle kjedene. De ideelle kommer til å være henvist til en plass i skyggen. Denne lille lovendringa er med på å berede grunnen for den store endringa som kommer neste år.

Det er ikke Skole-Norges behov som tvinger fram denne dispensasjonsadgangen. Arbeiderpartiet er kritisk til den og vil stemme imot. Dette er først og fremst markedsføring. Lovendringa vi behandler i dag, gjør i prin-

sippet dagens privatskolelov overflødig hvis man skal ta det helt ut. I stedet for en privatskolelov med klare kriterier for å starte private skoler, kunne vi nøyd oss med én paragraf, som kunne hete «Statsråden bestemmer».

Henrik Asheim (H) [13:13:01]: I en situasjon hvor den rød-grønne opposisjonen har hatt en tendens til å følge etter Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen i stort sett alt den har foreslått innenfor utdanningspolitikken, kan det virke som om behovet for å blåse opp en sak som denne er i overkant stor. Det kan noen ganger høres ut som at dette er en debatt om hvorvidt man skal tillate privatskoler og friskoler.

La meg derfor begynne med å minne om at alle partiene på Stortinget er for alternativer til den offentlige skolen – både de rent kommersielle privatskolene, som ikke får statsstøtte, og som det koster 40 000–50 000 kr å gå på, og de statsstøttede friskolene. Alle disse skal få drive, det er det enstemmighet om i Stortinget. Dette har vi også sett i praktisk politikk de siste åtte årene. Stoltenberg II-regjeringen godkjente over 10 000 friskoleplasser i sin regjeringstid. Uenigheten dreier seg altså ikke om dette, men derimot om hvilke skoler som skal få lov til å starte opp, og hvilke alternativer vi ønsker skal prege friskolesektoren.

I dag bestemmes dette av snevre og absolutte kriterier: Religiøse skoler, de som har en forhåndsgodkjent alternativ pedagogikk, idrettsskoler og internasjonale skoler har fått starte under den loven vi i dag har.

Som en liten digresjon må jeg påpeke at Arbeiderpartiet i flere kanaler har hevdet at de sammen med Kristelig Folkeparti står for det brede kompromisset i privatskolepolitikken, og at denne dispensasjonen er med på å true et slikt kompromiss. La meg da minne om Arbeiderpartiets reaksjon, både i media og i denne sal, på søknaden om én muslimsk skole. Jeg tillater meg å gi et råd til gode venner i Kristelig Folkeparti: Om det er noe som truer det Kristelig Folkeparti er opptatt av, så er det ikke denne dispensasjonsordningen, men Arbeiderpartiets faneflukt vekk fra det kompromisset de hevder de representerer – så snart søknaden fra et trossamfunn som ikke var kristent, kom på bordet. Jeg håper Kristelig Folkeparti fulgte nøye med på den debatten.

Men la meg gå tilbake til saken vi nå diskuterer, nemlig dispensasjonsordningen som Stortinget i dag kommer til å vedta. Dagens lov, som stiller disse absolutte kravene til kriterier for å bli godkjent, fører fort til at en del gode alternativer ikke slipper til.

For å stille et retorisk spørsmål, men like fullt et spørsmål det er nødvendig å stille motstanderne av en fornyet lov: Kan det hende at det finnes andre tilbud som ville være gode alternativer, men som ikke går inn under disse absolutte kriteriene? Dersom man tror det kan hende, ville det ikke da være interessant å finne ut hvilke alternativer dette er? Regjeringen har varslet at det kommer et forslag til ny friskolelov, men har samtidig sagt at dette er et arbeid man vil ta seg god tid med. Det er klokt ikke å forhaste seg i denne saken, og derfor er en slik dispensasjon en svært god tilnærming til arbeidet med en ny lov.

Ved å skape denne smale adgangen for enkeltskoler som i dag representerer et reelt alternativ til både offentlige og allerede godkjente friskoler, gir vi også muligheten for entusiaster der ute til å vise hvilke ideer de har for et godt tilbud til elevene. Det tjener elevene på, og det gjør norsk utdanningssektor bedre og rikere, fordi flere ideer slipper til.

La meg avslutningsvis vise til hva denne dispensasjonsordningen faktisk innebærer. Den betyr at et opplæringskontor som samarbeider tett med bransjen, kan få muligheten til ikke bare å følge opp lærlingene, men å undervise dem før de skal ut i lære. Et slikt eksempel – som media har trukket frem – er Læringskompaniet i Oslo. De samarbeider med 80 restauranter i byen om å følge opp lærlinger innenfor servitørfag og matfag. De vet en hel del om hva bransjen ser etter, og de har nye måter å lære bort på til sine lærlinger.

Med dagens lov vil en søknad fra dem om å få starte opp en liten servitørlinje, i tillegg til å følge opp lærlinger, få avslag automatisk. Men dersom Læringskompaniet la inn en morgenandakt og kalte seg en kristen servitørskole, skulle det med dagens lov svært mye til for å nekte dem å starte opp. Dette tror jeg de færreste mener er logisk. Derfor er det også bra at loven skal gjennomgås og tilpasses dagens behov. Dispensasjonsordningen er en god start for å få frem entusiastene som må få slippe til.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da skal representanten Asheim ta opp forslaget?

Henrik Asheim (H) [13:17:51]: Det skal jeg.

Presidenten: Representanten Henrik Asheim har tatt opp forslaget.

Bente Thorsen (FrP) [13:18:19]: Fremskrittspartiet støtter regjeringens forslag. Vi mener forslaget er et skritt i riktig retning og viser til Sundvolden-erklæringen, der det bl.a. slås fast:

«Regjeringen vil åpne for at flere kan drive offentlig finansierte friskoler, og gjennomføre en lov om frittstående skoler der kravet til formål erstattes med krav til innhold og kvalitet.»

Den snevre dispensasjonen som regjeringen foreslår i denne saken, vil gi nyttig informasjon og bedre oversikt over mulige alternative skoler før regjeringen legger fram et endelig forslag til ny privatskolelov i 2015. I denne prøveperioden forventer vi ikke å se resultater av innholdet på de ulike skolene, men det handler om type skoler, og det kan være interessant å se hva som melder seg på banen.

Fremskrittspartiet ser positivt på å endre privatskoleloven for å sikre foreldrenes rett til å velge skole i tråd med bestemmelser om utdanning, noe som er nedfelt i menneskerettighetskonvensjoner som Norge er forpliktet av. Vi legger til grunn at en ny privatskolelov skal bidra til et økt mangfold, stimulere til skoleutvikling og sikre høy kvali-

tet på landets skoletilbud. Vi vil også understreke poenget med at skolene skal være nyskapende. De må bidra til økt mangfold, altså representere noe som er vesentlig annerledes enn det som er normal praksis i offentlige skoler og godkjente privatskoler. Det aktuelle pedagogiske tilbudet eller organiseringen av undervisningen må videre være egnet til å utvikle erfaringer som kan være nyttige også utover den aktuelle skolen selv.

Det er etter vår mening lite raust å innskrenke foreldreretten til kun å gjelde foreldre som ønsker et religiøst eller pedagogisk alternativ for sine barn. Landet vårt trenger flere friskoler som er annerledes enn de offentlige skolene både i organisering, pedagogikk, ideelt grunnlag og eierskap. Samfunnet vårt og demokratiet trenger et mangfold av tilbud i skolesektoren.

Her vil jeg gjerne sitere Abelian Forum for Friskoler, som støtter forslaget og uttaler at det er positivt med åpninger som gjør det mulig å få godkjent alternative skoler som

«kan gjøre en forskjell og bidra til å løse samfunnsmessige utfordringer. I høringen har departementet konkret nevnt realfagsgymnas og yrkesfagsskoler. Språkgymnas kan også være et eksempel på et alternativ som kan dekke kompetansebehov i arbeids- og næringslivet. Det er behov for kompetanse både innen f.eks. kinesisk, koreansk, japansk og russisk, men også innen tysk som alt for få velger med tanke på at Tyskland er en av Norges største handelspartnere».

Nytenkning, forbedring, utvikling og kvalitet henger sammen. Friskolene er et viktig supplement til den offentlige skolen og kan bidra med nytenkning og gi nye erfaringer om pedagogikk og organisasjonsformer. Som politiker mener jeg at vi må være ydmyke og faktisk innse at mye sikkert kan bli bedre, og at det ikke er slik at Skole-Norge i 2014 er det ypperste man kan frambringe. Samfunnet er ikke statisk, men dynamisk, noe som ikke minst gjelder hva jeg vil kalle utdanningssamfunnet. Nettopp fordi vi tror på framskritt og utvikling framfor trange rammer og politisk styring, vil vi legge forholdene til rette for mangfold, dynamikk og forbedring av skolen.

Politikernes oppgave i dette er å legge forholdene til rette for et reelt mangfold, noe regjeringens forslag er et bidrag til. Fremskrittspartiet mener at vi må være åpne og legge til rette for innsats og nytenkning på en rekke områder, og ikke konstruere meningsløse ideologiske sperrer. Vi anser det som et problem at det ikke er mulig å starte friskoler som tilbyr fordypning i teknologi- eller realfag, eller som bygger på alternative pedagogiske prinsipper av nyere dato.

Fremskrittspartiet anser det også som både meningsløst og ulogisk at det ikke er lov å starte en helt vanlig friskole som ganske enkelt har som mål å være bedre enn andre skoler. Vi ser ingen grunn til at det skal være slik, og vi mener derfor at regjeringens forslag er et viktig skritt på veien.

Debatten om friskoler minner meg ofte litt om debatten i Stortinget om fargefjernsyn tidlig på 1970-tallet. Som Einar Førde sa i den debatten:

«Motstanden har også sterke innslag av puritanisme:

Me får finne oss i at synda er komen til jorda, men me vil ikkje ha ho i fargar.»

Litt på samme måte blir det med motstanden mot et større mangfold i skoletilbudet. Folket kan aller nådigst få lov til å velge mellom «alternativ pedagogikk» og religiøse skoler, men ikke noe annet. Fremskrittspartiet og regjeringen vil derimot ha et fargerikt og mangfoldig tilbud av skoler. Kreative, kunnskapsrike og verdiskapende mennesker bidrar til å bringe verden framover. Slike mennesker tror vi det er mange av også i Utdannings-Norge, og vi vil derfor legge til rette for at de får mulighet til å utfolde seg og skape gode skoler.

Det kan også være grunn til å minne om hva som faktisk skjedde under den rød-grønne regjeringen. Hver åttende dag i Stoltenbergs regjeringstid ble en skole nedlagt – totalt 355 skoler. Samtidig har det aldri blitt opprettet så mange privatskoler som under Stoltenbergs åtteårige regjeringstid.

Jeg kan ellers berolige opposisjonen med at det som kommer nå, ikke er noe komplett frislipp av privatskoler, men det er rett og slett en liten oppmyking som vil gi mulighet for reell valgfrihet og reelle alternativer.

Vårt utgangspunkt er også at det er foreldrene som har ansvaret for barna sine, og at de fleste foreldrene faktisk ønsker det beste for sine barn. De bør derfor få reelle valgmuligheter om noe så viktig som utdannelsen til sine barn. Det er kvalitet i skolen, elevenes ønske om å lære og foreldrenes frihet til å velge som bør ligge til grunn for skolepolitikken, ikke ønsket om styring og ensretting.

Svensk skole er blitt dratt inn i denne debatten. Av erfaringene fra Sverige i Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering kommer det tydelig fram at dårligere resultater på nasjonale prøver ikke kan forklare Sveriges nedgang på PISA-testene – at privatskolene ikke kan lastes for det.

Skolen i Sverige har i tillegg blitt utsatt for en kommunaliseringsreform som ble innført av venstresiden i 1991, og som ble videreført av senere regjeringer. Denne reformen gjorde det bl.a. lettere å ansette ufaglærte lærere, og karakterkrav på lærerutdanningen forsvant. Det er som kjent ikke en politikk dagens regjering legger opp til – tvert imot. En annen faktor som også gjør at sammenligningene med Sverige halter, er at man i Sverige har åpnet for å ta ut utbytte, noe det som kjent ikke åpnes for i regjeringens forslag. Det er altså ikke aktuell politikk.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [13:26.56]: Senterpartiet har lang tradisjon for å forsvare foreldreretten, dvs. foreldrenes rett til å velge et annet, alternativt, utdanningstilbud enn den offentlige skolen, i tråd med internasjonale konvensjoner.

Kjernen i foreldreretten dreier seg om å kunne velge et innholdsmessig alternativ til det offentlige tilbudet, og ikke et tilbud som opprettes i direkte konkurranse med det offentlige. Derfor står det også i vårt partiprogram:

«Dagens privatskolelov dekker et tilbud med lange tradisjoner som et supplement til fellesskolen.»

For Senterpartiet er det viktig at privatskoleloven balanserer hensynet til foreldrenes rett til å velge alter-

nativ opplæring for sine barn og hensynet til fellesskolen.

Senterpartiet mener foreldrenes rett til sjøl å velge undervisning for sine barn ivaretas tilfredsstillende gjennom gjeldende lovbestemmelser og slik sett er i overensstemmelse med Norges forpliktelser i henhold til internasjonale konvensjoner. Siden forslaget til lovendring går utover det vi mener er kjernen i foreldre retten, og delvis tilbake til det vi var imot i den tidligere friskoleloven, er Senterpartiet imot den foreslåtte lovendringa.

Senterpartiet ser heller ingen argumenter for at det er nødvendig med en totrinns behandling av en mulig ny privatskolelov, som regjeringa her legger opp til.

Departementet uttalte i høringsbrevet at et av formålene med forslaget om en dispensasjonsadgang er å vinne erfaringer med søknader om nye skoler som er nyskapende i forhold til eksisterende offentlige og private skoler. Vel, med respekt å melde er dette kanskje en litt tynn argumentasjon all den tid statsråden har varslet at forslag til ny privatskolelov vil komme tidlig om vinteren og følgelig allerede er under arbeid. Nye skoler som skal hastegodkjennes etter denne dispensasjonsadgangen, vil knapt rekke å se dagens lys – langt mindre kaste av seg noe som helst av erfaringer – før et nytt lovutkast er behandlet av Stortinget. Jeg slutter meg for øvrig til saksordfører Tyvands gode innlegg om akkurat dette.

Vi kan derfor ikke forstå dette på en annen måte enn at regjeringa vil sette en fot i dørsprekken og snike et nytt formålsgrunnlag inn i loven uten en grundig og helhetlig behandling av hele loven.

Senterpartiet mener det er uheldig å foreta endringer i loven som vil kunne føre til store konsekvenser for skolestrukturen uten at dette er utredet godt nok.

Begrunnelsen for forslaget, å kunne tillate private skoler som gir fagspesialisering eller en annen måte å organisere undervisninga på, vil kunne åpne opp for et svært stort antall skoler. Sjøl med vetorett for kommunene vil det ikke bli snakk om en smal unntaksbestemmelse, som regjeringa prøver å gi inntrykk av, for hvor går grensa for innhold og formål? Hvordan vil regjeringa definere ordet «nyskapende»? Slike generelle og vage begrep er ikke egnet til å styre etter.

Resultatet kan fort bli at nye godkjente skoler etter dispensasjonsadgangen kan påvirke dagens skolestruktur og tilbudsstrukturen, særlig i videregående opplæring, som kan ha uheldige konsekvenser for resten av elevene som går i den offentlige fellesskolen. Hvem skal ta en endelig avgjørelse for om det skal opprettes en privat kokkeskole på Gjøvik? Hvordan skal fylkeskommunen dimensjonere tilbudet sitt etter en dispensasjonsordning og holde bredden i det øvrige tilbudet for dem som vil gå i den offentlige skolen, for dem som vil slippe å reise på hybel? For tilbudet lokalt blir begrenset på grunn av denne loven.

Senterpartiet ønsker å bevare en privatskolelov med rett til å velge et alternativ, men sier nei til en liberalisering av loven, som vi mener kan gå på bekostning av fellesskolen. Vi mener forslaget til dispensasjonsadgang bidrar til uklarehet om rettstilstanden og skaper usikkerhet for skoleiere,

som er ansvarlig for å gi alle et kvalitativt godt tilbud innenfor fellesskolen.

Vi forstår ikke behovet og mener pengene som skal brukes til dette, heller burde blitt brukt til å gjøre det mulig for de offentlige skolene å bli mer nyskapende. Det gjør vi ved å ha en god kommuneøkonomi, og det er det jeg vil at mine skattepenger skal gå til.

Iselin Nybø (V) [13:31:31]: I Venstres stortingsvalgprogram for perioden 2013–2017 står det helt klart at vi vil «tillate etablering av friskoler uten religiøst eller alternativt pedagogisk grunnlag». Dette har vi gått til valg på, og det er dette vi vil forsøke å få gjennomslag for på vegne av våre velgere.

Samtidig har Venstre en stolt skolehistorie. Det var Venstre som i sin tid innførte fellesskolen, en skole der både fattige og rike satt i samme klasserom. Dette er en del av historien vår, og dette ønsker vi å verne om i det videre. For Venstre er det viktig at den offentlige skolen er det tilbudet som framstår som det naturlige valget for de aller fleste. Det er derfor kunnskap alltid har vært et prioritert område for Venstre. Men vi ser ikke på de private innslagene som noen trussel mot fellesskolen. Tvert imot ser vi på de private skolene som et viktig supplement til den offentlige skolen – de kan bidra med nytenkning og gi oss nye erfaringer rundt pedagogikk og organisasjonsformer.

Så har jeg heller ikke oppfattet at de rød-grønne og Kristelig Folkeparti er imot private skoler, for de har jo selv innført dagens lov, som åpnet opp for både religiøse skoler og skoler med pedagogiske alternativer. For min del har jeg da litt problemer med å se den helt store forskjellen mellom et kristent gymnas og f.eks. et realfagsgymnas. Det kan ikke være slik at det er greit å starte opp skoler så lenge du fyller dem med religiøst innhold, mens skoler som er opptatt av selve faget og høy kvalitet på undervisningen, ikke skal få tillatelse til å starte opp. Men jeg skal ikke foregripe begivenhetene altfor mye, for denne debatten skal vi ta senere, når regjeringa legger fram forslag om ny friskolelov. I denne omgang er det først og fremst dispensasjonsadgangen som skal debatteres og vootes over.

Regjeringa har lagt opp til en snever dispensasjonsadgang i påvente av at ny friskolelov kommer på plass. Det vil ifølge regjeringa selv kunne være aktuelt å gi tillatelse i et fåtall tilfeller. Vi vet at det er mange skoler der ute som ønsker å starte opp, og mange av disse har ventet lenge på at det skulle komme et nytt politisk flertall som gjør det mulig. Denne dispensasjonsadgangen er ikke ment å skulle åpne for at alle disse som nå har ventet i åtte år på å få søke, skal få tillatelse, og regjeringa har jo selv gitt uttrykk for – og det står også i lovteksten – at det kun er i «særskilde tilfelle» det skal gis dispensasjon.

Venstre har i denne runden vært opptatt av at det er en «snever adgang» som dispensasjonsadgangen skal gi hjemmel til å åpne opp for. Vi er derfor glad for at det er en enstemmig komité som gir uttrykk for at det ikke skal gis dispensasjon i de tilfellene der vertskommuner eller vertsfylker er imot at slik godkjenning skal bli gitt. Hvor stor innflytelse vertskommunene og vertsfylkene skal ha over

opprettelsen av privatskoler etter at den nye friskoleloven er på plass, regner vi med vil bli en ganske stor diskusjon når forslaget blir lagt fram. I Venstre har vi også programfestet at vi ønsker oss et regelverk som gir fylker og kommuner kontroll med etableringen av nye skoleplasser. Derfor er det også viktig for oss at statsråden nå ikke gir godkjenning til skoler – med hjemmel i denne dispensasjonsadgangen – som ikke nødvendigvis ville fått tillatelse til å starte opp når ny friskolelov er på plass.

Så i de merknadene som flertallet står bak her, gjør vi en allerede snever dispensasjonsadgang enda snevrere. Vi ser nå fram til å se hvilke søknader statsråden mottar, og hvilke alternativer som rører seg der ute. Vi ser for oss at vi ganske raskt kan få på plass både realfagsgymnas og bransjedrevne skoler, og at disse erfaringene som søknadsprosessen gir oss, er noe vi kan ta med oss videre inn i arbeidet med ny friskolelov.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:36:11]: Ein av dei mest brukte frasane i valkampen i fjor var at stortingsvalet var «eit retningsval». Vi raud-grøne åtvare mot ei borgerleg regjering som ville satse på skatteutt og privatisering føre velferd og fellesskap. Høgre sitt svar var å krype så tett inntil sentrum i norsk politikk som dei berre klarte. Torbjørn Røe Isaksen kalla da Høgre for det nye Arbeidspartiet, og Erna Solberg forsikra om at det ikkje ville skje nokon store endringar; det ville berre bli nye idear og betre løysingar.

Oppsummeringa etter nokre månader med Høgre-Framstegsparti-regjering er at Noreg langsamt blir tatt i feil retning, også i skulepolitikken. Les ein partiprogramma til Høgre og Framstegspartiet, er deira skulepolitiske prosjekt heilt tydeleg – fleire private skular, auka konkurranse. Kunnskapsministeren veit at dette er eit syn som ikkje har brei støtte blant lærarar, elevar og foreldre, og sakte, men sikkert blir norsk skule tatt i blå retning. Det blir ikkje innført karakterar i barneskulen – det blir berre opna for forsøk med karakterar i barneskulen. Og i dag står vi her og debatterer forslaget om ein dispensasjonstilgang for godkjenning av private skular.

Krava i privatskuleloven er i dag omfattande og etablerte gjennom eit grundig forarbeid og politiske forhandlingar, og krava har støtte frå eit breitt spekter av partia på Stortinget. Utan tilsvarende forarbeid foreslår Røe Isaksen no å gje seg sjølv fullmakt til å godkjenne private skular etter eige skjøn. Det blir ikkje noko «frislipp», kan statsråden forsikre, det er berre snakk om «en snever dispensasjonstilgang», men på sikt vil Røe Isaksen fjerne dagens krav om «særskilt grunnlag» for å få godkjenning til å starte privatskule. Derfor er dette det første steget på vegen mot ei privatisering av norsk skule, slik vi ser ønske om i Høgre og Framstegspartiet sine program.

Gjennom mange år har Høgre og Framstegspartiet tatt til orde for ei privatisering av norsk skule, med nokre små nyanseforskjellar. Begge vil opne for private skular, begge vil ha såkalla fritt skuleval, og begge vil ha meir testing og opne testresultat for å gje foreldra auka valfridom. Den største forskjellen mellom desse to er at Framstegspartiet også opnar for at kommersielle skuleeigarar skal kunne ta

ut overskotet av skuledrifta, noko Høgre-landsmøtet gjekk imot. Denne politikken er lite kunnskapsbasert og er heller ikkje svar på eit krav om privatisering hos folk flest. Privatisering har liten oppslutning hos lærarane. Utdanningsforbundet kallar forslaget «uheldig og betenkelig». Elevane har ikkje bedt om fleire privatskular. Elevorganisasjonane er «skremt» av forslaget. Det er heller ikkje slik at forskarar eller internasjonale undersøkingar viser at elevar lærer meir i land med mange privatskular. Tvert om har erfaringane frå Sverige vist at systemet med privatskular, konkurranse og fritt skuleval har ført til auka sosial og etnisk skulesegregering, utbreidd juks og svakare læringsresultat.

Røe Isaksens privatiseringsiver er ikkje kunnskapsbasert – han er ideologisk og interessedriver. I dag står det køar av kommersielle aktørar klare til å få ein del av den norske skulekaka. Da kunnskapsministeren overtok som statsråd, var han rask til å roe ned dei som frykta ei omveltning av norsk skule, men det tok altså ikkje lang tid før han ville opne for forsøk med karakterar i skulen og fleire private skular. Med det beviser han at det går fint an å vere kunnskapsminister utan å lytte til verken forskarar, lærarar, foreldre eller elevar.

Høgre sine marknadsliberalistar ser ut til å vere impregnerte mot kunnskap om skular og læring. Når det gjeld privatskular, lyttar ikkje kunnskapsministeren til forskning, og erfaringar frå andre land synest heller ikkje å bite på han. Den blåøygde trua på at ein skulemarknad skal skape betre skule, er utan fagleg støtte og utan fagleg forankring hos dei som arbeider i sektoren.

I dag er siste sjanse til å setje ein stoppar for kunnskapsministerens prosjekt. Kristeleg Folkeparti har vore tydeleg frå starten. Det er Venstre som sikrar fleirtal for dette forslaget. Med det vil eg seie at Venstre for alvor har valt side i skulepolitikken. Venstre seier at dei støttar forslaget fordi det berre er snakk om ein snever dispensasjonstilgang. Eg meiner det er blåøygd av Venstre. Dei vel no å gje statsråden eit stort handlingsrom når dei gjev han tilgang til skjønsmessig å godkjenne private skular. Eg hadde forventa eit meir kunnskapsbasert forsvar for den norske fellesskulen.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:41:07]: Det viktigste utgangspunktet for regjeringen er den offentlige skolen. Det er der vi satser de store pengene. Det er der de aller fleste elevene går og kommer til å gå. Det er der vi setter i gang tidenes største lærerløft. Det er der vi skal ha en realfagsstrategi. Det er der vi skal styrke yrkesfagene. Det er der vi skal oppfylle løftet i det som jeg bl.a. har kalt «den norske drømmen», nemlig at alle skal få like muligheter, uavhengig av hvor de kommer fra.

Men det er ingen motsetning mellom det å ha en sterk offentlig skole og det å ha supplementer. Det er ikke sånn at den sterke offentlige skolen blir truet dersom noen foreldre i en bygd har lyst til å ha en kristen friskole i stedet.

Det er ikke sånn at den offentlige fellesskolen blir truet dersom noen i en bransje har lyst til å starte en skole fordi de er ekstra opptatt av å rekruttere gode rørleggere for

fremtiden og har lyst å bidra i utdanningssystemet på den måten.

Det er ikke sånn at den offentlige skolen blir truet av at man har valgfrihet og mangfold. Men utgangspunktet, det viktigste, er å satse på den offentlige skolen. Men privatskoler og friskoler kan være et supplement.

Det har allerede blitt nevnt her at det ikke er noe uenighet i Stortinget om at man skal ha nærmest fri adgang til å etablere privatskoler som ikke får offentlig støtte, hvor skolepengene kan beløpe seg til titusener av kroner. I dagens regelverk er det i teorien fullt mulig å starte en privatskole som ikke får ett rødt øre i statsstøtte, og som bare er for de aller rikeste. Men det viser nettopp behovet for det som vi kaller «friskoler», og som enkelte, med et litt lengre begrep, kaller «privatskoler som får offentlig støtte».

Friskolene har to viktige ting ved seg:

For det første gir vi dem støtte. Hvorfor gjør vi det? Jo, nettopp fordi det ikke skal være lommeboken som skal være det avgjørende for hvorvidt du har mulighet til å gå der eller ikke. Nettopp fordi mulighetene skal være mest mulig like, og nettopp fordi det skal være gode vilkår for å drive et alternativ, har flertallet på Stortinget også fått inn f.eks. et kapitaltilskudd til friskolene i statsbudsjettet.

Utgangspunktet for at vi er for friskoler handler om tre ting:

For det første handler det om foreldreretten. Ja, vi skal ha rammer for barns oppvekst i Norge. Det er alle enige om. Men likevel er det en rettighet for foreldrene å kunne velge et alternativ for sine barn, f.eks. et kristent alternativ eller et pedagogisk alternativ.

Utgangspunkt nr. 2 er valgfriheten. Man skal ha mulighet til å velge, og bevisbyrden må ligge på dem som vil begrense valgfriheten, snarere enn hos dem som ønsker å ha valgfrihet som utgangspunkt. Det betyr ikke at valgfriheten skal være total, for i veldig mange tilfeller er det gode grunner til at vi begrenser valgfriheten, av hensyn til det felles beste. Men det betyr at valgfriheten skal ligge til grunn.

Det tredje argumentet er at gode krefter må slippe til. Det var vel formann Mao som sa: La de hundre blomster blomstre. Det er ikke så ofte jeg siterer formann Mao, men det var et veldig godt poeng. Vi skal la de gode kreftene slippe til for å lage bedre skoler for alle.

Men vi må ha noen forutsetninger, og forutsetningen er for det første at vi er med på spleiselaget herfra, ved at vi ikke lager et skolesystem hvor alle privatskoler må drive med inntekter kun fra foreldrene, men ved at de kan drive på en måte som gjør at de er tilgjengelige for flest mulig. I tillegg må vi regulere og stille krav.

Som Høyre-statsråd, og som statsråd i en Høyre-Fremskrittsparti-regjering, er jeg ikke flau over å si at vi må regulere og stille strenge krav til friskolene. Vi skal stille krav om innhold og kvalitet. Vi skal stille krav om at opplæringen er like god som i den offentlige skolen. Vi skal stille krav om at man ikke kan ta ut utbytte og drive kommersiell skole, hvor statsstøtten går til noe annet enn elevene. Alle de kravene skal vi ha.

Men vi ser at godkjenningsordningen, eller det som vi ofte kaller formålsgrunnlaget i dagens lov, gir noen urime-

lige utslag. Det er ikke bare religiøse og pedagogiske alternativer som er lov. Det er f.eks. lov å starte private skoler som er spesielt tilrettelagt for talenter innenfor alpint eller fotball. Men hvis man vil starte en skole som er tilrettelagt for talenter innenfor matematikk, fysikk, kjemi eller yrkesfag, er det strengt forbudt. Det er et urimelig utslag.

Derfor ønsker regjeringspartiene at vi skal ha flere friskoler, som kan være supplement til den offentlige skolen – ikke et frislipp, ikke mangel på reguleringer og ikke fritt frem for dem som ønsker det.

I regjeringserklæringen er det slått fast at nye skoler ikke skal godkjennes der «godkjenning vil gi negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet». Det er nettopp fordi vi må lytte til kommunene, og fordi fylkeskommunene skal ha mulighet til å dimensjonere. Det er en viktig begrensning som sikrer at den lokale skolestrukturen ikke skal bli skadelidende.

Statstilskuddet og elevpengene skal fortsatt i sin helhet komme elevene til gode, og det skal fortsatt være forbudt for friskoler å betale utbytte til sine eiere.

Vi arbeider grundig med forslaget til ny lov og bruker tiden som er nødvendig, for å sikre at gode utredninger ligger til grunn.

Det er også bakgrunnen for at vi nå fremmer et forslag om en midlertidig dispensasjonsordning i privatskoleloven. Vi foreslår at det innføres en snever adgang til dispensasjon fra kravet til godkjenningsgrunnlag i tidspunktet frem til en ny friskolelov er på plass. Hjemmelen vil bli praktisert strengt, og det er tydelig presisert i proposisjonen at dispensasjonen kun vil bli gitt i et fåtall tilfeller.

Jeg vil også understreke at det kun er kravet til godkjenningsgrunnlag det kan dispensereres fra. Det er altså ingen mulighet for Stortinget med dette lovvedtaket å gi statsråden fullmakt til å godkjenne en hvilken som helst skole. Lovens øvrige krav til skolens innhold og kvalitet må være oppfylt for at dispensasjonen skal gis.

Jeg vil også følge opp flertallsmerknaden fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre i komiteen, om at det ikke vil bli godkjent skoler etter dispensasjonsbestemmelsen dersom den aktuelle vertskommunen eller vertsfylket går imot en slik godkjenning.

Dispensasjonsbestemmelsen vil kun være aktuell for skoler som har et pedagogisk tilbud eller en organisering av undervisningen som er nyskapende, sammenliknet med eksisterende offentlige og private skoler. Vi har også nevnt eksempler på det: et privat realfagsgymnas og enkelte yrkesfagsskoler.

I lovproposisjonen er det presisert at den foreslåtte bestemmelsen kun gir hjemmel til godkjenning av nye skoler og ikke til godkjenning av driftsendringer ved eksisterende skoler. Vi foreslår en smal bestemmelse som skal virke en kort periode. Forutsatt Stortingets tilslutning vil bestemmelsen tre i kraft straks, og ut ifra de søknadene som eventuelt fremmes, håper vi å kunne vinne erfaringer med både aktører og tilbud. Det er erfaringer som kan være nyttige under arbeidet med ny friskolelov.

Jeg tar sikte på å legge frem for Stortinget et forslag til en ny lov våren 2015.

Selv om vi i dag diskuterer dispensasjonsbestemmel-

sen, er det verdt å bruke noen ord også på den bredere friskoledebatten. Det er nemlig tre problemer med dagens friskolelov:

For det første er formålsbestemmelsen, altså godkjenningsgrunnlaget, under press. Uten at departementet har «rørt en finger», uten at vi har endret regelverket på noen som helst måte, er det nå f.eks. tillatt ikke bare med religiøse skoler, men også humanistiskoler innenfor den religiøse godkjenningshjemmelen. Det betyr, som representanten Asheim sa, at man i fremtiden ikke behøver å ha en morgenandakt. Det vil også bli andre muligheter.

Vi ser også at formålsbestemmelsen kan komme under press ved at det f.eks. kommer veldig mange aktører som søker om nye toppidrettsgymnas.

For det andre er det lenge siden denne loven kom. Hovedelementene fra Clemets friskolelov er jo bestemt, men med revideringene som de rød-grønne gjorde, med Kristelig Folkepartis støtte, er det likevel flere år siden. Vi har lært mye siden det, bl.a. fordi det har blitt godkjent opp mot 9 000 nye elevplasser i privatskoler under den forrige regjeringen.

Da kan det være rimelig å gå gjennom loven for å se om det er behov for presiseringer av regelverket, og for å se om det kan være behov for innstramminger.

For det tredje mener jeg at det politiske forliket om friskoleloven ikke er spesielt tydelig, bl.a. fordi Arbeiderpartiet har luftet sterke betenknninger rundt muligheten til å starte religiøse skoler.

Jeg har lyst til å avslutte med å håpe på at debatten om friskoler blir bra, god, konstruktiv og nyttig, og jeg synes også det har vært gode anslag til det. For eksempel var vi jo gjennom en valgkamp hvor Arbeiderpartiet advarte veldig kraftig mot å liberalisere dagens friskolelov, men i Politisk Kvarter i år uttalte representanten Giske at det hørt flott ut med ny kokkeskole med nye ideer, og at han godt kunne diskutere om vi skal ha et videre begrep på pedagogiske alternativer. Representanten Marianne Aasen har på sin side sagt at disse skolene bidrar til at norsk skole blir bedre. Det skulle jo tilsi at man nettopp kan ha en debatt om ikke også de som vil starte en yrkesfagskole, en realfagsskole eller en bransjeskole, burde kunne etablere seg. Det mener jeg dagens forslag gir et godt utgangspunkt for.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Trond Giske (A) [13:51:13]: Det er en veldig fordel for en god og konstruktiv debatt at Høyre nå snakker sant om sin egen privatskolepolitikk. I valgkampen var det stikk motsatt budskap som ble framført. Da vi poengterte at man ville åpne for en rett til å starte privatskole med statstilskudd, gitt at man bare oppfylte visse kvalitetskriterier, benektet Høyre dette. Nå snakker statsråden forbilledlig sant. Nå mangler det bare at han slutter å snakke usant om Arbeiderpartiets politikk, så er man i mål. Vi står fast på dagens forlik, så statsråden kan slutte å si noe annet, men hvis det er åpent for et lite justeringsmonn som gjør det mer levelig for statsråden, er vi åpne for å diskutere det. Men det er jo ikke det det er snakk om. Det er snakk om å innføre en rett til statsstøtte i neste omgang,

ikke denne dispensasjonsadgangen. Statsråden forsvarer jo dagens privatskolelov fra talerstolen.

Mitt spørsmål er: Forstår statsråden at når han innfører en rett til å starte en privatskole med statsstøtte, har han ikke lenger noen kontroll på om dette er et supplement eller ikke, at det da er de private som avgjør det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:52:18]: For det første vil jeg si at det er veldig bra at man er åpen for å diskutere om det kan være ting som skal endres med dagens privatskolelov. Jeg ser også veldig frem til at Arbeiderpartiet skal legge frem noe konkret om hva de mener, siden det åpenbart, i forskjellige offentlige debatter, kommer signaler som kan tolkes i forskjellige retninger.

Det er ikke snakk om en rett til å starte opp bare fordi man sier at man har lyst til å starte en skole. Det er noen veldig klare krav her, og en av de endringene som vi i Høyre har gjort i vår politikk – jeg kan ikke snakke for det andre regjeringspartiet – er bl.a. at vi har sagt at negative konsekvenser for kommunene og fylkeskommunene skal være en grunn til at man ikke får godkjenning. Tidligere, med bakgrunn i Clemets friskolelov, sa vi «vesentlige negative konsekvenser», men vi har, nettopp av hensyn til debatten og erfaringene vi har hatt, sett at vi bør beholde formuleringen i dagens lov. Det vi mener er urimelig, er jo grunnlagsbestemmelsene, som får nettopp de utslagene som flere her sier er urimelige. At man kan starte et toppidrettsgymnas, mener jeg er kjempebra, men hvis man vil starte et realfagsgymnas, er det i utgangspunktet ikke greit å søke.

Marianne Aasen (A) [13:53:30]: I sitt innlegg sa statsråd Torbjørn Røe Isaksen at det er nyskapende skoler som nå skal få tillatelse, og realfagsgymnas nevnes stadig. Nå er det engang sånn at norsk skole har holdt på med realfag så lenge norsk skole har eksistert. Man har også holdt på med språk veldig lenge. De er faktisk veldig gode til å lære folk språk og realfag, og det finnes sågar mange videregående skoler rundt omkring i Norge som driver med realfagsforydypning på svært høyt nivå. Det foregår i Drammen. Det foregår i Tromsø. Det foregår i Fredrikstad.

Det jeg da lurer på, er: Hvis man kommer med en søknad om en skole som er ganske lik de skolene vi faktisk har – jeg vet bl.a. om en skole i Bærum – hvis vi da har den typen skoler i det offentlige, trenger vi noe supplement, eller vil statsråden mene at dette er så nyskapende, selv om vi har det, at han vil gi tillatelse?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:54:28]: For det første er jeg helt enig med representanten i at det skjer utrolig mye spennende i norsk skole, og jeg må også si at jeg synes det er en av de viktigste tingene som står igjen etter Bondevik II-regjeringen, nemlig at man løsnet opp de sentralistiske grepene og den sentralistiske styringen av norsk skole for nettopp å slippe frem lokalt initiativ.

Jeg kan ikke drive saksbehandling av enkeltsøknader her. Vi har nevnt noen eksempler, realfagsgymnas er ett, yrkesfagskoler er et annet. Så får vi se, når søknadene

kommer, hvorvidt det vil kunne regnes som nyskapende sammenlignet med det offentlige tilbudet.

Drammen er et kjempegodt eksempel. De har bl.a. startet en forskerlinje som jeg har hørt veldig mye bra om. Det er også interessant at fylkeskommunen eksplisitt begrunnet det med at en privatskole i Drammen hadde et så godt realfag- og forskningstilbud at de måtte gå inn og konkurrere med denne skolen, og de opprettet en forskerlinje for å trekke elevene til den offentlige skolen. Det synes jeg er et godt eksempel på hvordan flere supplement kan skape dynamikk i systemet.

Martin Henriksen (A) [13:55:42]: Først hørte vi representanten fra Høyre tidligere i dag tone ned denne saken ved å si at dette dreier seg kun om en svært snever dispensasjonsadgang. I løpet av sitt innlegg hadde kunnskapsministeren en bredt anlagt argumentasjon for liberalisering av privatskoleloven. Jeg syntes det høstes mindre og mindre snevert ut jo mer han snakket, og det forsterker inntrykket av at det ikke er det å hente erfaringer som er hovedårsaken til denne lovendringa.

Vi i Arbeiderpartiet er veldig for kunnskap. Vi er for utredninger, for høringer, for konsekvensutredninger – «you name it» – for å få et bedre beslutningsgrunnlag. Men å hastegodkjenne nye privatskoler for å få bedre erfaringer med søknadene til privatskoler er å skyte spurv med kanon.

Jeg lurar egentlig på hva slags erfaring det er statsråden skal rekke å gjøre seg på de få ukene fra søknadsfristen er ute, til loven skal på høring, og hva slags erfaring det er han skal gjøre seg, som han ikke kunne fått bare ved å snakke med de privatskoleaktørene som dette gjelder, eller ved at de fikk gi sine innspill gjennom høring.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:56:47]: La meg først betrygge representanten ved å si at vi ikke skal hastegodkjenne skolene som søker. Det er den samme grundige søknadsprosessen som for andre friskolesøknader. La meg ta et eksempel: Vi vil bl.a. få se hvem det er som søker, hva slags grunnlag de har. La meg ta som eksempel de uttalelsene Arbeiderpartiet selv har kommet med, om at det f.eks. er en flott idé med kokkeskoler. Det ville være interessant hvis Arbeiderpartiet nå åpenbart også mener at det kan være grunn til å se om dagens privatskolelov burde ha rom for f.eks. en kokkeskole. Så kan det være interessant å hente inn erfaringer med hvem det er som søker, hva slags opplegg de skisserer, for å se hvordan en ny friskolelov eventuelt kan bake inn det som et grunnlag. Det er interessant for oss å vite. Det er interessant å se hvem som søker, hvordan de legger det opp, og det er viktig informasjon å ha med seg i arbeidet med ny privatskolelov.

Anders Tyvand (KrF) [13:57:52]: Dette er jo egentlig en sak om dispensasjonsadgangen, men det har blitt til en bredere debatt om privatskoler, og jeg ønsker derfor å stille statsråden et spørsmål om foreldreretten. Han nevnte i sitt innlegg at han er opptatt av foreldreretten i privatskolepolitikken, og da regner jeg med at han mener foreldreretten slik den framkommer i internasjonale konvensjoner. Det er faktisk ingen menneskerett å få gå på en realfagskole eller

en privat eliteskole, men det er en menneskerett å få sende barna på en skole som er i tråd med egen religiøs, moralsk eller filosofisk overbevisning. Samtidig som statsråden nå ønsker å åpne opp for flere typer privatskoler, varsler han en innstramning der det skal bli vanskeligere å etablere en skole som har negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet på stedet. Jeg frykter at det vil gjøre det vanskeligere å etablere alternative skoler på mindre steder, og at foreldreretten der kommer under press.

Mitt spørsmål er: Hvordan vil statsråden sørge for at foreldreretten blir ivarettatt også på små steder?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [13:58:55]: For å oppklare en misforståelse, det kan hende jeg var uklar: Det som står i regjeringserklæringen, er «negative konsekvenser» for kommunen eller fylkeskommunen. Tidligere, med bakgrunn i Clemets friskolelov, sto det «vesentlige negative konsekvenser», altså en høyere terskel for at det skulle bli ilagt vekt. Med andre ord har Høyre og Fremskrittspartiet sagt i regjeringserklæringen at dagens grunnlag skal beholdes. Det er utgangspunktet når det gjelder kommunens og fylkeskommunens innsigelser.

Når det gjelder foreldreretten, er jeg helt enig i at man ikke har noen rett til å gå på en realfagskole. Jeg mener at man må sortere argumentene for at man skal ha friskoler, men utgangspunktet her er jo at vi som land har sagt at det å starte en privatskole helt uten offentlig støtte – og det er juridiske begrensninger på det også – er noe man kan gjøre. Det vi diskuterer her, er jo hvilke skoler som skal få offentlig støtte, og jeg mener at det er et viktig prinsipp at de skal ha offentlig støtte, nettopp for å hindre at det ikke blir for store økonomiske forskjeller.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [14:00:07]: Statsråden sa at privatskoleloven står under press. Da stilte jeg meg spørsmålet: Hvorfor det? Det mener jeg også statsråden bør gjøre. Når det f.eks. nevnes private yrkesfagskoler, må vi stille spørsmålet: Hvorfor er det noen som ønsker de yrkesfagskolene? Et eksempel fra Møre og Romsdal hørte vi om i høringen. En videregående skole var blitt bygd uten verkstedrom. Det var en ny, stor videregående skole. Det var håpløst for dem da de skulle ta over elevene fra ungdomsskolen inn i yrkesfagene. Da er spørsmålet: Ser ikke statsråden at det ville være klokt å avvente en endring av privatskoleloven til vi fikk satt inn de tiltakene Stortinget faktisk gjorde vedtak om i fjor når det gjelder yrkesfaglige studieretningene? For de som nå skal ta imot lærlingene, får ikke de lærlingene de ønsker. Ser ikke statsråden at det ville vært klokere?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:01:05]: Jeg mener at de tiltakene vil kunne virke sammen. Jeg mener at dette vil kunne gi flere lærlingplasser og vil kunne gi bedre yrkesfagopplæring. Men det er klart at vi ikke har noen garanti for hvor mange som ønsker å starte f.eks. en yrkesfagbasert friskole. Det vet vi ikke på forhånd. Grunnen til at jeg sier at godkjenningsgrunnlaget er under press, er bl.a. på grunn av endringen i lovforståelse som gjør at man nå får humanistiskoler – iallfall muligheten til å søke

om det – og ikke bare f.eks. en kristen skole. Det mener jeg er et pressgrunnlag. Jeg mener også at fordi man så tydelig definerer hvilke godkjenningssgrunnlag som er i loven, kan det bety at f.eks. veldig mange aktører vil søke om å opprette toppidretts gymnaser, mens man kanskje egentlig har ønske om å starte en litt annen type skole. Da mener jeg det er mer ryddig og renhårig å ha en lov hvor ikke formålet bestemmer om man får starte eller ikke, men innholdet og kvalitetskriterier. Jeg mener at det også kan være rom for å stramme inn noe på enkelte deler av dagens lov.

Iselin Nybø (V) [14:02:17]: Nå er det et annet politisk flertall enn det det har vært de siste åtte årene, som gjør at det nå er et flertall for å åpne for at flere aktører skal få tillatelse til å starte opp privatskoler. Det er jo et arbeid som allerede har begynt, og som vi skal snakke mer om til høsten, og som jeg regner med at regjeringen ønsker å få på plass et flertall for, bl.a. med Venstre.

Men det vi behandler nå, er selve dispensasjonsadgangen som skal gjelde fram til en ny friskolelov kommer på plass. For oss er det viktig at dette er en snever dispensasjonsadgang, og at det ikke er en mulighet til å gi tillatelse til alle dem som de siste åtte årene har hatt et ønske om å starte opp, for de skal vi vurdere etter den nye friskoleloven. Det er kun et fåtall skoler denne adgangen skal være aktuell for. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilket antall ser egentlig statsråden for seg vil få dispensasjon etter denne dispensasjonslovgivningen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:03:19]: Det går ikke an å si et nøyaktig antall, men vi har rammet det inn veldig tydelig for å gi oss grunnlag for å si at det er en svært snever adgang. Det skal være krav til at det er et genuint annerledes tilbud eller et alternativ til det offentlige. Vi har sagt at det skal være fornyelse bak det. Vi har nevnt noen konkrete eksempler. I lovforarbeidene er det en diskusjon om geografisk fordeling, altså hvordan dette eventuelt kan plasseres rundt om i Norges land. Uten at jeg skal forskuttere saksbehandlingen – hvis det kommer en veldig stor mengde søknader, er nok sjansen veldig stor for at det blir flere som får nei enn som får ja. Så jeg er ganske sikker på at dette vil være en snever dispensasjonsadgang. Jeg er også ganske sikker på at vi vil få ganske mye nyttig informasjon ut av dette, og ser frem til at vi skal legge frem en ny lov i 2015.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Christian Tynning Bjørnø (A) [14:04:35]: Det legges i dag opp til at vi skal hasteinnføre en dispensasjonsadgang slik at regjeringen skal kunne godkjenne private skoler uten å måtte ta hensyn til formålskriteriene i opplæringsloven.

Det er ikke rare tiden regjeringen får til å høste erfaringer. Den nye friskoleloven er allerede varslet. Det blir sagt at den har vært under arbeid en stund allerede. Statsråden sier at den blir lagt fram for Stortinget etter alt å dømme våren 2015.

I den store privatskoledebatten gjentas argumentene fra

de borgerlige ofte. Det blir sagt at man ikke nødvendigvis ønsker å privatisere for privatiseringens skyld. Man ønsker å privatisere for å gi elevene valgfrihet og sikre bredde i skolen. I denne sammenheng blir det eksempelvis nevnt, også i dag, oppstart av realfagsgymnas og enkelte yrkesfagskoler i privat regi.

Elever har ulike behov og ønsker. Derfor har vi allerede i dag en privatskolelov som åpner for eksempelvis skoler som tilbyr en helhetlig, alternativ pedagogikk. Men elever har også ulike behov og ønsker som favner langt bredere enn den alternative pedagogikken, elever som går i og har planer om å gå i fellesskolen. Derfor er det viktig at vi har en åpen og nysgjerrig skole som prøver ut nye undervisningsformer og tilrettelagte opplegg. Min oppfatning er at skolene gjør sitt beste for å møte elevenes behov. Min tidligere ungdomsskole, f.eks., hadde i mange år en egen naturfagsklasse, med vekt på natur og friluftsliv. Min tidligere videregående skole, og mange med den, har etablert internasjonale studieløp. Naboskolen, Skien videregående skole, har etablert en egen forskerlinje. Lunde videregående skule i Nome har satt mye av den yrkesfaglige undervisningen ut til hjørnestensbedriften Bandak. Dette er noen eksempler i en liten omkrets rundt mitt liv.

Likevel skulle også jeg ønske meg enda større bredde enn hva vi klarer å tilby i skolen i dag av metoder, opplegg og samarbeidsformer. Men forskjellen på Arbeiderpartiet og Høyre er at vi mener det er fullt mulig og best å legge til rette for dette i offentlig regi. Det finnes flere eksempler som viser at dette er mulig. Ruseløkka skole i Oslo, f.eks., tilbyr et tilrettelagt opplegg for elever ved Ballettskolen. Vi mener at slike tilbud med fordel bør forsøkes ved flere offentlige norske skoler.

Representanten Kristin Vinje skriver på sin blogg 7. februar som svar på spørsmålet: Hvorfor endre friskoleloven?:

«Regjeringen har vært krystallklar på én ting: Kvalitet og kunnskap i den offentlige skolen er en av regjeringens viktigste politiske prosjekter. Friskoler skal gi oss mangfold og supplement og bidra til utvikling som gir bredde i skoletilbudet for å kunne møte de ulike elevers ønsker og behov. Da må vi justere loven slik at krav til formål må erstattes med krav til innhold og kvalitet.»

Arbeiderpartiet mener at regjeringen abdiserer i skolepolitikken når man antyder at man må privatisere skolen for å sikre bredde i skolen. Jeg mener det er motsatt. Bredden og valgfriheten sikres når den er tilgjengelig for flest mulig.

Kommersielle skoleaktører har i Sverige ført til karakterpress og dårlig sammenheng mellom standpunkt-karakterer og eksamens-karakterer. Private skoleaktører i Danmark har ført til at man har liten kontroll på innholdet i skolen, og det er eksempler på siling av sterke og svake elever ved inntak allerede i barneskolealder. Og vi har private skoleaktører i Norge, der flertallet, to tredjedeler, er tatt for juks med budsjetter i forhold til utbytte.

Vi kan ta sjansen og tro at alt blir annerledes denne gangen. Men hvorfor skal vi det? La oss heller utnytte potensialet i den offentlige skolen – som de fleste barna i Norge allerede går på – enda bedre enn det vi klarer i dag, med

større bredde for å møte elevenes ulike behov. Det er fullt mulig. Men da må blikket rettes mot nettopp den offentlige skolen.

Marianne Aasen (A) [14:09:15]: Jeg velger å starte med å kommentere noe jeg mener er misbruk av sitater fra statsrådets side nylig. Han sier at jeg har sagt at noen private skoler i Norge kan man lære noe av. Selvfølgelig. Men det kan ikke brukes til inntekt for at jeg er for å privatisere norsk skole. Det samme gjelder et sitat fra Trond Giske. Han skal liksom ha sagt at det kan være fint å opprette noen kokkeskoler, eller noe i den duren. Det kan Trond Giske godt ha sagt, men poenget er at det er ikke det vi snakker om. Om man skal opprette noen kokkeplasser her eller noen realfagsplasser der, utgjør ikke noe problem i seg selv – heller ikke at vi har montessori- og steinerskole, som vi har lært mye av opp gjennom mange år. Det handler om hvorvidt vi skal endre norsk skolesystem i et mye større og lengre perspektiv. Det er det denne debatten handler om – fordi flere privatskoler er en fanesak for Høyre, det er det ikke for Arbeiderpartiet. Det går et ideologisk skille mellom høyre- og venstresida i dette spørsmålet, og det handler i det store om hvorvidt vi skal slå ring om fellesskolen eller ikke. Vil vi at det offentlige skal drive de aller fleste skoler i Norge eller ikke? Mener vi at skole er en sak som det offentlige skal ha hovedansvaret for eller ikke?

Den lille lovendringen som vi nå ser, kan være begynnelsen på en stor endring. Det er derfor vi er sånn på vakt. Vi skjønner også at det kan handle om en og annen kokkeskole og et eller annet mindre grep, men det er ikke det som er den store faren – om en får et realfagsgymnas i Bærum. Den store endringen det kan medføre, er at en på sikt endrer skolen, slik vi har sett i våre naboland. Derfor er det en større sak enn det som faller i smak hos mange av Høyres representanter. Jeg blir ikke noe mindre urolig av å høre debatten for øvrig heller, verken det som Fremskrittspartiets Bente Thorsen sa, eller det svært ideologiske innlegget fra statsråd Røe Isaksen.

Det er ikke sånn at Arbeiderpartiet er mot alle private skoler. Debatten har pågått så lenge at det burde de aller fleste ha fått med seg. Vi har omtrent 5 pst. private skoler i Norge i dag, og det bør vi ha. Det er passe. Forliket med Kristelig Folkeparti er bra. Alt det Anders Tyvand sa i innlegget sitt, støtter jeg. Religiøse eller pedagogiske alternativer samt noen spesialskoler med hovedfokus på toppidrett kombinert med skolegang tillates, men her setter vi opp grensen. Og det er det vi diskuterer: Hvor skal grensen gå? Jeg er med på at det kan by på noen utfordringer. Derfor må vi også kunne diskutere f.eks. grendeskoler og det at det opprettes en del private skoler fordi den lokale skolen legges ned. Men i sum handler det om at Arbeiderpartiet ønsker en skole hvor vi alle møtes på tvers av forskjeller og ulikheter, enten det skyldes religion, økonomi eller foreldres ressurser på andre måter. Det er et viktig mål i seg selv. Vi må slå ring om den lokale skolen i by og bygd omkring i hele landet og hindre at vi får en slik utvikling når det gjelder skole som vi ser i Sverige, og som vi har sett i Danmark.

Dagens dispensasjon kan være alvorlig isolert sett, men

heldigvis har vi fått inn en vetorett, takket være et godt arbeid i komiteen. Men det bekymrer meg at man firer på kravet til formål, for det åpner slusene for noe vi ikke vet hva er. Jeg føler heller ikke vi har fått noe svar på dette i løpet av debatten. Hvilke skoler får ja, og hvilke får nei – og hvorfor det? Og hvem skal kunne starte skole? I valgkampen fikk vi høre fra Høyres representanter at det var gode skoler – hva nå det er som kan defineres som det. Jeg mener det er naivt å tro at ikke kommersielle interesser finner norsk skolemarked – for det er det vi da vil få – interessant. Forbud mot profitt er veldig bra – og de fleste av oss er heldigvis enige om det, inklusiv Høyre – men det utfordres av folk som lager kreative selskapssystemer, og driver kreativ bokføring. Skal man hindre det, må man ha et ganske stort og svært kompetent byråkrati, som er ressurssterkt, for å passe på at dette ikke jukses med.

Til sist vil jeg poengtere dette med språklig eller pedagogisk utvikling når det gjelder språkskoler, realfagskoler eller andre typer skoler: Men det er jo det skolen driver med. Som jeg sa i min replikk også: Den norske skolen er god på det, og det skjer veldig mye god utvikling der. Derfor synes jeg det er underlig at representanten Bente Thorsen sier at dagens offentlige skole har så trange rammer og er så statisk styrt. Vel, Høyre og Fremskrittspartiet har sammen med partier her på Stortinget – de borgerlige partiene – makt til å gjøre noe med det, så jeg skjønner ikke hvorfor man ikke gjør det, i stedet for å åpne opp for noe som kan bli en ganske massiv privatisering.

Trond Giske (A) [14:14:27]: La meg først gi honnør til statsråden for utvetydig, klar tale. Et så varmt, ideologisk forsvar for en privatisering av norsk skole tror jeg nesten bare Fremskrittspartiet har framført hittil. Vi får en veldig tydelig linje fra statsråden. Det gir grunnlag for gode debatter i denne sal.

La det så ligge at argumentasjonen om å høste erfaring før man skal legge fram et lovforslag om noen måneder, er så tynn at den ikke står til troende. Dette er selvsagt første skritt mot det som statsråden selv skriver i proposisjonen, nemlig en rett til statsstøtte. Ordet «rett» er ikke noe Arbeiderpartiet har oppfunnet, det står både i regjeringserklæringen og i proposisjonen – selvsagt ved oppfyllelse av visse kvalitetskriterier, i likhet med at man må følge regnskapsloven, arbeidsmiljøloven osv., slik som andre virksomheter.

La det også ligge at man forsøker å tillegge Arbeiderpartiet helt andre standpunkter ved å vri og vende på sitater. Når vi sier: Vel, hvis det er sånn at formålene er for snevre, la oss diskutere disse formålene, hvis det er sånn at den offentlige skolen trenger en privat kokkeskole fordi det offentlige ikke klarer å levere det. Det blir omtrent som at hvis Høyre var for en eller annen avgift, skulle vi påstå at Høyre var for å øke avgiftene generelt i Norge. Selvfølgelig er det ikke slik, og det tror jeg statsråden vet godt.

Dette er et nytt system. Det er et system som vi kjenner fra andre land, hvor man gjør tre ting samtidig. For det første innfører man en rett til statsstøtte for privat-

skoler, som får etablere seg fritt, gitt visse kvalitetskriterier, men – som statsråden understreker – med en mulighet for kommune og fylkeskommune til å protestere. Vi så hvordan det gikk med disse protestene under Clemet. Om det var vesentlige eller mindre vesentlige innvendinger, ble omtrent alle fylker overkjørt i sitt nei til videregående private skoler i sine fylker – regjeringen sa likevel ja.

Det andre prinsippet er at elevene selvsagt skal konkurrere om plassene på disse skolene. Fritt skolevalg gjelder bare for dem som har gode nok karakterer, eller evner og anlegg – som de ser på i Storbritannia når de intervjuer fem–seks-åringer som skal inn i de private barneskolene. De andre får velge de skolene de ikke, kanskje, hadde som sitt førsteønske.

Det tredje som må til for å få dette systemet til å fungere, er en rangering av skolene, slik at en får en dynamisk konkurranse om formodentlig å løfte kvaliteten. Problemet er at dette systemet ikke virker. Hvis vi skal ha en kunnskapsbasert, vitenskapsbasert skolepolitikk, må vi se på de land som har innført dette systemet. La oss ta vårt naboland Sverige. Det ble sagt her fra representanten fra Fremskrittspartiet at det var ikke bevist at det var privatiseringen som hadde medført den kraftige nivåsenkningen i svensk skole. Nei, men det vi i hvert fall helt sikkert kan si at den ikke har ført til, er nivåheving. Den har definitivt ført til større forskjeller. Det er empirisk bevist. Men vi hørte også den kjente svenske skoleforskeren Jonas Vlachos si på et seminar nylig i Oslo at det var mye som tydet på at privatiseringen også hadde bidratt til nivåsenkningen, bl.a. fordi man fikk utydeligere eierskap og mindre helhetlige og konsise krav til kvalitet i skolen i Sverige.

Men hvis man vet at det i hvert fall ikke fører til nivåheving, hvorfor sette dette som sin store kampsak innenfor skolepolitikken? Hvorfor ikke heller gjøre de tingene som vi vet gir en bedre skole for alle: sørge for at vi kan ha en felles skole hvor vi kan gjøre løft for etter- og videreutdanning for alle lærere – og ikke ha ett lag her og ett lag der – sørge for at vi kan gjennomføre tidlig innsats, sørge for å utvikle læremateriell, sørge for bedre skoleledelse, sørge for de støttefunksjonene vi ønsker, som skolehelse-tjeneste, rådgivning osv., sørge for gode skolebygg, sørge for sammenheng mellom skole og yrkesliv, som vi ikke minst trenger for å få flere gjennom videregående skole. Vi vet mye mer enn vi gjorde for ti og tjue år siden om hva som virker i skolepolitikken. Vi vet også at privatisering ikke virker. Det skaper større forskjeller, og det løfter ikke kvaliteten – tvert imot er det mye som tyder på at det senker kvaliteten.

Jeg tror statsråden er smertelig klar over at dette er en linje som har liten støtte i det norske folk. Kommunene vet at hver eneste krone som går til de private skolene, hentes fra de offentlige kommunebudsjettene, som må skjæres i når de private skolene oppstår. Jeg tror også at det langt inn i partiet Venstre er mange som ønsker å stå sammen med Kristelig Folkeparti og de rød-grønne om å slå ring om dagens politikk, som satser på den offentlige fellesskolen, og som gir et rom for noen private supplementer – slik også representanten for Venstre snakket om i sitt innlegg.

Kent Gudmundsen (H) [14:19:45]: Heldigvis er det stor og bred enighet om de store linjene i norsk skolepolitikk. Faktisk er det slik at vi ikke veldig ofte har temperaturfylte debatter i Stortinget. At vi i dag løfter oss til ideologiske høyder, gjør at man mister en del viktige nyanser, spesielt i denne saken.

La meg derfor avsløre hva vi egentlig prater om her i dag. Vi prater nemlig om ildsjeler – ildsjeler som vil skape en bedre skole, som vil strekke seg etter noe de tror på. De vil flytte grenser. De vil skape noe nytt. Det er ildsjeler vi snakker om når vi snakker om privatskoleloven. Fortsatt finansieres privatskoler med lavere tilskudd enn de offentlige skolene. Fortsatt hindrer loven at man kan tjene penger på privatskoleledrift. De som da tar steget og vil skape noe for norsk skole, må kunne kalles ildsjeler.

For disse ildsjelene må det være litt forvirrende å lytte til debatten her i dag. I politiske taler hyller vi ildsjelene i samfunnet vårt – de som går foran, som strekker seg litt ekstra, og som på mange områder bidrar positivt. Når det gjelder skolen, er bildet annerledes for enkelte her i salen. Når vi vet om de mange som ikke fullfører eller ikke består vårt 13-årige skoleløp, er det utfordrende å forstå at enkelte kan hevde at vi ikke trenger å utfordre dagens måter norsk skole er skrudd sammen på.

Enkelte foreldre og ungdommer som velger annerledes, gjør det trolig med gode grunner. Med mange skoleeiere rundt omkring i Norge er skoleutvikling så mangt. Et mangfold i Skole-Norge gjennom privatskoleloven bidrar ikke bare til utvikling, men sikrer valgmulighet for dem som har behov for det. Samtidig gjelder hensynet til lokalsamfunnet. Skoler som gir vesentlige negative konsekvenser for den offentlige skolen, vil ikke bli godkjent.

I gårsdagens Nordlys sto representanten Martin Henriksen fram og varslet at vi med dagens endring får Coca Cola videregående skole. Ikke bare er det useriøst, det er også en total skivebom med hensyn til hva denne saken dreier seg om. Den handler nemlig om ildsjelene som brenner for noe nytt. Den handler om mangfold, og den handler om å strekke seg mot en bedre skole.

Det kan av og til være vanskelig å få tak i hva Arbeiderpartiet egentlig ønsker med privatskoler. Da Henriksens parti selv satt i posisjon, hadde man et langt mer pragmatisk forhold til spørsmålet. Jeg kan like seriøst si at de rød-grønne synes det er helt ok med Coca Cola skole – bare den bygger på montessoripedagogikk eller kanskje har toppidrettslinje. Det seriøse poenget er like fullt: En rekke private skoler ble godkjent også i den rød-grønne stortingsperioden – faktisk godt og vel 9 000. Hvorfor det da ikke skal være mulig å utvikle nye pedagogiske skoleopplegg, eller hvorfor det er ok med privatskoler så lenge det er idrettstalenter man legger til rette for, mens det å legge til rette for noen som har talent innenfor fysikk, kjemi, matematikk eller – for den saks skyld – språk, plutselig er så kritisk at det truer hele den norske skolemodellen, står ikke til troende.

Når statsråden i tillegg understreker at hjemmelen skal praktiseres strengt, og at det i proposisjonen er tydelig presisert at dispensasjon kun skal bli gitt i et fåtall tilfeller, kan det bare bety at vi gjennom søknadene får fram eksempler

som vil berike norsk skole, og som vil kunne gjøre vårt arbeid med en ny lov til høsten og utpå vårparten mye, mye bedre.

Jeg hilser derfor velkommen dagens marginale, men viktige dispensasjonsadgang i privatskoleloven. Den legger til rette for de mange skoleildsjelene rundt omkring i Norge som vil vise hvordan nettopp de kan løfte fram nye ideer og bedre løsninger for norsk skole.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anders Tyvand (KrF) [14:24:40]: Statsråden sa i sitt innlegg at formålsbestemmelsen er under press, og framstiller det som et problem at det nå også åpnes for humanistiskoler i Norge. I Kristelig Folkeparti anser vi ikke det i seg selv som noe problem. Vi er opptatt av foreldreretten. Den må gjelde for alle, uansett religion eller livssyn – også for foreldre med et sekulært livssyn.

Jeg er enig i at det er en risiko for at lovverket kan uttales av aktører som egentlig ikke er opptatt av å utgjøre et alternativ, som egentlig ikke er opptatt av å bidra til å oppfylle foreldreretten, men som bare er opptatt av å få drive skole. Det er et problem, men vi løser ikke dette problemet ved å gi disse aktørene en lovfestet rett til å drive skole.

Jeg synes det er interessant at representanten Henrik Asheim tidligere i debatten ba om en avklaring med hensyn til Arbeiderpartiets standpunkt i privatskolepolitikken, og at Høyre åpenbart har behov for å trekke inn en større debatt om privatskolene når vi i dag skal diskutere dispensasjonsadgangen. Jeg er helt enig, jeg har også behov for å diskutere privatskolepolitikk med Arbeiderpartiet. Jeg reagerte også på uttalelsene om en mulig muslimskole i Norge. Jeg er glad for at Trond Giske i dag ga en tydelig avklaring: Arbeiderpartiet står fast på forliket med Kristelig Folkeparti. Men når Henrik Asheim advarer Kristelig Folkeparti mot Arbeiderpartiet, må jeg si at jeg merket meg også Fremskrittspartiets motstand mot en muslimskole. Det er altså – slik jeg opplever det – mangel på prinsipiell tenkning i disse spørsmålene langt inn i regjeringens rekke.

Jeg er helt enig, vi trenger en debatt. Vi trenger en avklaring når det gjelder hvor partiene står. Vi trenger en stor debatt om hva slags privatskolepolitikk vi skal ha i Norge – og vi trenger den debatten før vi gir grønt lys for nye privatskoler i Norge. Nettopp derfor blir det helt feil å gå inn for å gi adgang til dispensasjon i dag, slik at statsråden skal kunne godkjenne nye privatskoler, når Stortinget først til høsten får se hvilke endringer i privatskoleloven regjeringen ser for seg, og først neste vår skal ta den debatten.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [14:27:33]: Jeg sier tusen takk for debatten og vil bare presisere to ting.

Når det gjelder humanistiskoler, formulerte representanten Tyvand det jeg mente å formulere – det er mulig jeg var uklar. Problemet er ikke at man i seg selv har lyst til å starte en humanistiskole, men det legger selvfølgelig et press på begrensningene i dagens godkjenningsgrunn-

lag. Det man risikerer å få med et slikt økt press, er skoler som – i verste fall – er vanskeligere å kontrollere.

Jeg har lyst til bare å understreke: Representanten Giske sa at midlene til privatskoler trekkes krone for krone ut av kommunebudsjettene. Jeg skal forsøke ikke å være polemisk og nevne at det må jo også ha vært tilfellet for de ca. 9 000 plassene som ble godkjent de åtte foregående årene, men isteden si at det er viktig å ha med seg at en av de tingene som alle privatskoler påpeker, er at de får 85 pst. av kostnaden for en elev. Dette er et ganske stort og ganske komplisert system – det er flere faktorer som spiller inn – men privatskolene får altså mindre penger per elev. Frem til 2014 fikk man heller ikke noe kapitaltilskudd. Kostnadene for bygg osv. har de måttet ta på egen kappe.

Norunn Tveiten Benestad (H) [14:29:12]: Mens jeg satt og hørte på debatten om endringene som er foreslått i privatskoleloven, kom jeg til å tenke på en bok som ble utgitt for en del år siden, om framveksten av privatskolene. Boka hadde tittelen «Friskolen – enhetsskolens gjøking?»). Tittelen er god og på mange måter også betegnende for de spørsmål som debatten her i dag adresserer. For min del ser jeg ikke på disse skolene som gjøking.

Alle partiene her er for en sterk og god offentlig skole. Den målsettinga deler vi. I Høyre har vi vært krystallklare på at vi vil ha en offentlig skole som skal være så god at ingen skal ønske seg eller velge noe annet på grunn av manglende kvalitet. Det er vår første og største utdanningspolitiske oppgave.

Videre ser det også ut som alle partiene er for et visst innslag av friskoler, og da er det underlig for meg at temperaturen stiger til de store høyder når vi drøfter dette tross alt begrensede endringsforslaget. Arbeiderpartiet bruker storparten av tida til å snakke om hvordan vi kan legge begrensninger for de 3 pst. av elevene i grunnskolen og 7 pst. av elevene i den videregående skole som går på en friskole, istedenfor å legge til rette for dem som av en eller annen grunn ikke finner det tilbudet de trenger i fellesskolen.

Representanten Aasen problematiserer bruken av hennes sitat i Klassekampen tidligere i år, der hun sier:

«Vi i Arbeiderpartiet er ikke imot privatskoler. Vi har tvert imot inngått et forlik med KrF om at det skal være mulig å starte privatskoler, og vi mener disse skolene bidrar til at norsk skole blir bedre».

Det kan så være, men når vi har hørt representanten Martin Henriksens innlegg tidligere i dag, blir budskapet uklart, og da må Arbeiderpartiet også tåle at det stilles spørsmål ved hvor man står i friskoledebatten. Har en skiftet standpunkt eller står en ved det en tidligere har sagt og gjort?

Formålsbestemmelsene kan gi urimelige utslag som det er vanskelig å forsvare, og det er det vi ønsker å gjøre noe med i denne lovendringen. Til representanten Christian Tynning Bjørnø: Regjeringen abdiserer ikke skolepolitikken. Skal vi realisere kunnskapsnasjonen Norge, må det være rom for noe variasjon i skoletilbudet, og det er det det legges til rette for nå.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [14:32:07]

Interpellasjon fra representanten Rasmus Hansson til olje- og energiministeren:

«Norge sitter på noen av de beste vindressursene i Europa, ikke minst når det gjelder havvind. Etter at det første klimaforliket ble inngått i 2008, har det blitt bevilget betydelig støtte til forskning på havvind i Norge, blant annet gjennom opprettelse av to Forskningscentre for miljøvennlig energi (FME), finansiering av vindklynger i Midt-Norge og Bergen, og til pilotprosjekt gjennom Enova. Det juridiske rammeverket kom på plass gjennom havvindloven i 2010. Den store optimismen i havvindmiljøene i 2008 har imidlertid blitt snudd til pessimisme, som følge av en vedvarende høykonjunktur i oljeindustrien, og manglende politiske avklaringer av formålet med forskningsaktiviteten. Næringen nærmer seg et punkt hvor vi enten må gå videre med faktiske utbyggingsprosjekter i Norge eller legge om innsatsen.

Hvilken strategi har statsråden for videre satsning på havvind i Norge?»

Rasmus Hansson (MDG) [14:33:28]: I 2010 kalte statsrådene Trond Giske og Terje Riis-Johansen inn til pressekonferanse sammen med energiselskapet General Electric. De presenterte den store nyheten at amerikanerne ville investere 600 mill. kr i offshore vindteknologi i Norge og skape 100 nye arbeidsplasser. Daværende olje- og energiminister Riis-Johansen sa:

«Det er størrelse og perspektiv på dette. Norge skal (...) bli verdensledende på offshore vind.»

Næringsminister Giske var ikke snau han heller:

«Det er noen ganger i politikken man føler man er med på noe som er virkelig retningsgivende. Norge skal være med på det neste store industrieventyret til havs.»

Stortingets behandling av klimameldingen i 2008 hadde fyrt av startskuddet for en norsk havvindsatsing. Det skulle satses på havvindforskning, utarbeides juridisk rammeverk og lages en havvindstrategi. Det ble etablert forskningscentre for miljøvennlig energi og finansiert pilotprosjekter gjennom Enova. 735 mill. kr er ifølge informasjon fra statsråd Lien brukt til forskning osv. på havvind siden 2008. I 2010 la NVE fram rapporten Havvind – forslag til utredningsområder. Der ble det gjort en konsekvensutredning om åpning av havvindområder for konsesjonssøknader. De to konkrete norske demoprojektene for offshore havvind, Sway og Hywind, prøvde ut banebrytende teknologi og tiltrakk seg stor internasjonal oppmerksomhet. Det juridiske rammeverket for havvind kom på plass gjennom havvindloven i 2010.

Men så løyet det brått i havvindpolitikken. Etter halvannet år trakk General Electric seg ut igjen. Begrunnelsen var mangel på hjemmemarked for havvind i Norge.

Tildelingen av prosjekter i åpnete havvindområder stoppet opp, havvindstrategien er ikke laget, Sway er avviklet – eller iallfall under salg og en eller annen form for omsetning – og Statoils Hywind hører vi knapt om. Statoil signaliserer at de ikke har noen spesielle satsingsplaner der. Forskningscentrene begynner å signalisere tegn til forvitring. Fravær av politisk prioritering og forutsigbare rammevilkår for havvindsatsing for næringslivet fører naturlig nok til at både forskere og investorer spør seg om det er verdt å satse.

En forklaring på at havvindsatsingen i Norge har stagnert, er at den eneste viktige fornybarsatsingen vi har hatt i Norge de siste årene, er fullstendig motproduktiv når det gjelder havvind. De teknologinøytrale grønne sertifikatene gir subsidiene til den eldste og billigste teknologien, nemlig vannkraft. Havvind er den store taperen og får ingenting. De grønne sertifikatene har dessverre blitt en politisk sovepute som har svekket utviklingen av nye, fornybare teknologier kraftig. En annen forklaring er selvfølgelig høykonjunktoren i oljeindustrien. Pengene følger satsing og rammevilkår. Det er tildelt konsesjoner, f.eks. havvindkonsesjoner utenfor Møre og Romsdal, på Havsul, men det prosjektet mangler finansiering.

Vi er i en situasjon som begynner å minne bekymringsfullt mye om utviklingen i karbonfangstprosjektet på Mongstad: først store visjoner og stor satsing, og så lekker lufta stille ut av ballongen. Derfor haster det med en politisk avklaring. Internasjonalt skjer havvindsatsingen nå. Det er allerede bygd ut mer enn 6 GW havvind i Europa, 50 GW er planlagt innen 2020, Kina planlegger 30 GW innen 2020, osv. Dette skjer, men stadig større deler av norsk politikk og næringsliv uttrykker bekymring for ensidig oljeavhengighet. De fleste – om ikke samtlige – partier sier at den store satsingen på neste generasjons bærekraftig norsk næringsliv må i gang. Det er vel ikke særlig diskutabelt at denne utviklingen av et næringsliv som skal sikre norsk livskvalitet om 20 og 50 år, faktisk må innebære aktiv politisk prioritering av nye løsninger, betydelig økonomisk satsing, reell risikovilje når nye løsninger skal prøves ut og vilje til å lage forutsigbare rammevilkår som gjør det meningsfullt for næringsliv og forskning å satse. Skal vi utvikle en næringspolitikk for havvind, må vi ville det. Det kommer helt sikkert ikke til å skje av seg selv.

Med den banebrytende elektrifiseringen vi får på Utsira, som vedtas i Stortinget om et øyeblikk – eller om en stund – i dag, åpner det seg plutselig helt nye muligheter for å tenke havvindsatsing. Miljøpartiet De Grønne fremmer derfor denne interpellasjonen for å utfordre olje- og energiministeren og Stortinget til å gripe denne muligheten, enten gjennom en ambisiøs og forpliktende satsing på havvindutvikling knyttet direkte til Utsirahøyden, eller gjennom bedre alternativer, hvis de finnes. Uansett er Utsira-vedtaket vi nå skal gjøre, en mulighet vi må bruke. Vil vi noe med havvind i Norge, eller skal også denne fornybarteknologien støve ned i en skuff sammen med bølgekraft og andre forspilte muligheter?

Vi har visst lenge at Norge rår over de beste havvindressursene i Europa, vi har visst lenge at Norge har forutsetninger og et industrielt behov som gjør havvind til et na-

turlig område i hvert fall å utforske, og sannsynligvis satse på. Vi har visst lenge at det tekniske potensialet for norsk havvind er i størrelsesordenen 14 000 TWh, altså voldsomt mye, og at det kommersielle potensialet i hvert fall ligger rundt 300 TWh. NVE har anbefalt å se på 10 pst. av det, altså rundt 30 TWh – selv det er et stort tall.

I dag tar Stortinget lærdom av Mongstad. Det gode ved Mongstad var politisk og økonomisk satsingsvilje, det dårlige var uvilje mot reell forpliktelse og faktisk gjennomføring. For Utsirahøyden vedtar Stortinget konkrete og forpliktende føringer som sikrer at elektrifisering blir gjennomført selv om det har kostnader. Denne lærdommen må vi nå ta videre til norsk havvindsatsing.

NVE har trukket fram Utsira som et av de mest loven- de havvindfeltene. Forskere ved Chr. Michelsens institutt mener det er mulig å realisere en testvindpark på Utsira allerede innen 2022, NTNU har presentert lignende løsninger, og Statoil har signalisert at noe slikt er teknisk gjennomførbart.

Utsira-området får nå en infrastruktur med kabler og andre installasjoner. Det er nettopp mangler som dette som hittil har vært en årsak og en viktig begrunnelse for manglende havvindsatsing.

På Utsira-feltet finnes det potensielle kjøpere av kraft, og en havvindpark ved Utsirahøyden kan dermed bli det første knutepunktet i en framtidig fornybar infrastruktur til havs i Norge. En slik løsning kan også, i hvert fall til en viss grad, gjøre virkelighet av de stadige løftene om at norsk oljeteknologi skal være plattform og fødselshjelper for framtidens energiproduksjon og fornybar infrastruktur.

Miljøpartiet De Grønne ber derfor regjeringen benytte den forskningen som er produsert ved hjelp av store bevilgninger, til å utrede en pilotpark for havvind og energilagring på Utsirahøyden. Pilotparken bør brukes til å utvikle en teknologi, identifisere og løse utfordringer og å åpne nye muligheter for bedrifter, som i dag leverer til oljeindustrien. En testpark vil selvfølgelig også kunne fungere som et utstillingsvindu med tanke på teknologiekspert senere.

Et annet alternativ som man også må se nærmere på, er selvfølgelig å bruke modellen fra det tyske Energiewende, med innmatnings- eller feed-in-tariffer. Havvind kommer til å være dyrt en god stund før det blir billig. Sånn var det også med landvind, sånn var det med sol og sånn er det med all annen ny teknologi. De tyske feed-in-tariffene har altså produsert, som vi nå vet, flere hundre tusen jobber, 50 GW ny kapasitet og fått prisene på vind, og særlig sol, dramatisk ned. Norge kan tenke tilsvarende når det gjelder havvind.

Hvis Norge noen gang skal finne ut om havvind har en framtid, må vi gjøre det nå. Vi må avklare om vi vil bruke mulighetene som elektrifisering av Utsira vil by på, eller om det finnes enda bedre løsninger. Svarer vi nei til begge deler, er det vanskelig å se at det er noen vei framover for havvindkraft i Norge. Det er liten grunn til å tro at det plutselig skulle oppstå nyere og bedre muligheter i en eller annen ukjent framtid hvis vi ikke holder koken.

Ikke bare vil det å la være å bruke Utsira-muligheten være et problem for videre satsing på norsk havvind, det er

også fare for at vi dermed vil dra teppet vekk under resten av den videre utviklingen av all norsk vindkraft fordi det vil være veldig få perspektiver igjen etter 2020 ved utgangen av den grønne sertifikat-ordningen.

Havvind i Norge, kombinert med økt overføringskapasitet for kraft, kan bli et næringspolitisk kinderegg i Norge. Vi kan bidra ytterligere til utfasing av fossil energibruk og klimagassutslipp i Norge. Vi kan bidra til økt fornybarandel i Europa og skape arbeidsplasser, og det er liten tvil om at havvind før eller senere må bli en viktig del av fornybare kraftsystemer.

Vi er kjent med at den kommende reviderte strategien for klimavennlig energiteknologi, som jeg tror statsråden skal motta denne måneden, antas å ville anbefale en eller annen form for testpark for havvind. Det er i så fall lovent. Spørsmålet er nå hvordan regjeringen vil ta disse havvindmulighetene videre, og om det – for å gå tilbake til Riis-Johansen og Giske – blir størrelse og perspektiv på norsk havvindsatsing.

Statsråd Tord Lien [14:43:30]: Takk til representanten Hansson for et godt innlegg. Noen av de overordnede refleksjonene representanten gir uttrykk for, er refleksjoner som jeg deler.

Det er nå en gang slik at selv om det er riktig at vindforholdene i Norge, også på sokkelen, er gode – og det er ikke minst også forholdsvis mye havareal å ta av – så er det, som representanten Hansson peker på, veldig store kostnader knyttet til utvikling av vindkraft til havs – vesentlig høyere enn til vind på land og selvfølgelig veldig mye høyere enn til vannkraften. Noe vi har med oss, er nettopp vannkraften. Norge skiller seg fra andre land i Europa og resten av verden ved at vi har nesten utelukkende fornybar kraftproduksjon i vårt energisystem. Den er i all hovedsak hentet fra våre store, verdifulle vannressurser, som i stor grad ikke bare gir fornybar kraft, men også regulerbar kraft i tillegg til gode vindressurser på land.

Andre land i Europa og resten av verden har en betydelig andel fossil energiproduksjon, som på sikt skal erstattes med fornybare og utslippsfrie energikilder. Flere av disse landene har begrenset mulighet til å bygge ut fornybar kraftproduksjon på land og har derfor innført støtteordninger for havvind i et sånt omfang at utbyggingen faktisk blir realisert. Dette har man bl.a. gjort for å oppfylle kravene fra Brussel og EU i det såkalte fornybardirektivet. Dette har bidratt til svært store kostnadsøkninger for europeiske strømbbrukere.

I Norge gjenstår et stort potensial for landbasert kraftutbygging i form av både vann- og vindkraft, som vil være langt billigere å bygge ut enn havvind med den teknologien vi kjenner til i dag. Gjennom sertifikatsystemet med Sverige er det lagt til rette for en betydelig utbygging av fornybar kraftproduksjon fram mot 2020. Jeg ser det ikke som realistisk at kommersielle havvindprosjekter i norske havområder kan realiseres innenfor rammen av sertifikatssystemet. Hvorvidt det er realistisk med vindkraft i norske havområder i et ti til tjue års perspektiv, vil ikke minst avhenge av framtidige kraftpriser, men også av teknologi og kostnadsutvikling.

Et viktig arbeid for å legge til rette for havenergi på sikt er allerede gjort, som representanten Hansson var inne på, gjennom havenergiloven, som trådte i kraft 1. juli 2010. Av loven framgår det at etablering av fornybar energiproduksjon til havs kun kan skje etter at staten har åpnet bestemte områder for søknader om konsesjon. For å kunne åpne et område for vindkraft må det etter havenergiloven også gjennomføres en strategisk konsekvensutredning. Et viktig formål bak arbeidet med havenergiloven var å legge rammebetingelsene i god tid før eventuell utbygging og å ha kontroll med arealdisponeringen til havs.

Som oppfølging av loven ble det først satt ned en direktoratsgruppe, ledet av NVE. Den foretok en grovsiling av norske havområder og pekte ut 15 områder som kunne være aktuelle for vindkraft til havs. I 2011 startet NVE opp et videre arbeid med å utrede de 15 områdene som var utpekt av gruppen. Den konsekvensutredningen ble overlevert departementet i januar 2013 og ble sendt på høring våren 2013.

Regjeringen tar, som komiteen og Stortinget vil være kjent med, sikte på å legge fram en stortingsmelding om energipolitikken. I en langsiktig, helhetlig strategi for energipolitikken vil det være naturlig å inkludere vurderinger av vindkraft til havs. Siden jeg ikke vurderer det som realistisk med utbygging av vindkraft til havs i større, industriell skala de nærmeste årene, vil jeg komme tilbake til spørsmålet om åpning av områder i forbindelse med energimeldingsarbeidet.

Så snakket representanten Hansson mye om forskning, utvikling og demonstrasjon. Da har jeg lyst til å gjøre oppmerksom på at det i havenergiloven er åpnet for at departementet kan gjøre unntak fra bestemmelsene om åpning av areal ved tilrettelegging for demonstrasjons- og pilotprosjekter. Det vil altså si at det kan gis konsesjon til mindre prosjekter til havs uten at områdene har gått gjennom en strategisk konsekvensutredning. Det ville selvfølgelig være aktuelt i forbindelse med pilot- og demoprojekt.

Så er det slik at Enova er et annet viktig verktøy for å stimulere til en målrettet omlegging av energibruk og energiproduksjon og utvikling av energi- og klimateknologi. Enova tilbyr investeringsstøtte til fullskala demonstrasjonsprosjekter under reelle driftsforhold. Prosjekter innenfor fornybar kraftproduksjon, herunder havvindprosjekter, kan søke Enova om støtte.

Så sa representanten Hansson at havvind ikke har nytte av grønne sertifikater. Det er selvfølgelig ikke riktig. Det er derimot riktig, som representanten Hansson sa innledningsvis, at den grønne sertifikatordningen er teknologinøytral og vil selvfølgelig også gi støtte til havvind gjennom den ordningen.

Regjeringen har i sin plattform også sagt at den vil satse på forskning på fornybare energikilder. Dette inkluderer selvfølgelig vindkraft til havs. Norge har sterke fagmiljøer. Den norske kompetansen på petroleumsaktivitet offshore samt maritim virksomhet gir gode forutsetninger for norsk næringsliv på det internasjonale markedet for havvind. At havvind siden 2011 har vært et av seks prioriterte områder i Energi21 – den nasjonale FoU-strategien på energiområdet – gjenspeiler dette. Forskning og tekno-

logiutvikling bidrar til økt kostnadseffektivitet, bedre teknologiske løsninger og en styrket norsk konkurransekraft på området. Norske miljøer har særlig fortrinn innen utvikling av forbedrede løsninger for installasjon og fundamentering av turbiner til havs samt innen effektive drifts- og vedlikeholdssystemer. Prosjekter innenfor temaet vindkraft til havs har derfor fått god uttelling i konkurransen om offentlige forskningsbevilgninger. Disse midlene har i hovedsak gått gjennom forskningsprogrammet ENERGIX i tillegg til de to forskningssentrene for miljøvennlig energi – FME-ene – innen havvind som heter Norcowe og Nowitech. Forskningsrådet ga i 2013 forskningsstøtte til et bredt spekter av havvindrelaterte prosjekter. Disse omfatter både videreutvikling av flytende betongplattformer for vindturbiner, modellering av vind og bølger og undervanns pumpekraftverk som kan tilknyttes vindparker til havs.

Dagens situasjon tilsier at kommersiell vindkraft til havs i Norge ikke er realistisk på kort sikt. Jeg ser det derfor ikke som aktuelt å åpne arealer nå. I den kommende stortingsmeldingen om energipolitikken vil det være naturlig å vurdere denne politikken også. Samtidig arbeider vi med sikte på å finne løsninger som kan øke mulighetene til å utnytte vindressursene til havs. I dag kan det søkes om støtte fra Enova til fullskala demo. Regjeringen vil også satse på forskning for å få ned kostnadene, og det er etablert gode forskningsmiljøer for havvindrelaterte prosjekter.

Rasmus Hansson (MDG) [14:52:25]: Jeg takker for responsen fra statsråden og merker meg hvordan statsråden understreker to ting. Den ene er det åpenbare faktum at havvind ikke er kommersielt konkurransedyktig i dag. Den andre er at regjeringen ikke har noen planer om selv å foreta seg noe aktivt for å legge til rette for konkret vindkraftsatsing til havs utover forskning.

Er det noe vi har lært i løpet av de siste 20 åra, er det at utvikling av ny klima- og miljøvennlig teknologi ikke kommer av seg selv. Og den kommer ikke ut av forskningslaboratoriene uten at det skjer noe mer enn forskning. Det som gjør forskjellen, er hvorvidt det bygges opp markeder hvor det kan produseres store nok volumer av denne teknologien til at man får erfaring, får effektivitet, får etterspørsel og begynner å få prisene ned. Det gjelder sol, det gjelder vind, og det gjelder ikke minst elbiler, som vi har et godt eksempel med her hjemme.

Det vi hører fra regjeringen, er med andre ord en forventning om at det nå skal gå en lang periode uten aktive tiltak og uten satsing fra regjeringens side på å få flyttet havvindkunnskapen ut av de laboratoriene hvor den har vært ganske lenge, og ut til praktisk bruk hvor man kan begynne prosessen med kommersialisering, som vil være like nødvendig og like tung om 20 år som den vil bli nå.

Så spørsmålene jeg må stille statsråden, er: Har regjeringen en forventning om at det vil være mye lettere å få havvind kommersielt hvis vi venter en stund – en eller annen udefinert tidsperiode – som regjeringen, så vidt jeg forstår, legger opp til? For det andre: Mener regjeringen det er hensiktsmessig at den store satsingen, som nå har vært gjort siden 2008, skal fortsette uten et nytt trinn – uten

en ny fase – inntil et eller annet skjer som gjør at man satser på å få havvind bokstavelig talt til havs? For det tredje: Hvordan ser statsråden på Norges rolle i en periode hvor andre land faktisk satser kommersielt og praktisk på å få havvind til å gå, mens vi ikke gjør det?

Statsråd Tord Lien [14:55:39]: Jeg har lyst til å si en ting først – om hundrevis av millioner. Det er i regi av Norges forskningsråd brukt 364 mill. kr på havvindforskning. Enova har brukt 245 mill. kr og Innovasjon Norge 126 mill. kr. Så for det første: Det gjøres noe hele tiden. Dette er jo tall fra 2008 og fram til i dag. Myndighetene gjør noe på dette området.

Jeg har også lyst til å kommentere betraktningen om at dette er forskningsresultater som blir på laboratoriet. Det er jeg ikke enig i. For det første er det mye generell kompetanse her som i dag brukes på landbaserte vindkraftprosjekter i Norge. Det er det ene, og det andre er at dette er teknologi som tas i bruk i de landene man har valgt andre subsidiesystemer enn vi har gjort, f.eks. i Storbritannia. Denne kunnskapen brukes i dag til å produsere ny, fornybar energi, og den brukes også av norske selskaper i utlandet. Så det synes jeg vi må ha med oss i denne settingen.

Jeg vet at Miljøpartiet De Grønne ikke har vært med på å gjøre disse vedtakene i Stortinget, men det er et enstemmig storting som har sluttet seg til prinsippene om de grønne sertifikatene – om å lage et støttesystem som er teknologinøytralt og markedsbasert. Det har det ikke bare vært flertall for i denne sal. Det har vært enstemmighet rundt de prinsippene. Det er nettopp for å sørge for at vi skal få mest mulig kraft ut av de midlene vi bruker, for jeg tror vi er enig om at det er ved å redusere bruken av fossilt basert kraft og øke bruken av fornybar kraft vi faktisk bidrar til å redusere CO₂-utslippene fra den europeiske energimiksen.

Så til spørsmålet om det vil lønne seg å vente: Ja, det synes jeg representanten Hansson selv på en glimrende måte illustrerte. Det er åpenbart at det vil lønne seg å vente. Det er mye billigere med sol i dag, nettopp pga. de forholdene som representanten Hanssen selv trakk opp. Og det er mye billigere å bygge vindkraftverk i dag enn det var for noen få år siden. Selvfølgelig vil det være tilfelle også for havvind. Så lenge det utvikles prosjekter og man får industriell erfaring med å bygge havvind, vil det selvfølgelig bli billigere å gjøre dette også i Norge.

Så synes jeg på en måte også at representanten Hansson er litt urimelig. Jeg har for det første sagt hva vi gjør innen forskning. Det er også systemer i dag som gir mulighet for støtte til demonstrasjonsprosjekter og pilotprosjekter på havvind.

Per Rune Henriksen (A) [14:58:43]: Representanten Hansson reflekterer en utålmodighet som vi også møter mange andre steder utenfor det politiske miljø, spesielt i de miljøene som jobber prisverdig for å få fram gode teknologier for energiproduksjon, enten det er vindkraft generelt, havvind eller andre teknologier som det jobbes med. Det er åpenbart et stort teknisk potensial i norske farvann for vindkraft til havs. Globalt er det stort potensial for

dette, og det blir sett på som en stor og viktig energiresurs for fremtiden. Problemet ligger selvfølgelig i kostnadene. Det er en av de aller dyreste fornybarteknologier per i dag. Det er faktisk også en teknologi som har blitt dyrere de siste årene, i motsetning til all annen teknologi som blir billigere.

Så er spørsmålet: Hvorfor får vi ikke gjort noe med det, og hva kan vi gjøre med det? Jeg synes statsråden har redegjort glimrende for hva vi gjør med det. Jeg mener det norske politiske miljøet, og som statsråden selv poengterte, er det tverrpolitisk vilje bak dette, har satsset på grønne sertifikater, på havvindloven og det arbeidet som ble gjort i den retningen, og det har blitt gitt betydelig forskningsstøtte til utviklingen av denne teknologien.

Det er ikke noe hjemmemarked for denne teknologien i Norge – nei, det er ikke det. Vi er i den situasjonen at vi har nær 100 pst. av vår kraftproduksjon basert på fornybare kilder. Vi styrer mot et kraftoverskudd i Norden. Det er ikke sånn at vi har et desperat behov for denne fornybare energien for å konvertere fra fossil til fornybar. Det har andre land, og andre land satser også mer på havvind – i den enkleste formen foreløpig. Jeg vil også tro at det etter hvert vil komme flytende havvinnanlegg på kommersiell basis andre steder, betalt med feed-in derfra. Da synes jeg det er viktig at norsk teknologi også blir brukt der.

Vi ser i dag at norsk teknologi blir brukt i andre europeiske land. Norske selskaper er inne og produserer deler til havvind. Norske selskaper er inne og eier og driver – Statoil og Statkraft er inne på Sheringham Shoal i England. Man skal også fatte investeringsbeslutning når det gjelder Doggerbank, som kan bli Europas største havvinnanlegg i fremtiden. Det er bra, for da bruker man den teknologien og den kompetansen som man har fra norsk offshore-, olje- og gassvirksomhet, og man tjener penger på det. Det er også en vesentlig sak i det.

Men når disse landene bruker penger på havvind, er ikke det først og fremst ut fra en teknologisk betraktning. Det er ut fra at man må ha fornybar energi inn for å erstatte fossil energi. Det er veldig bra. Totalt sett mener jeg at klimapolitikken både nasjonalt og globalt er best tjent med at vi går for de rimeligste løsningene så langt som det går, for å oppnå det som er målet, nemlig å få ned klimagassutslippene. Dersom vi i Norge skal bruke masse penger på å produsere en energi som vi allerede har overskudd av, og så selge den videre til Europa, hvilket det ikke er noen automatikk i at vi får til heller, er det dårlig bruk av ressurser som vi heller kunne satt inn på langt mer givende prosjekter som gir større klimagevinst.

Vi skal ha forskning og utvikling på dette, og jeg hører med interesse på de planene som har vært om demoparker for å teste ut ny teknologi. Jeg er enig med representanten Hansson i at det kan være et godt utstillingsvindu for norsk teknologi, men at havvind i overskuelig framtid vil spille noen rolle i norsk energiforsyning, har jeg veldig liten tro på. Men jeg har tro på at norske selskaper kan spille en stor rolle i teknologiutviklingen og styring, drift og eierskap i denne typen prosjekter andre steder, hvor det er behov for den energien. Jeg tror at det er den beste måten å tenke på denne typen teknologi på i fremtiden fra Norges side.

Nikolai Astrup (H) [15:04:01]: Jeg må først få si at jeg er enig i veldig mye av det den forrige representanten sa og vil derfor fatte meg i korthet.

Jeg vil også få takke interpellanten for å reise et viktig tema.

Norges havvindressurser kan utvilsomt bli mye verdt i fremtiden. I dag er imidlertid situasjonen at Norge styrer mot et betydelig kraftoverskudd, kraftprisene er historisk lave, utbyttene fra kraftselskapene reduseres eller uteblir. Eierne av kraftselskapene, som stort sett er offentlige, merker at innteksstrømmen reduseres. Svært mange kraftselskap opplever at det ikke er økonomi i å bygge ut ny kraft, til tross for elsertifikatmarkedet.

I denne situasjonen er det ikke aktuelt å satse på utbygging av storskala vindparker til havs. I stedet må vi gjøre mer for å anvende kraften vi allerede har. Det gjør vi best gjennom å erstatte fossil energi med fornybar energi der det er mulig og hensiktsmessig, gjennom å legge til rette for mer eksport av kraft i fast form, dvs. miljøvennlig industriproduksjon, og ved å bygge flere mellomlandsforbindelser der det er lønnsomt. Dette vil bidra til mer forutsigbare kraftpriser og et bedre klimaregnskap både hjemme og i våre europeiske naboland.

Vi bør imidlertid fortsette å støtte piloter og demonstrasjonsanlegg for havvind og legge til rette for at norsk kompetanse fra olje- og gasssektoren kommer til nytte i videreutviklingen av havvindteknologi. Det kan både gjøre det mulig for norsk leverandørindustri og norske teknologimiljøer å delta i utbyggingen av havvindprosjekter i andre land, der rammevilkårene og kraftsituasjonen er annerledes enn i Norge, og det kan bidra til å gjøre havvind mer konkurransedyktig i Norge på sikt.

Det er dyrt nok å redde verden som det er, om ikke vi skal satse på storstilt utbygging av havvind nå.

Oskar J. Grimstad (FrP) [15:06:09]: Det stemmer, som interpellanten er inne på, at vi har gode vindforhold i norske farvatn, og at havområda dekkjer store areal som ein kunne brukt. Og ja, der er mange næringsmiljø som peiker på moglegheitene som ligg i havvindressursane og ønskjer å delta i næringsssamanheng i denne aktiviteten. Men når same næringsmiljø blir spurt om å kjøpe krafta til kostpris, er interessa påtakeleg mindre. Det forstår ein – vi ser i dag at det er låg pris på kraft, og vi er på veg mot eit kraftoverskot, som fleire har vore inne på. Kostnadane for vindkraft til havs er nemleg vesentleg høgare enn for vindkraft og vasskraft på land. Dagens situasjon tilseier derfor at kommersiell vindkraft til havs i Noreg ikkje er realistisk verken på kort eller mellomlang sikt.

Forskning og utvikling for å få ned kostnadane er heilt nødvendig, og heldigvis er det etablert gode forskingsmiljø òg på havvindrelaterte prosjekt.

I stortingsmeldinga om energipolitikken vil det vere naturleg å vurdere politikken òg på dette området i ein overordna kontekst. Men når det er sagt, er det òg andre fortrinn som legg føringar for kvar det er fornuftig å satse. Noreg skil seg frå andre europeiske land ved at så godt som all kraftproduksjon er fornybar. Vi har verdifulle vassressursar som òg er regulerbare og gode vindressursar på land.

Så det er først og fremst der vi må satse vidare, og det gjer denne regjeringa.

Europa og andre energikrevjande regionar har andre utfordringar og vil nok i større grad ha behov for å sjå på energiproduksjon òg til havs som ei moglegheit.

Til slutt nokre ord om petroleumssektoren som Miljøpartiet Dei Grøne ønskjer å fjerne. Nettopp denne sektoren har vore avgjerande på å utvikle teknologi som er avgjerande for havvindsatsinga så vel som innanfor samferdselssektoren, der mange prosjekt no blir lanserte for å løyse fjordkryssingar og andre utfordringar. Det viser at ting heng saman, og ein kan ikkje sjå bort frå det eine utan at det går ut over andre ting ein i utgangspunktet ikkje såg.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:08:41]: Takk til interpellanten som løfter dette temaet og klart viser til den utålmodigheten og den gryende pessimismen som er i havvindmiljøet. Vi har det juridiske rammeverket klart, forsknings- og kompetansmiljøene er der, og jeg har forventninger til at statsråden løfter dette videre i arbeidet med kommende energimelding.

Oljen i Nordsjøen har gitt oss enorme verdier og bidratt sterkt til utviklinga av vårt velferdssamfunn. Det er det grunn til å være takknemlig for. Samtidig ser vi at oljeresursene skaper store utfordringer. Forbrenninga av olje og andre fossile energikilder er med på å ødelegge for klimaet på kloden gjennom å bidra sterkt til global oppvarming. Derfor er det ikke ønskelig at alt tas opp, og at alt skal brukes.

Bruk av fossil energi står for om lag 70 pst. av klimagassutslippene globalt, samtidig øker etterspørselen og bruken av energi i verden i takt med folketallet og bedret levestandard.

Økt produksjon av fornybar energi vil derfor være et viktig bidrag til bedre miljø globalt. Det må investeres over 900 mill. dollar årlig for å nå togradersmålet. Havvindkraft vil derfor kunne gi et betydelig tilskudd til den fornybare energien som produseres, også her i Norge.

Derfor er det viktig at ikke investeringene nå stopper opp. Det er en alvorlig problemstilling som interpellanten reiser, som tidligere nevnt, at den store optimismen i havvindmiljøene er blitt snudd til pessimisme. Dessverre er ikke situasjonen unik for Norge. Flere land har allerede satset betydelig på utvikling av havenergi, og da spesielt på offshore vindmøller som faste installasjoner på relativt små dyp. Men finanskrisen har bremset utbygginga av havvindmøller over hele verden.

Det er vanskelig å forutbestemme fremtida, men jeg har et håp om at dagens fossile energiproduksjon på sikt blir erstattet av fornybar, også i Nordsjøen, og at dagens oljeinstallasjoner i Nordsjøen om en del år – kanskje blir det mange – kan bli erstattet av vindmøller og andre fornybare energiteknologier.

Satsing på havbasert fornybar energi vil representere muligheter for norske bedrifter og kompetansmiljøer. Det globale markedet for vindkraft til havs vil kunne øke raskt. Dette kan norske bedrifter bli en del av. Vi har allerede betydelig kompetanse fra petroleumsvirksomhet til havs og kraftproduksjon på land, og vi har i aller høyeste grad mye

havvind, noe som samlet kan gi unike muligheter også innen fornybar energiproduksjon til havs.

Norge har i dag en viktig posisjon som energileverandør til Europa. Ved å satse ytterligere på energiproduksjon, vil vi videreutvikle Norges rolle som energistormakt.

Marit Arnstad (Sp) [15:12:24]: På mange måter deler jeg interpellantens utålmodighet etter også å kunne komme i gang med utvikling av teknologi og etter hvert utbygging av havvind i Norge. Det er det naturlig å gjøre fordi Norge er et land der det ligger så godt til rette for å kunne øke produksjonen av fornybar energi generelt, og på sikt også havvind.

Men jeg tror vi må erkjenne at det nok er et stykke veg dit. Det som gjør det så fascinerende, er denne koblingen mellom de rike naturressursene som dette landet sitter på, også når det gjelder fornybare energiressurser, og teknologi. Den koblingen har vist seg veldig god for Norge i mange sammenhenger. Olje- og gassnæringen er fundert på det samme, maritim næring er fundert på det samme, sjømatnæringen er også fundert på det samme, og jeg tror at også utvikling og det å ta i bruk fornybar energi kommer til å være koblet nettopp mellom teknologi og naturressurs. Det har Norge også gjort på en god måte, i den forstand at vi har klart å få til klynger av både forskning, utvikling og teknologi knyttet til disse industrigrenene. Det bør vi også ha som ambisjon å gjøre på både onshore og offshore vindkraft, og det bør vi også ha som ambisjon å gjøre på andre fornybare energikilder.

Men jeg tror nok at vi skal erkjenne at det er en lang veg å gå. Det bør imidlertid ikke hindre at regjeringen i den varslede energimeldingen, som en har sagt skal legges fram, kommer tilbake og gir en bred omtale når det gjelder teknologiutviklingen knyttet til havvind, men også mulighetene for å klarlegge ambisjonene vi kan ha, og også den strategien vi bør følge framover. Så jeg er glad for at statsråden sier at dette vil bli tatt opp i energimeldingen, og jeg tror at spørsmålet om åpning av areal, men også spørsmålet om demonstrasjonsteknologi, og også den videre retning og strategi, er ganske viktig i så måte.

Jeg tror at en er nødt til å erkjenne to ting. Det ene er at jeg synes det er uheldig, som jeg følte at interpellanten var inne på, å sette ulike fornybare energikilder opp mot hverandre. Jeg mener at det er bra at en bygger ut småkraft, jeg mener at det er bra at en bygger ut vindkraft på land, jeg mener en bør bygge ut mer solkraft i Norge, og så mener jeg også at en bør satse videre på havvind. Men vi må erkjenne at en del av de andre teknologiene er billigere og har kommet lenger enn det havvind har gjort. De vil bli bygd ut først, men Norge som fornybarnasjon i framtida, bør ha som mål å kunne satse på alle disse områdene.

Det som stopper oss i dag, er, som mange har vært inne på, først og fremst at vi har et kraftmarked med svært lave kraftpriser, og at vi i årene framover kommer til å ha et kraftoverskudd som kan holde prisene nede, og som gjør at de som vil investere i dette, vegrer seg for å gjøre de investeringene. Da er det viktig for oss at vi diskuterer gjennom anvendelsesområdet og anvendelsesmulighetene for fornybar kraft i Norge. Det er jo nettopp det vi skal ta med når

vi skal diskutere elektrifiseringen av Utsirahøyden senere i dag. Men vi burde også diskutere om det er andre anvendelsesmuligheter for norsk fornybar energi, som vil være klimamessig svært viktig, men som også kan medføre at en får en større fart i utviklingen av fornybare energikilder. Det kan være industriell utvikling, industrielle anvendelsesområder, eller det kan være eksport av fornybar energi til land omkring oss.

Sjøl om dette er en interpellasjon helt konkret om havvind, må jeg likevel i denne sammenhengen få lov til å nevne at jeg nesten synes det som nå skjer med vindkraft på land, er mer presserende. Der må vi komme i gang i løpet av de neste seks årene, der må vi komme oss innenfor det grønne sertifikatmarkedet, og der må vi unngå at det blir Sverige som bygger ut fornybar energi med en teknologi som vi i Norge har alle forutsetninger for å ha, og der vi også har naturgitte forutsetninger gjennom gode vindforhold. Det faktisk å få de konsesjonene som er gitt på landbasert kraft, satt ut i livet, gjør de utbyggerne som skal investere der, trygge på at de investeringene er mulige og lønnsomme.

Det er den utfordringen som regjeringen og statsråden i første omgang bør ta tak i. Så bør de i energimeldingen komme tilbake til og legge til rette for en bredere diskusjon også om framtidig mål og strategi når det gjelder havvind.

Ola Elvestuen (V) [15:17:30]: Jeg vil også først begynne med å takke interpellanten for en veldig interessant interpellasjon, og også takke for en interessant diskusjon og debatt om temaet havvind, hvor det er helt riktig, som man sier, at det ikke er noen endring – hvor det står stille.

Først vil jeg slå fast at jeg mener det ikke kan være noen tvil om at det er i sterk norsk egeninteresse at vi er med på å utvikle havvind, ikke først og fremst fordi vi trenger havvindkraften i Norge – her har vi nok fornybar energi – men fordi dette er et område hvor vi virkelig kan bruke den kompetansen som er bygget innenfor petroleumsnæringen, til å utvikle og utnytte den i en annen næring. Det satses mye på havvind i Storbritannia, og det satses mye på havvind i Japan. Det er klart at det er viktig at Norge er med på den satsingen, som en mulighet for norsk industri, og da må vi også bygge opp de rammevilkårene som gjør at det er mulig.

Så er det riktig, som representanten Arnstad påpekte, at det ikke bare er til havs vi har et problem, det er også på land. Det står stille også når det gjelder utvikling av vindkraft på land. Der trenger vi å gjøre grep. Det er ikke vanskelig, og det er ikke fordi det er motstand mot vindkraft – det er det enkelte steder. Grunnen til at det ikke bygges ut, er altså ikke motstand, det er ganske enkelt fordi det er mer lønnsomt i Sverige. Da må vi endre avskrivningsreglene, sånn at det blir likere konkurransevilkår, og vi må lage en større fleksibilitet opp mot sluttpunktet for de grønne sertifikatene i 2020, sånn at vi får muligheten til å få den utviklingen også i Norge.

Så er det, som flere har pekt på, klart at vi har mange støtteordninger for å drive forskning på havvind. Det må forsterkes. Vi har også støtteordninger for å få opp demonstrasjonsprosjekter på havvind. Det bør også forsterkes.

Dette handler i veldig stor grad om hvor stor vilje man har til å bruke de nødvendige ressursene for å dra opp prosjekter, og det er definitivt noe som vi i Venstre kommer til å komme tilbake til når vi skal gå inn på de prioriteringene man gjør i framtidige budsjetter i årene framover.

Dette gjelder heller ikke bare havvind; det gjelder også bølgekraft, det gjelder kraft fra tidevann – det er mange områder hvor vi trenger å utvikle ny teknologi, hvor vi må se mulighetene i et langsiktig perspektiv, ikke minst for norsk industri, og i en situasjon hvor grønne sertifikater eller markedet alene ikke vil være nok for å få i gang denne produksjonen.

Men så synes jeg det er interessant at man også skal se på hvilke områder – hvordan man kan strekke seg – hvor det kan finnes et marked for havvind. Det er når en kobler havvind med olje- og gassproduksjon. Det er klart at gir en de samme rammevilkårene for vindkraft til havs som en har for annen energiproduksjon til havs – med de samme avskrivningsreglene, med de samme rammebetingelsene – nærmer en seg det som vil kunne være et marked, og det vil kunne ha en egeninteresse at oljeselskaperne får være med på å elektrifisere plattformer med havvind og med en avtale som knytter den havvindproduksjonen direkte til en elektrifisering av offshore-næringen.

Jeg sier ikke at det er nok til å dra opp en utvikling, men det vil i hvert fall være med på å gjøre det enklere. Og en kan strekke seg mot de første stedene, hvor en kan få – nettopp det også statsråden etterlyser – en kommersiell utvikling av havvind også i Norge. Jeg synes sammenligningen med elbilen, som er dratt fram av interpellanten, Rasmus Hansson, er et godt eksempel. Man laget et rammeverk, som man var veldig tidlig ute med, sett i forhold til det man kunne oppnå. Slik er det også med havvind – vi er veldig tidlig ute, vi må bruke mye ressurser på forskning, vi må bruke mye ressurser på å utvikle teknologien og få opp demonstrasjonsprosjektene. Men samtidig trenger vi også å være kreative – lage et rammeverk som gjør at man kan strekke seg for å få på plass de første kommersielle havvindprosjektene. Da å ha en likebehandling av energiproduksjon med havvind som annen energiproduksjon offshore er interessant, og noe som vi definitivt bør gå videre med.

Johnny Ingebrigtsen (SV) [15:22:46]: Jeg føler behov for å pumpe litt kaldt sjøvann inn i saken og si noen ord, komme med noen betraktninger – fra en fisker til representantene.

Det er veldig bra at vi har forskning på dette. Vi har sett på og fått utviklet en del alternative løsninger, vi har fått bedre teknologi og bedre effektivitet. Vindmøller til sjøs kombinert med olje- og gassproduksjon kan, som forrige taler nevnte, være en god tanke, en god løsning.

Vi kommer ikke forbi at vi strever imot òg i naturen. Havet er sterkest. Det er mange flere krefter som råder der. Vi har korrosjon, vi har vind, vi har bærer – eller bølger, som noen sier – vi har salt, og vi har strøm, altså forflytning av tidevann. Dette er svære krefter. Det ser vi som lever på havet. Det er mye mer kostnader ved det enn ved anlegg som er plassert på land. Vi vet også at det er veldig

mye kostnader knyttet til de vindkraftverkene som er i de områdene der det er veldig mye byger, der det er veksling i vind.

Det er en kjent sak at fiskerne er bekymret for de tankene som vi har – også i denne salen. Det er klart at det blir billigere å plassere disse vindkraftverkene som er tenkt til sjøs, på grunnere havområder. Nordsjøen er kanskje 50–70 meter dyp mange plasser. Lenger nord, i Barentshavet, er 300 meter vanlig dybde. Der tenkes det plassert vindmøller på grunnområdene, altså på havgrunnene, og det er jo der fiskerne fisker. Da får vi en konflikt: Hvem skal bruke havet? Dette er en realitet fiskeriorganisasjonene har spilt inn, og det må vi ta alvorlig, for det krever en del plass, og det skal også være en del sikkerhetssoner.

Jeg hadde bare lyst til å si det. Det er en del av det saltvannet jeg har lyst til å pumpe inn i saken, for det er høyst reelt – pluss at det er kostnader som ikke minst vi fiskere er klar over ved å ha anlegg på sjøen. Vi har alternativer. Noen har vi latt gå fra oss – tidevannskraftverk. Vi har sjøvann som forflytter seg med opptil 6–7 knop – det er 13–14 kilometer – i timen i enkelte områder. Og vi hadde et prosjekt i Finnmark, men den forrige regjeringen lot patentet gå til Skottland. Der sov hele Stortinget – vi skulle ha utnyttet det, det er små anlegg som ikke tar så stor plass i naturen.

Vi har – i likhet med tidevannet – en evigvarende kraft, nemlig bølger, bærer, som vi også kan utnytte og forske på. Det tar heller ikke så mye plass. Så her er det også snakk om spørsmålet: Hvem skal bruke naturen? Da kommer vi til syvende og sist, slik jeg ser det, til den viktigste og største naturloven – og det er at naturen er størst. Skal vi plassere vindmøller til sjøs, er jeg redd for at det kommer til å koste mer enn det smaker. Da er vi inne på en annen lov, en økonomisk lov, og det kommer til å koste for mye for oss.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [15:26:41]: Johnny Ingebrigtsen fra Finnmark var inne på noen av de tingene som det er viktig å ta med seg i en diskusjon om hvordan vi sørger for at kartleggingen er god nok. Erfaringene fra Storbritannia, da man la til rette for den storsatsingen på offshore vind som de har, er at da man begynte med planlegging og utbygging av offshore vind, oppdaget man at det fantes konflikter på en rekke områder. Derfor er det opplagt viktig å ha en helhetlig kartlegging når man skal sørge for å sette i gang med offshore vind.

Jeg tar ordet fordi jeg vil rose interpellanten, som tar opp spørsmålet om hvordan vi kan se framover, se de behovene som finnes, nemlig behovene for tilgang på mer fornybar energi. Jeg er – i motsetning til Per Rune Henriksen, som tok dette opp i sitt innlegg – mindre bekymret for kraftoverskudd, men mer opptatt av, som flere har vært inne på, å sette den kraften vi skaper, i bruk til å erstatte det fossile. Nå skal vi like etterpå diskutere en sak der, etter min oppfatning, nettopp ministeren har vist uvilje til å gjøre nettopp det, men det er altså et samlet storting som står bak det å sette i gang og erstatte fossil bruk av kraft med fornybar bruk av kraft.

Vi har et behov for å erstatte fossil kraft bare i Norge,

fordi mesteparten av kraften som vi benytter i Norge i dag, er fossilt produsert. Før vi kommer oss til det nullutslipps-samfunnet som vi vet det er nødvendig å komme seg til, vil vi på veien framover ha mulighet til å være med på å utvikle norsk industri – eller vi kan la den muligheten glippe for oss. Min oppfatning, som jeg deler med interpellanten og flere av de andre som sitter i salen, er at vi burde bruke muligheten til å utvikle en ny industri i Norge.

Da vil jeg gjerne understreke det som Tord Lien sa. Han sa at de grønne sertifikatene selvsagt kan brukes for offshore vind – og det kan de jo, selvfølgelig, for de er teknologinøytrale. Problemet er bare at hvis en skal utvikle teknologi, koster det mer i begynnelsen. Det vil alltid være slik at ny teknologi koster mer. Det vi i Norge har i dag, er et system som – akkurat som Tord Lien sa – får mest mulig kraft for minst mulig penger. Men det er altså ikke det vi trenger, hvis vi skal utvikle en ny industri.

Da man utviklet solcelleindustrien og vi så at prisen på solceller og vindmøller falt, er ikke det noe markedet har løst av seg selv. Det er noe som er kommet fordi andre valgte å være modige og sørget for å subsidiere den teknologien, slik at en fikk de læringskurvene som gjorde at prisen gikk ned for alle.

I dag er solceller konkurransedyktig med fossil kraft for flertallet av verdens innbyggere. Da er spørsmålet: Skal vi benytte den muligheten vi har gjennom den offshore-clusteren vi har i Norge, gjennom den kompetansen vi har på strømstyring, til å utvikle en ny næring? Jeg vil oppfordre Tord Lien til å svare mer positivt på det. Jeg mener ja, og jeg mener at vi ikke bør vente. For hvis vi venter, glipper muligheten til å være først ute.

La meg gi noen eksempler. Flere har vært inne på at i Japan er det helt åpenbart at skal de gradvis fase ut både atomkraft og den fossile kraften de har, er de avhengige av vindmøller, og de vil komme til å være flytende offshore i stor grad. I dag er Norge helt i front når det gjelder flytende offshore. Det vil vi ikke være hvis vi venter ti år med å bygge opp et hjemmemarked. Da er sjansen glippet for oss. Mange her i salen husker de debattene vi har hatt der man nevner at GSM hadde vi først i Norge, men vi tok det ikke i bruk og lot veldig mye av det industrielle potensialet gå til andre land. Det samme bør vi ikke gjøre med offshore-satsingen vår.

Utfordringen min til Tord Lien er følgende: En av de tingene vi vet vi må ha på plass for å sikre offshore-satsing, er et nettverk av kabler til havs. Er Tord Lien villig til å gå foran og si at det trengs regulatoriske endringer, tilrettelegging av et nettverk til havs, f.eks. gjennom at Statnett tar et større ansvar til havs, eller at andre bygger opp den typen nettstruktur? Er Tord Lien villig til f.eks. å pålegge framtidige oljeinstallasjoner å bygge ut kraft bl.a. hentet fra havvind?

Presidenten: Presidenten er helt sikker på at det er statsråd Tord Lien som får alle disse utfordringene fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås.

Rasmus Hansson (MDG) [15:32:03]: Denne saken handler om et potensielt stort virkemiddel i norsk klima-

politikk, og den handler om hvilke signaler Stortinget og regjeringen sender til det norske folk, til norsk næringsliv og til norsk forskningsmiljø om klimapolitiske satsinger. Jeg minner om det jeg innledet med, nemlig med å sitere statsrådene Trond Giske og Terje Riis-Johansen. Terje Riis-Johansen sa altså for tre og et halvt år siden at Norge skal bli verdensledende på offshore vind. Og hva var det næringsminister Giske fra Arbeiderpartiet sa? «Norge skal være med på det neste store industriereventyret til havs.» Det er altså ganske andre toner vi hører i salen i dag. Spørsmålet i interpellasjonen er: Hvilken strategi har statsråden for videre satsing – for det var en satsing vi fikk presentert i 2010 – på havvind i Norge? På det svarer statsråden grovt sett ingen. Det skal være en videreføring av eksisterende virkemidler, ellers ikke noe – som vi vet i dag.

Og ikke bare det – representanten Per Rune Henriksen fra Arbeiderpartiet sier seg helt enig med olje- og energiministeren fra Fremskrittspartiet og slår nærmest kategorisk fast at noen satsing på havvind her i Norge skal vi av forskjellige grunner ikke ha noe av. Og representanten Astrup fra Høyre er veldig fornøyd med å slå fast at det er dyrt nok å redde verden som det er, om vi ikke også skal holde på med havvind.

Men vi hadde altså en havvindsatsing i Norge, og vi har brukt 735 mill. kr på forskning og stimuleringstiltak. Spørsmålet jeg stilte, var ganske enkelt: Hvordan skal vi ta dette videre? Svaret så langt er ikke spesielt oppmuntrende, men vi lar oss ikke «nedmuntre» altfor mye, selvfølgelig, for nå er problemstillingen tatt opp, og jeg vil oppfordre de partiene og de representantene som tidligere har vært med på både et klimaforlik og å vedta klimameldinger, som nettopp signaliserer en helt annen vilje til offensiv satsing på utvikling av teknologi – som selvfølgelig er dyr nå, som selvfølgelig fungerer dårlig nå, som selvfølgelig ikke er kommersiell nå, men som må bli det ved at man satser på å ta den i bruk – til å komme tilbake til den satsingsviljen og den forpliktelsesviljen som vi så for noen få år siden.

Statsråd Tord Lien [15:34:59]: Jeg tror jeg må forsøke meg på å si litt om hvordan virkeligheten er i Norge og i utlandet – det store utlandet. Det er mange av representantene som har vært inne på det. Mange av landene rundt oss har en utfordret kraftsituasjon og en energimiks som i stor grad er basert på fossile energikilder og i alle fall på ikke-fornybare kilder, først og fremst atomkraft. Vi har en helt motsatt situasjon i Skandinavia, hvor vi har et økende – til dels kraftig økende – kraftoverskudd og en energimiks som for Norges del er fornybar og for Skandinavias del fossilfri.

Jeg er enig med de mange – bl.a. representanten Arnstad – som sier at vi har brukt hundrevis av millioner, til og med milliarder, på landbasert vind, og vi ser at konsesjonene dessverre blir liggende: Det blir ikke kraft av konsesjoner, det blir kraft av vindmøller. Mitt utgangspunkt er at det koster ca. en tredjedel å produsere 1 KWh vindkraft basert på landbasert vind, sammenlignet med havvind. Likevel ser vi at det ikke blir bygd ut.

Ola Elvestuen sa at vi skal bruke kompetansen, og det er jeg helt enig i. Vi har brukt mye midler på det. Vi bruker

kompetansen i dag. Norske aktører er både eiere, operatører og leverandører, ikke minst, til havvindanlegg i resten av verden, særlig i Storbritannia. Det er bra.

Så må jeg bare igjen si at det har vært bred enighet om hva som skal flytte ting inn i markedet. Det er grønne sertifikater. Jeg har også opplevd at det har vært bred enighet om at vi i tillegg til det må satse på universitetene, på forskningsinstituttene og i næringslivet, ved hjelp av statlige midler til forskning, utvikling og demonstrasjon. Det gjør vi. Sammen med universitetene og næringslivet bidrar vi fra regjeringens og Stortingets side til å utvikle ny teknologi og til å demonstrere og pilotere ny teknologi. Det er selvfølgelig bra, og det vil være en viktig del av utviklingen av fornybar energiproduksjon også i framtiden.

Presidenten: Sak nr. 5 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 6 [15:38:12]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås om å sikre kraft fra land-løsning for hele Utsirahøyden (Innst. 237 S (2013–2014), jf. Dokument 8:58 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter. I tillegg gis statsråden 10 minutters taletid.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [15:39:16] (ordfører for saken): Jeg må innrømme at jeg har sett fram til denne debatten om en kraft fra land-løsning til Utsirahøyden. Aller først – la meg benytte anledningen til å takke komiteen for et godt samarbeid og ikke minst viljen til å finne fram til en felles enighet. At komiteen nå både gjennom merknader og vedtak er samstemt, gir oss en robust sak og en tydelighet om tiden framover. Går en kort tid tilbake, skulle en tro at akkurat det var umulig, men det viser seg at det var mulig. Jeg er veldig glad for og takker komiteen for det.

Dette er et av vår tids aller største industriprosjekter. Det skal investeres opp mot 120 mrd. kr. Jeg har hørt tall som sier at det skal skapes verdier for antatt 2 000 mrd. kr. Tidshorisonten vi snakker om, er i hvert fall 50 år, og det er grunn til å anta at den kan bli lengre. Det handler om Framtids-Norge, om dagens og morgendagens muligheter

og begrensninger. Dimensjonene som ligger i saken, handler om klimautfordringene og våre forpliktelser på den ene siden og arbeidsplasser og muligheter for verdiskaping på den andre siden.

Uten en elektrifisering av Utsirahøyden, som nå Stortinget stiller som vilkår, ville målsettinger fastsatt i Stortinget gjennom klimaforliket om reduksjoner av klimagassutslipp ikke kunne nås – ja, de ville vært helt umulig å nå, tror jeg. Det handler først og fremst om å kutte utslipp der vi kan. Det handler om å erstatte fossil energi med fornybar energi der vi kan. Utsirahøyden er et område hvor dette med enkelhet kan gjøres. På den andre siden handler det om arbeidsplasser, vekstmuligheter, posisjoner for oljeselskapene og ikke minst – og kanskje det aller viktigste akkurat nå – om viktige oppdrag som leverandørindustrien i Norge kan konkurrere om.

Jeg vil understreke at Stortinget normalt ikke legger rammene for petroleumsutvinning på denne måten. Det gjøres i forbindelse med de ordinære behandlinger Stortinget har av den generelle innretningen av petroleumspolitikken og gjennom vedtak knyttet til utbyggingssaker Stortinget får seg forelagt. Så det er litt uvanlig at Stortinget gjennom et Dokument 8-forslag stiller så tydelige krav som en nå gjør om utbygginger på enkeltområder på norsk sokkel. Vi understreker gjennom komitébehandlingen at dette ikke betyr at Stortinget endrer praksis for andre utbygginger på norsk sokkel, og heller ikke for resten av prosessen knyttet til utbyggingen av Johan Sverdrup-feltet.

Når det er sagt, har jeg lyst til å understreke at det var helt nødvendig å gå inn i Dokument 8-forslaget på den måten komiteen har gjort. Helt fram til 16. mai var det veldig utydelig hvordan denne saken skulle rammes inn av et samlet politisk Norge. Det var mye diskusjon, utydeligheten var stor, og usikkerhetens slør spredte seg over en stor og viktig sak. Vi opplevde frustrasjon rundt manglende informasjon, det var sprik i kostnadsanalyser og rapporter som ble laget for tiltakskostnader, og det var også vanskelig å få tilstrekkelig informasjon inn mot Stortinget i tilknytning til den usikkerheten som lå der.

Så var det forholdsvis tydelig at olje- og energiministeren, i hvert fall slik som undertegnede oppfattet det, egentlig argumenterte imot en områdeløsning, samtidig som en klar opposisjon, som utgjorde et bredt flertall, var for en områdeløsning. Det er nå avklart, så vi behøver ikke egentlig å diskutere historien, men med det som bakteppe ville det egentlig vært uansvarlig ikke å avklare viktige vilkår for et så stort prosjekt. Det var riktig og er riktig at Stortinget nå stiller vilkår i denne saken.

Det er også slik at det kan ikke komme overraskende på noen at et flertall i Stortinget, og nå et samlet storting, stiller vilkår. Det har ligget der i tilknytning til utbyggingen på Utsirahøyden hele tiden. Ikke minst er det stadfestet gjennom klimaforliket og gjennom petroleumsmeldingen at en ønsker områdeløsning der det teknisk er mulig, og der det er gjennomførbart. Utsirahøyden er et godt svar på akkurat det.

I komitébehandlingen har det vært viktig å unngå en utsettelse av første byggetrinn for Johan Sverdrup, samtidig som det har vært veldig viktig for komiteen å realisere

re en samordnet kraft fra land-løsning som omfatter alle feltene i området, så raskt det lar seg gjøre. Vi klargjør nå rammevilkårene, og vi skaper forutsigbarhet for den videre behandlingen. Kravene som nå stilles gjennom denne innstillingen, er helt tydelige. Hele områdets kraftbehov skal dekket av kraft fra land. Det skal etableres en områdeløsning så raskt som mulig, og senest i 2022. Det skal heller ikke gis tillatelse til produksjonsstart for byggetrinn 2 på Johan Sverdrup-feltet eller nye satellitter som ikke er omtalt i stortingsproposisjonen for første byggetrinn på Johan Sverdrup-feltet, uten at områdeløsningen for kraft fra land er satt i drift. Kabelforbindelsen, som har vært mye omdiskutert, skal etableres så tidlig som mulig, og det skal utarbeides en faglig vurdering fra Oljedirektoratet om hvor raskt kabelforbindelsene mellom feltene kan komme på plass. I tillegg har vi slått fast veldig tydelig at landanlegget som skal bygges for å forsyne Utsirahøyden med kraft fra land, skal gjennomføres i første byggetrinn. Dette er konkrete, gode og viktige vilkår, som avklares nå rundt et stort og viktig utbyggingsprosjekt. Det er viktige avklaringer det vi nå gjør.

Alle partiene har uttrykt at de er fornøyd. Olje- og energiministeren tror jeg bør erkjenne taknemlighet for viktige avklaringer. Miljøbevegelsen sier at dette er bra, Statoil framstår som fornøyd, og leverandørindustrien ser nå med spenning fram til en anbudsprosess for et av vår tids største industriprosjekter. Så i sum må dette være helt glimrende.

Så litt til fortsettelsen og litt om forutsigbarheten. Oppstartstidspunktet for utbyggingen av første trinn for Johan Sverdrup har vært viktig. Ja, jeg understreker at leveranser på tid og budsjett er viktige. I lys av andre saker og andre utbygginger kan det være grunn også i denne saken til å minne om at dette ikke handler bare om oppstartstidspunktet, men om ferdigstillestidspunktet og de samlede kostnadsbildene ved utbygging på norsk sokkel. Det er særdeles viktig for Stortinget at det som ligger av rammer, faktisk blir fulgt.

Så tror jeg det er en annen tilleggsdimensjon det også kan være greit å nevne når vi nå har avklart de tydelige vilkårene i tilknytning til Utsirahøyden. Det er forholdet til den usikkerheten leverandørindustrien faktisk lever med i konkurranseforholdet opp mot de kontraktene som skal komme ut av anbudsprosessen. Jeg mener det er helt nødvendig at vi nøye tenker gjennom, alle som en, hvordan en i større grad kan etablere en bedre, viktigere og riktigere forutsigbarhet for norsk leverandørindustri. Det er kanskje den viktigste kompetanseklyngen Norge sitter på i framtiden. Da er det helt nødvendig at det også der skapes tilstrekkelig forutsigbarhet. Der er dessverre Stortinget i en slik posisjon at vi ikke kan være så tydelige som vi er på forutsigbarheten for olje- og gasselskapene. Men når vi er tydelige overfor olje- og gasselskapene, må vi forvente at også de lytter til hva Stortinget faktisk mener om forutsigbarheten for norsk leverandørindustri.

Nikolai Astrup (H) [15:48:04]: La meg først få takke saksordføreren, Terje Aasland, og de andre partiene i komiteen for at vi kom i mål med en enstemmig komité-

beslutning. Regjeringspartiene er tilfreds med at opposisjonen kommer oss i møte og bidrar til at Stortinget i dag ikke fatter vedtak som kan føre til at Johan Sverdrups første byggetrinn blir utsatt. Dette byggetrinn har en investeringsramme på 100–120 mrd. kr og er dermed det største industriprosjektet i Norge i moderne tid. Svært mange arbeidsplasser langs kysten er avhengig av å vinne kontrakter i dette prosjektet i årene fremover.

En samlet industri og fagbevegelse uttrykte sterk bekymring over den enigheten opposisjonen la frem i vandrehallen i Stortinget 16. mai. Opposisjonen var i ferd med å sette politisk spill over hensynet til forutsigbarheten, ansvarligheten og langsiktigheten som har preget myndighetsarbeidet i petroleumssektoren de siste 40 årene, og som har tjent Norge og fellesskapet på en svært god måte.

Jeg er glad for at bekymringsmeldingene fra bl.a. fagbevegelsen nådde frem til Arbeiderpartiet til slutt, og at saksordføreren bidro til å lande denne saken på en forsvarlig måte. Det var en prisverdig snuoperasjon. Kanskje har noen nå lært at når vi behandler viktige saker for fellesskapet og Norge, bør vi behandle dem i komiteen først og avholde pressekonferanse etterpå.

La meg understreke at regjeringen hele tiden har hatt som mål å få til en områdeelektrifisering av Utsirahøyden i tråd med klimaforliket. Imidlertid har vi ment at det riktige tidspunktet å ta stilling til områdeelektrifisering ville være i stortingsproposisjonen om utbyggingen av Johan Sverdrups første byggetrinn, som kommer til behandling våren 2015. Da vet vi langt mer om kostnader, kraftbehov og tekniske løsninger enn det vi gjør gjennom å ta stilling til områdeelektrifisering i et tilfeldig privat forslag fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås.

Når opposisjonen likevel bestemte seg for å forskuttede behandlingen av plan for utbygging og drift av Johan Sverdrup, falt det på regjeringspartiene å bidra til å eliminere usikkerhet knyttet til Johan Sverdrups første byggetrinn.

Jeg mener det er avgjørende at Stortinget ikke gjør det til en vane å endre vesentlige rammevilkår for petroleumsnæringen gjennom behandling av Dokument 8-forslag i Stortinget. Utsirahøyden er et ekstraordinært tilfelle, og en samlet komité understreker i innstillingen at alle andre utbygginger på norsk sokkel skal behandles på ordinær måte. Det er en svært viktig presisering.

I dagens vedtak vil Stortinget definere at en områdeløsning med kraft fra land skal være på plass så raskt som mulig, men senest innen utgangen av 2022. Det gir rettighetshaverne på Utsirahøyden tid til å finne gode tekniske løsninger som gjør det mulig å realisere en områdeløsning på en hensiktsmessig og kostnadseffektiv måte. 2022 samsvarende med Statoils egen plan for utbygging av byggetrinn 2 på Johan Sverdrup, noe som gjør det mulig å bygge nødvendig teknisk infrastruktur til havs i tilknytning til nye installasjoner i byggetrinn 2. Samtidig understreker komiteen at alle installasjoner som bygges på land i forbindelse med byggetrinn 1, skal bidra til å realisere en områdeløsning med kraft fra land til alle feltene på Utsirahøyden innen utgangen av 2022.

Hva er så klimaeffekten av det Stortinget nå vedtar? Det

kommer an på hvilket tidsperspektiv vi legger til grunn. Klimaforlikets mål strekker seg til 2020. Ettersom Johan Sverdrups første byggetrinn skal starte produksjon sent i 2019, og utslippene fra de tre andre feltene, Gina Krog, Edvard Grieg og Ivar Aasen, er relativt sett små i tidsrommet før 2020, har tidspunktet for områdeelektrifisering begrenset innvirkning på Norges evne til å nå klimamålene innen 2020. Norges utslipp fra petroleumssektoren er også underlagt EUs kvotesystem, og dermed fører utslipp fra Gina Krog, Ivar Aasen og Edvard Grieg i perioden fra 2020 til 2022 ikke til økte utslipp i Europa, dersom EU nå blir enige om å videreføre kvotemarkedet fra 2020 til 2030 med de innstramningene EU-kommisjonen har foreslått.

I et lengre tidsperspektiv stiller saken seg helt annerledes. Det er ikke forenlig med Norges mål om å bli et lavutslippssamfunn innen 2050 at vi bygger nye, store utslippskilder som vil slippe ut titalls millioner tonn CO₂ de neste 50, 60, 70 årene. Vi vet også lite om hvordan karbonprisen utvikler seg. Dersom EU skal nå målet om å redusere utslippene i Europa med 80–95 pst. innen 2050, kan vi imidlertid legge til grunn at karbonprisen vil øke, og at store punktutslipp må renses, fases ut eller erstattes med miljøvennlige alternativer over tid. Dagens vedtak er derfor en langsiktig investering i fremtidens lavutslippssamfunn.

Verden kommer fortsatt til å trenge olje og gass i tiårene fremover, også innenfor et 2-graders scenario. Norge har de høyeste karbonprisene og de strengeste miljøkravene for oljeproduksjon i verden. Det gjør oss godt stilt til å være en leverandør av olje og gass også i et marked der karbonprisene stiger og utslippskravene strammes inn.

Verden kommer ikke til å slutte å etterspørre olje og gass fordi land som Norge lar være å produsere. Det er nok hydrokarboner til å dekke opp for Norges produksjon. Etterspørselen etter fossil energi vil bare avta dersom vi lykkes i å utvikle konkurransedyktige alternativer innen transport, industri og kraftsektoren. Petroleumssektoren gir oss finansielle muskler til å bidra til dette grønne skiftet.

Oskar J. Grimstad (FrP) [15:53:27]: Stortinget behandler i dag eit Dokument 8-forslag frå SVs representantar Heikki Eidsvoll Holmås og Audun Lysbakken om elektrifisering av Utsirahøgda. Det er sjeldan at ein ser at eit representantforslag får den merksemda og har den betydninga som nettopp det vi debatterer i dag.

Forslaget går i korte trekk ut på at oljeselskapa på Utsirahøgda blir pålagde å gå for ei felles kraft frå land-løsning til Johan Sverdrup og vidare til Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog frå dag éin. På denne måten ønskjer forslagsstillarane å fulllektrifisere den såkalla Utsirahøgda med nemnde petroleumssamla. Bakgrunnen er dei store utslappa av klimagassar frå petroleumssaktiviteten på sokkelen. Dette har bekymra fleire over tid, og derfor er bransjen pålagd eit avgiftsnivå på om lag 450 kr per tonn utslipp, for på denne måten å ha eit incitament til utslppsreduksjon.

Derfor er det viktig å understreke at regjeringa heile tida har hatt som mål å elektrifisere det store funnet, Johan Sverdrup, som ville ha resultert i reduserte områdeutslipp

på om lag 70 pst. innanfor eit kostnadsnivå som ville vere akseptabelt for dei fleste.

Så skal det også understreka at Stortinget aldri tidlegare har gått inn i ei utbygging i ein så tidleg fase og lagt detaljerte krav for utbygginga, utanom dei generelle krava som går fram av stortingsmeldinga med det gode namnet En næring for framtida. Trass i at den førre regjeringa med SV som medforslagsstillar relativt nyleg har lagt rammene for denne viktige næringa med nettopp denne meldinga, vel ein no å fremje forslag som for femte gong på relativt kort tid endrar rammevilkåra og skaper usikkerheit og fjernar den føreseielegheita ein burde kunne forvente for landets viktigaste næring. Det er svært uheldig, spesielt når utbygginga i seg sjølv er så betydeleg og set så utruleg mange arbeidsplassar i spel.

Det er den største industrielle satsinga på norsk sokkel på lang tid, og betydelege ressursar er brukte av tiltaks-havarane på prosjekteringssida. Mange frykta for at desse mange hundre millionane var kasta vekk, og at ein måtte starte opp på ny. Heldigvis unngjekk vi dette ved at ein samla komité i dag legg rammene for utbygginga av heile Utsirahøgda. Det gler meg, spesielt på bakgrunn av dei mange kontaktane frå fagrørse og andre som vi opplevde i den tida dette gjekk føre seg.

Framstegpartiet er også glad for at ein samla komité understrekar at dette ikkje betyr at Stortinget endrar praksis for andre utbyggingar på norsk sokkel. Med unntak av dei spørsmåla som her blir omtalte, vil også den vidare behandlinga av plan for utbygging og drift av Johan Sverdrup skje etter ordinær saksbehandlingsprosess.

Det er heller inga hemmelegheit at forliket som ein samla komité står bak i dag, ikkje er Framstegpartiets primærpolitikk. Men for å unngå ei utsetjing som set tusenvis av arbeidsplassar i verftsindustrien i fare og gir eit noverditap på 20 mrd. kr, har vi akseptert ei områdeløysing som vil innebere at heile området kraftbehov skal dekkjast med kraft frå land.

I samband med utarbeidinga av vilkåra i plan for utbygging og drift av Johan Sverdrup-feltet blir det stilt krav om at kabelsamband mellom dei ulike installasjonane på Utsirahøgda blir etablert i Johan Sverdrups oppstartstrinn 2. Også anlegg som blir bygde på land for framføring av kraft og gjer det mogleg å forsyne heile området med kraft frå land, blir gjennomførde allereie i samband med første byggjetrinn av Johan Sverdrup, for å synleggjere at ein ønskjer å vise forpliktingane.

Elles ber komiteen om at andre viktige løysingar og krav blir klargjorde i PUD-en som vil bli behandla her i Stortinget våren 2015. I den samanheng blir det stilt krav om at heile området kraftbehov skal dekkjast av kraft frå land så raskt som mogleg og seinast i 2022.

Men i sum eit forlik som er til å leve med når innsatsfaktoren er eit kjempefunn som vil gi store inntekter og bidreg til gode arbeidsplassar og økonomi i mange tiår framover. Klimaeffekten, derimot, vil vere positiv for Noreg, men det må vere lov å setje spørsmålsteikn ved kost-nytteeffekten og om dette ville hatt større effekt andre stader, kanskje i Europa, som ville ha redusert dei globale utslappa, og det er vel det som

er målet. Å redusere dei globale utsleppa er vel viktigast.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:58:31]: Dette er en ekstraordinær behandling, og det er en ekstraordinær sak. Det er et viktig industriprosjekt, men det er også et viktig miljøprosjekt som vi nå ender opp med.

Jeg tenkte jeg skulle si litt om historien. I denne sal har en behandlet tre PUD-er allerede for tre av plattformene som er bygd ut, eller skal bygges ut, på Utsirahøyden. I hver enkelt plan for utbygging og drift er det stilt vilkår om at de skal kobles til kraft fra land, og det kommer. Det er også til og med blitt gjort tilpasninger med hundrevis av millioner kroner for at det skal skje.

I plan for utbygging og drift av Edvard Grieg fant operatøren prisen per tonn CO₂, altså tiltakskosten, for kraft fra land til hele feltet Edvard Grieg, Gina Krog, daværende Dagny, og Ivar Aasen, daværende Draupne, til å være om lag 700 kr. Det er interessant når en ser tilbake, at det var 700 kr. Til sammenligning har operatøren for Johan Sverdrup og hele Utsirahøyden beregnet det til et sted mellom 975 og 2 300 kr. Hadde det blitt gjort da, bare for de tre feltene, hadde det kostet 700 kr.

Det har vært store forventninger om at kraft fra land skal komme til alle feltene. Det har blitt nevnt i klimaforliket, og også i andre setninger.

Jeg vil også stille spørsmål ved oppfølginga fra den forrige regjeringa når det gjelder hvor vi står i dag. Undertegnede – pluss flere – stilte flere spørsmål etter behandlinga av Edvard Grieg, og også etter Gina Krog, i denne salen, nettopp fordi vi så tegn som tydet på at prosjektene, med et felles prosjekt for å sikre utbygging av kraft fra land til hele Utsirahøyden, ikke gikk som det skulle. Derfor vil jeg også si, i starten av behandlinga av saken, at når den nåværende regjeringa overtok saken og fikk et havarert prosjekt i hendene, er det klart at det også skapte utfordringer. Men for Kristelig Folkeparti var det også absurd å vente i over ett år før plan for utbygging og drift av Johan Sverdrup skulle komme i denne salen, og så få beskjed om at det var umulig å gjøre endringer. Det er en forvaltningsmessig absurd ting. Det betyr at her vi står i dag, er det for sent å gjøre endringer, fordi det vil føre til forsinkelser.

Derfor er jeg glad for at vi har fått et samlet vedtak som sier «så raskt som mulig», og jeg bruker de ordene, for jeg legger merke til at de foregående talerne legger vekt på «senest i 2022». Men vi har altså sagt «så raskt som mulig». Jeg er også glad for at Stortinget ønsker Oljedirektoratets vurdering av når «så raskt som mulig» er. Derfor knytter jeg også forventninger til ODs behandling og faglige vurdering, for jeg mener at det ikke er Statoils mening og vurdering som er fasiten alene. Det er ikke det at jeg ikke stoler på Statoil, men jeg anerkjenner at Statoil har andre interesser i noen saker enn det jeg som politiker, og det som vi som folkevalgt forsamling, har, og det betyr at interessene må veies opp mot hverandre. Og når det er sånn at det er Statoil som egentlig er fasit i en sak som dette, betyr det at vi som folkevalgte ikke kan gjøre noe annet. Derfor er jeg glad for at Stortinget nå sier at vi skal ha Oljedirektoratets faglige vurdering av om det er mulig.

Det er også det eneste korrektivet vi har som politikere til å kunne se om det faktisk er mulig å få bygd ut full elektrifisering fra start, uten at det fører til utsettelse. For det er jo nettopp det leverandører hevder, det er nettopp det uavhengige eksperter hevder, at dette faktisk er fullt mulig å få til fra 2019. Og jeg har faktisk stor tro på Statoils mulighet og evne til å løse tekniske utfordringer. De har løst mange før, og de kommer til å løse mange framover, så jeg tror det kan være mulig.

Derfor har jeg forventninger om at ODs vurdering når den kommer, er grundig og god, og også kan vise at det faktisk er mulig å få til dette tidligere. For hvis ikke vil det komme store utslipp hvert år som vi kunne fått rensset allerede i 2019. Når jeg bare ser på snittet i PUD-ene på utslipp for hver av de tre plattformene som allerede er gitt tillatelse, er det ca. 400 000 tonn – som dermed må kuttes i andre sektorer. Det går ut over transportsektoren, og det går ut over industrien – fordi vi skal nå målene i 2020.

Så er det også en logisk brist at Ivar Aasen, Edvard Grieg og Gina Krog bygges ut med en stikkontakt på hver plattform til hundrevis av millioner, mens det ikke gjøres på Johan Sverdrup. Det må altså løses på en annen måte i neste fase. Logikken og den helt åpenbare og beste samfunnsmessige og miljømessige investeringa ville vært å gjøre alt på en gang. Og det håper jeg at vi framdeles kan få til.

Ole M. Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Marit Arnstad (Sp) [16:03:55]: Det er svært positivt at et samlet storting nå klart og utvetydig vil nedfelle i vedtaks form at feltene på Utsirahøyden skal elektrifiseres. Det er både et viktig miljøprosjekt og et viktig industriprosjekt. Nå viser kanskje de tre foregående innleggene at premissene til de ulike partiene som skal stemme for dette, kanskje er litt forskjellige, og at forventningene kanskje også er litt forskjellige, men jeg har lyst til å understreke betydningen av at et samlet storting gjør vedtak i denne saken. For det betyr at ingen lenger kan være i tvil. Det betyr at all usikkerhet er ryddet av veien. Det betyr at det er ikke noe mer om og men. Det må planlegges for, det må prosjekteres for, det må inngås avtaler om, og det må gjennomføres. Det gir etter min mening en forutsigbarhet, både for lisenshaverne, for fagdepartementet, for regjeringen og for det politiske miljøet for øvrig.

Dermed er det egentlig et nokså langt løp som er brakt til en slags ende via politiske vedtak, og jeg synes vi skal ha det med oss. Dette spørsmålet har vært utredet en rekke ganger, og det har stadig vært ulike årsaker til at en ikke har kunnet gå videre og gjennomføre det. Den første gangen ble det lagt til side fordi en antok at oljevirkosomheten ville bli betydelig redusert etter år 2000, og at det derfor ikke var aktuelt og interessant å gjennomføre det. Den andre gangen det ble utredet, ble det lagt til side fordi en antok at Norge ville gå mot et stort kraftunderskudd, og at elektrifisering dermed måtte baseres på importert kullkraft. Og den tredje gangen ble det lagt til side fordi en antok at en høy kvotepris ville drive kraftprisen så opp at det ville bli

ulønnsomt å gjennomføre det. Alle disse forutsetningene har vist seg å være gale. Derfor tror jeg det er viktig at en nå politisk faktisk har bestemt seg og gjør de vedtakene som er nødvendige.

Det betyr også at en ikke lenger kan finne noen omveier, etter min mening. En kan ikke si at, nei, vi fant til slutt ut at konseptet ikke lar seg gjennomføre på den og den måten. Ingen kan nå si at det var noe om og hvis og men, nå må faktisk alle aktørene forholde seg til at Stortinget har gjort et vedtak.

Så har det sjølsagt vært mange diskusjoner, både om hvordan det kan gjøres, og til hvilken tid. Det må vi erkjenne. Det som ligger her i dag, er et kompromiss mellom alle partiene på Stortinget.

Det er to nøkkelpunkt som jeg synes er litt viktige. Det ene er at jeg har respekt for at Stortinget ikke skal gå inn og avgjøre hvilke tekniske løsninger en skal gjennomføre det med. Det mener jeg at Stortinget ikke har forutsetninger for å gjøre. Litt av debatten har antakelig ligget i det. Jeg har også respekt for at Stortinget skal sørge for en løsning som ikke bidrar til at det blir forsinkelser som kan komme til å ramme leverandørindustrien. Men jeg mener også at det kompromisset vi i dag vedtar, ivaretar de to hensynene. Vi har gjort de tilpasningene som er nødvendige for å gjøre det. Men det forringer ikke og det utydeliggjør ikke den klare marsjorden som tverrpolitisk blir gitt her i dag. Det er viktig at regjeringen også lærer at den må forholde seg til Stortinget, og også forut for plan for utbygging og drift være villig til å være med på de vedtak som et flertall i Stortinget mener må gjøres. Jeg er høyst overrasket over at representanten Astrup her faktisk mener at vi burde ha ventet til plan for utbygging og drift ble framlagt. Det er en meget formalistisk argumentasjon. Alle vet jo at når plan for utbygging og drift blir framlagt for Stortinget, er det svært liten handlefrihet igjen for Stortinget til å påvirke både tidsløpet og også innretningen av det som blir framlagt fra regjeringen basert på selskapenes anbefalinger. Så det betyr at skulle man gitt et signal, måtte man gitt det signalet nå.

Jeg regner med at regjeringen vil forholde seg til det med det største alvor og også gi klare signaler til selskapene om hvordan de skal forholde seg videre til dette spørsmålet.

Representanten Grimstad var bekymret for rammebetingelsene, og det er for så vidt greit å minne ham om at han og Fremskrittspartiet skal stemme for en rammebetingelse i dag. Jeg vil berolige Fremskrittspartiet. Jeg mener at aktørene på en god måte vil ha mulighet til å forholde seg til dette. Jeg tror at vi gjennom det vedtaket som i dag gjøres, faktisk har skapt sikkerhet og ryddet av veien en del tvil, og at vi også har all grunn til å forvente at de forutsetningene som ligger der, nå vil bli innfridd.

Ola Elvestuen (V) [16:09:18] (komiteens leder): Jeg vil først takke saksordføreren og også alle fra partiene som har deltatt i arbeidet i komiteen, for hvordan man har kommet fram til denne enigheten om Utsirahøyden. For de som har fulgt diskusjonene i Stortinget gjennom hele vinteren, og også de konfliktene som har vært der, har det ikke vært

entydig at vi skulle komme fram til en så bred enighet nå til slutt. Selv om det er riktig at det er veldig uvanlig å gjøre denne type vedtak via et Dokument 8-forslag, er i hvert fall ikke vi fra Venstre i tvil om at i denne saken var det helt nødvendig og helt riktig å komme med et tydelig vedtak nå.

Selv om regjeringen har hatt som mål – som representanten Nikolai Astrup sier – at man skal ha en områdeløsning, er i hvert fall ikke jeg i tvil om, ut fra de signalene regjeringen har gitt, at det var nødvendig nå å gjøre vedtak. Det er først fra den 16. mai at dette har blitt en diskusjon – ikke om vi skal ha en områdeelektrifisering, men en diskusjon om når vi skal få den på plass. Nå er det ikke lenger en diskusjon om pris- og tiltakskostnader, men det handler om hvordan dette kan gjøres, og hvordan det kan gjøres så tidlig og kostnadseffektivt som mulig.

Fra Venstres side understreker vi også tydeligheten i vedtaket. Jeg bruker begge delene – at det er så raskt som mulig, men også absolutt senest i 2022. Vi ser også veldig fram til den utredningen som Oljedirektoratet skal gjøre for å se på muligheten for å få en sammenkobling av de ulike feltene tidligere enn 2022.

Det er mange diskusjoner. Én ting er kostnader. Hvordan kan man komme i gang? Vil det føre til utsettelse? Jeg er beroliget på at dette er et vedtak som står seg. Dette vil gjennomføres.

Så er det også en diskusjon omkring klimaeffekten. Da er det betryggende å se oppslagene i Teknisk Ukeblad, som har gjennomgått nettopp alle diskusjonene og også hvilken klimaeffekt man kan ha av å elektrifisere Utsirahøyden. Da er det ingen tvil om at det er en fordel å elektrifisere der. Man kan bruke den ekstra gassen enten i et mer effektivt gasskraftverk i Europa eller i ulike husholdninger i Europa, der det kan erstatte kull, i stedet for kraft fra land i Norge, som sannsynligvis vil være fornybar, og som i verste fall vil være utslag av en nordisk kraftmikts.

Kvotesystemet som det ofte refereres til, er jo slik at hvis man kutter ett sted innenfor kvotesystemet, vil det bare føre til at det er en økning et annet sted. Men denne situasjonen er ikke reell. Det er dobbelt så mange kvoter som det er utslipp. Da er det jo sånn at de utslippene også innenfor kvotesystemet er reelle utslipp, uten at det fører til noen endring eller økning andre steder.

Ut fra de utredningene som er i Teknisk Ukeblad, vil det vi nå vedtar i dag, når det er gjennomført, gi et reelt utslippskutt på 1,5 millioner tonn i året, ikke bare i Norge, men også i et europeisk perspektiv. Det er absolutt noe jeg mener at Stortinget kan være stolt av at vi nå gjennomfører.

Skal vi nå klimamålene våre – og dette handler ikke bare om fram mot 2020, her vil effekten komme senere – må vi gjennomføre mange tøffe vedtak. Dette er et av de tøffe vedtakene som Stortinget nå gjennomfører. Da er det bra at det er et samlet storting, med alle partier, som står bak et tydelig vedtak, og på et tidspunkt som er riktig for å oppnå resultatene og sørge for at vi får en områdeløsning med elektrifisering av Utsirahøyden.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:14:00]: Jeg vil anklage Tord Lien for å villedde Stortinget i Utsira-saken og ikke følge opp stortingsvedtak.

Den 12. februar sto Tine Sundtoft og snakket om Utsira her på Stortingets talerstol. Det var muntlig spørretime. 2. april sto Tord Lien her. Det han sa der, var rett og slett ikke sant. Ved begge de anledningene uttrykte statsrådene at regjeringen arbeider med en kraft fra land-løsning til Utsira og forventer at selskapene gjør det samme. Men det hadde selskapene allerede gitt beskjed til regjeringen om at de ikke gjorde.

I slutten av desember meldte nemlig selskapene inn til regjeringen at med de utregningene de hadde foretatt ved å gjennomføre en utbygging av en såkalt hub, en hub som skulle skaffe strøm til hele Utsira-feltet, ville beregningene fra de utregningene de hadde gjort, vist et negativt nåverdiresultat. Rene kommersielle hensyn ville derfor tilsi at man ikke ønsket å bygge ut, hvis man la kommersielle hensyn til grunn.

Den 23. januar sender så Tord Lien ut en pressemelding der han sier:

«Basert på de rammebetingelser som er gitt, må selskapene på forretningsmessig grunnlag blant annet etablere en utbyggingsløsning, herunder vurdere hvilken kraftløsning som er best for den enkelte utbygging.»

Det Tord Lien da sier, er at selskapene skal få anledning til å legge de kommersielle hensynene til grunn, i stedet for å legge de klimamessige føringene som Stortinget har lagt til grunn. Han varsler at han ikke kommer til å pålegge selskapene noe de selv ikke finner kommersielt.

I en sånn setting er det helt uforståelig at han kan stå på Stortingets talerstol, at representanter for regjeringen kan stå på Stortingets talerstol, og si at de forventer at selskapene arbeider for en kraft fra land-løsning, for det hadde selskapene allerede gitt beskjed om at de ikke gjorde.

Det andre er at Stortinget har satt som mål å redusere klimautslippene i Norge. Vi har sagt veldig klart fra at vi ønsket å sette det som et mål å få på plass en områdeløsning for hele Utsira, fordi – som Miljødirektoratet sa i sin rapport – dette er avgjørende viktig for at vi skal kunne nå klimamålene våre innen 2020.

Til dette har Tord Lien alltid insistert på at hovedvirkemidlene for å få fram elektrifisering er den høye utslippskostnaden. Problemet er at Tord Lien oppfører seg som om det ikke bare er hovedvirkemidlet, men det eneste virkemidlet som staten har tenkt å ta i bruk for å oppnå elektrifisering.

Tord Lien har med de vedtakene som er fattet i forbindelse med PUD-ene – plan for utbygging og drift – som ble gjort i det forrige storting, hatt all mulig ryggdekning for å pålegge, være tydelig i dialogene med selskapene helt fra starten på at de kunne forvente krav med pålegg om elektrifisering av hele Utsirahøyden.

Jeg vil gjerne understreke at de ordene har Tord Lien aldri tatt i sin munn. Han har aldri sagt at han har til hensikt å pålegge de forskjellige selskapene en områdeløsning. Han har aldri sagt det, og han har ut fra alt vi har spurt om fra Stortingets side, heller aldri arbeidet for det.

Dermed mener jeg at han har gjort seg skyld i den synd det er å ikke følge opp et stortingsvedtak, men isteden

peke på at han mente at han ikke hadde redskapene som trengtes.

Vi må ikke glemme hva denne saken handler om. Det er at skal vi stoppe de farlige klimaendringene, må vi gjennomføre en klimadugnad, som regjeringen selv har kalt det, der alle land bidrar, og der særlig land som Norge, som har evner til å kutte, og som forurenser mest per innbygger i verden, må kutte, og der alle industrier og næringer er med på å gjøre jobben.

I Norge har vi én næring som nekter å være med på den klimadugnaden, og det er oljenæringen. Siden 1990 har oljenæringen kontinuerlig økt sine utslipp og ligger nå mer enn 6 millioner tonn over det utslippsnivået de hadde i 1990. Dette er altså brorparten av de kuttene vi må gjennomføre for å være på plass med klimaforliket innen 2020, som Stortinget har vedtatt.

Jeg vil gjerne i samme åndedrag understreke at den øvrige delen av industrien, fastlandsindustrien, har gjort jobben sin med å redusere utslippene sine og har klart å bidra til den klimadugnaden.

Det er da statsråd Tord Lien må bestemme seg. Er han Stortingets mann til å styre rammene for oljeindustrien, eller er han oljeindustriens løpegutt til Stortinget? Der vil jeg bare si at landet tåler ikke det siste.

Vi i SV fremmet forslag om en områdeløsning fra første dag, med andre ord i 2019, første dag i Johan Sverdrups levetid, fordi vi ikke hadde noe valg – ikke som Nikolai Astrup hevder, som et tilfeldig valgt forslag, men fordi vi ikke hadde noe valg hvis vi skulle komme i mål med å pålegge oljeindustrien tidligst nok at de skulle få gjort de endringene som var nødvendige. Det gjorde vi, og prosessen har vist at det var helt rett. Jeg er veldig glad for at vi i dag er samlet om vedtak som sikrer at vi på en skikkelig måte stiller krav til oljeindustrien om å bidra til klimadugnaden.

Jeg er også glad for at regjeringspartiene ville være med, men jeg vil samtidig understreke at olje- og energiministeren og regjeringspartiene i ettertid har oppnådd en viss suksess med å selge inn tolkningen sin om at Stortinget bare har vedtatt det som regjeringen alltid har ment. Alle som har opplevd Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen på nært hold i Utsira-saken det siste året, vet at det ikke er riktig i det hele tatt.

Tord Lien har ment at om ikke CO₂-kostnadene på sokkelen utløser bruk av klimateknologi, er det ikke hans jobb å blande seg inn. Hans partikollega representanten Oskar J. Grimstad fra Fremskrittspartiet uttalte til og med til NRK at det var urimelig å pålegge oljeindustrien store kutt, og antydte i stedet at det kunne være riktig å la bilistene og fastlandsindustrien ta ekstra kutt for å nå Norges klimamål.

I dag får vi likevel Stortinget med oss på å stille klimakrav til oljeindustrien. Den gode nyheten – som flere av talerne har vært innom, også saksordfører Terje Aasland, som har lost dette i havn – er at Johan Sverdrup-feltet skal drives med utslippsfri kraft fra land i hele feltets 50-årige levetid. I tillegg kvitter vi oss med tre sterkt forurensende gasskraftverk på de andre oljefeltene på Utsira senest i 2022.

Den dårlige nyheten er at vi ikke fikk med oss Stortinget på å gjennomføre kuttene tidligere, allerede i 2019. Det

finnes alltid unnskyldninger for å la være å ta teknologi i bruk. Stortingets inngripen som vi i dag vedtar i Tord Liens passive klimapolitikk, er viktig. Men kuttene kan komme for sent til å innfri Norges klimamål for 2020. Det mener jeg at de partiene som ikke var villig til å stille kravene allerede fra 1. januar 2019, bærer ansvaret for. Det hadde vært interessant – siden vi har klima- og miljøminister Tine Sundtoft i salen – å høre hvor hun ser for seg at vi skal klare å ta kuttene hvis vi ikke får på plass kutt fra hele områdeløsningen på Utsirafeltet fra første dag.

Denne dagen er historisk, for selv om vi ikke får dette til fra første dag i 2019, er dette en dag der vi sier klart ifra. Gjennom et representantforslag i Stortinget har vi sørget for at oljeindustrien ikke får det som de vil når verdens klima står på spill.

Til slutt vil jeg bare si en ting om oppfølgingen. Her forventer jeg en beskjed fra Tord Lien – i hans innlegg – om hvordan han tenker å følge opp det ene punktet som spesielt representanten fra Kristelig Folkepartiet var innom. Det er punktet hvor vi sier at energi- og miljøkomiteen ber om at Oljedirektoratet må legge fram en faglig vurdering av om hvor raskt en kabelforbindelse mellom alle feltene på Utsira skal etableres, og om det er mulig allerede fra produksjonsstart.

Jeg vil også understreke at det er ekstremt viktig at olje- og energiministeren er tydelig i sin kommunikasjon med Oljedirektoratet og oljeselskapene, og at Oljedirektoratet må få mulighet til å få hente inn all den kompetanse som er nødvendig – også ekstern kompetanse – for å gjøre de vurderingene. Jeg vil understreke betydningen av at Tord Lien sier til oljeselskapene at stortingsvedtakene vi gjør i dag, betyr snarest mulig og senest 2022. Det betyr ikke 2022. Det betyr snarest mulig og senest 2022. Og vi sier så raskt som mulig om kabelforbindelsene mellom installasjonene.

Rasmus Hansson (MDG) [16:24:20]: Miljøpartiet De Grønne slutter seg selvfølgelig til jubelkoret over at vi har fått en enighet i hele Stortinget om elektrifisering av Utsira, og vi er imponert og takknemlig over det gode arbeidet som ligger bak dette vedtaket. Vi er glad for at vi med dette har sikret at energibehovet for hele Utsirahøyden skal dekkes med kraft senest i 2022 og snarest mulig, som flere representanter har påpekt. Vi er selvfølgelig ikke minst glad for at Stortinget med dette har tatt tilbake styringen – i hvert fall en del av styringen – over norsk klimapolitikk.

Vi i Miljøpartiet De Grønne ser dette som et lovende oppgjør, eller i hvert fall et tegn til vilje til oppgjør, med den temmelig servile holdningen som både den rød-grønne regjeringen, deres forgjengere og et stortingsflertall som har støttet dem, har ført overfor petroleumsindustrien i svært lang tid.

Vi har en annen innfallsvinkel til saken om Utsira og elektrifisering enn det andre partier har. Vi er motstandere av å sette Johan Sverdrup og Utsirahøyden i drift i det hele tatt, og vi sliter for så vidt som miljøparti med å glede oss over et funn som vil føre til enorme nye klimagassutslipp fra norsk sokkel, eller forårsaket av norsk sokkel, gjennom svært lang tid. Elektrifisering av Utsirahøyden er bare den

nest beste løsningen for Norges forvaltning av disse oljefeltene. Det Norge må gjøre, er å ta aktive grep for å redusere aktiviteten på norsk sokkel – ikke overlate det til et verdensmarked og faktorer som vi ikke har styring på, og hvor vi ikke vet resultatet av den langsiktige utviklingen. Å la ressursene på Utsirahøyden ligge vil bety å la være å tilføre atmosfæren klimagassutslipp tilsvarende kanskje 50 ganger mer enn utslippsreduksjonen som oppnås ved å elektrifisere området. Så påpeker den ene representanten etter den andre at «if I don't do it, somebody else will». Men det er, som alle vet, feil.

For det første er den fysiske oljemengden og den fysiske karbonmengden som finnes i Utsirahøyden, en mengde som kommer i tillegg til annet utslipp i atmosfæren fra andre kilder. For det andre er det, som alle vet, ikke slik at andre land ikke ser hva Norge gjør. Så lenge Norge har som politikk å slippe ut alt vi kan av våre ressurser, kan vi rimeligvis ikke vente annet enn at andre land gjør det samme. Vi kan ikke argumentere med at det kommer en internasjonal klimaavtale som vil løse problemet. Vi kan ikke argumentere med at det kommer en internasjonal CO₂-pris som vil løse problemet, og vi kan ikke argumentere med at kvotemarkedet i EU vil løse problemet – fordi all mulig kynisk og teknisk sannsynlighetstenking tilsier at det ikke vil skje. Vi må på et eller annet tidspunkt ta et ansvar selv. Ett av de ansvarene er å begynne å ta stilling til hvor mye av våre egne ressurser vi skal produsere.

I debatten om elektrifisering har selvfølgelig Miljøpartiet De Grønne primært ønsket elektrifisering fra dag én. Det har vi ønsket av to årsaker, delvis fordi en elektrifisering som i verste fall utsettes til 2022, vil gjøre Norges mulighet til å levere på våre klimaløfter i forhold til utslippskutt i 2020 enda vanskeligere enn de allerede er. Det andre er selvfølgelig erfaringene fra Mongstad. Det er nødvendig at Stortinget tar styringen og ikke overlater til aktørene å kripe ut av de smutthullene som vil komme.

Derfor er det beste ved dette vedtaket, i tillegg til at vi unngår en del utslipp, at Stortinget nå har tatt styring. Jeg håper ikke at understrekingen av at dette er et unntakstilfelle, handler om at det skal være et unntakstilfelle når det gjelder styringen av klimapolitikken knyttet til oljevirk-somheten, men at det er et unntakstilfelle med hensyn til at Stortinget aldri mer skal somle så lenge med å gripe inn i planleggingen av oljefelt.

Statsråd Tord Lien [16:29:49]: Den siste bemerkningen fra representanten Hansson ga en annen tolkning enn jeg hadde til det punktet i innstillingen, men vi får høre hva de andre stortingsrepresentantene eventuelt måtte mene om det.

Utsirahøyden har uansett i løpet av det siste tiåret utviklet seg til et av de mest interessante områdene på norsk sokkel. Utbyggingen av de tre feltene Edvard Grieg, Ivar Aasen og Gina Krog er allerede i gang, mens rettighets-haverne i det gigantiske Johan Sverdrup-funnet planlegger innlevering av plan for utbygging og drift for første byggetrinn tidlig i 2015.

Johan Sverdrup-utbyggingen vil bli blant de største oljefeltene på norsk sokkel når det kommer i produksjon.

Ikke siden 1980-tallet har et funn med så store ressurser blitt bygd ut. Operatørene anslår at det er utvinnbare ressurser på mellom 1,8 og 2,9 milliarder fat oljeekvivalenter på feltet, som alene vil stå for om lag 25 pst. av oljeproduksjonen på norsk sokkel når det når platåproduksjonen. Feltet forventes å starte produksjonen sent i 2019 og har en beregnet levetid på 50 år.

Sverdrup-feltet planlegges, som komiteen og Stortinget vil være kjent med, bygd ut i flere trinn. I første byggetrinn alene er kostnadene anslått til et sted mellom 100 og 120 mrd. kr. Aktiviteten knyttet til Sverdrup og øvrige felt på og ved Utsirahøyden vil gi svært store og viktige selssettings- og verdiskapingseffekter i mange, mange tiår framover. Produksjonen fra disse feltene, med Sverdrup som den klart største bidragsyteren, vil gi betydelige inntekter til det norske samfunnet. Jeg vil si at de enorme verdiene denne utbyggingen representerer for det norske samfunnet, har blitt overskygget av debatten om kraftløsning for Utsirahøyden. Derfor fant jeg grunn til å si litt om det.

Spørsmålet om kraftforsyning til feltet på Utsirahøyden har vært utredet i flere omganger de siste årene, og det er brukt flere hundre millioner kroner på disse arbeidene. Det har hele tiden vært rettighetshavernes plan at det gigantiske Sverdrup-feltet skulle forsynes med kraft fra land. Regjeringen har i tillegg hatt som mål at de øvrige, mindre feltutbyggingene på sørlige deler av Utsirahøyden skal forsynes med kraft fra land.

Jeg synes vi har hatt en god debatt, men jeg synes muligens at representanten Eidsvoll Holmås går litt langt. For det første: Johan Sverdrup blir elektrifisert uansett, uavhengig av dagens vedtak. Det utgjør det aller meste av kraftbehovet på Utsirahøyden. Det representanten Eidsvoll Holmås og jeg har diskutert fra Stortingets talerstol, er et krav om at også de tre mindre feltene skal ha kraft fra land fra det øyeblikket Johan Sverdrup starter opp. Det er nå et standpunkt representanten Eidsvoll Holmås kommer til å stemme for i dagens votering.

Men det var ikke bare internasjonale investorer, men også leverandørindustrien og fagbevegelsen som uttrykte sterk bekymring over det som ble lagt fram den 16. mai i år. Jeg har lyst til å benytte denne anledningen til å takke fagbevegelsen for det sterke og tydelige engasjementet i denne saken. Jeg tror at det engasjementet har vært et helt vitalt bidrag til at denne saken fikk den løsningen den fikk.

Jeg er glad for at man har funnet en god løsning – og i likhet med mange andre vil også jeg gi honnør til saksordføreren, fra opposisjonen – at man har kommet hverandre i møte og funnet en løsning som sikrer at første byggetrinn av Sverdrup-prosjektet går videre som planlagt. Dette vil gi store – etterlengtede, må jeg si – muligheter for en leverandørindustri under press. Det er avgjørende at første byggetrinn av dette store industriprosjektet går videre som planlagt, sånn at leverandørene kan konkurrere om store kontrakter i 2015.

Andre byggetrinn vil kunne starte så tidlig som tre år etter at første byggetrinn er kommet i produksjon. Jeg vil selvfølgelig omtale de andre byggetrinnene i proposisjonen Stortinget etter planen skal få seg forelagt neste år. Da vil jeg også komme tilbake til de forholdene komi-

teen har tatt opp knyttet til etablering av en områdeløsning.

Forutsigbare rammer og klar arbeidsfordeling er helt avgjørende for god ressursforvaltning, høy verdiskaping og høye statlige inntekter på sokkel. Den brede politiske enigheten om de store linjene i petroleumpolitikken har vært avgjørende for å gi næringen de forutsigbare rammene den har bruk for. Dette er et av norsk sokkels virkelig store konkurransefortrinn. Derfor er jeg glad for – og det er det viktig at komiteen har understreket – at denne saken ikke betyr at Stortinget endrer praksis for andre utbygginger på norsk sokkel. Det må fortsatt være sånn at det er rettighetshaverne som er ansvarlig for å gjennomføre aktiviteten på sokkelen, enten det gjelder leting, utbygging, drift eller ansvaret for å planlegge og gjennomføre feltutbyggingen. Dette arbeidet gjennomføres basert på de rammebetingelsene som er fastsatt av myndighetene. Dette er en god og lønnsom rollefordeling.

Investeringsbeslutning og innlevering av plan for utbygging og drift for Sverdrup er som sagt planlagt tidlig i 2015. Nå er det viktig at rettighetshaverne får tid til å arbeide videre med Sverdrup-prosjektet, sånn at vi får en best mulig utbyggingsløsning for Sverdrup og de øvrige feltene på Utsirahøyden.

Jeg har bare lyst til å kommentere en liten ting som saksordføreren sa. Det var gitt uttrykk for at informasjonen ikke har vært god nok, og jeg har ikke lagt fram noen sak for Stortinget. Hadde vi kunnet gjøre dette arbeidet i forbindelse med behandlingen av planen for utbygging og drift, tror jeg vi alle sammen må være enige om at beslutningsgrunnlaget ville ha vært mer solid. Vi ville i hvert fall hatt mye mer informasjon tilgjengelig, både i departementet og i Stortinget.

Så må jeg konstatere at Stortinget tilsynelatende til syvende og sist har funnet ut at de har nok informasjon tilgjengelig, med tanke på at man gjør det vedtaket man gjør.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Terje Aasland (A) [16:37:42]: Vi kan i media lese at olje- og energiministeren er glad over det komiteen nå samlet er kommet fram til, og det gleder komiteen å kunne glede olje- og energiministeren – la meg understreke det. Men det skapes også et inntrykk av – i hvert fall forsøkes det å skapes et inntrykk av – at dette er noe olje- og energiministeren er veldig for. Det synes jeg er veldig bra. Men det er da jeg lurer på hvorfor han i brev til komiteen allerede den 12. mai, fire dager før opposisjonen fremmet sine holdninger, skriver:

«I tråd med klimaforliket (...) vil regjeringen ta endelig stilling til dette, og spørsmålet om kraft fra land til de tre andre utbyggingene på/ved Utsirahøyden, blant annet på bakgrunn av rettighetshavernes analyser og slik at hensynet til tiltakskostnader ivaretas.»

Da er mitt spørsmål: Hvorfor skrev statsråden det hvis han prinsipielt mener at det komiteen nå samlet sett gjør, er riktig?

Statsråd Tord Lien [16:38:42]: Det var mye glede i det innlegget til representanten Aasland, i hvert fall til å begynne med. Det er jeg glad for. Men jeg har nok en gang lyst til å gi honnør for at man har klart å fjerne den usikkerheten – som var veldig til stede der ute – rundt om prosjektet kom til å bli utsatt. Det setter jeg selvfølgelig veldig pris på. Når det gjelder hvorfor olje- og energiministeren mener at tiltakskostnader skal ivaretas som et hensyn, er det fordi det har Stortinget – bl.a. i behandlingen av klimaforliket – vært veldig klar på: Tiltakskostnadene skal ivaretas.

Men som sagt: Dette mener jeg at det var god dialog om i komiteen, også fram mot 16. mai, og jeg vil stå på at det hadde vært mer fornuftig å gjøre denne beslutningen i forbindelse med plan for utbygging og drift, og informasjonstilfanget ville ha vært bedre enn i dag.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [16:39:54]: Som jeg var inne på i mitt innlegg, er vi glad for at Oljedirektoratet skal gå igjennom og se på når det er raskest mulig å få bygd en områdeløsning. For Kristelig Folkeparti har det vært viktig at dette gjøres på en måte som sikrer en grundighet, at du også kan ta i bruk uavhengig ekspertise for å sikre et best mulig grunnlag for Stortinget til å se på når det er «raskest mulig» å få dette til, uten at det fører til forsinkelse for fase en på Johan Sverdrup.

Hva er det som er viktig for statsråden i den vurderinga som OD skal gjøre?

Statsråd Tord Lien [16:40:31]: Nå kommer dette til å bli vedtatt i dag, og med all respekt må vi i departementet få lov å bruke litt tid. Jeg kan forsikre om at vi skal sette ressurser inn på å få dette brevet av gårde så fort som mulig, men jeg må be om respekt for at vi må få litt tid på å finne ut hvordan vi skal utforme et slikt brev.

Så vil jeg bare legge til at jeg ikke har noen prinsipielle innvendinger her og nå mot at det også i den sammenheng bør kunne brukes ekspertise utenfor OD, i den grad det er nødvendig av faglige årsaker.

Marit Arnstad (Sp) [16:41:17]: Jeg synes nok, med all respekt, at statsråden – og Høyre også – skal slutte å snakke om at vi burde vi ha ventet til plan for utbygging og drift, og at vi kunne ha tatt akkurat den samme debatten da. En vet jo utmerket godt at hvis en på det tidspunktet hadde sagt at en områdeløsning ikke er aktuell, så hadde Stortingets handlefrihet vært svært liten.

Nå er det nesten ett år før plan for utbygging og drift skal behandles, og mitt spørsmål til statsråden er: På hvilken måte vil statsråden sikre at lisenshaverne opptrer i samsvar med de vedtak som Stortinget har gjort, og med de merknadene som er i innstillingen, og hvilken dialog vil fagdepartementet ha med lisenshaverne for å sikre at de forutsetningene som Stortinget har nedfelt, blir fulgt?

Statsråd Tord Lien [16:42:02]: Først til det første: Vi vet alle sammen at Johan Sverdrup-utbyggingen kommer til å bli behandlet i Stortinget i hvert fall to ganger til – først når det gjelder plan for utbygging og drift for

første byggetrinn, og i hvert fall én gang til i forbindelse med plan for utbygging og drift for andre byggetrinn, og man kan jo også legge føringer da for et bedre beslutningsgrunnlag i forbindelse med plan for utbygging og drift for første byggetrinn av Sverdrup for prosessen videre – med byggetrinn to. Det hadde vært fullt mulig å gjøre.

Så ble ikke det gjort, og vedtaket er som det er. Jeg er helt trygg på at rettighetshaverne på Johan Sverdrup, men også på de tre mindre feltene på Utsirahøyden, vil finne både gode samarbeidsløsninger og gode tekniske løsninger for å levere på det som Stortinget i dag vedtar.

Ola Elvestuen (V) [16:43:14]: Nei! Jeg mener statsråden tar feil når han sier at det vi vedtar nå, kunne vi gjort når saken kommer til Stortinget neste vår. For det vi nå vedtar, er ikke en føring inn mot fase to; det vi nå vedtar, er at de vilkårene som skal sikre en områdeløsning med kraft fra land, skal inn i vilkårene som skal vedtas neste vår, og da er det jo nettopp denne beslutningen nå som nødvendiggjør det.

Statsråden har vært bekymret for oppstart for Johan Sverdrup, men det som flertallet har vært bekymret for, er at det ikke har ligget noen signaler om at man ville sikre kraft fra land for hele området, men bare ville basere seg på om dette var lønnsomt ut fra en tiltakskostnad. Så mitt spørsmål blir da – som en oppfølging av Marit Arnstad: Hvordan vil statsråden nå sikre at vilkårene som sikrer en områdeløsning med kraft fra land for *hele* området, kommer inn i den PUD-en som skal vedtas av Stortinget nå til våren?

Statsråd Tord Lien [16:44:22]: For det første tror jeg nok – og det mener jeg vel også børsutviklingen på disse selskapene har vist under denne prosessen – at selskapene følger med på vedtakene i Stortinget. Så jeg tror jo at de selv kommer til å adressere dette med nødvendig styrke.

Så er det selvfølgelig slik at myndighetene – først og fremst gjennom Oljedirektoratet – følger disse prosessene tett og er til stede i mange av møtene hos rettighetshaverne i lisensene. Myndighetskravene blir fulgt opp av myndighetene, naturlig nok, og det vil selvfølgelig også være tilfellet i denne saken. Men jeg er helt trygg på at alle de involverte – totalt ti rettighetshavere på og ved Utsirahøyden – kommer til å adressere dette og levere med stor styrke på det Stortinget i dag vedtar.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [16:45:28]: Jeg har to spørsmål på kort tid, så jeg stiller det ene veldig enkelt til statsråd Tord Lien: Hvordan vil statsråd Tord Lien i sin kommunikasjon med oljeselskapene klare å unngå at de tror det finnes en mulighet for omkamp på spørsmålet om områdeløsning «innen 2022» og «snarest mulig»? Hvordan vil Tord Lien gjøre det?

Det andre spørsmålet er: Jeg er helt enig med både Marit Arnstad og Ola Elvestuen som sier at vi ikke kunne gjort dette på et senere tidspunkt, for det er jo nettopp nå vi legger følgende føring:

«Komiteen ber regjeringen så raskt som mulig legge fram en faglig vurdering fra Oljedirektoratet om hvor

raskt kabelforbindelse mellom feltene Krog, Grieg, Aasen og Sverdrup kan etableres, eventuelt om det er mulig å etablere denne allerede fra produksjonsstart».

Det ville vært umulig å stille det kravet om ett år, men det er mulig å stille det kravet nå. Så spørsmålet mitt er i forlengelsen av det som Kjell Ingolf Ropstad sa: Hvor raskt – og hvilken tidsplan ser Tord Lien for seg at han skal ha når det gjelder ODs utredning, og vurdering, av kabelforbindelse?

Statsråd Tord Lien [16:46:40]: Som jeg sa, er det klart at det er min intensjon å følge opp. Nå vedtar Stortinget dette i dag, og da har jeg respekt for Stortinget – vi har ikke sendt noe brev til OD før vedtaket er fattet. Vi kommer til å sette inn de nødvendige ressurser på det nå og håper absolutt at vi får det av gårde før ferien.

Det er brukt nesten en halv milliard kroner på å utrede kraftløsning til disse fire plattformene, og OD er en organisasjon som ikke nødvendigvis har en størrelse og en kompetansesammensetning som gjør at dette er ukomplisert. Så hvor lang tid OD må bruke på en jobb som de ikke nødvendigvis har veldig mye erfaring med å gjøre, er det prematurt å svare på nå.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Eva Kristin Hansen (A) [16:47:51]: Saken om elektrifisering av Utsirahøyden har fått mye oppmerksomhet, fordi mange har vært engasjert i saken, det har vært interessante politiske konstellasjoner, spekulasjoner og diskusjoner om tall og kostnader. Men hva er det denne saken egentlig handler om? Den handler om arbeidsplasser og industri, ja, det gjør den, men den handler også om at vi på Stortinget skal vise handlekraft i klimapolitikken, at vi skal følge opp klimaforlik og de føringene som tidligere er kommet herfra.

Klimaproblemet er den største utfordringen som vi må løse i tiden framover. Det er ingen vei utenom. Vi har siden september i fjor fått presentert flere delrapporter fra FNs klimapanelers femte hovedrapport om hvordan stoda faktisk er. Den første delrapporten konkluderte med at menneskelig aktivitet bidrar til å endre klimaet på jorda – altså ferdig snakket om den saken. Den andre rapporten, som er ganske alvorlig i sine konklusjoner, slår fast at klimaendringene allerede er i gang: jorda varmes opp, isen smelter og havnivået stiger. Vi må forvente mer nedbør, flere flommer og mer tørke. Rapporten sier at livet i havet er truet, at vi må regne med et stort tap av naturmangfold, at matproduksjon blir krevende – til havs, men også til lands fordi avlinger med ris, hvete og mais vil gå tapt. Mennesker vil bli drevet på flukt.

Ikke noe av dette er spesielt oppløftende med tanke på at vi vet at vi blir stadig flere mennesker på jorda. Klimaproblemet er et globalt problem som krever at det internasjonale samfunnet i fellesskap kommer fram til løsninger. Men vi vet at det er all grunn til å være bekymret for innholdet i den internasjonale avtalen som skal på plass i Paris før jul neste år, og for hvor forpliktende den blir. Det er derfor av avgjørende betydning at hvert enkelt land gjennom-

fører nasjonale tiltak for å redusere klimagassutslippene. Norge, som et olje- og gassproduserende land, har et særlig ansvar for å begrense de nasjonale utslippene.

Den tredje delrapporten, som kom til påske, hadde som ett av sine hovedbudskap at det kreves store kutt i klimagassutslippene i alle deler av samfunnet, dersom vi skal klare å begrense den globale oppvarmingen til 2 grader. Der står vi nå. Vi må fatte kloke valg, og å elektrifisere Utsirahøyden er et slikt klokt valg.

En journalist ringte meg for en liten stund siden for å få en kommentar på den såkalte konflikten om å kreve elektrifisering kontra risiko for forsinkelser og konsekvenser for leverandørindustrien og arbeidsplasser. Han spurte retorisk: Trumfer arbeidsplasser miljø? Og da var det meningen at jeg skulle svare ja, siden jeg er fra Arbeiderpartiet.

Slik blir ofte diskusjoner om alle miljøvalg. Men det er faktisk mulig å stille krav og sette vilkår, med rimelige tidsfrister, som gjør at det er mulig å nå to mål samtidig. Jeg er litt lei av spørsmålet om hvem som trumfer hvem. Vi kan aldri løse klimakrisen hvis vi har den tilnærmingen.

Jeg mener at enstemmigheten i komiteen viser at Stortinget er i stand til å strekke seg langt for å få løsninger som er til det beste for framtiden, uavhengig av hvilken tilnærming man har til saken.

Vi kan selvfølgelig erte eller anklage hverandre om noen har snudd helt rundt i denne saken, som f.eks. statsråd Lien, og vi kan fort få en runde om fordeling av ære. Men i denne saken mener jeg at det er nok ære til alle: ære for å ha snudd, hvis noen har gjort det, ære for å være konstruktiv, ære for å finne løsninger, ære for å være sta, for så vidt, og ære for å ta krevende beslutninger.

De som vil, kan føle seg truffet av de ulike beskrivelsene, men det er faktisk et historisk viktig vedtak vi fatter her i dag.

Stortinget har gjennom behandlingen av denne saken vist at det er utålmodighet når det gjelder å få på plass en områdeløsning for Utsira, hvor hele kraftbehovet skal dekkes med kraft fra land. Det er det viktig for alle og enhver å merke seg. De vedtakene vi fatter her i dag, må følges opp av regjeringen.

Klimaproblemet er omfattende og krevende å løse, derfor er det nødvendig at vi i denne salen anstrenger oss til det ytterste for å finne løsninger som trekker oss i riktig retning. I dag kan vi glede oss over at vi i denne saken har gjort akkurat det. Jeg håper at den kan bli et eksempel til etterfølgelse.

Tina Bru (H) [16:52:27]: Først vil jeg få understreke at jeg er svært glad for at det er enstemmig komité som står bak innstillingen. Gjennom gode forhandlinger i komiteen klarte vi å komme frem til en løsning som ivaretar både klimahensynet, nemlig full elektrifisering av hele Utsirahøyden, som Johan Sverdrup-prosjektet er en del av, og hensynet til arbeidsplasser og forutsigbarhet i næringen.

Å sikre at norsk produksjon av olje og gass skjer på en mest mulig CO₂-effektiv måte er en god investering for fremtiden. Vi vet vi går en fremtid i møte hvor økende bekymring for klimaendringer vil presse frem en strengere klima- og miljøpolitikk. Legger man 2-gradersmålet til

grunn, vet vi at det ikke vil være plass til alle de fossile kildene i verdens energimiks.

Samtidig vet vi at det vil være et behov for olje og gass også i denne fremtiden. Det betyr at det er den fossile energien med lavest karbonavtrykk, produsert på en mest mulig klimavennlig måte, som vil kunne tas i bruk.

Norge er allerede verdensledende på CO₂-effektiv produksjon av olje og gass. Når vi nå i tillegg sikrer at alle luftutslipp knyttet til produksjonen på Utsirahøyden, blir eliminert, som følge av kraft fra land, vil oljen og gassen herfra blir svært klimaeffektiv i et globalt perspektiv og attraktiv i et fremtidig marked, hvor strengere miljøkrav blir gjeldende.

Å investere i full elektrifisering av Utsirahøyden er derfor en god investering i verdien til norsk olje og gass i fremtiden og i vårt felles ansvar for klimautfordringene.

Jeg er glad for at det er en enstemmig komité som understreker viktigheten av at Johan Sverdrup-utbyggingen ikke blir forsinket. Dette var svært viktig for Høyre og regjeringen, og vi har lagt stor vekt på dette i forhandlingene. Helt siden februar i år, da Statoil la frem sitt konseptvalg for Johan Sverdrup-utbyggingen, har regjeringen uttalt at vi vil jobbe for å få på plass en områdeløsning med kraft fra land til Utsirahøyden. Slik sett er det ingen kontrovers for regjeringen i dette vi i dag vedtar i Stortinget.

Men vår primære holdning var at dette var noe som skulle gjøres i behandlingen av plan for utbygging og drift – som er planlagt lagt frem i Stortinget neste vår – i tråd med vanlig praksis for store utbyggingsprosjekter på norsk sokkel. Når vi likevel velger å ta stilling til dette allerede nå, er det gledelig at det skjer på en måte som ikke setter prosjektet i risiko for å bli utsatt. En utsettelse av Johan Sverdrups første byggetrinn ville fått store konsekvenser for arbeidsplasser langs kysten. For eksempel ville Kværner Verdal risikert å måtte stenge dørene sine hvis kontraktene som vil følge av Johan Sverdrup-utbyggingen, lot vente på seg.

Ikke minst ville det vært svært uheldig for alle lærlingene som skal starte sin læretid på verft, som f.eks. Kværner Verdal og Kværner Stord. De siste ti årene har Kværner bidratt til å utdanne over 1 600 fagarbeidere, gjennom å være en av landets største lærlingebedrifter. For regionene som Kværner opererer i, er de avgjørende for å få utdannet fagarbeidere innenfor denne sektoren.

De norske verftene er viktige rekrutteringsarenaer for fremtidens arbeidskraft i olje- og gassnæringen. Verftene spiller en viktig rolle i å utdanne de svært kompetente arbeidstakerne, som er både dagens og fremtidens bærebjelker i norsk petroleumsindustri.

I konkurranse med utlandet kan ikke Norge være billigst, men vi kan absolutt være best. Da trenger vi de norske verftene, og vi trenger lærlingeplassene de tilbyr fremtidens fagarbeidere.

Mange av talerne her i dag har snakket om behovet for klarhet. De måtte rydde usikkerheten av veien. Det måtte komme signaler om Utsirahøyden. Dette behovet mener jeg først og fremst er oppkonstruert av de partiene som sto sammen den 16. mai. Det vi vedtar i dag, er ikke noe som ikke kunne blitt vedtatt i

PUD-behandlingen til våren, med samme konsekvens som nå.

Da Statoil la frem sitt konseptvalg for Johan Sverdrup i februar, sa de allerede da at Stortinget kunne stille et krav om områdeløsning i de senere byggetrinnene ved PUD-behandlingen av fase en for Johan Sverdrup. Det Statoil uttrykte bekymring for, i likhet med det komiteen gjør i merknadene i innstillingen i denne saken, var risikoen for en utsettelse dersom det skulle komme krav om en områdeløsning fra dag én i fase en av prosjektet.

Nettopp derfor vedtar vi ikke det i dag. Vi vedtar at vi skal ha en områdeløsning på plass senest innen utgangen av 2022, som er når byggetrinn 2 etter planen settes i gang. Det ville det ikke vært for sent å gjøre i PUD-behandlingen av byggetrinn 1 til våren. Så lenge man ikke vedtar krav fra dag én i fase en, utgjør det ingen forskjell.

Men etter snuoperasjonen som 16. mai-partiene gjorde i løpet av komitébehandlingen, da de forsto at enigheten deres med all sannsynlighet ville føre til en utsettelse, forstår jeg at de har et behov for å skape et bilde og fortelle en historie om hvorfor det vi vedtar i dag, er nødvendig. Sannheten er at det er nærmest meningsløst. Sannheten er at forslaget vi i dag vedtar, like godt kunne blitt vedtatt når vi behandler PUD-en i Stortinget til våren. Det er ingen motsetning mellom det vi i dag vedtar, og det regjeringen hele tiden har sagt at vi vil få til.

Jeg lurer på om noen av de partiene som mener at dette vedtaket er nødvendig, kan peke på konkrete ting i dette vedtaket, som ikke kunne vært gjort til våren i PUD-behandlingen. Min påstand er at det klarer de ikke – utover å gjenta at det er nødvendig.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [16:57:46]: Dette er en stor dag for Norge som nasjon. Det er et viktig vedtak vi gjør i dag. Det er viktig ikke bare i dag, men også for overskuelig framtid når det gjelder å sikre store inntekter for vår nasjon.

Det er også en veldig god dag ved at det vedtaket Stortinget kommer til å gjøre, sikrer at verken verftsindustrien eller leverandørindustrien vil komme i en situasjon hvor man fort kunne opplevd både permitteringer og oppsigelser av hundrevis og kanskje tusenvis av ansatte.

Det er også hevet over enhver tvil at det blåser en vind i landet, for det er ikke bare tidligere statsråd Storberget som ønsker all makt til sitt kontor. Det er tydeligvis mange andre også som ønsker at all makt skal være på deres eget kontor på Stortinget. Ønsket om handlekraft eller makt var på nippet til å bringe verftsindustrien og leverandørindustrien i et uføre som kunne skapt massepermisjoner og oppsigelser. Heldigvis klarte man å ta til vettet, og forslaget som ligger til behandling i dag, tror jeg alle vil, kan og ønsker å gå inn for.

Men jeg må også si at her er det et paradoks. Vi vet at representanten Hansson ikke ønsker oljeindustri i Norge. Han ønsker det fjernet fort. SV ønsker nøyaktig det samme. De bruker bare litt lengre tid på det. Begge partiene har store ønsker om å motta penger, samtidig som man ønsker å skru igjen den delen av Norge som er med på å finansiere forskning, utvikling, velstand og en fram-

tid for landet. Så på sett og vis er det slik at de ønsker å slå av lyset, smelle igjen døren, kaste nøkkelen og ta oss med på en ferd tilbake til steinalderen, før bålet ble oppfunnet. Men de ville trengt hjelp der også, for med den politikken de har når det gjelder rovdyr, er det en stor mulighet for at andre måtte ha gått inn og reddet dem der også.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [17:00:45]: Det har vært hevdet – fram og tilbake – at det var nødvendig å gjøre dette vedtaket i dag, eller at det ikke var det. Jeg skal ikke drive polemikk med det, men jeg skulle jo ønske at vi i dag kunne stilt enda tøffere krav, sånn at vi stilte et krav om at det fra 2019 skulle være en selvfølge at en skulle ha full områdeløsning med full elektrifisering av alle plattformene. Det hadde iallfall vært bra hvis det hadde blitt gjort. Jeg synes det er interessant at de partiene som har sånn tillit til oljeselskapene i alle andre saker, ikke har tro på at det faktisk er teknisk mulig å løse dette nå.

Men det var ikke derfor jeg tok ordet. Grunnen til at jeg tok ordet, det som jeg synes er det interessante i denne saken, og som jeg synes er en utfordring for oss, er at vi altså over et år før PUD skal vedtas i Stortinget, ikke kan gjøre de endringene, ikke kan stille de kravene som et enstemmig storting egentlig hele tiden har vært enig om at vi skal stille, nemlig full elektrifisering. Det er også sånn at det i denne debatten først var kostnadene som var en utfordring. Tiltakskosten var for høy. Nå er det faren for utsettelse som er hovedargumentet mot at vi ikke kan stille tøffere krav. I det henseende vil jeg vise til Klima- og miljødepartementets høringsuttalelse til Statoils konseptvalg, der de skriver:

«Kostnader ved ulike utbyggingsløsninger og forutsetninger om viktige variable som kraft- og gasspris, produksjonsprofiler og kraftbehov, konsekvenser for utslipp av ulike konseptvalg med mere, vil være avgjørende for tiltakskostnad for utslippsreducerende tiltak. For å kunne vurdere tiltakskostnad, utslippskonsekvenser og hvilken løsning som er best i et samfunnsmessig perspektiv, er det nødvendig å ha tilgang til dette underlaget. Program for KU gir ikke dette underlaget, og det har derfor ikke vært mulig for departementet å gjøre en vurdering av ulike mulige alternativer for oppdekning av energibehov, verken tiltakskost eller utslippskonsekvenser.»

Jeg synes det er problematisk at det er sånn. Jeg synes det er problematisk at vi ikke kan få tilgang til informasjonen som avgjør om tiltakskosten er det den er. For oss som har fulgt debatten lenge: Jeg vet at det er et språk fra Add Energys rapport på 40 kr per tonn CO₂, til det verste anslaget i operatørens konseptvalg, som ligger på opp mot 2 300 kr. Det er rimelig klart at ingen av disse to tallene er riktige.

Derfor: Skal vi kunne ha en god debatt, er vi avhengige av at vi kan stole på tiltakskosten. Da er vi avhengige av å vite hvilke faktorer som ligger til grunn. Jeg mener at vi, uavhengig av denne saken, er tjent med en bedre måte å få fram tiltakskosten på, mer åpenhet rundt det, og kanskje mer objektive kriterier, der det er mulig å sette f.eks. en gasspris eller en kraftpris som vi legger til grunn. Jeg

savner også at man i tiltakskostanalysene tar innover seg de andre positive effektene: HMS, bedre regularitet, besparelser i drift, og – som vi diskuterte i stad – mulighet f.eks. for vindkraft offshore.

Oskar J. Grimstad (FrP) [17:04:04]: Grunnen til at eg tar ordet igjen, er representanten Heikki Eidsvoll Holmås sitt innlegg, der han med brei penn antyder at statsråden lyg og skuldar han for å vere ærendsgut for oljeindustrien. Då blir spørsmålet: Kven er det som la rammene for det arbeidet som departementet har gjort så langt, inntil ein fekk nye signal? Jo, det er nettopp den raud-grøne regjeringa, gjennom deira petroleumsmelding, som fekk brei tilslutning her i salen, og som SV var ein av forslagsstillarane til gjennom si regjeringsdeltaking. Spørsmålet er: Skulle statsråden ta seg til å pålegge elektrifisering av sokkelen uansett tiltakskostnad, når same representant som står bak Dokument 8-forslaget, la til grunn rammevilkår på 450 kr tonnet? Skulle ein altså no, på bakgrunn av signal som har vore ulike frå parti til parti, køyre i gang eit arbeid nærmast uansett kostnad?

For kven var det som stemde for desse rammevilkåra? SV stemde for dei, Arbeidarpartiet og Senterpartiet òg. Framstegspartiet stemde også for petroleumsmeldinga, men den la dei rammene som det har vore jobba etter fram til dags dato. Å kome her då på talarstolen og seie det, etter det forliket som vi no har inngått i komiteen, syntest eg mildt sagt var usmakeleg. Det minner om eit politisk spel som eg trudde ein ville halde seg for god til. Eg kan forstå at ein til slutt klarar å kome fram til ei einigheit, men han som har størst grunn til å føle seg skuffa utifrå dei signala som samarbeidspartnarane gav, må jo vere representanten Ropstad, som gjekk ut og lét seg intervjuje om den største politiske sigeren hittil, og så viste det seg at samarbeidspartnarane ikkje var til å stole på. Det var nok ikkje slik som han håpte og trudde likevel.

Terje Aasland (A) [17:06:28]: Det skulle kanskje vært unødvendig å ta ordet for annen gang i en sak hvor komiteen er veldig enstemmig, og hvor alle er veldig godt fornøyd med det de har fått til, men jeg velger altså å ta ordet likevel, fordi jeg registrerer jo at regjeringspartiene bruser med fjærene, og jeg har en viss forståelse for det. Jeg har også en viss forståelse for representanten Brus vrede over det vi nå gjør. Det er ikke så rart, for de har jo foretatt en betydelig snuoperasjon etter 16. mai. Det er en realitet, og det synes jeg det er greit å konstatere.

Det vi, samtlige opposisjonspartier i Stortinget, presenterte den 16. mai, inneholdt veldig klare formuleringer om at oppstarten av Johan Sverdrup ikke skulle forsinkes og ikke utsettes. En var enig om noen andre prinsipper også. De prinsippene er ikke endret gjennom komiteens behandling. Jeg vet ikke hvem som på en eller annen måte kan dokumentere at det er vesentlige endringer, at opposisjonspartiene har snudd, men det skal la seg godt gjøre å dokumentere det. Det eneste som er stadfestet som tydelig, og det er vi veldig glade for, er at områdeløsningen skal være på plass senest i 2022, og den skal være satt i drift for eventuell produksjons-

start av Johan Sverdrup fase 2. Ja, det er det som er gjort.

Så stilles det spørsmål om hvorfor vi ikke kunne vente til planen for utbygging og drift, PUD, var klar. Det ville vært svært uklokt – svært uklokt – og det kunne til dels vært dramatisk, ikke fordi regjeringen har hatt som målsetting å ha en områdeløsning, men områdeløsningen hadde aldri kommet om tiltakskosten hadde oversteget 450 kr tonnet, for det er det statsråden svarer til komiteen. Statsråden sier i sitt svar til komiteen at om tiltakskosten hadde vært over 450 kr tonnet, ville han ikke krevd det. Nå er det en prinsipiell tilslutning til det. Det er jeg svært glad for.

Men med den usikkerheten, og den tydeligheten om og forvissningen om at det hos statsråden ikke kunne spores et komma av vilje til å innføre områdeløsningen utover det, var det betimelig og riktig at et flertall på Stortinget stilte noen krav den 16. mai. Jeg er også veldig glad for at vi har kommet til en enighet i komiteen, tydeliggjort tidsfrister, og at alle nå er trygge på at en ikke skal få noen utsettelse av oppstarttidspunktet for utbyggingen av Johan Sverdrup. Det er en kjempestyrke.

Marit Arnstad (Sp) [17:09:52]: Debatten bærer litt preg av at det er et åpenbart kompromiss vi skal vedta i dag, men vi skal dog vedta det.

Det har vært nevnt i debatten at det er få ganger at et representantforslag får den type oppmerksomhet som dette representantforslaget har fått, og det er riktig. Den typen representantforslag får ofte oppmerksomhet og blir ofte gjenstand for behandling når mindretallsregjeringer ikke er tilstrekkelig lydhøre overfor det et flertall i Stortinget ønsker, og det er det som har vært en del av bakgrunnsteppet i denne debatten. Det er riktig at det er sjelden en går inn og stiller krav om konkrete forutsetninger knyttet til spesielle prosjekter. Etter Senterpartiets mening er det heller ikke slik at en skal gjøre det til noen alminnelig regel – det ville ikke være i tråd med det vi vanligvis har gjort i norsk oljepolitikk – men dette prosjektet skiller seg litt ut. Det skiller seg ut i den forstand at det er et lenge varslet prosjekt. Stortinget har gang på gang gitt uttrykk for at en ønsker elektrifisering av Utsirahøyden, og da må en også forvente at en i prosjektet er lyttende til det Stortinget har sagt i så sammenheng. Og så er det også den prinsipielle betydning som prosjektet har, når det gjelder spørsmålet om å få startet elektrifisering av norsk sokkel.

Jeg må si at jeg synes at det faktisk like gjerne er regjering og utbyggere som har bidratt til å skape usikkerhet om hvorvidt Stortingets tidligere forutsetninger ville blitt innfridd – for det er ikke noen tvil om at Stortinget har hatt dette som en forutsetning tidligere.

Så må jeg si, når representanten Tina Bru spør hva som ville ha endret seg til PUD-en: Jeg synes saksordføreren ga et veldig godt eksempel på hva som ville endre seg når det gjelder områdeløsning. Om en kom tilbake og sa at dette var en områdeløsning som har en tiltakskostnad på over 450 kr per tonn CO₂ – ville Høyre da, ved behandlingen av plan for utbygging og drift, våget å gjøre noe annet enn det som utbyggerne og lisensen hadde sagt? Om Statoil kom tilbake og sa at dette kan ikke gjennomføres før 2025, ville

da Høyre og Fremskrittspartiet våget å sette det årstallet som i dag settes i Stortinget?

Vi gir en klar arbeidsordre til regjeringen gjennom det som skjer i dag. Egentlig oppfyller vi en rammebetingelse som jeg mener at et flertall på Stortinget gang på gang har gitt uttrykk for, men gang på gang har det blitt skapt usikkerhet om det Stortinget har villet. Det var en representant fra et av selskapene som sa i avisa under debatten tidligere i vår at hvis Stortinget vil ha oss til dette, får det pålegge oss det. Ja, det er nettopp det Stortinget gjør i dag.

Nikolai Astrup (H) [17:13:05]: Representanten Terje Aasland hadde en refleksjon over hvem som har foretatt en snuoperasjon, og det er verdt å merke seg at i hvert fall fagbevegelsen mener at Arbeiderpartiet har snudd. Det er vi glad for at Arbeiderpartiet har gjort.

La meg så få lov til å snakke litt om noe som både representanten Arnstad og representanten Elvestuen har tatt opp, nemlig at det var helt nødvendig å fatte denne beslutningen nå, og ikke vente til plan for utbygging og drift blir behandlet våren 2015. Da er det verdt å minne om at utbyggingen av byggetrinn 1 på Johan Sverdrup med det vi vedtar i dag, vil gå uforstyrret og som planlagt. Det er hensikten med det vi vedtar i dag, nettopp å sikre at det ikke blir forsinkelser i byggetrinn 1 – og selvfølgelig å få på plass en områdeelektrifisering etter at byggetrinn 1 er satt i produksjon. Det er plan for utbygging og drift av byggetrinn 1 som skal behandles våren 2015. Det er uproblematisk. Det ligger føringer for hva som skal skje etter produksjonsstart av byggetrinn 1 – det er det som vi nå er i ferd med å vedta. Det må være slik, nettopp fordi komiteen er helt tydelig på at områdeelektrifisering ikke skal forsinke byggetrinn 1 – dermed må det komme etterpå.

Så er SVs representant Heikki Eidsvoll Holmås svært opptatt av at regjeringen ikke har gjort nok for å sende signaler til oljeselskapene om at en områdeløsning er ønsket. Det er verdt å minne ham om at den forrige regjeringen kunne fattet en prinsippbeslutning om områdeelektrifisering av Utsirahøyden. Det gjorde den ikke. I stedet vedtok man petroleumsmeldingen, som ga de overordnede føringer for petroleumspolitikken. SV stemte for den – og for øvrig alle andre utbygginger på norsk sokkel de siste åtte årene. I klimaforliket ble man enig om at det var et mål å få til en områdeløsning. Regjeringspartiene kunne sagt at man bare skulle gjøre det. Representanten Heikki Eidsvoll Holmås satt i en regjering med flertall til å si at man bare skulle gjøre det. Når man likevel valgte ikke å gjøre det, oppfattet jeg at det var fordi den rød-grønne regjeringen også var opptatt av å ha et beslutningsgrunnlag før man tok stilling til elektrifisering eller ikke. Dermed hadde vi hatt et bedre beslutningsgrunnlag hvis vi hadde tatt stilling til dette i forbindelse med behandlingen av plan for utbygging og drift av Johan Sverdrups byggetrinn 1.

Ola Elvestuen (V) [17:16:12]: Først til representanten Heikki Eidsvoll Holmås: Men det er jo ingen grunn til å vente på det beslutningsgrunnlaget hvis det som er målsettingen, er nettopp en områdeløsning.

Fra Venstres side har vi jobbet med å få på plass en

områdeløsning på Utsirahøyden gjennom lang tid, og vi er veldig fornøyd med det vedtaket som vi får i dag. Vi er også fornøyd med den jobben som er gjort i forkant av vedtakene, og mener det var helt nødvendig med den enigheten, og også å vise den fram den 16. mai – for det er der det store skiftet er. Før den 16. mai var dette en diskusjon hvor man hadde et ønske om en områdeløsning, men det var hele tiden avhengig av om det kunne svare seg innenfor tiltakskostnaden, dvs. prisen på CO₂-avgiften og kvotepris. Jeg tror det lå temmelig åpent, og det var tydelig kommunisert, at dersom en ikke fikk en pris under tiltakskostnaden, ville man heller ikke anbefale å gå videre med en områdeløsning. Hvis regjeringen har ment noe annet, har det i hvert fall vært ekstremt dårlig kommunisert inn mot Stortinget. Det vi nå gjør, er nettopp å fjerne denne tvilen. Nå får vi det områdespesifikke vedtaket som er helt nødvendig for å gå videre med å få på plass en kraft fra land-løsning for hele området.

Så er det de andre delene som ligger der, nemlig utredningen fra Oljedirektoratet, som det er nødvendig å gjøre nå, hvis en skal ha noen som helst slags mulighet til å få en utredning tidsnok til at vi kan forholde oss til den når vi skal behandle PUD-en til neste vår.

Dette er en god dag i og med at vi ikke bare får et kompromiss, vi får et tydelig vedtak: En skal ha gjennomføring så tidlig som mulig, men senest i 2022. Og det er en god dag i og med at vi nå endelig får slått fast at det blir en områdeløsning på Utsirahøyden.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:18:42]: Før den 16. mai hadde aldri regjeringspartiene uttalt at de ville gi pålegg om områdeløsning. I dag vedtar vi at det skal gis pålegg om områdeløsning. Før den 16. mai hadde regjeringspartiene aldri uttalt at en områdeløsning skulle på plass fra dag én. Det gjør vi heller ikke i dag, men vi som ønsket en områdeløsning fra dag én, var helt nødt til å fremme forslag om det tidlig, og ikke vente til neste år. Det tredje er at regjeringspartiene aldri har uttalt at hele kraftbehovet i hele Johan Sverdrups levetid skal dekkes av kraft fra land. I dag vedtar vi at det skal stilles krav om at kraft fra land skal være gjeldende for hele Johan Sverdrup-feltet.

Jeg vil si at det er bekymringsfullt at regjeringspartiene ikke sier det vi vedtar i dag, nemlig at vi snarest mulig skal få på plass en områdeløsning, og senest i 2022 – for det er det vi vedtar i dag. Det er det regjeringspartiene er med på. Og det er det vi er avhengig av kommuniseres til oljeindustrien – for å unngå en omkamp. Jeg gjentar mitt spørsmål til statsråd Tord Lien som han ikke svarte på i replikkunden: Hva kommer statsråd Tord Lien til å kommunisere til oljeselskapene for at de skal jobbe for å få på plass en områdeløsning snarest mulig og senest i 2022, og at det ikke er aktuelt med omkamper?

Det siste jeg vil nevne, er det som Nikolai Astrup var inne på. Han sa at hele hensikten med vedtaket i dag er at vi ikke skal gjøre endringer i byggetrinn 1. Da må Nikolai Astrup lese komitéinnstillingen, for der står det:

«Komiteen ber regjeringen så raskt som mulig legge fram en faglig vurdering fra Oljedirektoratet om hvor raskt kabelforbindelse mellom feltene Krog, Grieg, Aasen og Sverdrup kan etableres, eventuelt om det er mulig å etablere denne allerede fra produksjonsstart, uten at dette forsinker første byggetrinn av Johan Sverdrup-feltet. Komiteen legger til grunn at denne tidsangivelsen danner grunnlaget for fastsettelse av vilkår som skal behandles i stortingsproposisjonen, og som etter planen skal behandles våren 2015.»

Hele hensikten med dette avsnittet er nettopp å se på om det er mulig å endre byggetrinn 1 på en måte som gjør at vi kan få kabelforbindelse mellom de ulike plattformene helt fra start. Vi som er tro mot klimaforliket, forstår at det er nødvendig for å oppfylle det som er Miljødirektoratets klare ambisjon, å hindre en økning i utslippene av CO₂ og heller få dem ned. Det hadde vært en glede for meg om Nikolai Astrup var innforstått med at det er dette vi skriver i innstillingen, og som vi vedtar i dag.

Statsråd Tord Lien [17:22:00]: Jeg finner nok en gang grunn til å minne om at dette er et gigantisk industriprosjekt. Når første byggetrinn på Johan Sverdrup-feltet er ferdigstilt, vil det være en av de aller største kraft fra land-løsningene som noensinne har kommet på plass.

Det har vært en diskusjon om når og hvordan de øvrige feltene skal forsynes med kraft fra land. Til representanten Eidsvoll Holmås – som jeg for øvrig oppfatter som atskillig mer konstruktiv ved denne korsveien enn ved sist korsvei – har jeg bare lyst til å være veldig tydelig på at regjeringen selvfølgelig vil følge opp det Stortinget vedtar i dag, og sørge for at dette kommer på plass, i tråd med Stortingets ønsker, og senest i 2022.

Når det gjelder tiltakskostnader, har jeg lyst til å sitere: «(...) nivået på CO₂-avgift og kvotepris reflekterer det nivået på tiltakskostnader som skal avgjøre om det bør gjennomføres eller ikke».

Dette kan jeg ha sagt tidligere – det har jeg sikkert gjort – men sitatet er hentet fra Ola Borten Moe, i et svar avgitt skriftlig til Stortinget 18. november 2011, mens Ola Borten Moe var statsråd i Olje- og energidepartementet. Så det er ikke noe triks jeg har funnet opp. Det er derimot noe den rød-grønne regjeringen styrte landet etter i åtte år, og som et betydelig flertall i Stortinget ved flere anledninger i løpet av de åtte årene ga full tilslutning til.

Jeg har lyst til å si at det er sannsynligvis også årsaken til at av de ti siste store utbyggingene – den store videreutviklingen – av norske felt som ble gjennomført under rød-grønt styre, var det kun Martin Linge-feltet som ble forsynt med kraft fra land, ikke de ni andre. Vi kommer til å sende forslaget om å elektrifisere den første utbyggingen vi har ansvaret for, til Stortinget.

Når det er sagt, vil jeg si at det er ikke bare Høyre og Fremskrittspartiet som har vært bekymret for at det som kom ut 16. mai, kunne føre til utsettelse. Dette er ikke noe vi har diktet opp. Det har tvert imot vært en helt reell bekymring i leverandøriindustrien, blant operatørene, i finansverdenen i Norge og internasjonalt – men ikke minst hos alle de tusenvis av folkene som skal konkurrere om å få

gjøre disse jobbene. Det er de som har vært mest bekymret. Hele grunnlaget for den norske olje- og gassindustrien er fagarbeiderne våre, fagfolkene våre, på alle nivåer. De har vært bekymret for utsettelse. Jeg noterer meg at den bekymringen har forsvunnet i perioden mellom 16. mai og dagen i dag. Det er jeg svært glad for.

Tina Bru (H) [17:25:12]: Representanten Terje Aasland brukte ordet «vrede» om mitt innlegg tidligere i dag. Vrede var vel kanskje et litt sterkt ord å bruke. Jeg er ikke sint, jeg bare påpeker med engasjement at vi strengt tatt kunne lagt disse kravene i PUD-behandlingen.

Hvis Arbeiderpartiet og de andre partiene var så trygge på at det de var enige om den 16. mai, ikke utgjorde fare for utsettelse, hvorfor i det hele tatt bruke tid på å forhandle frem en annen presisering av hva forslaget innebar, med regjeringspartiene? Hvis målet var å vise at makten ligger i Stortinget, og hvis målet var å instruere regjeringen, kunne de bare ha stått på sitt. Slik ble det ikke. Man innså at man trengte en presisering, ikke minst for å rydde av banen den usikkerheten som oppsto for en stor leverandørindustri i Norge.

Representanten Arnstad forsøker å svare på mitt spørsmål i sitt siste innlegg. Det nærmeste hun kommer et svar, er et spørsmål tilbake om regjeringen ville ha akseptert en tiltakskostnad på over 450 kr. Vi i regjeringspartiene har aldri sagt at vi ikke kunne det, men sannheten er at vi per i dag ikke har nok kunnskap til å vite hva denne tiltakskostnaden eksakt blir. Nettopp derfor ønsket vi primært å vente med denne diskusjonen til PUD-behandlingen. Jeg mener at det ikke er noen skam å si at kostnader har noe å si. Vi har aldri definert hvor høye kostnadene skal være, men det er ingen skam å si at det spiller en rolle. Det bekymrer meg derimot mer at mange representanter her i dag synes å mene det motsatte. Det synes jeg er beklagelig.

Presidenten: Representanten Nikolai Astrup har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nikolai Astrup (H) [17:27:10]: Det er interessant å høre representanten Eidsvoll Holmås snakke om å være tro mot klimaforliket, når vi vet at den manglende innsatsen til den rød-grønne regjeringen er grunnen til at vi ligger så langt på etterskudd som Miljødirektoratet nå har avdekket at vi gjør. Den nye regjeringen gjør så godt den kan for å gjøre noe med saken.

Så til punktet «snarest mulig». Vi vedtar i dag at områdeelektrifisering skal på plass snarest mulig. Alle skjønner at hvis vi ikke skal forsinke byggetrinn 1 på Johan Sverdrup-feltet, og det må bygges en ny installasjon for å områdeelektrifisere, må den komme i forbindelse med byggetrinn 2. Og det må altså skje innen utgangen av 2022. Vi skal utrede om det er mulig å gjøre dette raske. Det håper jeg selvfølgelig at det er, men jeg tror vi må være realistiske med hensyn til hva som er mulig å få til i denne saken.

Presidenten: Neste taler er representanten Terje Aas-

land, som er ordfører for saken, og som derfor har en taletid på inntil 3 minutter.

Terje Aasland (A) [17:28:29]: Bare en kort refleksjon helt på slutten av debatten: Jeg tror det er helt avgjørende og viktig at Stortinget samlet avklarer på det nåværende tidspunkt det vi avklarer i denne saken – før PUD-behandlingen.

Vi kunne henvist til videre byggetrinn osv., men – med hånden på hjertet – de som har vært igjennom PUD-behandlinger før, vet at det er ganske krevende og ganske komplisert å gjøre den type forholdsvis tydelige stadfestelser i en PUD-behandling hvor prosessene er godt i gang. Jeg mener helt bestemt at det er riktig at Stortinget samlet gjør det vi nå gjør.

Jeg tror vi kan være lettet over at det i en så stor, vanskelig og viktig sak ender med en samstemt komité og et samlet storting. Det viktigste er tross alt det som er skrevet i innstillingen, og de vedtakene vi gjør. Jeg vil påstå at olje- og energiministeren ikke ett sted i innstillingen overhodet kan være i tvil om hva han skal gjøre. Det står knalltydelig hva Stortingets ambisjoner og vilkår er. Det er jeg glad for.

Så kan vi fortsette diskusjonen om hvem som har snudd, og hvem som ikke har snudd – det er litt uinteressant i denne salen akkurat nå.

Jeg vil bare replisere til representanten Astrup. Når han uttrykker at fagbevegelsen mener at Arbeiderpartiet har snudd, er det Leif Sande i Industri Energi som mener det. Jeg understreker: Jeg har ikke én gang under denne behandlingen snakket med forbundsleder Sande, så hans uttrykk er nok sugd fra eget bryst, uten å ha vært innom hjertet.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marit Arnstad (Sp) [17:30:39]: Jeg skulle nok ha ønsket at Høyre hadde erkjent – det er ingen ting å skjemmes over å si det – at når det kommer til en PUD-utbygging, er det store begrensninger på hva Stortinget kan gjøre av endringer, og det vet vi alle sammen. Da har selskapene virkelig lagt konseptet, de har lagt det fram for departementet, og regjeringen har lagt det fram for Stortinget. Man er allerede nesten i ferd med å inngå kontrakter, og vi vet at det er svært lite Stortinget kan gjøre for å forandre det. Det betyr at gitt at en da har kommet med anbefalinger som ikke er i tråd med det Stortinget i dag sier vi ønsker, har vi hatt veldig få muligheter til å forandre det. Nå gir Stortinget gjennom denne avgjørelsen også lisensene for ett år for å komme fram til løsnings som er i tråd med de forutsetningene som ligger fra Stortingets side. Prosjektering er heller ikke innenfor oljeindustrien noen statisk prosess. Det er en dynamisk prosess, og jeg har stor tro på at lisensene vil ha mulighet til å innfri de forventningene som Stortinget i dag enstemmig setter.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har hatt

ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ola Elvestuen (V) [17:32:03]: Først vil jeg minne om at ordlyden i vedtaket vi nå fatter, er helt likt med det som ble framlagt den 16. mai, det var det som skapte dynamikken. Jeg er også glad for at regjeringen er kommet inn, og at regjeringspartiene er blitt enige om de vedtakene.

Vi får endringer basert på disse vedtakene allerede nå. Landanleggene bygges nå i en helt annen dimensjon, nemlig med forberedelse til en områdeløsning også i fase 1. Det må være positivt at Stortinget er så tidlig ute som mulig med å gi den nødvendige forutsigbarheten om at her kommer det en områdeløsning, og det er et krav fra Stortinget. Selv i denne debatten kan man fra regjeringspartiene skape usikkerhet om man egentlig hadde ønsket å vente og latt det fortsatt være et regnestykke om tiltakskost og ikke et vedtak i seg selv som gjør det helt klart at her blir det kraft fra land.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:33:16]: Jeg vil fortsett understreke at det Stortinget i dag vedtar, er at vi snarest mulig skal ha på plass en områdeløsning som dekker hele området kraftbehov. Jeg understreker det fordi Nikolai Astrup igjen tar ordet og uttaler seg som en tekniker som oppfatter at den beste løsningen er at man skyver på en områdeløsning til 2022 i forbindelse med det han kaller fase 2. Jeg vil be Tord Lien om å følge opp det vedtaket, ikke på den måten Nikolai Astrup sier, men ved å gå til Oljedirektoratet og spørre om hvordan vi får fulgt opp en områdeelektrifisering som dekker hele området kraftbehov snarest mulig uten at det forsinker det første byggetrinnet. Da kan det godt hende at olje- og energiministeren får et annet svar på hvordan man kan følge opp Stortingets vedtak.

Det andre er kraftforbindelsen mellom de forskjellige installasjonene, som også handler om raskest mulig å få den på plass. Hvis vi ikke hadde gjort det vedtaket vi gjør her i dag, hadde den bestillingen aldri gått til OD, og det arbeidet ville aldri blitt utført.

Presidenten: Siste inntegnede taler er representanten Oskar J. Grimstad. Grimstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Oskar J. Grimstad (FrP) [17:34:34]: Eg må seie eg blir litt forundra over det som kjem fram i dag i debatten når det gjeld påverknaden ein har gjennom PUD-en, planen for utvikling og drift. Ein gir nærast eit inntrykk av at når dette dokumentet kjem til Stortinget, er det meir som informasjon til Stortinget, og den informasjonen som Stortinget får, vedtar ein. Det er mildt sagt ein presentasjon som ikkje stemmer. Dei store rammene gir ein i petroleumsmeldinga, slik den raud-grøne regjeringa gjorde, slik SV var med og under-

streka at rammevilkåra skulle vere, og så gir ein signal om dei enkeltvise tiltaka som skal gjerast på enkeltutbyggingar, gjennom PUD-ane. Då å seie at ein nærast ikkje har moglegheit til påverknad, verkar rett og slett kunnskapslaust. Eg trudde ikkje det var mogleg å kome med ein sånn påstand frå talarstolen i dag i ei sak som har vore kontroversiell, men som til slutt fekk eit forlik.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at sak nr. 11 flyttes til etter sak nr. 7, og at sakene nr. 7 og 11 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 7 [17:36:03]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven, energiloven, elsertifikatloven og havenergilova (Innst. 246 L (2013–2014), jf. Prop. 109 L (2013–2014))

Sak nr. 11 [17:36:04]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i lov om planlegging og byggesaksbehandling kapittel 14 (bestemmelsene om konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annen lovgivning) (Innst. 249 L (2013–2014), jf. Prop. 61 L (2013–2014))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 7 og 11.

Sak nr. 8 [17:36:13]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven) (Innst. 247 L (2013–2014), jf. Prop. 58 L (2013–2014))

Oskar J. Grimstad (FrP) [17:36:41]: Stortinget foreslår i denne proposisjonen ein ny lov om fiskeretten i Tanavassdraget, den såkalla Tanaloven. Den nye loven vil avløyse og i stor grad vidareføre lov av 23. juni 1888 om Retten til Fiskeri i Tanavasdraget, den såkalla Tanaloven av 1888.

Stortingets føresetnad om at Tanaloven vidareførast som særlov, blir følgt, jamfør Innst. 88 L for 2012–2013 om forvaltning av grunn og naturressursar i Finnmark fylke.

Forslag til ny Tanalov er sendt på høyring, og hovudinntrykket frå høyringa er at det er gjennomgåande brei tilslutning til lovforslaget. På grunnlag av høyringsuttalene har departementet føretatt mindre justeringar i enkelte av dei føreslåtte avgjerdene. Høyringa førte også til at Sametingets forslag til lovforslagets § 3 om forholdet til folkeretten blei synleggjort i høyringa.

Departementet viser til at lovforslaget ikkje vil få økonomiske eller administrative konsekvensar av betydning, og

det er derfor ein samla komité som står bak innstillinga i denne saken.

Så kort til ein særmerknad i innstillinga frå Framstegspartiet, som er av den oppfatning at Tanaloven er ein rettslov og skal vere basert på lokalt sjølvstyre. Ein har spesielt merka seg innspela i høyringsprosessen frå Tanavassdragets Fiskeforvaltning om at rettane til fiske er definert i loven, uavhengig av etnisitet.

Usikkerheita i forståinga av dei føreslåtte tilleggsformuleringane i lovens § 3, som gjer loven gjeldande med unntak av avgrensingar som ligg i ILO-konvensjonen nr. 169, blir frykta å kunne skape usikkerheit knytt til forvaltingsregimet i Tanavassdraget og praktiseringa av loven. Framstegspartiet peiker på dette, men vel likevel å gå for innstillinga slik den ligg føre i dag.

Eg vil med dette anbefale innstillinga i saken.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [17:38:49]: I den store sammenhengen er dette en forholdsvis liten sak, men den har faktisk stor betydning for dem det vedgår. Det er klart at når Tanavassdragets Fiskeforvaltning ikke ønsker å få innover seg verken ILO-konvensjonen nr. 169 eller innblanding fra Sametinget, som de kan oppleve ulikt, bl.a. meget byråkratisk, burde vi faktisk høre på hva de lokale forvalterne mener og uttaler seg om. Det er ikke lenge siden Stortinget hadde denne saken til behandling. Da ble det enstemmig vedtatt av Stortinget at ILO-konvensjonen ikke skulle ha noen påvirkning med tanke på Tanaloven.

Jeg vet ikke om det var sammensetningen av Stortinget den gang, eller om det var at det var et valgår som hadde stor betydning, men i hvert fall var det veldig klart at representanten fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, hadde en veldig god forståelse av situasjonen i både Troms og Finnmark. Han forsto faktisk at å få dette inn i loven, ville ikke redusere konfliktene. Tvert imot, det ville øke konfliktnivået i Finnmark. Og vi har mer enn nok av konflikter når det gjelder dette fra før.

Det er slik at bønder i Tana ikke har eiendomsrett på lik linje med andre bønder i Norge. Man eier ikke jord etter elvedalene i Finnmark, man leier jord av staten. Det medfører at man ikke kan ha fordeler ved å leie ut fiskerettigheter. Det kunne skapt grunnlag for næringsliv, turisme osv. Dette har man ingen muligheter for, fordi det er forbudt ved lov å leie videre noe du selv leier. Derfor er denne loven svært viktig for dem som bor i Tanadalen.

Helt til slutt: Mange tror at man minsker konfliktnivået med å gi noen flere rettigheter enn andre. Jeg vil påstå at i Finnmark har man faktisk veldig ofte opplevd det motsatte – man skaper flere konflikter.

Jeg står selv i samemantallet, men jeg vil aldri komme dit at jeg forlanger særbehandling av det øvrige samfunn med bakgrunn i min etnisitet. Jeg forlanger faktisk å kunne bli behandlet som den personen og det mennesket jeg er – ikke basert på særrettigheter.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:42:34]: Jeg følte behov for å si noe, slik at det ikke bare var Fremskrittspartiet som snakket her i salen. Det høres ut som de egentlig er imot det vi gjør nå, men de stemmer for – det er bra. Jeg

synes i hvert fall det er bra at de stemmer for – det tror jeg resten av komiteen er enig i.

Jeg vil gjerne bare understreke, siden vi kom inn på diskusjonen om ILO-konvensjonen nr. 169 om rett til land og vann, at det arbeidet som er gjort i Norge når det gjelder oppfølging av denne ILO-konvensjonen, med de betydelige utredninger som er gjort om hvordan man løser spørsmål knyttet opp mot bruksrettigheter, eiendomsrettigheter og på andre måter, er bra. Vi må sikre at rettferdighet for urfolk ikke bare er noe vi snakker om at andre land skal sørge for, men at vi også skal gjøre det samme i Norge. Tross alt er det sånn at strukturelle forskjeller og fordeling av makt gjør at forskjellige individer har like muligheter til å leve ut de rettferdige forutsetningene som det er rimelig å forvente.

Disse utredningene som ble gjort – det er noen mursteiner av noen utredninger – er gode juridiske betenkninger som brukes internasjonalt. Derfor har samene i Norge en helt spesiell «standing» internasjonalt, fordi det er gjort en ordentlig jobb.

Med dette vil jeg si at jeg synes det er bra at vi får dette vedtaket i dag. Jeg synes det er ett skritt til på veien som vi er i ferd med å gå, for å sikre oppfølging av ILO-konvensjonen nr. 169 og for å sikre gode og balanserte løsninger for hele Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [17:44:24]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i naturmangfoldloven (Innst. 205 L (2013–2014), jf. Prop. 62 L (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden bli begrenset til 5 minutter til hvert parti og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil til fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:45:02] (ordfører for saken): Jeg vil kort holde et innlegg der jeg sier at jeg synes det er bra at klima- og miljøministeren har lagt fram det forslaget hun har gjort. Fra komiteen har vi vært innstilt på en rask behandling, fordi dette handler i virkeligheten om å sørge for en praktisering og håndheving av naturmangfoldloven som er effektiv, og som gjør at loven blir mer effektiv i å ta vare på det norske naturmangfoldet. Det støtter komiteen helhjertet opp om.

Så vil jeg på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre ta opp de forslagene som er beskrevet i innstillingen. Vi har fremmet forslagene fordi

vi syntes det var riktig å følge opp klima- og miljøministerens intensjoner om å sørge for å forby utsetting av organismer som ikke naturlig finnes på stedet fra før, med å si at vi skal senke terskelen for risikovurderingen, ikke bare forby det man vet kan føre til skade for andre planter og naturmangfoldet på området, men faktisk at vi senker terskelen så lavt som til å sørge for «å unngå risiko for vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold». Det er fordi jeg mener at det er mest i tråd med føre-var-prinsippet. Derfor fremmet vi det forslaget.

Jeg vil for øvrig rose klima- og miljøministeren for et veldig åpent og positivt brev, som i hvert fall jeg oppfattet som en klar støtte til at et sånt forslag var fullt mulig å sette fram, og kanskje var det til og med ønskelig. Det forslaget får vi ikke flertall for.

Vi har en diskusjon som knytter seg til norske treslag, der vi sier veldig tydelig at vi ønsker at regelverket strammes inn. Vi mener at vi kun skal sikre en åpenhet for norske treslag som naturlig finnes på stedet. Det handler rett og slett om at trær som finnes ett sted og kan høre hjemme i naturmangfoldet og det naturlige miljøet er der, ikke nødvendigvis hører hjemme over hele landet, men tvert imot kan utgjøre en trussel i andre deler av landet. Derfor har vi ment det var riktig å fremme et forslag som ivaretar dette, og dermed gi miljømyndighetene en sterkere mulighet til å sette foten ned hvis skogsindustrien ønsker å gjøre ting som vil være i strid med naturmangfoldet. Jeg oppfattet også der at klima- og miljøministeren sendte et positivt svar til oss. Derfor har vi funnet det klokt å opprettholde forslaget, men jeg ser dessverre at regjeringsspartiene stemmer det ned.

Alt i alt vil jeg si at det er kloke og gode endringer som er foreslått av klima- og miljøministeren, og vi følger dem helhjertet opp, og de blir vedtatt i dag.

Så er det et siste element, og det er at en del av begrunnelsen for å gjennomføre forslaget er at det skal føre til forenkling. En del høringsinstanser har uttalt seg kritisk til om de forslagene som her er fremmet, overhodet kommer til å føre til en forenkling. Det kan likevel være gode forslag – det kan likevel være riktig selv om det ikke fører til forenkling. Men fra komiteens side har vi ønsket å be om en gjennomgang av dette når regelverket har fungert noen år, for å se om det faktisk bidrar til den forenklingen som klima- og miljøministeren har tatt til orde for, og som vi stemmer for her i dag.

Med dette tar jeg opp de forslagene som jeg har nevnt.

Presidenten: Da har representanten Heikki Eidsvoll Holmås tatt opp de forslagene han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [17:49:01] (komiteens leder): Jeg skal også være kort.

Jeg kan slutte meg til det innlegget som Heikki Eidsvoll Holmås nettopp holdt, og også begrunnelsene til forslagsstillerne. De forslagene vi har, er en styrking av føre-var-prinsippet.

Grunnen til at jeg tar ordet, er for å understreke betydningen av å få til en endring når det gjelder utsetting av trær. Er det én ting som jeg må si irriterte meg ved den

forrige regjeringen, var det at de gjorde det lettere å plante trær så sant det ikke var utenlandske, som ikke gir noen meningsfull begrensning mange steder i Norge.

Det er klart at med den skogplantingen som foregår mange steder, og som det er en stor vilje til å styrke mange steder, er det helt avgjørende at vi ikke går inn i en ny skogreisningstid med granplanting rundt i norske fjorder og kystlandskap som mange jobber tungt for å få til. Så jeg synes det er veldig synd at vi ikke har fått et flertall for å få inn denne begrensningen, for å få inn en klargjøring av at skal det plantes, må det være stedeegne trær. Dersom omfanget utvides, er dette en av de virkelig store truslene mot det biologiske mangfoldet mange steder, i tillegg til den endring det gir for hele kulturlandskapet og hele landskapsfølelsen mange steder. Så dette er viktig. Og selv om vi ikke får flertall nå, er det definitivt noe i hvert fall ikke Venstre vil slutte å jobbe med. Dette er en av de store miljøsakene i Norge nå.

Rasmus Hansson (MDG) [17:51:05]: Takk til saksordføreren for en grei gjennomgang, som jeg slutter meg helt til, og takk til miljøvernministeren for en godt ment og i stor grad god gjennomgang og et godt forslag om innstramming når det gjelder utsetting av fremmede organismer. Jeg setter pris på særlig to ting, nemlig innføringen av en forskriftshjemmel, som eksplisitt kan forby utsetting av fremmede organismer, og en hjemmel som kan forby omsetning av bestemte organismer. Det kan være en styrking, så grovt sett ønsker vi dette velkommen.

Så vil jeg bare utdype litt av det som representantene Holmås og Elvestuen sa. Da vil jeg be dere tenke tilbake på noen kjøreturer som dere sannsynligvis har hatt rundt omkring her i Sør-Norge de siste ukene, hvor dere har hatt gleden av å feie gjennom enorme enger av planten lupin, som er et stjerneeksempel på hva som skjer når man ikke bruker hodet i import og utsetting av hageplanter i Norge. Det er en type spredning som for lengst har kommet totalt ut av kontroll, og som fortrenger mange små, men stedeegne, norske planter og plantesamfunn.

Poenget vi i Miljøpartiet De Grønne er litt opptatt av, er et forslag i § 29 som innebærer en veldig generell betegnelse på grupper av organismer. Dette vil fortsatt gjøre det lett for hageeiere å importere planter som vil ha en potensiell spredningsevne i norsk natur, og som ikke nødvendigvis står på forbudslister fordi planter som ikke er etablert i norsk natur, ikke står på forbudslister. Så vi vil se fram til at regjeringen – denne og neste – følger opp forpliktelsen til å vurdere lovendringenes effekt om fem år med særlig sikte på en strammere føre-var-praktisering også når det gjelder utsetting av hageplanter.

Presidenten: Hvis representanter ønsker å stemme over sitt eget forslag, må det tas opp.

Rasmus Hansson (MDG) [17:53:41]: Takk, jeg tar opp forslaget fra Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Da har representanten tatt opp det forslaget han selv refererte til.

Statsråd Tine Sundtoft [17:53:49]: Naturmangfoldloven ble vedtatt i 2009, men kapitlet om fremmede organismer har ennå ikke trådt i kraft. Det er nå på høy tid å få på plass regelverket. Derfor fremmer regjeringen nå forslag til enkelte endringer i naturmangfoldloven.

Formålet med forslaget er å forenkle praktiseringen av loven, samtidig som lovens formål ikke svekkes. Hovedhensikten er å få på plass et regelverk som kan beskytte norsk natur mot fremmede skadelige arter – en av de største truslene mot naturmangfoldet. Signalkreps, vasspest og kjempebjørnekjeks er eksempler på arter som har klart å etablere seg i Norge, og gir betydelige negative effekter på naturmangfoldet.

I EU regnes fremmede skadelige arter som den nest største trusselen mot biologisk mangfold, og de årlige kostnadene for samfunnet er beregnet til minst 12 mrd. euro. EU har nå foreslått et regelverk om fremmede arter, så det forteller litt om at de tar dette på alvor.

Jeg er glad for at komiteens flertall i sin innstilling støtter regjeringens forslag til lovendringer. Jeg har også merket meg at komiteens flertall ber regjeringen sørge for at de tilhørende forskriftene vedtas innen 1. januar 2015. Jeg vil gjøre mitt beste for at dette skjer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Geir Pollestad (Sp) [17:55:41]: Det er jo all grunn til å glede seg over det meste i denne saken. Men denne type saker kan noen ganger gi absurde utslag når de skal konkretiseres.

I lovens § 31 gis det føringer for hva som kan gjøres uten særskilt tillatelse. Jeg vil da bare be statsråden bekrefte eller avkrefte at det ikke vil bli innført søknadsplikt for planting av buskfuru, svensk asal og syrin i parkanlegg.

Statsråd Tine Sundtoft [17:56:21]: Jeg vil bekrefte at det ikke vil bli forbud mot det i private hager. Så må jeg komme tilbake til det som gjelder parkanlegg.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:56:44]: Regjeringspartiene stemmer i dag ned forslaget fra SV, Miljøpartiet De Grønne og Venstre om å innføre strengere restriksjoner for utplantning av norske treslag som ikke er stedbundne.

Da vil jeg gjerne spørre klima- og miljøministeren: Når regjeringspartiene gjør det, hvilke andre grep enn en slik type forbud som vi ville ha, vil regjeringen og klima- og miljøministeren gjøre for å redusere faren og truslene for at gransorter og andre tresorter som ikke hører hjemme på stedet, utfordrer og truer det biologiske mangfoldet?

Statsråd Tine Sundtoft [17:57:27]: Etter loven i dag er det ikke noe krav om tillatelse for utsetting av norske treslag, så det forslaget som er kommet, innebærer i realiteten en omkamp om det som ble vedtatt med naturmangfoldloven i 2009. Og det ville hatt ganske store konsekvenser og ikke minst berørt bruken av norsk gran.

Jeg har bare behov for å understreke at lovforslaget ikke innebærer noen endringer når det gjelder utsetting av sitkagran, som har vært en stor utfordring, og som i dag kre-

ver tillatelse etter egen forskrift om utenlandske treslag. Så loven blir som den blir på det området. Da må vi passe på at det ikke blir treslag her som er til hindrer for den utviklingen som vi har.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:58:18]: Jeg oppfatter at statsråden, både i sitt brev og i svaret her nå, erkjenner eller anerkjenner at utplantning av norske treslag i områder der de ikke hører hjemme, kan være en utfordring for det biologiske mangfoldet.

Da bare gjentar jeg spørsmålet, for statsråden svarte bare med å si at det ikke blir noen innstramming. Nei, det merker vi, men spørsmålet er: Hvis hun anerkjenner, som hun gjør, at utplantning av norsk gran – som ikke krever tillatelse – kan være et problem for det biologiske mangfoldet en del steder, hva har hun da tenkt å gjøre for å hindre at dette utgjør en trussel mot det biologiske mangfoldet der?

Statsråd Tine Sundtoft [17:59:01]: Det er riktig at når vi ikke endrer loven, har vi ikke loven med oss til å si at man ikke kan sette ut bestemte treslag. Det bestemte Stortinget da de vedtok naturmangfoldloven i 2009, og da forholder vi oss til det som nå er vedtatt der. Vi må passe på at det ikke skjer, men vi kan ikke bruke loven til det.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [17:59:28]: Det er igjen ikke et svar på det jeg spør om. Jeg skjønner at vi ikke får en lov som støtter oss i dette, og at statsråden ikke vil ta omkamp. Men det jeg spør om er: Hvilke andre ting mener statsråden det er viktig å gjøre for å hindre at utplantning av norsk gran blir en trussel mot det biologiske mangfoldet der den plasseres ut, når den ikke er en stedsspesifikk art – altså når den ikke hører hjemme på stedet?

Statsråd Tine Sundtoft [17:59:58]: Når vi ikke har en lov for dette, er det viktig å bruke Miljødirektoratet og fylkesmennene og informere om de treslagene det er fornuftig å plante ut. Der har det kanskje vært mest oppmerksomhet når det gjelder sitkagranen, og det blir ikke noen endring i loven som vedtas nå med tanke på den.

Ola Elvestuen (V) [18:00:32]: Dette blir i forlengelsen av Eidsvoll Holmås' spørsmål om det er flere positive virkemidler som kan tas i bruk, særlig for å sørge for at man ivaretar kulturlandskap, at man ivaretar landskap i vernede områder, og at man har en større kunnskap der dette går ut over truede arter, slik at man kan komme inn med virkemidler der tidligere.

Er dette noe ministeren vil se på?

Statsråd Tine Sundtoft [18:01:02]: Det er nettopp da viktig at der en bruker positive virkemidler, at man bruker dem på de treslagene som ikke er til skade for norsk natur.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [18:01:22]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås og Snorre Serigstad Valen om klimabudsjettet (Innst. 256 S (2013–2014), jf. Dokument 8:48 S (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer fra regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Eva Kristin Hansen (A) [18:02:04] (ordfører for saken): Det representantforslaget vi skal behandle nå, er et forslag om å be regjeringen i forbindelse med kommende statsbudsjett legge fram et klimabudsjett som viser hvordan regjeringen har tenkt å nå klimamålene for 2020, 2030 og fram mot 2050, og hvordan budsjettet påvirker Norges klimautslipp.

Det er en samlet komité som mener at det er behov for å iverksette nye tiltak og virkemidler for å få ned de nasjonale klimagassutslippene, og at det er behov for å få en bedre oversikt over effekten politikken som føres, har på utslippene, og hva vi kan forvente av utslipp som følge av de vedtak som faktisk fattes.

Under behandlingen av saken i komiteen har vi fått brev fra statsråd Sundtoft, hvor hun skriver at alle departementer i dag rapporterer om klimagasskonsekvenser av sine større satsingsforslag der det er relevant. Flertallet i komiteen mener at det ikke er tilstrekkelig og fremmer derfor forslag om å ha et klimabudsjett likt det som lå i representantforslaget fra SV.

Under behandlingen av denne saken har temaet klimalov kommet opp. Miljøpartiet De Grønne, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti skriver i sine respektive merknader at de går inn for en sånn lov. Arbeiderpartiet ønsker ikke å gå inn i den tematikken i behandlingen av dette representantforslaget. Så har Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre kommet med et konkret forslag hvor de

«ber regjeringen i forbindelse med arbeidet med fremtidige klimamål, og i forbindelse med vurdering av hensiktsmessigheten av en klimalov, vurdere nærmere hvordan kontroll og overvåking av måloppnåelse i klimapolitikken kan gjennomføres».

Det er ulike nyanser i komiteen når det gjelder tiltak for å følge utviklingen av klimagassutslipp, men det jeg vil si om flere av merknadene og forslaget, er at de peker i samme retning.

Det er nå flertall i komiteen for å få et klimabudsjett, og det er jeg veldig glad for. Jeg håper og tror at det kan bli et nyttig virkemiddel for å følge, men også for å få ned,

klimagassutslippene. Dette er også helt i tråd med de forventningene som FNs klimapanel stiller i den siste delrapporten som kom til påske, hvor de sier at det er behov for å gå gjennom alle sektorer som bidrar til klimagassutslipp og iverksette tiltak. Et klimabudsjett vil i denne sammenhengen, slik jeg ser det, være veldig nyttig.

Nikolai Astrup (H) [18:04:49]: La meg først få lov til å takke forslagsstillerne for å reise et interessant tema. Det er riktig, som forslagsstillerne også presiserer, at vi ligger på etterskudd med å nå klimamålene som ble satt i klimaforliket. Det må først og fremst den forrige regjeringen svare for, men jeg er glad for at den sittende regjeringen har sagt at de skal forsterke klimaforliket og dermed bidra til at vi kommer i mål, selv om dette kommer til å bli krevende med det utgangspunktet vi overtok.

Den forrige regjeringen la som kjent frem to klimameldinger. Det førte til to klimaforlik i Stortinget for å bidra til at tiltakene ble forsterket. Likevel vet vi at det ikke var nok, og at vi må videre.

Så har regjeringen i tråd med det siste klimaforliket sagt at den skal utrede hensiktsmessigheten av en klimalov. I den forbindelse vil også klimabudsjett bli utredet. Vi mener det er hensiktsmessig å avvente denne utredningen før vi konkluderer med om et klimabudsjett er et godt tiltak i denne sammenheng. Mens vi avventer den, mener vi også at det arbeidet som Miljødirektoratet gjorde i mars 2014 på bestilling fra Klima- og miljødepartementet, var en oversiktlig og god rapport. Regjeringspartiene har sammen med Venstre derfor fremmet et forslag om at vi

«ber regjeringen i forbindelse med arbeidet med fremtidige klimamål, og i forbindelse med vurdering av hensiktsmessigheten av en klimalov, vurdere nærmere hvordan kontroll og overvåking av måloppnåelse i klimapolitikken kan gjennomføres».

Vi legger da til grunn at denne typen rapport kan oppdateres jevnlig for å gi et bedre faglig grunnlag for den nasjonale klimapolitikken. Det mener vi vil være en riktig måte å gå frem på i denne saken, og så ser vi at Stortinget i fellesskap deler målet om at vi skal ha et godt og solid faglig grunnlag for de beslutninger og tiltak vi iverksetter. Det tror jeg vi alle er tjent med.

Jeg tar med dette opp forslaget som ble referert.

Presidenten: Representanten Nikolai Astrup har tatt opp det forslaget han refererte til.

Oskar J. Grimstad (FrP) [18:07:29]: For å nå måla i klimaforliket er det fleire ulike tiltak som er moglege. Der kan eit klimabudsjett vere eit slikt tiltak som kan vere hensiktsmessig.

Det er nettopp difor denne regjeringa, slik førre talar sa, har bedt om, og vi har òg fremma eit forslag om, at det blir vurdert. I ein slik samanheng, når ein går inn og får ei fagleg vurdering av kva som er mest hensiktsmessig, ville det vere fornuftig at slike tiltak i lag med mange andre blir vurderte for å sjå om dei er hensiktsmessige.

Det har gått åtte–ni månader sidan vi fekk ei ny regjering, og ei rekkje slike tiltak som vi ser kjem på bordet

som representantforslag, blir fremma. Det er litt underleg at dei same representantane som sat som medlemmer i den førre regjeringa, no får det fullstendig ukontrollert – nærmast – travelt med å fremme forslag. Og så veit vi at det etter eit initiativ frå den sitjande regjeringa, der Miljødirektoratet no synleggjer at vi har – er det – eit etterslep på 8 millionar tonn, er ein grunn til å setje i gang tiltak. Dette burde den førre regjeringa, med medlemmer frå spesielt Sosialistisk Venstreparti, sett den gongen. Eller fungerer dei best i opposisjon?

Rigmor Andersen Eide (KrF) [18:09:19]: Kristelig Folkeparti har lenge tatt til orde for at Norge bør innføre en klimalov. Vi mener en klimalov, etter mønster fra den britiske, vil sikre en mer langsiktig klimapolitikk. Derfor vil det være en av de viktigste lovene Stortinget kan vedta i denne perioden.

Storbritannia fikk sin lov i 2008. I 2012 fulgte Mexico etter, og Finland, Danmark og Kina jobber også med lovforslag. Nå er det på tide at Norge gjør det samme.

Den siste tida har vi gjennom to rapporter til gangs fått understreket den alvorlige situasjonen på kloden vår. Miljødirektoratet har vist at vi ikke har noen mulighet til å nå klimaforlikets mål om å redusere klimagassutslipp med 30 pst. sammenlignet med 1990, om vi ikke innfører drastiske tiltak på en rekke områder.

Vi kan ikke lenger diskutere om vi skal elektrifisere nye felt med kraft fra land, om vi skal øke satsinga kraftig på kollektivtransport, eller om vi skal øke overgangen til mer drivstoffgjerrige biler og til el- og hybridbiler. Nå vet vi at vi må gjennomføre alle disse tiltakene, og flere til, for å nå målet.

FNs klimapanelers andre delrapport viser at temperaturen allerede har økt med nesten 1 grad, og forventes å øke med 4 grader dette århundret. Konsekvensene dersom dette skjer, er redusert matsikkerhet, mer ekstremvær og truede økosystemer. Risikoen kan reduseres dersom vi greier å få ned utslippene.

Vi mener det haster å få på plass en treffsikker og god klimalov. Derfor må det snarest mulig nedsettes et bredt sammensatt lovutvalg for å sikre et godt verktøy. Et slikt lovutvalg må også få som mandat å se på klimapolitiske «huller» i andre deler av lovverket, slik at vi får et samstemt lovverk for å nå klimamålene.

Vi mener det er helt grunnleggende at nasjonale klimamål bygger på fakta fra klimavitenskapen. Det er bred politisk enighet i Norge om mange av tiltakene for å nå 2-gradersmålet. Men mange av de viktigste tiltakene som trengs, kan fort bli prioritert bort i konkurranse med mer kortsiktige tiltak. En klimalov med karbonbudsjetter etter britisk modell vil sikre en mer langsiktig klimapolitikk. Den vil flytte diskusjonen fra om til hvordan, fordi man fastsetter rammene, men overlater til politikerne å bestemme tiltakene som skal få ned utslippene tilstrekkelig.

En klimalov vil forplikte enhver regjering til å følge opp klimamålene og gi et verktøy for systematisk rapportering av hvilke tiltak som iverksettes. Vi mangler i dag et overordnet verktøy som sørger for langsiktige utslippsreduksjoner i alle sektorer. En klimalov vil gjøre de over-

ordnede utslippsmålene juridisk bindende. Stortinget må derfor sørge for at all samfunnsplanlegging går i samme retning, om vi skal unngå de mest dramatiske utslagene av endret klima.

Vi er utålmodige. Vi ønsker ikke å avvente en klimalov, men påpeker at det haster å få på plass en klimalov. Derfor støtter vi forslaget om innføring av klimabudsjett, som et første element i en helhetlig klimalov.

Marit Arnstad (Sp) [18:13:23]: Som saksordføreren sa, er det en samlet komité som mener det er behov for ytterligere tiltak for å få ned klimagassutslippene, og som er opptatt av alvoret i klimapolitikken.

Jeg synes det er interessant at Stortinget får denne typen saker til behandling. Uansett hvem det er som fremmer forslaget, ligger det en interessant debatt både i komiteens behandling og her i salen bak det. Spørsmålet er da om det er tilstrekkelig at hvert departement rapporterer om klimagasskonsekvensene av sine tiltak, av større tiltak, når det er relevant, når det passer i budsjettssammenheng, eller om en nå burde ha systematisert det på en annen måte gjennom et klimabudsjett.

Vi i Senterpartiet mener, i likhet med flertallet, at dagens praksis med fordel kunne vært utvidet til et klimabudsjett, fordi Stortinget også har bruk for en mer løpende oppdatering og en bedre oversikt over utviklingen når det gjelder konsekvenser for klimapolitikken av de ulike sektorenes arbeid. Et klimabudsjett kan være et tiltak for å oppnå det. Det kan også rett og slett være et tiltak som hadde gitt oss bedre grunnlag for gode klimadebatter i denne salen.

Vi i Senterpartiet ønsker også en klimalov, i likhet med Kristelig Folkeparti, og mener at det ville gitt oss mulighet til en langsiktighet og helhet som klimapolitikken i dag til dels mangler – det å kunne se ting i forhold til hverandre, det ikke å prioritere kortsiktige ting på bekostning av viktigere, mer langsiktige ting, det å kunne se de ulike områdene i forhold til hverandre, det å få verktøy i klimapolitikken som kan fungere på en bedre måte enn det vi ser i dag. Vi ser både budsjett og klimalov som viktige elementer for det.

Så er det slik at når en skal etablere et lovverk, må en sette ned et lovutvalg. Skal en ha noen framdrift, slik at en også får gjennomført dette innenfor en rimelig tids-horisont, burde en reelt sett sette ned det lovutvalget ganske snart. Da er det litt sørgelig at regjeringspartiene og Venstre først skal utrede hensiktsmessigheten av en klimalov, og når de er ferdig med det, skal de vurdere spørsmålet om et lovutvalg, og så skal de vurdere behandlingen i regjering. Det er, etter Senterpartiets mening, først og fremst et forsøk på å utsette saken – rett og slett. Jeg kan i alle fall vanskelig se hva annet en skal kunne oppnå ved først å utrede hensiktsmessigheten, og så ha et lovutvalg. Det er klart at et lovutvalg også kan se på hensiktsmessighetsbetraktninger mens de gjør sitt arbeid med å utforme den konkrete lovteksten.

Jeg tror det er et forsøk på å utsette saken. Men jeg håper jo at vi etter hvert skal kunne klare å komme dit at en begynner å forberede den typen klimalov, og i det minste

at Venstre etter hvert vil besinne seg og bidra til å sette litt fart på den typen arbeid.

Ola Elvestuen (V) [18:16:49] (komiteens leder): Jeg kan berolige representanten Arnstad med at vi i Venstre er for en klimalov. Vi har programfestet klimalov og har til hensikt å jobbe for å få på plass en klimalov, noe Senterpartiet ikke klarte å få til gjennom åtte år i regjering. Det er jo forunderlig at både Senterpartiet, SV og Arbeiderpartiet er skråsikre på hvordan man skal endre et budsjettarbeid så fort det er ute, noe som de ikke har fått til i de åtte årene de har sittet i regjering, og ikke har sett som hensiktsmessig i de åtte årene de har sittet i regjering. Jeg er opptatt av at vi skal kunne mer om effekten av tiltakene som vi gjennomfører. En av effektene av politikken som er ført, er nettopp at det er et gap på 8 millioner tonn – 8 millioner tonn er gapet og resultatet av den politikken som er ført de siste åtte årene, og som de står bak.

Det vi nå trenger, er jo ikke å vite og sette i gang et arbeid med analyser inn i budsjettforslaget. Det jeg vil vite, er effekten av det endelige budsjettet, som til slutt vedtas i desember. Det er viktig. Det fikk vi nå med Miljødirektoratets rapport, som jeg mener er grundig og god. Den påpeker hva som må gjøres, og den kommer også med forslag om hvordan man kan få gjennom tiltak – for det vi trenger, er jo ikke flere analyser. Det vi trenger, er tiltak, og så må vi måle effekten av de tiltakene for å vite hva vi skal gjøre i neste års budsjett.

Derfor er jeg glad for at vi nå har en enighet, og et flertall, med regjeringen om at vi får en oppdatering av Miljødirektoratets rapport hvert år, som et grunnlag for det budsjettarbeidet som Stortinget skal gjøre. Det er viljen i tiltak som kommer til å være avgjørende for om vi oppnår målene, og som vil være avgjørende også for hvor langt vi kommer, når vi nå skal nå klimamålene fram mot 2020.

Så er det en helt annen sak å få på plass en klimalov. En klimalov er et omfattende arbeid, men det er kanskje det viktigste redskapet vi har for å sørge for at klimapolitikken blir grundig og gjennomført over tid, også ved skiftende flertall i Stortinget. Derfor er klimaloven avgjørende i neste omgang.

Fra Venstres side er vi fornøyd med at dette nå handler om å få til tiltak i budsjett, og om å få fram effekten av de tiltakene – det får vi via Miljødirektoratet – og så er det et systematisk arbeid for å få på plass en klimalov, som kan sikre at Stortinget og landet tar sitt ansvar, ikke bare i de nærmeste årene, men i tiår på tiår fram i tid.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [18:19:45]: Jeg må si at jeg begynner å bli seriøst lei av at Fremskrittspartiet hver gang noen fra opposisjonen fremmer et forslag, spør hvorfor man ikke har fremmet dette forslaget før. Det kan ikke være slik at når vi sitter på Stortinget, skal vi være kastret i hele stortingsperioden bare fordi vi en eller annen gang har sittet i regjering. Jeg har tenkt å bruke Oskar J. Grimstads ord mot ham på et senere tidspunkt – når velgerne kaster Fremskrittspartiet på hodet ut av regjeringen. Men det blir ikke i dag.

Jeg har bare tenkt å si følgende: Vi trenger et klimabud-

snett. Vi trenger et klimabudsjett, for som den debatten vi hadde tidligere i dag om Utsira, viste oss, har representanter for partiene Venstre, Kristelig Folkeparti, SV, Miljøpartiet De Grønne og Arbeiderpartiet – alle sammen – stått her og sagt at vi hører at regjeringen sier at klimaforliket står fast, og at vi skal forsterke klimaforliket, som regjeringspartiene sier, men vi ser det ikke i den praktiske politikken og i vedtakene som fattes.

Jeg vil stille spørsmålet til Tine Sundtoft – og det har jeg tenkt å gjøre i replikkvekslingen, hun må bare forberede seg på det. I 2013 gikk utslippene opp. Kommer utslippene av CO₂ til å gå opp eller ned til neste år, altså med andre ord i 2014 – i løpet av det året vi er inne i nå? Kan hun svare på det? Hvis jeg spør henne hvordan hun har tenkt å nå målene, og hvilke virkemidler hun har tenkt å gjennomføre for å nå klimamålene i 2020, kan hun svare meg på hvilke av de forslagene som ligger i Miljødirektoratets framlegg til ting, som bør gjennomføres hvis vi skal klare å være i nærheten av å nå målet? Da har ikke Tine Sundtoft noe dokument noe som helst sted som sier hvilke av de forskjellige målene som skal nås. Det er derfor jeg mener at det er et svik mot klimaforliket når Venstre nå ikke vil være med på å støtte dette forslaget, som ville fått flertall, for da ville regjeringen i årets budsjett, altså i budsjettframlegget som kommer i oktober, vært nødt til å legge fram en plan for hvordan de har tenkt å nå målene. Jeg stiller altså spørsmålet til Tine Sundtoft: Hva slags påvirkning, hvilken effekt, har det budsjettet som er vedtatt for året 2014, på klimautslippene i Norge – kommer de til å gå opp, eller kommer de til å gå ned? Vi vet de må gå ned.

Hvis vi ser på de forskjellige grepene som regjeringen har gjort, er det ikke så rart – og jeg spør igjen Oskar J. Grimstad: Hvorfor har vi et særlig behov for dette nå? Jo, vi har et særlig behov for å få et klimabudsjett i en situasjon der vi har fått klimafornektere i regjeringen. Det er første gang vi har fått klimafornektere i en regjering som styrer landets klimapolitikk. Fremskrittspartiet sitter altså i postene som samferdselsminister og som olje- og energiminister, som er de to største utslippsdepartementene. Jeg har prøvd å stille følgende enkle spørsmål til Tord Lien skriftlig: Ser Tord Lien på det som sitt konstitusjonelle ansvar å arbeide for å redusere CO₂-utslippene innenfor oljesektoren? På det spørsmålet er det komplett umulig å få mannen til å gi et svar som betyr noe som helst. Han klarer ikke svare ja på det. Det er da vi har et problem. Hvis sektorminister etter sektorminister ikke tar sitt ansvar, og Tine Sundtoft skal bli sittende igjen med helheten og forsvare en situasjon – slik som skjedde i 2013 – der utslippene går opp, virker det ikke som om noen av de andre ministrene gjør sin del av arbeidet for å få utslippene ned. Da kommer vi ikke i mål.

Næringsministeren mottok Forenklingsutvalgets innstilling og uttalte at forenklingen kunne komme til å innebære at man oppga miljøkrav i offentlige innkjøp – stikk i strid med det representanten Nikolai Astrup har uttalt når han har snakket om betydningen av offentlige innkjøp – å stille miljøkrav og klimakrav for å redusere klimautslippene. CO₂-strategien, som vi var lovet i forbindelse med framleggelsen av revidert nasjonalbudsjett, er skjøvet på

til statsbudsjettet til høsten. Det betyr at vi ytterligere skyver på hva som skal gjøres når det gjelder karbonfangst og -lagring. Vi behandlet Utsira tidligere i dag. Vi har tall som viser at veitrafikken øker inn til f.eks. Stavanger-området, uten at samferdselsministeren er ute og sier noe som helst om hvilke grep han har tenkt å gjøre fra regjeringens side for å gjøre noe med dette.

Vi trenger et klimabudsjett for å vite om vi overhodet er i nærheten av å komme i mål med det klimaforliket og de vedtakene som Stortinget har fattet. Det flertallet i denne salen kommer til å gå inn for i dag, er nok et utredningsarbeid, ventetid, hensiktsmessighetsvurderinger og skyving ut i tid av ting. Jeg hadde ikke forventet annet av regjeringspartiene, men jeg hadde forventet annet av Venstre.

Rasmus Hansson (MDG) [18:25:04]: En av de mindre interessante sidene ved å være valgt inn på Stortinget er å høre partier som har vært i posisjon, og som har vært i opposisjon, forsøke å lese hverandre teksten for en klimapolitikk som de har vært dundrende enige om i år ut og år inn, og som de er felles om ansvaret for resultatene av. Men verden snegler seg jo framover, og et av de tegnene vi ser på det, er det utmerkede forslaget fra representantene Eidsvoll Holmås og Serigstad Valen i SV, om et klimabudsjett. Representanten Eidsvoll Holmås har selvfølgelig rett i at dette er en helt nødvendig øvelse for å få en viss oversikt over hvordan effekten av norsk klimapolitikk faktisk utfolder seg, så ikke det kommer som julekvelden på kjerringa når man tilfeldigvis spør Miljødirektoratet om en rapport. Hvorvidt representanten Eidsvoll Holmås får svar på sine spørsmål til statsråd Sundtoft om hvordan utslippsutviklingen kommer til å bli på sektor ditt og sektor datt, ser jeg fram til med interesse. Jeg har stilt det spørsmålet et par–tre ganger til statsråden allerede, uten å få svar.

Forslaget om et klimabudsjett er meget konstruktivt, helt nødvendig, og som representantene fra både Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har påpekt, helt nødvendige elementer i og et veldig konstruktivt grunnlag for det som må bli en norsk klimalov. Så er vi selvfølgelig alle enige om at det ikke må bli en utsettelse, men tvert imot en ansporing til en klimalov. Derfor var de signalene som vi fikk referert til her, om at regjeringen kanskje ville se på dette i sammenheng i sin vurdering av klimalov, i hvert fall et positivt signal.

Så vil jeg samtidig presisere at et klimabudsjett – i motsetning til hva vi får inntrykk av i brevet fra statsråd Sundtoft – ikke dekker viktige elementer i den britiske klimaloven. Et klimabudsjett bygger bare opp under det. Forslaget om et klimabudsjett vil vise hvordan regjeringens prioriteringer i statsbudsjettet kan ventes å påvirke klimabudsjettene, men dette er ikke nødvendigvis det samme som den regelmessige rapporteringen til parlamentet om status for utslippskutt som en klimalov – i hvert fall etter britisk modell – vil gi, og som vil tvinge fram en helt annen seriositet i oppfølgingen av klimatiltak.

Et klimabudsjett slik det er foreslått, innebærer heller ikke at klimamålene blir juridisk bindende. Man vil fortsatt befinne seg på det nivået som Stortinget har befunnet

seg på i flere perioder, nemlig at man har en intensjon om å gjennomføre noe, så ser man hvordan det går, og som oftest – i hvert fall hittil – har ikke det gått all verdens bra, gitt utslippsutviklingen i Norge.

Det som er veldig vesentlig med en klimalov, og som et klimabudsjett i hvert fall vil kunne bidra til, er å komme seg over på sektorvise mål for utslippskutt. Så lenge Norge ikke har målsettinger for hver sektor som er forpliktende for de ansvarlige for den sektoren, vil vi ikke få en effektiv klimapolitikk innenfor noen sektorer – eller nasjonalt. Her vil et klimabudsjett i hvert fall være med på å synliggjøre hvordan situasjonen er.

Så vil jeg til slutt si at jeg er forskrekket over Venstre, som lar denne muligheten til et konkret framskritt gå fra seg, et framskritt som ville tvunget regjeringen til å rapportere på en måte som den hittil uttrykkelig har unndratt seg i debatt etter debatt etter debatt her i Stortinget. Dette ville gjort en forskjell, og jeg håper at Venstre ved neste mulighet – og det kommer flere muligheter – vil komme over på en mer offensiv linje i denne saken.

Statsråd Tine Sundtoft [18:29:55]: Jeg er glad for at representanter fra den forrige regjeringen nå er opptatt av at det ikke bare skal settes mål, men at vi også skal passe på at de nås. Denne regjeringen er opptatt av å kutte klimagassutslippene, og vi er opptatt av at vi vet hvordan vi ligger an. I år har det kommet flere viktige rapporter som danner et alvorlig bakteppe i klimapolitikken. Vi fikk to delrapporter fra FNs klimapanelers femte hovedrapport ved påsketider. De tegner et tydelig bilde av utfordringene.

En annen sentral rapport er den såkalte gap-rapporten som jeg bestilte fra Miljødirektoratet. Den viste at det er viktig å gjøre opp status på denne måten for å vite hvordan vi ligger an. Jeg har nå bestilt en ny rapport som skal vise veien fram til lavutslippssamfunnet mot 2030 og 2050. 2020 er bare en mellomstasjon. Vi skal bli et lavutslippssamfunn mot 2050. Jeg er derfor helt enig med forslagsstillerne i at det er viktig å ha blikket festet på lang sikt, samtidig som vi sørger for å ta de riktige beslutningene i dag. Vi kom ikke akkurat til dekket bord etter forrige regjering når det gjelder nasjonale utslippsreduksjoner og 2020-målet, det viste rapporten vi fikk fra Miljødirektoratet.

Regjeringen har sagt at klimaforliket står fast, og at det skal forsterkes. I denne sammenheng er regjeringen selvfølgelig opptatt av å vite hvordan vi ligger an når det gjelder å oppfylle klimamålene våre på kort, mellomlang og lang sikt. Norge rapporterer årlig til FNs klimasekretariat om hvordan vi overholder våre forpliktelser under klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen. Hvert fjerde år leverer vi en hovedrapport, hvert andre år leverer vi en oppdateringsrapport, og hvert år leverer vi klimagassregnskap. Vi omtaler også klimagassregnskap og utslippsutvikling i budsjettproposisjonen. I tillegg gis det en oversikt over effekten på klimagassutslipp av regjeringens store satsinger. Hvert andre år publiseres det utslippsframskrivninger, og i nasjonalbudsjettet for 2015 vil nye framskrivninger bli presentert. Dette er en viktig del av hvordan Norge følger opp sine forpliktelser, og det er også viktig for oss og det

globale klimaet at andre land gjør dette. Det er nødvendig med god rapportering om utslippsutvikling, om iverksatte og planlagte klimatiltak, samt kunnskap om effekten av ulike tiltak og virkemidler.

Regjeringen arbeider nå med flere større prosesser som henger tett sammen med det forslaget som her er til behandling. For det første arbeider vi med å vurdere en klimalov. For det andre arbeider vi med en ny utslippsforpliktelse for Norge for perioden etter 2020. Denne forpliktelsen vil være i form av et klimagassbudsjett, og skal legges fram første kvartal 2015. Et klimabudsjett vil være en del av hvordan Norge skal følge opp sine utslippsmål, men det må ses i sammenheng med hvilke utslippsmål vi skal ha etter 2020, og hvilke øvrige systemer vi skal ha for å etterleve målene våre. Å vedta et nytt system for klimabudsjett uten å se disse prosessene i sammenheng er derfor ikke fornuftig.

Vi er nå midt inne i et omfattende arbeid med flere puslespillbiter som er avhengige av hverandre, og som må henge sammen. Jeg er opptatt av at vi ikke gjør ting stykkevis og delt. Jeg mener at en i forbindelse med arbeidet med klimalov og en ny norsk forpliktelse også bør vurdere nærmere hvordan kontroll og overvåking av måloppnåelse i klimapolitikken kan gjennomføres, og om vi trenger nye grep.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [18:34:37]: En avgjørende grunn til at jeg mener det er viktig å fremme dette forslaget, er at det kunne sørge for at vi med en viss sikkerhet kan si om vi beveger oss i riktig eller feil retning. Det hadde vært bra om vi hadde fått flertall for det, men jeg registrerer at statsråden, og dessverre også Venstre, er imot.

Statsråden har ved flere anledninger sagt – og gjentar – at hun mener hun ikke kom til dekket bord. I løpet av forrige periode da høyresiden satt ved makten, økte klimagassutslippene. I den perioden vi rød-grønne hadde makten, gikk de ned. Jeg innrømmer glatt at de burde ha gått mer ned, men i løpet av denne korte perioden som høyresiden nå har sittet, har de i hvert fall ikke gått videre nedover.

Da er spørsmålet mitt helt enkelt: Vil statsråden si det er mest sannsynlig at utslippene kommer til å gå opp også i det året vi befinner oss i, eller vil hun si det er mest sannsynlig – med den politikken som regjeringen har lagt fram i sitt budsjett – at de går ned?

Statsråd Tine Sundtoft [18:35:41]: Vi har sagt at vi skal forsterke klimaforliket, og vi er i gang med å forsterke klimaforliket. Vi har satset mer på jernbane, vi har satset mer på kollektivtransport, og vi har bevilget 100 mill. kr til forskning om karbonfangst og -lagring. Vi har nå kommet med forslag om å øke klimateknologifondet, vi jobber med Grønn skattekommissjon, vi gjør konkrete ting nå som vil gi reduserte utslipp over tid. Vi vet at Miljødirektoratets rapport inneholder framskrivninger der det tas høyde for vedtatt politikk. Fra 2012 til 2013 økte utslippene med

0,1 tonn, altså med 0,2 pst. Det er noenlunde stabilt fra 2012 til 2013. De tingene vi har lagt fram nå, forventes å gi reduserte utslipp.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [18:36:46]: Jeg skjønner at klima- og miljøministeren sier at utslippene på sikt kommer til å gå ned, og at hun arbeider ut fra det, men det var ikke det jeg spurte om. Det jeg spurte om, var helt enkelt: Vil statsråden se på det som mest sannsynlig at utslippene – som følge av regjeringens politikk – går ned i det året vi er inne i, eller vil hun se på det som mest sannsynlig at utslippene går opp? Eller har hun ikke peiling, og i så fall – er det egentlig i seg selv grunn nok til å si at det hadde vært behov for et klimabudsjett, slik vi har foreslått?

Statsråd Tine Sundtoft [18:37:24]: Nå vet representanten Holmås godt at det var denne regjeringen som ba om gap-rapporten fra Miljødirektoratet for å få en status for å vite hvordan vi lå an da vi overtok ansvaret. Det var ikke noe den forrige regjeringen var veldig opptatt av å få fram. Når vi sier at vi forsterker klimaforliket, og at vi jobber mot lavutslippssamfunnet i 2050, så forventer vi at utslippene går ned. Om de går ned akkurat i 2014, kan jeg ikke gi noe eksakt svar på nå, men vi kommer til å følge det opp med jevnlige rapporteringer fra Miljødirektoratet, og vi har lagt opp en politikk som skal få utslippene ned. 2020 er et viktig mål, men det viktigste målet er lavutslippssamfunnet i 2050. Det har vi kommunisert fra dag én, da vi overtok dette ansvaret.

Rasmus Hansson (MDG) [18:38:25]: Så vidt jeg kan huske og høre, lover den nåværende regjeringen ord til annet nøyaktig det samme som den forrige regjeringen lovet. De treffer mer eller mindre nøyaktig de samme tiltakene og har nøyaktig den samme vegringen mot konkrete, forpliktende tall for hvor mye som skal slippes ut. Vi har heller ikke fått noen tall fra statsråden for hvor mye som skal slippes ut noe sted til noen tid. Kan statsråden for det første forklare hva det er regjeringen vil gjøre som gjør et klimabudsjett unødvendig, og for det andre hva regjeringen vil gjøre som vil gi konkrete utslippskutt, med tall i en eller annen interessant framtid?

Statsråd Tine Sundtoft [18:39:43]: Vi har sagt at vårt viktigste mål er å endre samfunnet i retning av et lavutslippssamfunn. For å vite hvordan situasjonen var da vi overtok fikk vi gap-rapporten fra Miljødirektoratet, som sier at vi mangler 8 millioner tonn. Vi vet også veldig godt hvilke sektorer som slipper ut hva. Vi vet at vi må redusere på transport. Derfor satser vi mer på kollektivtransport, mer på jernbane. Vi vet at vi må redusere utslipp i bygg. Derfor jobber vi med tiltak for å få fram enøkinvesteringer i bygg og få faset ut oljefyring i bygg. Det er denne regjeringen som har foreslått å øke bevilgningen til klimateknologifondet, så flere bedrifter kan få støtte til å legge om sin produksjon, slik at en slipper ut mindre. Vi går inn på sektor etter sektor for å komme med tiltak for å endre dette samfunnet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ola Elvestuen (V) [18:40:59]: Jeg synes at den gjennomgangen statsråden hadde av dette, viste at her måles det veldig mye. Er det én ting vi har, er det kunnskap. Vi har kunnskap om hva som virker når det gjelder å redusere utslippene. Det vi må ha på plass, er viljen til å gjennomføre tiltakene. Det er der hovedproblemstillingen ligger. Selv om forslaget fra Heikki Eidsvoll Holmås ble vedtatt, hvilket budsjett er det du skal vurdere? Er det forslaget til budsjett som de rød-grønne la fram i fjor høst? Er det forslaget til endring, som den nye regjeringen la fram, eller er det det endelige budsjettet som ble vedtatt, der de faktiske miljøtiltakene ble innført? For det trenger vi å finne ut av, hvor store reduksjoner fikk vi av å øke mineraloljeavgiften med over 50 øre? Det trenger vi å finne ut av, men det hadde ikke du funnet ut av da dette ble lagt fram på høsten. Det finner du ut i etterkant for å se effekten, og det trenger vi.

Så å få en oppdatering av Miljødirektoratets rapporter er helt nødvendig for å ha et grunnlag for å lage budsjetter. Det er det en trenger, gode grunnlag for å lage budsjetter, en må vite hvilke tiltak en må gjennomføre for å nå de nødvendige målene. Det som foreslås her, setter i gang et enormt arbeid med utredninger og framskrivninger på et budsjett som til slutt ikke kommer til å bli vedtatt i den formen det legges fram. Da er det mye bedre å få en systematisk tilbakemelding om effekt. Miljødirektoratets framlegging – og all ære til regjeringen som ba om den – er et godt arbeidsgrunnlag for å vite hva man trenger å gjøre.

Så er det neste store steget å få en klimalov, og en klimalov er noe helt annet enn det som foreslås her. En klimalov handler om å lage juridiske rammer som sikrer at en ved skiftende flertall oppnår utslippsreduksjonene i lang tid framover, og at en får en trygghet for å få dette fram.

Nikolai Astrup (H) [18:43:09]: Jeg håper at ingen flere nå tegner seg. Jeg har nemlig noen middagsgjester hjemme som venter på å feire min fødselsdag, og jeg har ikke utbytting!

Men først til representanten Elvestuen, som trekker frem et helt vesentlig poeng, nemlig at det er tiltak som reduserer utslippene, ikke budsjetter. Det er tiltak som må gjennomføres. Representanten Heikki Eidsvoll Holmås sier at det er viktig med klimabudsjetter nå som det sitter «klimafornektere» i regjeringen. Vel, la meg minne om at det er regjeringen som kollegium som har sagt at klimaforliket skal forsterkes, og det er altså et forlik som den daværende opposisjonen måtte dra den rød-grønne regjeringen etter håret for å få den med på. Det var altså maks av hva den forrige regjeringen var villig til å være med på, og det skal nå forsterkes. Det er helt nødvendig, men det sier jo noe om forskjellen på liv og lære hos representanten Holmås. Hvis det er slik at utslippene i 2013 gikk opp, slik representanten Heikki Eidsvoll Holmås er inne på, er det nettopp hans regjering som må ta ansvar for det punktet.

La meg også minne om at det var den nåværende regjeringen som nettopp bestilte Miljødirektoratets rapport, der

den rød-grønne klimaarven ble avslørt. Det var altså ikke den forrige regjeringen som var interessert i hvordan vi lå an, men den nye regjeringen som var interessert i hvordan vi lå an.

Jeg tror at uavhengig av hvordan konklusjonen blir i vurderingen av hensiktsmessigheten av en klimalov, er det helt nødvendig at vi forsterker klimaforliket og innfører tiltak som reduserer utslippene. Det er den nye regjeringen godt i gang med. Det er tross alt det viktigste i denne saken, og det håper jeg at også opposisjonen er enig i.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [18:45:29]: Jeg har deltatt i spørretimen her noen ganger og spurt klima- og miljøministeren om hun har oversikt over klimareduserende tiltak som denne regjeringen har foreslått. Jeg har da fått til svar at nei, det har man ikke, for det er opp til de enkelte statsråder på sine områder. Ja vel, da har jeg sjekket litt på mine områder, for jeg har ansvaret for forvaltningen nå. Det ene er offentlige innkjøp. Jeg hadde vel forventet at en regjering fra Fremskrittspartiet og Høyre hadde skjønt markedsmechanismene, nemlig at du som stor innkjøper kan gjøre store påvirkninger. Til min overraskelse ser jeg at regjeringen nå har tenkt å fjerne miljøkrav i reglementet for offentlige innkjøp. Det vil ikke fremme klimatiltak og viktige klimatilpasninger i leverandørindustrien og i alle mulige kontraktsforhold som det offentlige har.

Det andre er kommunesektoren, som jo er kjempestor. I klimaforliket slås det fast at kommunene skal spille en viktig rolle i å redusere klimagassutslippene. Da har jeg under behandlingen av kommuneproposisjonen spurt regjeringen: Hva har regjeringen gjort i tilknytning til kommuneøkonomien når det gjelder dette, slik at kommunene kan være med og ta det klimaansvaret de har? Svaret fra kommunalministeren er: ikke en krone. Ikke en krone er lagt inn på hele kommunesektoren. Kommunene og fylkeskommunene har mange ting de trenger å gjøre. Som klima- og miljøministeren nettopp sa i sitt innlegg nå, er det f.eks. behov for å fase ut oljefyring. Innstillingen til kommuneproposisjonen har vi nettopp avgitt, og i den har SV foreslått at vi skal etablere en låneordning for å fase ut fossil oljefyring i kommunale og fylkeskommunale bygg. Er det noe støtte til det? Nei, og i hvert fall ikke fra regjeringen.

Vi har også foreslått at man må ha en finansieringsordning for lokale klimatiltak som kan støtte kommuner og fylkeskommuner i å gjennomføre prosesser for klimavennlig omstilling. Det er helt nødvendig å få dette til. Men regjeringen svarer nei. Sektor etter sektor leverer ikke, og når vi spør klimaministerens om hva hun vil gjøre, peker hun tilbake på de ulike sektorene, som ikke har gjort noen ting.

Nå var nettopp representanten Astrup oppe her og sa at vi må legge de konkrete tingene på bordet og se hva det er. Ja, dette er i hvert fall tre forslag. Det er offentlige innkjøp – å bruke innkjøpsmakta til å få fram klima- og miljøvennlige løsninger – det er å innføre en ordning for å fase ut fossil oljefyring, og det er å støtte kommunene i deres viktige rolle for å redusere klimautslippene.

Rasmus Hansson (MDG) [18:48:50]: Det er noe som kalles å styre etter kjølvannstripa. Det er en veldig god betegnelse på den klimapolitikken som har vært ført i Norge de siste åtte årene, og som fortsatt føres. Den går ut på at man har noen store mål og påstår at man vil nå de målene, og til sin forskrekkelse finner ut at man ikke når dem.

Denne regjeringen har et interessant referansegrunnlag i at den forholder seg mye til næringsliv, mye til næringslivstenkning. Hva er det som karakteriserer den måten man arbeider på i store og små oppgaver og prosjekter i næringslivet? Jo, det er at man setter opp mål, man setter opp delmål, man rapporterer, og man justerer for å komme seg dit man skal, enten det er Statoil, Statkraft eller en hvilken som helst liten firemannsbedrift.

Hva er det vi får av den nåværende regjeringen? Jo, vi får en nokså hyppig gjentatt besvergelse som lyder: Klimaforliket skal forsterkes. Hva i all verden betyr det? Hvor mange tonn er det? Det er det som spiller en rolle. Vi skal få effektive tiltak i samferdsel. Vi får mer satsing på kollektiv, ja. Men vi får også flere veier. Hva skal bli nettoresultatet i form av klimagassutslipp av det? Det satses på fornybar energiproduksjon i Norge. Det satses også voldsomt på videreført oljevirksomhet. Hva skal bli netto utslippsresultatet av det?

Det vi vil fortsette å etterspørre fra statsråden og fra regjeringen, er: Kan vi få og vil vi få konkrete målsettinger på sektornivå som regjeringen må forholde seg til år etter år om de leverer på eller ikke, slik at vi kan oppsummere målsettingene og se om det er noen som helst sannsynlighet for at Norge vil nå sine overordnede forpliktelser i forhold til klimaforliket og Kyoto 2?

Tina Bru (H) [18:51:28]: Representanten Holmås sier han blir «seriøst lei av» kritikken av at de ikke gjorde noen ting da de satt i regjering, på hele åtte år. Jeg begynner å bli seriøst lei av å høre SV snakke om Fremskrittspartiet som «klimafornektare».

Det kan godt hende representanten ikke liker at hans egen regjering er årsaken til at vi ligger 8 millioner tonn bak målet. Men det er et faktum.

Det kan godt hende representanten ikke liker at regjeringen han var en del av, førte en – heldigvis – aktiv petroleumpolitikk med rekord i antall utvinningstillatelser. Men det er et faktum.

Det irriterer nok representanten at denne regjeringen har sagt at vi skal forsterke klimaforliket og føre en mer offensiv klimapolitikk enn det hans egen regjering gjorde. Men det er et faktum.

At representanten er utålmodig etter en ny, offensiv klimapolitikk, er forståelig. Det må ha vært frustrerende å sitte i en regjering i åtte år som man tydeligvis var så uenig med. Men jeg kan berolige representanten Holmås med at selv om regjeringen er opptatt av gode prosesser for å nå våre klimamål, betyr ikke det at det blir med prosessene og utredninger.

En regjering med «klimafornektare», som SV kaller Fremskrittspartiet, gjennomfører flere tiltak. Vi gjennomfører en storstilt satsing på jernbane, det kutter utslipp. Vi bruker 76 mill. kr mer enn den rød-grønne regjeringen på

gang- og sykkelveier, det kutter utslipp. Vi satses mer på klimateknologi, det vil kutte utslipp. Nå arbeider regjeringen med en utforming av skattefradrag for enøkinvesteringer, det også vil kutte utslipp. Vi skal fase ut oljekjeler i Statsbyggs eiendommer innen 2016, det vil kutte utslipp. Og vi er i gang med et grønt skatteskitte, det vil kutte utslipp.

Jeg kunne fortsatt, men poenget er at mens SV nå står utenfor regjering og lanserer klimatiltak etter klimatiltak de ikke fikk på plass selv, sitter Høyre og Fremskrittspartiet i regjering og gjør jobben mens vi kan.

Vi skal selvfølgelig ikke, som representanten Holmås sier, kastre tidligere regjeringsparti fra å lansere en ny politikk i opposisjon, men det hjelper med litt troverdighet for å bli tatt alvorlig. Akkurat det mangler SV her.

Eva Kristin Hansen (A) [18:53:55]: Jeg må si at jeg er litt forundret over retningen denne debatten har tatt, både at det er så høy temperatur, og at det farer så mange beskyldninger gjennom rommet om hvem som kom til dekket bord og ikke. Jeg bare føler at nivået på denne debatten ikke er spesielt konstruktivt. Den bærer jo ingensteds hen.

Jeg trodde at alle vi som sitter i denne salen, var opptatt av å få resultater, av å få ned klimagassutslippene. Jeg trodde vi var enige om det. Etter den debatten vi har nå, blir jeg usikker på om vi faktisk er enige om det, fordi det flyr så mange beskyldninger gjennom rommet.

En del av oss mener at et klimabudsjett er et riktig virkemiddel. Jeg tror på det. Så merker jeg meg at det er andre som mener at man må ha langt flere vurderinger før man kan begynne å gå inn i sanne prosesser. Ok, greit nok, det er ikke flertall for det jeg vil – greit nok. Men jeg driver ikke med beskyldninger overfor andre av den grunn.

Det er en vilje og en utålmodighet i denne salen som jeg trodde var positiv, men igjen blir jeg usikker på hvor det bærer av gårde. Klimakrisen er den største utfordringen vi står overfor, og hvis ikke vi i denne salen er i stand til å ha mer konstruktive debatter enn den vi har nå, blir jeg usikker på hvordan fremtiden blir. Jeg er bekymret for at vi ikke klarer å få på plass en internasjonal klimaavtale. Jeg blir ikke mindre bekymret etter den runden vi har her i salen nå, for det er åpenbart ikke en vilje i Stortinget til å komme fram til enighet og til å være konstruktiv overfor hverandre. Jeg håper vi kan skjerpe oss litt i fremtiden.

Oskar J. Grimstad (FrP) [18:55:44]: Klimafornektarene har kome i regjering, seier SV, og det er forskjellen på den førre regjeringa. Det er mogleg dei har rett i det. Ja, vi har kome i regjering, men dersom vi fortener merkelappen «klimafornektarar», må vel SV sin merkelapp bli «klimahysterikarar». For vi har merka ei radikal endring i SV sitt engasjement for å få tatt initiativ igjen i klima- og miljødebatten, spesielt etter at Miljøpartiet Dei Grøne og Rasmus Hansson tok sete her på Stortinget. Men i motsetning til klimahysterikarane i SV, då dei sat i regjering, har vi sagt at ja, vi skal forsterke klimaforliket. I det ligg det eit løfte som vi har tenkt å halde.

Klimautfordringane og FN's klimarapport var kjende også for den førre regjeringa, så det er ikkje noko nytt som

har kome, anna enn at vi bestilte frå Miljødirektoratet eit oppsett på kvar vi er i forhold til målet. Det opplevde vi ikkje med den førre regjeringa, det opplevde vi ikkje at SV etterspurde då dei sat i posisjon.

Vi har ein statsråd her frå Miljøverndepartementet – eller Klima- og miljødepartementet, som det heiter i dag – som peikte på ei rekkje nye tiltak. Denne regjeringa har sete i åtte månader, mens den førre sat i åtte år. Vi skal altså levere meir på åtte månader enn den førre regjeringa, den raud-grøne regjeringa, klarte på åtte år. Det er å be om for mykje.

Eg føler meg sikker på ein ting, og det er at Framstegspartiet sine statsrådar vil levere, slik som representanten Bru var inne på – på veg, på petroleumssektoren, i landbruk og ikkje minst på justissektoren.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [18:57:52]: Jeg er den første til å berømme – og det har jeg gjort ved flere anledninger også – klima- og miljøministeren for å gjøre den jobben med å bestille en rapport som sier hvor vi ligger, og hva Miljødirektoratet foreslår at vi må gjøre. Det har jeg gjort ved flere anledninger, og jeg gjentar gjerne den rosen. Men vi må ikke late som om det er den eneste gangen vi har fått en oppskriftsliste på bordet i Stortinget der vi har fått oss forespeilet hva slags mulige grep det er vi kan ta.

Det er da jeg mener at det er helt nødvendig at vi tar et grep. For vi kan ikke ha det sånn at klimaministeren må stå på Stortingets talerstol og si: Jeg kan ikke svare eksakt på hva klimagassutslippene blir neste år, jeg kan ikke engang svare på om det er mest sannsynlig at klimagassutslippene går opp eller går ned. Det er altså sånn at klimagassutslippene må gå ned hvert eneste år i årene som kommer, om vi skal komme i mål i 2020.

Jeg er den første til å si at det er kjempebra at regjeringen kommer på plass med en ordning for fornybar energi og energieffektivisering. Så får vi se hvordan ordningen blir til høsten. Jeg er den første til å si at mer satsing på kollektivtrafikk og mer satsing på sykkel er positive ting, men samtidig ligger det an til en veiinvestering på 40 mrd. kr inn til Oslo, som kommer til å øke kapasiteten og potensielt sprengte klimaforliket og klimamålene fullstendig sønder og sammen.

Vi vet at hvis Høyre og Fremskrittspartiet hadde fått det som de ville, ville vi hatt oljeboring utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja nå på toppen – og da nikker Oskar Grimstad fra stortingssalen – som hadde ført til økte utslipp i forhold til det vi ser i nord. Det er derfor jeg sier at når Stortinget møtes for å ta de store beslutningene, holder det ikke bare å vise til listen over de positive tiltakene vi gjør, det som bidrar positivt til klimaet, hvis de slås i hjel av en haug med vedtak som bidrar til økte utslipp.

Når det gjelder gap-rapporten, har jeg lyst til å si én ting til Tina Bru, for Tina Bru hevder at det er veldig bra at gap-rapporten kom, og det har jeg sagt at jeg er enig i. Men hvis hun har lest hele gap-rapporten, ser man at det der gis ros til de vedtakene og de beslutningene som ble tatt, som faktisk har redusert klimautslippene og gjort at samlet, i den perioden vi satt, gikk klimautslippene ned, både i forhold til prognosene og i forhold til faktiske tall. Ett av

dem var omsetningspåbudet for biodiesel, et vedtak som SV har ivret sterkt for, et annet, som klimaministeren selv har gitt særlig ros, er omleggingen av bilavgifter, som har ført til betydelig nedgang i CO₂-utslippene. Dette er ting som SV har drevet igjennom og vært med på sammen med resten av den rød-grønne regjeringen, og det har gitt resultater. Nå forventer vi å se hva slags resultater regjeringen har tenkt å legge fram, og da trenger vi en plan, ikke bare ord og oppdatering over hvor vi står.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:01:10]: Jeg har sittet og lyttet til siste del av debatten, og jeg må si at det er veldig mange ord, det er til dels besvergelses. Det er ord om klimabudsjett, det er at klimaforliket skal styrkes, det er klimalov med karbonbudsjetter. Det er i det hele tatt en diskusjon som jeg synes det kommer lite ut av, unnskyld at jeg sier det – en diskusjon som er den viktigste vi står overfor fordi innholdet av karbondioksid i atmosfæren øker så faretruende raskt at det kommer til å påvirke alt liv på jorda.

Og når vi snakker om dette temaet, er det altså i dag bedre vitenskapelig dokumentert at klimaendringene er menneskeskapt enn at sigarettøyking er helsefarlig. Og hva er da problemet når det gjelder CO₂? Jo, det er CO₂ som kommer fra svart karbon, det er rett og slett eksos. Jeg synes da at Stortinget i diskusjonene framover burde være mer presis på at den CO₂-en som kommer fra fornybart karbon, altså grønt karbon, ikke er problemet. Det er tvert imot en del av løsninga å bruke fornybart grønt karbon. Problemet er det enormt store forbruket av svart karbon, altså fossilt karbon. En må skille mellom fossilt karbon og fornybart karbon.

Det som er det største problemet, er at i dag er lønnsomheten for næringsliv og privatpersoner ved å bruke fossilt karbon svært høy, og lønnsomheten ved å produsere, foredle og bruke fornybart karbon svært lav. Og når vi lever med kapitalisme, får vi ikke gjort noe med dette uten at dette markedet blir korrigert, etter Senterpartiets vurdering ved at man legger CO₂-avgifter på det fossile karbonet, og at man bruker noen av de CO₂-avgiftene til økonomisk å stimulere det fornybare karbonet. Det må være et tankekors for flere enn Senterpartiet at i en tid hvor en aldri har snakket mer om klima, har aldri lønnsomheten med å drive med det grønne fornybare karbonet vært dårligere enn i dag. Dette går helt feil vei om vi ikke endrer de grunnleggende økonomiske sammenhengene.

Jeg vil utfordre statsråden til å svare på om hun er enig i det som statsminister Solberg sa for flere år siden, at det er god høyrepolitikk å korrigere markedskreftene. Da sa nåværende statsminister at det var korrekt det representanten Lundteigen da sa, at en skulle bruke CO₂-avgiftene på det fossile karbonet til økonomisk å stimulere det fornybare karbonet. Er nåværende miljøminister enig i den betraktningmåten?

Statsråd Tine Sundtoft [19:04:10]: Jeg er for så vidt også litt forundret over den voldsomme temperaturen i denne debatten – noe av den samme temperaturen jeg har følt nesten i åtte måneder. Vi har sagt at vi skal forsterke

klimaforliket, og jeg trodde i min naivitet at når noen har inngått et forlik, har man lagt striden litt bort og er enig om at man skal gjøre ting sammen.

Jeg tror det er viktig at vi også står sammen om det som er den viktigste jobben vår, nemlig å nå et lavutslippssamfunn fram mot 2050. Det krever en enorm omstilling av oss som enkeltpersoner, av næringslivet og av det offentlige. For å få fram den forståelsen tror jeg vi hadde vært mer tjent med noe mindre temperatur og kanskje å være noe mer konstruktive.

Til Karin Andersen: EU kommer nå med nye direktiver på anskaffelsesområdet som blir gjeldende for Norge gjennom EØS-avtalen, og de utgjør et godt grunnlag også for å revidere innkjøpspolitikken. Og jeg er helt enig: Det offentlige handler inn for 400 mrd. kr hvert år, og hva vi gjør der, er veldig viktig. Så det kommer vi til å følge opp.

Så er jeg helt enig med representanten Lundteigen, og det sier jo FN's klimapanel veldig tydelig: Skog er en del av løsningen både fordi det binder karbon, og fordi vi må mer over på det grønne karbonet.

Så har vi nå bestilt en ny rapport fra Miljødirektoratet som også skal være konstruktiv i veien videre mot lavutslippssamfunnet 2030. Og underveis utvikler vi konkret politikk for å få dette til. Vi rapporterer ganske mye allerede om hva vi gjør. Til FN rapporterer vi hvert fjerde år. Vi har også en hovedrapport, senest levert 10. mars i år, om vår klimapolitikk på internasjonale forpliktelser, på nasjonale virkemidler og på aktiviteter vi deltar i. Vi har SSB som også kommer med årlige utslippsregnskap. Klimagassregnskap og utviklingen i utslipp omtales årlig i Klima- og miljødepartementets budsjettproposisjon, og Finansdepartementet publiserer framskrivning av utslipp til luft hvert annet år. Så det er ikke slik at vi ikke rapporterer noe i det hele tatt.

Jeg tenker at hvis vi skal få til den omstillingen vi er helt avhengig av, burde vi kanskje være mer opptatt av hvilke virkemidler vi mangler for å få til den omstillingen.

Og til Heikki Eidsvoll Holmås: Det er jo ikke veiene som forurenser nå, det er bilene som kjører på veiene, og her legger vi opp til en avgiftspolitik som belønner biler som slipper ut minst mulig.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 er behandlet tidligere, og Stortinget går over til sak nr. 12.

Sak nr. 12 [19:07:16]

Interpellasjon fra representanten Abid Q. Raja til samferdselsministeren:

«Bevilgningene til jernbane har økt kraftig de siste årene. Til tross for rekordhøye bevilgninger er ikke vedlikehold prioritert hos Jernbaneverket. Dette fører til flere forsinkelsestimer, og flere private jernbaneentreprenører har store utfordringer. Utenlandske entreprenører, som Struktton, Balfour Beatty og Spitzke, har enten trukket seg ut av markedet eller gått konkurs. De norske jernbaneentreprenørene melder også om store underskudd. Dette medfører

nedbemanninger og færre investeringer i maskinpark. Som eksempel har en enkeltaktør måttet nedbemanne fra 180 til 125 ansatte på kort tid. Disse melder også om at Jernbaneverket er en uforutsigbar aktør som heller ikke har en uttalt strategi for hva de gjør av egenproduksjon.

Hva vil statsråden gjøre for å sørge for at norsk jernbane blir vedlikeholdt og at private aktører får forutsigbare rammevilkår?»

Abid Q. Raja (V) [19:08:39]: Jeg er ikke skyld i at denne interpellasjonen starter kl. 19.10 på en sommerdag. Det kan jo hende at enkelte representanter har lyst til å rekke middag og det ene med det andre, men vi må ta oss tid til dette viktige temaet.

Ofte krangler vi i denne salen om hvem som bevilger mest penger til jernbane. Det er for så vidt greit nok, men i dag vil jeg at vi skal diskutere hvordan vi bruker pengene våre, og hvordan systemet fungerer. Det er også en viktig debatt.

De siste årene har bevilgningene til jernbanen økt kraftig. Det har et samlet storting vært med på, selv om jeg må innrømme at vi i Venstre har ønsket at det skal gå enda fortere. Og vi skulle tro at en stor vekst i bevilgningene også ville ført til en stor vekst for jernbaneentreprenørene. Det gjorde det, i alle fall i begynnelsen.

I takt med at bevilgningene har økt, har flere utenlandske entreprenører etablert seg på det norske markedet. I takt med at bevilgningene har økt, har norske ingeniører og entreprenører startet egne jernbaneselskap. De har brukt sin kompetanse og blitt gründere. Det er også bra. Men denne takten har stoppet opp. Samtidig som bevilgningene har økt kraftig, har de samme jernbaneentreprenørene måttet nedbemanne eller begjære konkurs. Dette viser at det er noe muffens med jernbanepolitikken.

Ved budsjettbehandlingen i høst økte Venstre, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet jernbanebudsjettet med nesten 1 mrd. kr. Nesten alt gikk til vedlikehold – selvsagt. Vi vet jo at forsinkelser i stor grad skyldes feil på signalanlegg, materiell og spor. Et bedre vedlikeholdt jernbanenett gir bedre forutsigbarhet for alle som tar toget. Det gir bedre forutsigbarhet for småbarnsmoren som skal fra jobb i Sandvika og hente barn i barnehagen i Tønsberg. Det gir bedre forutsigbarhet for gruvedriften i Kiruna, som skal skipe ut malm fra Narvik.

Derfor har også mange gründere satset på vedlikehold og investert i maskiner for å vedlikeholde det norske jernbanenettet. Disse maskinene kommer jeg tilbake til.

I tillegg til det jeg har nevnt, er det de neste årene bevilget store summer til store investeringsprosjekter på jernbane. Vi kjenner alle til de store utbyggingene fra denne byen mot Hønefoss, Skien, Halden og Lillehammer. Denne salen har også planlagt store utbedringer i Rogaland, Nordland, Trøndelag og Hordaland de nærmeste årene. Det er også i gang uttesting og montering av nytt og bedre signalanlegg i hele landet. Alt dette er bra. Alt dette er nødvendig.

Men når planene for jernbanen aldri har vært større, og vi øker bevilgningene til vedlikehold, er det underlig at

entreprenørene sliter. Jeg vil kalle det jernbanepolitikken paradoks.

Jeg har hatt møter med flere entreprenører i jernbanesektoren. Én kunne fortelle meg at i 2013 måtte de nedbemanne fra 180 til 125 ansatte på svært kort tid. Det er en voldsom nedbemanning for et hvilket som helst firma. Det er en enda mer voldsom nedbemanning for et firma i en bransje som vet at det er mer behov for dem i årene som kommer.

Jeg har også møtt utenlandske aktører som i den store vekstperioden har etablert seg i det norske markedet. Disse er viktige. De kan gjøre store utbygginger og kan i mellomtiden ta mindre oppdrag i Norge og bli kjent med særnorske forhold. Det triste er at de dessverre har blitt mer kjent med særnorske forhold enn med jernbanen. Store selskaper som Strukton, Balfour Beatty og Spitzke har trukket seg ut. Det er synd. For å få til de største investeringene i årene som kommer er vi avhengige av å være attraktive for de store aktørene.

Men hvorfor trekker de seg ut? Hvorfor må de nedbemanne, må vi spørre oss. Jeg tror det er tre forhold vi trenger å ta tak i.

For det første: Det ser ut til at systemet ofte står i veien for at vi får en mer effektiv offentlig sektor. Særlig hindrer systemet private aktørers positive bidrag til verdiskaping og bygging av infrastruktur eller velferd. Vi kjenner alle liknende saker fra barnevernet og rusomsorgen, der det offentlige gjennom uforutsigbart og rigid regelverk i praksis har gitt brukerne et dårligere tilbud. Det samme ser vi tendensen til i jernbanesektoren. Det er trist at det er sånn.

Jernbaneverket framstår dessverre som en uprofesjonell bestiller. Om det skyldes regelverk eller manglende rutiner, er jeg ikke sikker på, men jeg er sikker på at statsråden sammen med Venstre må og skal få til å rydde opp i dette. Flere entreprenører melder om at anbud kommer plutselig og uvarslet. Anbudene kommer på delstrekninger eller hele strekninger, som hele pakker eller stykkevis og delt. Det er heller ingen automatikk i hva Jernbaneverket gjør selv, og hva de setter ut på anbud. Jernbaneverket har heller ikke meddelt noen åpen, offentlig strategi om hva Jernbaneverket skal ha av kompetanse og maskiner selv, og hva andre kan tilby.

For det andre: Når økte bevilgninger ikke fører til økt fart i arbeidet med mer og bedre jernbane, får vi et tillitsproblem mellom borgerne og politikken, mellom innbyggerne og offentlig sektor. En stadig økende kostnadsbruk i offentlig sektor må føre med seg bedre tjenester og infrastruktur til innbyggerne.

Statsråden og Venstre er enige om at det ikke er penger brukt, men prosjekter gjennomført som er viktig i transportpolitikken for folk og for næringslivet. Den store byråkratveksten i offentlig sektor generelt og – i dette tilfellet – Jernbaneverket spesielt må være begrunnet og fornuftig. Det må føre til at mer jernbane blir bygd smartere og raskere. Det må føre til at mer jernbane blir vedlikeholdt. Om vi ikke kan vise til det, blir tilliten til offentlig sektor svakere, uten at norsk infrastruktur blir bedre.

For det tredje: Når det offentlige har en klar strategi om hva de skal gjøre, fører det til en klønete bruk av pen-

ger, både private og offentlige. Det hadde derfor vært fint om statsråden redegjorde for hva Jernbaneverkets strategi for egenproduksjon er, slik at det blir lettere for aktørene å skjønne når de arbeider med en konkurrent, og når de arbeider med en kunde. Det hadde også vært fint å høre om statsråden ønsker at det offentlige skal drive storstilt egenproduksjon, og i så fall hva slags og hvordan.

Vi vet at Jernbaneverket har planer om å investere i maskiner for 2 mrd. kr i inneværende periode ifølge Nasjonal transportplan, men vi vet ikke i hva slags maskiner. Nå kommer vi tilbake til de maskinene jeg nevnte i begynnelsen.

Samtidig som Jernbaneverket planlegger milliardinvesteringer i maskiner, har flere av de private entreprenørene brukt millioner på å kjøpe de samme maskinene som Jernbaneverket planlegger å kjøpe. Flere av de private melder om at de i oppgangsperioden har investert mye i nytt og tilpasset utstyr for å kunne ta de oppdragene som er ventet i årene som kommer. I verste fall står maskinene ubrukt og er bare egenkapital og nedskrivningsobjekter.

Alt dette og mer viser at det er behov for en jernbanereform – raskt. Venstre ønsker at grunnlaget for denne blir lagt så tidlig som mulig. Målet i jernbanereformen må ikke være privatisering, men forutsigbar og fornuftig styring av jernbanesektoren til det beste for pendlere, utbyggere, gods og klima.

Så dette er altså bakteppet for at jeg har invitert samferdselsministeren hit i dag – det er ikke for å forlenge dagen. Men jeg mener dette er en viktig debatt. Jeg vil gjerne diskutere hva vi kan gjøre for å bruke pengene våre fornuftig så vi får mest mulig vedlikehold ut av disse pengene, og hva vi kan gjøre for at de private aktørene får best mulig rammevilkår.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:17:33]: Interpellanten tar opp et veldig viktig tema som har engasjert regjeringen og stortingsflertallet betydelig de siste åtte månedene.

Jeg er veldig enig i mange av problembeskrivelsene som blir tatt opp. De harmonerer også med problembeskrivelser som ble tatt opp av opposisjonen i forrige periode, og som jeg har sterke intensjoner om å gjøre mye med i løpet av de årene vi har foran oss. Vi har faktisk allerede begynt å gjøre mye med det, og jeg skal komme inn på det.

Denne regjeringen satser betydelig på jernbane. Sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti fikk vi til en betydelig økning i bevilgningene for inneværende års budsjett. Men som representanten tar opp: Dette handler ikke bare om hvor mye penger en bør bevilge, det handler også om hvordan vi drifter jernbanen, hvordan vi styrer investeringene, og om hvilke incentiver og strukturer som er på plass.

Vi har tatt raskere beslutninger for å få gjort vedtak om hvor godsterminaler skal ligge, nettopp fordi det er viktig å ha framdrift i prosessene og ikke utsette dem i mange år, sånn som det var lagt opp til, i påvente av en godsanalyse. Skal en få mer gods over på jernbane og vekk fra vei, må en ha effektive terminaler med lave kostnader, effektiv drift og forutsigbar oppetid. Det er en vesentlig del av kostnadsstrukturene i jernbanesektoren. Det er

ikke bare driften av lokomotiv og godsvogner, det er også endepunktene.

Vi har bedret rutetilbudet en del steder, og vi har lagt opp til at vi skal både fordoble antall avganger på Sørlandsbanen og forlenge pendelen på Trønderbanen – allerede fra desember 2014. Det tror jeg også vi skal få flertall for i Stortinget uten særlig problem.

Så har vi satt i gang diskusjoner på mer formell basis når det gjelder å få koblet oss til utlandet. Det gjelder spesielt koblinger – naturlig nok – via Sverige, for å se på Göteborg–Stockholm, oppe i Trøndelag og, ikke minst, i Ofotbanen. Her er det viktig at vi koordinerer investeringer, sånn at nytteverdier faktisk realiseres koordinert mellom landene, og at vi ikke planlegger hver for oss.

Så er det viktig i dette arbeidet, når vi diskuterer hvor mye penger som bevilges, at vi også ser at det er en forskjell på om en investerer i nye traseer – som kan være viktig enkelte steder – eller om en heller bruker tid og penger på vedlikehold av det en allerede har. Ikke minst for godstransporten er vedlikehold sannsynligvis viktigere enn å bygge nye traseer, for det handler om oppetid, og det handler om forutsigbarhet i å komme fram med varene når man skal. Om det tar 15 minutter mer eller mindre er ikke så viktig så lenge man kommer når man har lovet.

Vedlikehold er også viktig, for det handler om punktlighet for pendlere. Det er ikke mange år siden det var kaos rundt Oslo S i lang tid fordi kjøreledninger og andre ting ikke fungerte som de skulle. Dette gjør at færre folk tar jernbane, rett og slett fordi det ikke kan garanteres at de kommer på jobb tidnok.

Punktligheten hos NSB er nå veldig god veldig mange steder. Spesielt i Oslo-området er den blitt veldig god det siste halve året. Vi får håpe at det varer. Våre tanker når det gjelder vedlikehold er i alle fall at det skal være et viktig bidrag til dette.

Vi jobber for å få et bedre marked for entreprenørene. Det er flere grunner til at det ikke har vært godt nok. Noen av dem tror jeg gjerne kan være ideologiske. Noe handler rett og slett om bevilgningsmessige ting, rett og slett fordi når Jernbaneverket ikke har så mye penger å bevilge til vedlikehold, har de ikke så mange muligheter til å sette ut kontrakter. Disse bevilgningene har variert litt opp og ned. Det er veldig hyggelig de årene de får et pluss, men de årene de må kutte veldig, skaper det en veldig vanskelig situasjon for de private entreprenørene i markedet.

Dette tar vi sikte på å gjøre noe med. Derfor er det naturlig at jeg bruker lite grann tid på å se på fjoråret, 2013, fordi det viser problemene som skapes for private entreprenører. Jernbaneverket kjøpte langt mindre vedlikeholdsarbeid i markedet i 2013, fordi de fikk lavere bevilgninger til drift og vedlikehold. Det førte til konkurser, det førte til permitteringer og oppsigelser i leverandørmarkedet, og det økte vedlikeholdsetterslepet i infrastruktur.

I budsjettet for 2013 ble altså bevilgningene fra Stortinget til drift og vedlikehold redusert med 170 mill. kr. Det er et relativt lite beløp, men allikevel stort nok for de entreprenørene det går ut over. Det man ikke ser av et sånt overordnet tall, er at Jernbaneverkets driftsbudsjett for 2013 ble økt med 266 mill. kr, fordi man hadde et etterslep

på utdaterte baksystemer som måtte oppdateres. Det er en jobb som Jernbaneverket gjør av mye selv. Men vedlikeholdsbudsjettet deres ble redusert med 436 mill. kr, altså nesten ½ mrd. kr mindre til vedlikeholdsmarkedet. Det merker man når man leverer tjenester eller anbud til Jernbaneverket. Fornylingsbudsjettet ble redusert med nesten ½ mrd. kr, så ble det en liten økning på kollektivt vedlikehold. Men det er på fornyelse at mange av disse kan være med og bidra, gi kontrakter, planlegge vedlikehold og ha langtidspaner. Reduksjonen i aktivitetsnivået til fornyelse i 2013 ga seg altså for de private entreprenørene utslag i mange av de negative tingene som er nevnt her.

Denne regjeringen satser betydelig. I regjeringserklæringen skriver vi at vi skal

«Synliggjøre forvaltningen av fellesskapets formuesverdier, og dermed også vedlikeholdsetterslepet, i de årlige budsjetter.»

Og vi skal

«Starte arbeidet med å innhente vedlikeholdsetterslepet på infrastruktur.»

Derfor er jeg litt stolt når jeg kan vise til hva regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti sammen har fått til. Man har altså kuttet på fornyelse med nesten ½ mrd. kr i 2013. Så økte den nye regjeringen alene budsjettet til fornyelse med 650 mill. kr.

Skal man klare å unngå å øke vedlikeholdsetterslepet, som nå er på ca. 17,7 mrd. kr innen jernbanesektoren, må man ha 2,1 mrd. kr til fornyelse i året framover. På grunn av styrkingen vi gjorde, gikk denne regjeringen fra 1,1 mrd. kr til 1,8 mrd. kr. Man får fortsatt en økning i vedlikeholdsetterslepet, men langt mindre enn det man hadde lagt opp til. Det viser forskjellen på regjeringer og forskjellen på prat og handling. Dette er viktig også med hensyn til debatten som nettopp ble avsluttet og som handlet om klimapolitikk. Det nytter ikke bare å bekymre seg over CO₂-utslipp når man ikke gjør kollektivtilbudet i stand til å levere gode nok tjenester verken for persontransport eller for godstransport.

Det er viktig å sikre en positiv utvikling i leverandørmarkedet. Regjeringen tror på konkurranse, og vi tror at konkurranse også vil styrke måten man bruker pengene på til vedlikehold og investeringer i jernbanesektoren. Da er det viktig at vi har forutsigbare prioriteringer. Der kommer også infrastrukturfondet, som regjeringen og samarbeidspartiene har opprettet, og som nå er på 30 mrd. kr, inn. En planlagt vekst i dette gjør også at man har større grad av forutsigbarhet for hvor mye penger Jernbaneverket har til disse formålene framover. Det er viktig at de bevilgningene ikke svinger fra år til år, men at man har en jevn, forutsigbar vekst. Da er det mulig for Jernbaneverket å planlegge bedre og for entreprenørene å investere i utstyr, sånn at man vet at man faktisk kan bruke utstyret år etter år, i stedet for ett år å investere mye i utstyr som står ubrukt neste år. Det er dårlig bedriftsøkonomi og dårlig samfunnsøkonomi.

Det er avgjørende for konkurranseutsetting at det eksisterer et effektivt leverandørmarked. Vi har gitt beskjed til Jernbaneverket om at de må være med og bidra til at det skjer. I Jernbaneverket er de nå i ferd med å utarbeide en ny

leverandørstrategi nettopp innenfor drift og vedlikehold. Det er i tråd med det som interpellanten også er opptatt av. Jeg vil følge opp dette, og jeg forventer at en ny leverandørstrategi vil bidra til at Jernbaneverket får en bedre og mer effektiv kommunikasjon med sitt leverandørmarked, og at de vil oppleve at Jernbaneverket blir mer forutsigbart på bestilling av drift og vedlikeholdstjenester. Dette har vi brukt mye tid på både med etatsstyringsmøter og i mer uformelle samtaler når vi treffer folk som jobber i jernbanen. Jeg tror de tar signalene veldig tydelig.

Det er samtidig en del premisser som man også må sørge for kommer på plass, for det er ikke nødvendigvis effektivt for staten å kjøpe tjenester hvis man bare har én leverandør i det private markedet. Vi må kunne stimulere til at det er flere leverandører, og at det er flere fagmiljøer. Det skaper man for så vidt ved å sette ut kontrakter på anbud, så her kan man også utvikle dette markedet gradvis. Men når man ser tilbake på historien, er det ikke tvil om at det er nok av bedrifter – både norske og utenlandske – som har kompetanse og vil levere hvis de bare får en sjanse til å konkurrere og det er forutsigbart at markedet vil fungere over tid.

Et effektivt vedlikehold av jernbaneinfrastrukturen er også et sentralt tema i vårt arbeid med reformarbeidet i jernbanen. Dette vil også bli omtalt i en egen stortingsmelding om reformarbeid som jeg tenker å legge fram til høsten.

Bevilgninger er en ting, systemene er en annen ting, men sammen vil de kunne gjøre at vi får en mer forutsigbar god vedlikeholdsstrategi og driftsstrategi på jernbaneinfrastrukturen. Det er en forutsetning for suksess både når det gjelder persontransport og når det gjelder godstransport i framtiden.

Abid Q. Raja (V) [19:27:50]: Det er godt å se at statsråden er på ballen. Jeg vil takke ham for svaret. Jeg vet at statsråden er opptatt av dette, og målet mitt er å skape nok trykk så vi får økt framdrift. Vi skal samarbeide godt for å få til en bedre styrt jernbanesektor. Noe har allerede blitt gjort. De grepene som statsråden nevner med etatsmøtene, er gode grep, men jeg tror vi må ha flere nye tiltak, og noe mer må til.

Denne interpellasjonen handler ikke bare om struktur og private aktører. Eksemplene jeg brukte i sted, er dessverre gode eksempler på at systemet hindrer at vi får vedlikeholdt jernbanenettet vårt. For tredje år på rad la Jernbaneverket fram en handlingsplan der bevilgningene til vedlikehold ble redusert. Dette ble gjort til tross for at de borgerlige partiene – eller de to i regjering og de to konstruktive samarbeidspartiene – fikk økt bevilgningene vesentlig fra Stoltenberg-regjeringens forslag. Den 18. mars uttalte Elisabeth Enger i Jernbaneverket at vedlikeholdsetterslepet på norsk jernbane er minst 17 mrd. kr. Det er mye penger, men det er nødvendig med disse pengene. Et godt vedlikeholdt jernbanenett er helt avgjørende for å få mer gods på bane, for å få mer persontrafikk på bane og for å øke tilliten til norsk jernbane.

I dette bildet har entreprenørene helt klart en veldig viktig rolle. De er ikke bare tilbydere av maskiner og arbeidskraft, de har også høy kompetanse. Flere av de private ak-

tørene melder at de har arbeidet med strategier for å kunne ta mer arbeid vinterstid. På den måten vil vi få mer tid til å gjøre det som *må* gjøres om sommeren, om sommeren. Det er mer effektiv bruk av arbeidskraft og maskiner. Samtidig henger Jernbaneverket igjen, og en for stor andel av arbeidet gjøres i høysesongen. Det gjør arbeidet både dyrere og mindre effektivt. Det kan også virke som at Jernbaneverket fungerer bedre når det er reaktivt enn når det er proaktivt. Det kan se ut som at de heller utbedrer flomskader selv, enn å lyse ut til private å vedlikeholde grøfter og stikkrenner på forhånd.

Som dere hører, har bransjen flere ideer om hvordan vedlikeholdsbudsjettene kan brukes mer effektivt, slik at vi får mest mulig ut av pengene vi bruker på å vedlikeholde jernbanen.

Jernbanen er kritisk infrastruktur for folk og for næringsliv, og Stortinget har samlet gått inn for at den skal bli viktigere. Både klimapolitikken, tettstedspolitikken og næringspolitikken peker mot det. Da må vi sørge for at vi klarer å ta best mulig vare på den.

Jeg vil gjerne stille et spørsmål til statsråden, og det er: Hva vil statsråden gjøre for å øke vedlikeholdet på norsk jernbane?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:30:57]: Jeg er som nevnt veldig glad for at temaet reises. Det er veldig bra å få den oppbakkingen også fra Stortinget om at dette er viktig, og at en ønsker mer private aktører inn på entreprenørmarkedet.

Der må man vel rett og slett si at min vurdering er at vi langt fra er i mål med det som både representanten Raja og undertegnede ønsker, men så har man en ganske stor snuoperasjon etter en periode der private aktører ikke nødvendigvis har vært det en har snakket høyest om når det gjelder å utføre oppgaver i det offentlige.

Der vil min jobb fortsatt ta litt mer tid, er jeg nok redd for. Det er nok også det representanten opplever når han kritiserer at mye av vedlikeholdsoppdragene som nå gjøres, gjøres av Jernbaneverket selv – rett og slett fordi det er prosesser som har vært i gang en stund. Jeg har rett og slett tatt det bevisste valget at jeg ikke synes det er naturlig at Jernbaneverket avslutter vedlikeholdsoppgaver de er i gang med eller har planlagt til start, for så å utsette dem, konkurranseutsette dem eller legge dem ut i entreprenørmarkedet.

Jeg tror det er viktig å få den justeringen i politikk som vi legger opp til, gradvis, ved at vi kikker på nye oppdrag framover og bruker systemet der, mens vi ikke forsinker de nødvendige vedlikeholdsoppgavene som vi allerede hadde startet eller var nær ved å påbegynne.

Så kan godt representanten være uenig i den strategien, men for meg er det fornuftig. Det er hele veien sånn når man skal gjøre reformarbeid, at man må vurdere hvor mange saker man skal behandle innenfor det systemet som allerede finnes, og hvor mange saker man eventuelt skal utsette fordi man vil behandle dem i et nytt system som kanskje ikke er på plass før om litt tid. Der tror jeg vi må prøve å finne en balanse der vi ikke forsinker ting der alle er enige om at jobben i seg selv må gjøres, men der vi sam-

tidig har tempo på å få endret holdningene og prinsippene som ligger til grunn for framtidige oppdrag som gjøres.

Men når det gjelder de pengene som ble bevilget av regjeringen sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti, har de gjort at man har fått gjort en viktig fornyelse på Sørlandsbanen når det gjelder kontaktledninger. Man har fått utvidet arbeidet med ERTMS – altså de nye signalanleggene. Norge har et av de eldste signalanleggene i europeisk sammenheng, noe som gjør at det er vanskelig å få reservedeler. Derfor har det vært prioritert som en del av fornyelsesarbeidet.

Det hadde vært mulig å gjøre mye på Drammensbanen, men en utbedring av stasjonsområdet – når man først hadde stengt ned ting – gjør at man får mer igjen for pengene og kan unngå stans i tog senere. Det er også en del utbedringer etter flom i Gudbrandsdalen og andre steder – spesielt på Dovrebanen, som vi også mente det var viktig å få utbedret, rett og slett fordi så lenge situasjonen var som den var, skapte det forsinkelser og dermed uforutsigbarhet for godstransporten. Jeg har lyst til at vi skal få mer gods over på jernbane, ikke mindre, og derfor prioriterte vi som vi gjorde.

Men kursen vår framover håper jeg at jeg har kommunisert ganske tydelig.

Nils Aage Jegstad (H) [19:34:17]: Jeg vil takke interpellanten for å ta opp et viktig tema. Vi må kanskje også være så ærlige å si at det vi står overfor nå, ikke er noe som har oppstått akutt, det er en felles arv vi har etter mange års forsømmelser.

Vedlikehold av all infrastruktur er viktig, men for jernbanen er det kanskje enda viktigere fordi det berører selve kjernen i jernbanens konkurransekraft. Det at jernbanen kan garantere punktlighet, blir påpekt som det viktigste enkeltelement når bedriftene skal velge mellom gods-transport både på vei og bane. Men også for oss som er togpendlere, er punktlighet, hastighet og kapasitet viktig.

Som togpendler har jeg merket meg at regulariteten og påliteligheten er blitt mye bedre de senere årene, og det er slutt på den tiden hvor man kunne regne med at toget var forsinket og legge inn litt ekstra tid ved frokostbordet før man bega seg til stasjonen. I dag er det faktisk slik at jeg har inntrykk av at toget starter noen sekunder før togtabellen.

Alt i alt er vel mine ringe erfaringer som togpendler at NSB og Jernbaneverket er langt bedre enn sitt rykte. At det av og til oppstår hendelser som den i Bergen nå, er til å leve med, og mitt inntrykk er at togpendlerne gjør det. Men det er nok verre for dem som venter på en forsinket ansatt eller en forsinket container.

Jeg vil berømme daværende statsråd Magnhild Melveit Kleppa og Jernbaneverket for den grundige jobben som ble gjort med Oslotunnelen gjennom to somre. Det å stenge Oslotunnelen for all trafikk var et modig grep som ga nødvendig tid til et omfattende rehabiliteringsarbeid, og det hjalp. Det er kanskje Jernbaneverkets store utfordring: Alt vedlikehold må nesten foregå mens det er trafikk på naboskinnene.

Når dette er sagt, er det all mulig grunn til å ta et forster-

ket tak i det enorme etterslepet som er godt dokumentert, en jobb som må videreføres med økt styrke.

Det er to forhold som representanten Abid Q. Raja berører i sin interpellasjon. Begge hører til under en felles overskrift: forutsigbarhet.

Punkt 1 er årlige bevilgninger. Jernbaneverket har i møte med komiteen lagt stor vekt på betydningen av å ha forutsigbare rammer til årlig vedlikehold. Både fra Jernbaneverket og fra andre aktører i markedet er det påpekt at det er vanskelig å etablere et stort knippe aktører som kan påta seg oppdrag på anbud, når volumet varierer fra år til år. Det er én av faktorene som gjør at vi sitter igjen med få aktører med kompetanse på jernbanevedlikehold. Det skal en god økonomisk rygggrad til for å investere i maskiner som ikke er i kontinuerlig drift, men det er også vanskelig å beholde kvalifisert arbeidskraft.

Det andre punktet som tas opp, er fordeling av oppdragene. Gjennom møtene med aktørene er det reist kritiske spørsmål om hvordan Jernbaneverket fordeler oppgavene mellom egenproduksjon og private aktører i markedet. Det synes som om Jernbaneverket i stor grad sikrer egenproduksjonen et høyt aktivitetsnivå, mens andre aktører må ta svingningene med den manglende forutsigbarhet dette medfører. Dette er i realiteten med på å undergrave bransjen.

Et dette som også interpellanten tar opp i sin interpellasjon, og som statsråden er inne på i sitt svar. Dette blir også et av hovedpunktene i den framtidige omorganisering av jernbanesektoren. Hva skal det framtidige Jernbaneverket være? Svaret på det kommer vi sikkert tilbake til. Jeg tror at uansett organisering vil det være i Jernbaneverkets interesse at det finnes et godt fagmiljø i og utenfor Jernbaneverket som kan bidra med vedlikehold i årene framover.

Vi skal bygge mye jernbane, og vi skal vedlikeholde infrastrukturen på en bedre måte i årene framover. Da må vi sørge for at vi har kompetente fagmiljøer i alle ledd. Der har Jernbaneverket som den dominerende bestiller av denne type oppdrag et betydelig ansvar.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [19:38:49]: Interpellanten reiser viktige spørsmål rundt vedlikehold og ikke minst organiseringen av jernbanen i sin helhet. Jeg vil også takke statsråden for å legge en offensiv holdning til grunn for å kunne se på problemene med nye øyne.

Til tross for økte bevilgninger viser jernbanedriften at det nesten daglig er utfordringer knyttet til et stort vedlikeholdsetterslep. Det handler om det som flere allerede har nevnt: mangel på punktlighet og stenging av banestrekninger i kortere eller lengre perioder. Dette handler derfor ikke minst om hverdagen alle togpassasjerene opplever, og de forventninger vi skal være med å skape for dem for framtiden. Forutsigbarhet er et stikkord som er nevnt, og det vil jeg også understreke.

I og rundt de større byene vil kollektivtransporten være den klart viktigste løsningen for å takle framtidens befolkningsvekst. Bare i Oslo viser nye tall at vi kan passere 1 million innbyggere om bare litt over 20 år.

Dette stiller nettopp krav til punktlighet, men også til

stor kapasitet inn og ut av byene, og det er interessant å registrere at jernbanen faktisk er populær. Flere og flere velger denne løsningen for sine daglige transportbehov – når det vel og merke er lagt til rette for det. Jeg synes det er interessant å registrere at også Fremskrittspartiet, som på 1990-tallet mente at jernbane var et dårlig egnet persontransporttilbud, nå klart har snudd. Regjeringen har ambisjoner om å vise handlekraft gjennom å etablere eget veiselskap, og det ønsker vi velkommen. Hva med jernbaneselskapet og organiseringen av hele jernbanesektoren? Regjeringen har invitert til idédugnad med frist for innspill den 9. mai i år. Vi venter i spenning på hva som kommer ut av det.

Kristelig Folkeparti tror det er nødvendig med en omlegging og en fornyelse av jernbanesektoren. Vi har snakket om fornyelse av jernbanen nå i snart åtte år – nå ønsker vi å se handling, og vi ønsker konkrete resultater. Slik vi ser det, er det to hovedgrep som bør på plass. For det første må vi få et eget jernbaneselskap som kan gi en bedre jernbane enn det Jernbaneverket makter i dag, og vi bør få økt konkurranse, både når det gjelder personbefordringen og vedlikeholdsarbeidet.

Vårt syn er at NSBs monopol i dag bør avvikles. Flere enn NSB og Flytoget bør kunne frakte passasjerer. Vi har ikke noe imot om Statens Jernvåger, Flytoget eller andre frakter passasjerer på det norske jernbanenettet. Fra Kristelig Folkepartis side er vi opptatt av å få til en rigging rundt eierskap og drift som gjør at også NSB kan være en aktør som kan konkurrere på lik linje med andre selskaper. Vi tror at det skal være mulig å levere både flere og bedre persontogtjenester gjennom en omlegging og en fornyelse av sektoren. Vi tror også at en omorganisering av jernbanesektoren vil kunne skape flere muligheter for å slippe til private vedlikeholdsaktører. Det vil gi både økt entreprenørkompetanse på jernbaneanlegg samt bidra til å øke konkurransen med tanke på å få de beste løsninger til rimeligst pris. Økte midler til jernbanevedlikehold er viktig nå, og det er viktig framover, men vi tror også at en ny organisering av denne sektoren vil frigjøre midler og bidra til både bedre vedlikehold og større konkurranse.

Det er et politisk flertall her på Stortinget som nå vil fornye jernbanesektoren bl.a. ved legge til rette for økt konkurranse. Den utviklingen tvinger seg fram, og fra Kristelig Folkepartis side er økt konkurranse på dette området ønskelig. Dette er ikke ny politikk, men det er først nå, med det nye politiske flertallet og med en offensiv statsråd, at vi kan få til den betydelige fornyelsen av jernbanen som vi så sårt trenger. Nå er det tid for handling!

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:43:39]: Jeg vil også takke interpellanten for et utrolig viktig tema – og temaet er vedlikehold, ikke investeringer.

Bevilgningene til jernbane og drift og vedlikehold har økt kraftig, som interpellanten sa, det har vært rekordhøye bevilgningsøkninger. I 2005 ble det bevilget 2 773 mill. kr til drift og vedlikehold, under Jernbaneverket, og i 2013 ble det bevilget 5 187 mill. kr – altså en økning på 187 pst. Det er enormt, og det er klart at en slik økning stiller store krav til organisering og ledelse fra Jernbaneverkets side.

Dette er et resultat av en klar prioritering fra regjeringa og fra statsråden, og fra Senterpartiets side, som har hatt statsråden i denne perioden, har det vært en helt klar, uttalt politikk at nettopp drift og vedlikehold skulle prioriteres – fordi jernbane er de mange fine tannhjul som skal gå på samme tid, og hvis de ikke går på samme tid, så er store investeringer lite nyttige.

Denne økningen har gitt økonomisk grunnlag for å forbedre både det som kalles korrektivt vedlikehold, forebyggende vedlikehold og fornying. Men det er altså likevel store etterslep, som mange har vært inne på, på nesten alle områder: stasjoner, spor, kryssningsspor, planoverganger, kjøreledninger, styring, lys – ja, enhver som har vært i dette, har erfart hvordan virkeligheten er.

Fra 1. desember 1996 og framover ble organiseringa av jernbanedrifta kraftig endret ved at en splittet jernbanehjul, skinner og arealer i flere egne, økonomiske og juridiske enheter/selskaper, og det har gitt store problemer, eksempelvis forholdet mellom Jernbaneverket og Rom Eiendom. Det har krevd et stort tidsbruk og påført store økonomiske ekstrakostnader. Dette er de meldingene jeg får fra det praktiske liv.

I tillegg vet vi at Bondevik II-regjeringa sa opp mange ansatte i Jernbaneverket, og dermed fikk en mangel på fagfolk. For dette er et arbeid som er spesielt; det er ikke bare å ta folk fra andre bransjer – jernbane er spesielt, med sitt særpreg. Den rød-grønne regjeringa rettet jo da opp mye av dette og fikk tilbake mange fagfolk og har utdannet mange ungdommer. Jeg kjenner mange ungdommer som har trygge og gode arbeidsplasser i Jernbaneverket, og som er virkelig faglig interessert i jobben sin. Men fortsatt er det betydelige problemer med måten Jernbaneverket driftes på, og det er mange, mange som setter spørsmålsteget ved ledelsen i Jernbaneverket – fra topp til bunn – om dette er effektivt nok.

Organisering av jernbanedrifta er derfor viktig, og for Senterpartiet er det viktig å organisere den innenfor en forvaltningsbedrift, og det er behov for å samle jernbanedrift – ikke splitte den opp, slik det har vært gjort. Det er viktig å diskutere og få avklart hva som skal være Jernbaneverkets driftsansvar når det gjelder anlegg og vedlikehold, og hva som skal settes bort til private. Det er helt opplagt at vi må ha en stor egenaktivitet i Jernbaneverket. Noe annet ville vært et dristig eksperiment, som vi har sett. Det må være en stor egenaktivitet, for her må en ha en stor kompetansebase som kan stå for en basis i det hele.

Som representanten Raja fra Venstre sa, vil også Senterpartiet gjerne kalle det vi står overfor, en jernbanereform. Som representanten Raja sa, var det ikke privatisering som var hovedpoenget, men å samle jernbaneselskapet, samle organiseringa, slik at en får en ledelse og en organisering som er mer effektiv, og det var også å få mer forutsigbarhet. For forutsigbarhet er langsiktighet, og vi vet at forutsigbarhet gir økt kapasitet. Jeg kan ikke få sagt det sterkt nok: Forutsigbarhet gir økt kapasitet, både i den offentlige virksomheten og i den private virksomheten. Men det er altså viktig å ha med seg at her står vi overfor mye spesialkompetanse av folk, og dette må en styrke i egne rekker.

Så vil jeg til slutt si at jeg håper regjeringa vil fortsette å øke bevilgningene til drift og vedlikehold kraftig. Dette kommer til å bli veldig krevende, for det er langt større status i å investere i nyanlegg enn å forbedre de små punkter som er helt nødvendige for den daglige drift, som vi her snakker om, nemlig vedlikehold og drift.

Terje Breivik (V) [19:48:52]: I stor grad står og fell velferdsstaten på dei som kvar dag skaper verdiar. Ikkje minst er framtidig velferd heilt avhengig av at me politisk legg til rette for dei som tek sjansar, som satsar eigne ressursar, tid og pengar på verdiskaping. Derfor er det viktig å slå ring om private entreprenørar, verdiskaparar, dei som tilbyr effektive, gode tenester og er med på å gjera offentlege fellesgode, som jernbane, betre.

Min gode kollega Abid Q. Raja sa i stad – rett nok med litt høgare volum og tempo enn det eg er kapabel til – at offentlig sektor er avhengig av tillit. I eit land der det offentlege er ein så stor aktør som i Noreg, kviler det eit enormt ansvar på oss som forvaltar dei offentlege ressursane. I denne samanhengen betyr det ikkje minst at me sørger for at staten er ein profesjonell bestillar av tenester frå den private marknaden. Me må vera føreseielege, opne og ha kompetanse og autoritet til å ha ein viss fleksibilitet og tillit til dei som tilbyr slike tenester. Tilbakemeldingane me får, tyder på at me ikkje er der heilt enno.

Der er ingen klar og open strategi for kontraktstrukturar og storleik på anboda, heller ikkje frå Jernbaneverket. Det gjer det svært vanskeleg for dei private entreprenørane å planleggja før anboda plutselig er i marknaden.

Det vert òg unødvendig vanskeleg å tilsetja og investera, og dårlege anbodsrutinar gjer det rett og slett vanskeleg å driva ei verksemd optimalt – noko som i neste omgang kan føra til dårlegare og dyrare tilbod og dårlegare og dyrare løysingar for staten og fellesskapen.

Trass i at leverandørbransjen har gjenteke bodskapen mange gonger dei siste åra, kjem ein etter måten stor del av anboda seint om vinteren eller tidleg om våren. Desse kunne vore fordelt over lengre tid med føresetnad om finansiering i statsbudsjettet. Det hadde gjort det enklare for bedriftene å planleggja neste arbeidsår og neste rekneskapsår.

Sjølv om statsråden formelt ikkje har ansvar for andre sektorar enn dei som sorterer under departementet hans, er eg trygg på at han er samd i at me i eit konstruktivt samarbeid har eit stort ansvar i å dyktiggjera ikkje berre Jernbaneverket eller staten, for den delen, men heile offentlig sektor, i å verta langt betre og tryggare som innkjøparar.

Ein ting er at det vil sikra langt meir føreseielege rammer for tilbydarane og betre tenester, men det vil i tillegg truleg medføra innsparingar i 10 milliardarsklassa.

Sidan det er på tampen av ein lang dag, skal eg avgrensa meg til å gje statsråden honnør for dei tiltaka han skisserte i hovudinnlegget sitt, for å betra vilkåra for leverandørmarknaden i jernbanesektoren. Det er veldig bra og roande. Eg tillét meg likevel å utfordra statsråden til å konkretisera og utdjupa ytterlegare kva som kan gjerast for – så raskt som mogleg – å sikra at Jernbaneverket vert den innkjøparen feltet og leverandørbransjen fortener.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [19:52:27]: Jeg vil takke interpellanten for muligheten til å diskutere jernbanevedlikehold. Jeg synes det er ekstremt viktig at vi sørger for å ha en opplyst debatt om hvordan vi klarer å sikre tilstrekkelig langsiktighet i investeringene vi gjør, opp mot hva slags arbeid vi gjør for hele tiden å sikre vedlikeholdet.

Jeg vil samtidig peke på to helt konkrete ting:

Det ene er at jeg mener det er ekstremt viktig at vi, når vi diskuterer private entreprenørers plass i diskusjonen om jernbanevedlikehold, ikke henfaller til en vulgærbeskrivelse av at verdiskaping er noe som skjer i privat sektor, og at hvis jernbanevedlikehold blir utført av private, er det verdiskaping, men hvis det utføres av det offentlige, med ansatte i Jernbaneverket, er det ikke verdiskaping. Det er det samme arbeidet som utføres, og verdien av det arbeidet som utføres, er like stor.

Det andre jeg vil si, er at hvis man skal ha et effektivt jernbanevedlikehold, er man avhengig av et jernbaneverk som er godt. Jeg vil minne om den økningen som har skjedd i jernbanevedlikeholdet under de rød-grønne, som Per Olaf Lundteigen har vært inne på. Jernbanevedlikeholdet var ikke høyt nok i den perioden da Venstre styrte departementet. Det oppfatter jeg at også Abid Q. Raja er enig i.

Det andre som skjedde i den perioden, var at man var mer opptatt av både konkurranseutsetting og utfasing av deler av Jernbaneverkets ansatte, noe som gjorde at man mistet viktig kompetanse i Jernbaneverket i en periode da det var behov for mer kompetanse, noe som vi merket veldig tydelig da vi overtok etter valget i 2005.

Jeg vil advare mot at vi ender opp i en situasjon der vi ikke anerkjenner verdien av vedlikehold som gjøres i egen regi, for det er ingen tvil om at alle former for kontraktsmessige forhold mellom det offentlige og andre er kompliserende faktorer når det gjelder hvordan man får utført vedlikehold, og en effektiv ledelse av egen organisasjon i Jernbaneverket er den beste måten å sørge for et godt jernbanevedlikehold på.

Det andre jeg vil si, er at når vi har store oppgaver som skal løses, og som man velger å løse utenfor kjerneorganisasjonen sin, mener jeg det offentlige bør bli en bedre etterspørter av tjenester enn vi er i dag. Jeg er helt sikker på at man i det arbeidet som gjøres, må se på hvordan man kan bruke innovasjonskraften, nyvinningene og erfaringene som ligger hos den enkelte entreprenør og i de enkelte entreprenørselskaper, som kan være store og ha internasjonal kompetanse, og som kan ha oppdaget nye og mer effektive måter å gjøre ting på, som kan bidra positivt til videreutvikling av jernbanevedlikeholdet i Norge. Det å sikre det på en god måte er viktig.

Men vi må aldri glemme at jernbanevedlikehold er noe vi driver med for å sørge for at jernbanen blir vedlikeholdt, og for at folk og gods skal komme fram. Det er ikke noe vi driver med for at entreprenører skal finnes. De får betalt for den risikoen de tar, og det er streit, men da må de samtidig være klar over at det kan svinge.

Jeg er også spent på å høre hva statsråden vil si på spørsmålet om jernbaneselskap, for man har nå ivret veldig for å få på plass et veiselskap i forbindelse med revi-

dert. Jeg er interessert i å høre hva statsråden sier om det spørsmålet.

Samtidig vil jeg uttrykke betydelig bekymring for Kristelig Folkepartis standpunkt når det gjelder privatisering, for denne debatten reises av Abid Q. Raja bl.a. for å peke på at det er behov for forutsigbarhet i bransjen, for å sikre best mulig utnyttelse av ressursene. Hvis man skal gjøre det motsatte i NSB, med mer uforutsigbarhet gjennom den uforutsigbarheten som skapes når man konkurranseutsetter enkeltdele av NSB, skjønner alle at det innebærer større usikkerhet for hvor stor organisasjon man skal ha og større usikkerhet på alle mulige måter. Jeg vil sterkt oppfordre Kristelig Folkepartis representant om å se på de landene som han mener lykkes best med jernbanesatsing, for da vil han se at de ikke er organisert etter en privatiseringsmodell – i hvert fall hvis han ser på de landene som jeg mener lykkes best med den satsingen.

Abid Q. Raja (V) [19:57:34]: Jeg vil aller først takke alle dem som har deltatt i debatten. Dette er en viktig debatt, for den handler om hvordan det offentlige bruker pengene sine, og den handler om hvordan vi skal forholde oss til private aktører. Det handler også om hvordan vi skal vedlikeholde infrastrukturen vår.

Jeg er enig med min kollega fra Akershus, Nils Aage Jegstad, som sier at vedlikeholdsetterslepet er en stor utfordring, og at flere storting og flere regjeringer har arvet dette. Men da må vi, dette stortinget, ville noe mer. Vi må ville ta mer grep, bruke mer penger og organisere bedre, slik at vi kan få ned dette etterslepet. Da må vi prøve å bryte opp dette arvemønsteret, slik at framtidige politikere slipper å få veldig store byrder i fanget.

Statsråden var redd for at det jeg tar opp, kan bidra til å forsinke prosessen med å få til mer vedlikehold. Det er ikke målet. Målet mitt er at vi skal få ned forsinkelsene, at vi skal få opp vedlikeholdet, at vi skal effektivisere, og at vi må forebygge like mye og kanskje mer enn kun å reparere i ettertid.

Målet er å få jernbanen til å gå både oftere og fortere, og at den er til å stole på. Da får man mer gods på banen, og man får flere til å bruke banen. Altså, mer gods bort fra vei, og flere folk bort fra bil og over til bane. Da reduseres våre utslipp. Det vil være bra for næringen, som sparer penger på dette. Man vil få mindre slitasje på veiene, noe som tungtransporten skaper. Man vil også bidra til å minske den ekstra risikoen som tungtransporten representerer på veiene.

Jeg takker for den gode debatten. Venstre ønsker å få til mer på jernbanen, og da er denne floken som jeg nå har tatt opp, en av flokene vi må løse. Jeg håper vi får løst denne floken raskt, slik at flere kloke hoder starter gode bedrifter, som leverer gode løsninger til norsk jernbane. Dersom vi får til det, tror jeg vi har fått til svært mye.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [19:59:54]: Jeg takker interpellanten nok en gang, og jeg takker Stortinget for en

god debatt. Det er viktig å fokusere på jernbanen og vedlikehold fordi det er en del av den store satsingen som regjeringen og stortingsflertallet har. Men debatten har òg vist at det er et ganske tydelig skille i måten en tilnærmer seg problemstillingene eller utfordringene på. Den ene siden, som har styrt, har kommunisert en veldig tro på tung statsstyring, der konkurranse blir problematisk for om man skal legge ting ut på anbud og sånne ting. Konkurransenbud handler jo om å definere hva en faktisk skal ha. Det er en oppgave en bør ha uavhengig av om det er statlig eller privat. Det blir altså gjort når man konkurranseutsetter. Dette i kontrast til flertallet, som har mer tro på at vi skal bruke den kompetanse og dynamikk som ligger i markedet.

Ingen av dem som har tatt ordet fra borgerlig side, som jeg har oppfattet, har sagt at vi skal privatisere jernbanen, sånn som enkelte hevder. Jeg har oppfattet at Kristelig Folkeparti og andre sier at det er bra å ha konkurranseutsetting på jernbanen. Tilnærmingen her er jo at staten, det offentlige, fortsatt har ansvaret for at infrastrukturen er på plass, men når det gjelder å tilby tjenester, er det bra om private kan supplere NSB og gjerne vise at en kan gjøre det bedre eller annerledes. Dette har en akseptert innenfor godstransport, og selv under forrige regjering. Jeg forstår ikke hvorfor det er så galt hvis en òg gjør det for persontransport. Der er det en logisk brist i kritikken fra de rødgrønne partiene.

Det som òg kommer fram her, er at penger er viktig. Det er det ingen tvil om, men det som er et av mine poeng, og som jeg oppfatter at mange fra de andre borgerlige partiene også ser som et poeng, er at store svingninger i bevilgninger til vedlikehold ikke er heldig. Ja, vi er alle enige om at det ble bevilget betydelig mer penger under de rødgrønnes siste år enn under deres første år – mer penger enn under Bondevik-regjeringen. Det er naturlig når en har vanvittig mye mer penger i statsbudsjettet å fordele. Men den svingningen en så fra 2012 til 2013 – med nesten en halv milliard kroner i reduksjon innenfor fornyelse – skaper enorme problem for en entreprenørbransje som skal levere de tjenestene, fordi de har også sine utgifter, sine vedlikeholdskostnader og sine ansatte som skal ha lønn. Det er problematisk når markedet plutselig forsvinner, og det er folk en må permittere eller si opp. Det er ikke bare når staten opplever svingninger at det er ubehagelig, det er også sånn i privat sektor.

Jeg er også veldig glad for at en reiser diskusjonen som går på konkurranseutsetting, fordi NSB Gjøvikbanen er et eksempel på at det virker. Til tross for relativt slitt materiell leverer en altså en tjeneste som de aller fleste kundene setter veldig pris på. Det er fordi dette handler òg om organisering og mentalitet, som NSB Gjøvikbanen virkelig har fått til. Konklusjonen er at vedlikeholdet er styrket. Rute tilbudet er utvidet. Godstransporten er styrket på terminalsiden og mye annet. Vi er på rett vei, men det er mye som gjenstår.

Presidenten: Debatten i sak nr. 12 er dermed avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v
om endringer i opplæringslova, privatskolelova og folkehøgskoleloven (leksehjelp m.m.)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa blir det gjort følgende endringer:

§ 2-12 tredje ledd skal lyde:

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette ledd, 2-9, 2-10, 2-11, 8-2, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, 9-6, kapittel 9a, §§ 10-1, 10-2, 10-6, 10-6a, 10-9, 11-1, 11-2, 11-3, 11-4, 11-7, 11-10, 13-3b, 13-7a, 13-10, 14-4, 15-3 og 15-4.

§ 3-1 femte ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Kravet om sakkunnig vurdering gjeld ikkje for elevar med rett til særskild språkopplæring etter § 3–12.

§ 3-1 nytt ellefte og tolvte ledd skal lyde:

Den som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring som ein del av ungdomsretten etter første ledd, har etter søknad rett til eitt års påbygging til generell studiekompetanse. Det same gjeld andre som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring innan utgangen av det året dei fyller 24 år. Retten gjeld dei som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014, eller seinare. Retten kan takast ut når som helst innan utgangen av det året vedkommande fyller 24 år. Lovføresegna i tredje ledd om at retten må takast ut i løpet av ein samanhengande periode på fem, alternativt seks år, gjeld ikkje her.

Det er eit vilkår for rett til videregående opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Ungdom som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel berre rett til videregående opplæring etter denne paragrafen når dei er under 18 år og det er sannsynleg at dei skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Dei som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, og som fyller 18 år i løpet av eit skoleår, har rett til å fullføre påbegynt skoleår. For dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, gjeld retten til videregående opplæring etter denne paragrafen fram til dato for endeleg vedtak.

§ 4A-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Det er eit vilkår for rett til grunnskoleopplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Dei som er over opplæ-

ringspliktig alder, og som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel berre rett til grunnskoleopplæring etter denne paragrafen når dei er under 18 år og det er sannsynleg at dei skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Dei som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, og som fyller 18 år i løpet av eit skoleår, har rett til å fullføre påbegynt skoleår. For dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, gjeld retten til grunnskoleopplæring etter denne paragrafen fram til dato for endeleg vedtak.

§ 4A-3 nytt syvende ledd og åttende skal lyde:

Den som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring som ein del av ungdomsretten etter § 3-1 første ledd, har etter søknad rett til eitt års påbygging til generell studiekompetanse. Det same gjeld andre som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring innan utgangen av det året dei fyller 24 år. Retten gjeld dei som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring i 2014, eller seinare. Retten kan takast ut når som helst etter fullført og bestått fag- og yrkesopplæring.

Det er eit vilkår for rett til videregående opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Vaksne som oppheld seg lovleg i landet i påvente av å få avgjort søknad om opphaldsløyve, har likevel ikkje rett til opplæring etter denne paragrafen.

§ 5-5 andre ledd skal lyde:

Skolen skal ein gong i året utarbeide skriftleg oversikt over den opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven. Utviklinga til eleven skal vurderast ut frå måla som er sette i den individuelle opplæringsplanen til eleven. Skolen sender oversikta og vurderinga til eleven eller til foreldra til eleven og til kommunen eller fylkeskommunen.

§ 13-1 første ledd andre punktum skal lyde:

Ansaret gjeld ikkje elevar og andre som fylkeskommunen har ansaret for etter §§ 13-2, 13-2 a og 13-3a.

Ny § 13-2 a skal lyde:

§ 13-2 a. *Plikt for fylkeskommunen til å sørge for grunnskole- og videregående opplæring i fengsel*

Fylkeskommunen har ansaret for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring og videregående opplæring etter denne lova for innsette i fengsel innanfor vedkommande fylkeskommune.

Når opplæringa skjer i fengsel, skal kriminalomsorga sørge for nødvendige lokale til formålet.

§ 13-3 fjerde ledd oppheves.

§ 13-3 nåværende femte og sjette ledd blir nye fjerde og femte ledd.

§ 13-5 oppheves.

§ 13-7 a første ledd skal lyde:

Kommunen skal ha eit tilbod om leksehjelp i *grunnskolen*.

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot blir det gjort følgende endringer:

§ 7-1c oppheves.

§ 7-1e første ledd skal lyde:

Skolen skal ha eit tilbod om leksehjelp i *grunnskolen*.

III

I lov 6. desember 2002 nr. 72 om folkehøyskoler blir det gjort følgende endringer:

Ny § 6 skal lyde:

§ 6. *Politiattest*

Styret ved den enkelte folkehøyskole avgjør om de som skal tilsettes fast eller midlertidig ved skolen, må legge fram politiattest med tilsvarende innhold som er nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Styret ved skolen vurderer i så fall konsekvensene av eventuelle merknader på politiattesten i den enkelte tilsettingssak.

Nåværende §§ 6 til 8 blir nye §§ 7 til 9.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Det voteres først over I, § 13-5, og II, § 7-1c.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I, § 13-5, og II, § 7-1c, ble bifalt med 61 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.11.51)

Presidenten: Det voteres over komiteens innstilling til resten av I, resten av II samt III og IV.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av I, resten av II samt III og IV ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om et særskilt kompetanseløft for tilsatte i grunnskolen som mangler undervisningskompetanse for trinnene de underviser på.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti står bak innstillingen, så presidenten antar at Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I ble med 57 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.12.39)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:46 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Iselin Nybø, Abid Q. Raja og Trine Skei Grande om et særskilt kompetanseløft for å redusere andelen ikke-kvalifiserte tilsatte i grunnskolen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling til II ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tone Merete Sønsterud på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Anders Tyvand på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet

Det voteres først over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man kan innføre én time daglig fysisk aktivitet for elever fra 1.–10. trinn.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 88 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.13.18)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremje forslag til innføring av ei ordning som sikrar elevar på 1.–10. trinn minst ein time fysisk aktivitet kvar dag, innanfor dagens timetal.»

Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.13.40)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:59 S (2013–2014) – representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum og Ivar Odnes om innføring av ein times fysisk aktivitet kvar dag i skulen – vert å leggje ved møteboka.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram et forslag. Det er forslag nr. 1, fra Henrik Asheim på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslaget lyder:

«I

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot skal § 2-1 nytt tredje ledd lyde:

Departementet kan i særskilde tilfelle gi godkjenning til private skolar som ikkje fyller kravet om grunnlag i andre ledd.

Nåværende tredje til sjette ledd blir fjerde til syvende ledd.

II

Loven trer i kraft straks.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

I

Forslaget til lovvedtak i Prop. 75 L (2013–2014) om endringer i privatskolelova – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble forslaget bifalt med 54 mot 49 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.14.43)

Presidenten: Det voteses over lovens overskrift og loven i sin helhet. Siden det er et mindretallsforslag som skal være det endelige lovvedtaket, gjør presidenten oppmerksom på at innledningen skal lyde:

«lov om endringer i privatskolelova»,
og videre som vedtatt i forrige votering.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 31 stemmer for og 0 stemmer mot.
(Voteringsutskrift kl. 20.15.21)

Presidenten: Det ble ikke avgitt nok stemmer. Dere må være snille å trykke.

Det voteses på nytt over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 95 mot 7 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.15.57)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget. I sak nr. 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen i plan for utbygging og drift for Johan Sverdrup stille krav om etablering av en område-løsning som omfatter Gina Krog, Edvard Grieg, Ivar Aasen og Johan Sverdrup, hvor hele området kraftbehov dekkes med kraft fra land, med en tidsplan for gjennomføring.

II

Stortinget ber regjeringen i plan for utbygging og drift for Johan Sverdrup stille krav om at kabelforbindelse mellom de ulike installasjonene på Utsirahøyden etableres i forbindelse med oppstartsfasen av Johan Sverdrup.

III

Stortinget ber regjeringen legge flertallets merknader i denne innstillingen til grunn for det videre arbeidet med utviklingen av petroleumsaktivitet på den sørlige Utsirahøyden.

IV

Dokument 8:58 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Heikki Eidsvoll Holmås om å sikre kraft fra land-løsning for hele Utsirahøyden – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven, energiloven, elsertifikatloven og havenergilova

I

I lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall mv. skal § 2 tredje ledd nr. 13 sjette ledd lyde:

Avgiften til fylkeskommunene og til kommunene fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av *Kongen*. Dersom det skjer endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Denne myndighet kan delegeres til annet kommunalt eller fylkeskommunalt organ. Fondets midler skal i samsvar med vedtekter som er undergitt vedkommende departements godkjenning, fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet. Departementet kan delegerer myndigheten til å godkjenne vedtektene til fylkesmannen. Kommunen kan påklage fylkesmannens avgjørelse etter nærmere regler fastsatt av departementet. Vedtekter for fond under et beløp Kongen fastsetter, trenger ikke godkjenning.

II

I lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer gjøres følgende endringer:

§ 4 nr. 2 skal lyde:

2. Departementet eller den, som vil utføre en regulering, kan forlange avgjort ved skjøn om reguleringen vil medføre en økning av vandkraften, som overstiger den i § 2 første ledd bokstav a og b nevnte grenser, om flere vandfald hensigtsmessig kan utbygges under ett, og om foretaket vil være til skade eller ulempe for noen almen interesse.

§ 11 nr. 2 annet ledd skal lyde:

Avgiften til fylkeskommunene og til kommunene fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av *Kon-*

gen. Dersom det skjer endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Denne myndigheten kan delegeres til annet kommunalt eller fylkeskommunalt organ. Fondets midler skal i samsvar med vedtekter som er undergitt vedkommende departements godkjenning, fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet. Departementet kan delegerer myndigheten til å godkjenne vedtektene til fylkesmannen. Kommunen kan påklage fylkesmannens avgjørelse etter nærmere regler fastsatt av departementet. Vedtekter for fond under et beløp Kongen fastsetter, trenger ikke godkjenning.

III

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endringer:

§ 10-7 nytt tredje ledd og fjerde ledd skal lyde:

Når en overtredelse som kan medføre overtredelsesgebyr, er begått av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan overtredelsesgebyr ilegges foretaket. Dette gjelder selv om overtredelsesgebyr ikke kan ilegges noen enkeltperson. Med foretak menes her selskap, enkeltpersonforetak, stiftelse, forening eller annen sammenslutning, bo eller offentlig virksomhet.

Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmåling av sanksjonen skal det særlig legges vekt på:

- overtredelsens grovhet,*
- om overtreder ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,*
- om overtredelsen er begått for å fremme overtrederes interesser,*
- om overtreder har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*
- om det foreligger gjentakelse,*
- overtrederes økonomiske evne.*

§ 10-8 oppheves.

IV

I lov 24. juni 2011 nr. 39 om elsertifikater skal § 26 fjerde ledd lyde:

Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmåling av sanksjonen, skal det særlig legges vekt på:

- overtredelsens grovhet,*
- om overtreder ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygge overtredelsen,*
- om overtredelsen er begått for å fremme overtrederes interesser,*
- om overtreder har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*

- e) om det foreligger *gjentakelse*,
f) *overtreders økonomiske evne*.

V

I lov 4. juni 2010 nr. 21 om fornybar energiproduksjon til havs skal § 10-9 fjerde ledd lyde:

Ved avgjerd av *om gebyr* for brot på føresegn skal påleggjast og ved utmåling av sanksjonen skal det særleg leggjast vekt på:

1. kor alvorleg brotet er,
2. om *den som bryt føresegna*, ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha førebygd brotet,
3. om brotet er gjort for å fremje *den som bryt føresegna* sine interesser,
4. om *den som bryt føresegna*, har hatt eller kunne ha oppnådd ein fordel ved brotet,
5. om det er tale om *gjentakning*,
6. den økonomiske stillinga for *den som bryt føresegna*.

VI

Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Stortinget går da til votering i sak nr. 11.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i lov om planlegging og byggesaksbehandling kapittel 14 (bestemmelsene om konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annen lovgivning)

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven):

§ 14-2 skal lyde:

§ 14-2. *Utarbeiding og behandling av utredningsprogram og konsekvensutredning*

Kongen kan ved forskrift gi regler om hvilke tiltak og planer som omfattes av krav til melding med forslag til utredningsprogram.

For tiltak og planer som omfattes av *krav til melding*, skal det tidligst mulig under forberedelsen av tiltaket eller planen utarbeides melding med forslag til program for utredningsarbeidet. Forslaget skal gjøre rede for tiltaket, behovet for utredninger og opplegg for medvirkning. Melding med forslag til program skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn før programmet fastsettes.

For tiltak og planer med vesentlige virkninger for miljø eller samfunn som ikke omfattes av krav til melding, skal virkning av tiltaket utredes som en del av søknadsbehandlingen.

Søknad eller planforslag med *konsekvensutredning* sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn.

II

Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen fastsetter.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Stortinget går så til votering i sak nr. 8.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om fiskeretten i Tanavassdraget (Tanaloven)

I

§ 1 *Lovens formål*

Lovens formål er å sikre de særskilte rettigheter lokalbefolkningen har til fiske i Tanavassdraget på grunnlag av lov, alders tids bruk og lokal sedvane.

§ 2 *Stedlig virkeområde*

Loven gjelder for lakseførende deler av Tanavassdraget.

§ 3 *Forholdet til folkeretten*

Loven gjelder med de begrensninger som følger av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om urfolk og minoriteter og bestemmelser i overenskomster med Finland om fisket i Tanavassdraget.

§ 4 *Fiskeberettigete*

Den som avler minst 2000 kg høy i året eller tilsvarende mengde annet grovfôr på grunn som vedkommende eier eller leier på åremål og bor på eller i nærheten av, og som ligger mindre enn to kilometer fra elvebredden, har rett til å fiske etter alle fiskeslag og med alle tillatte fiskeredskaper i de lakseførende delene av Tanavassdraget.

Fiskeretten etter første ledd ligger til ett medlem av husstanden. Dersom flere personer driver fiskeberettiget jordbruk i fellesskap på samme grunn, har bare én av dem rett til garnfiske.

§ 5 *Rett til stangfiske*

De personer som bor i Tana eller Karasjok kommuner har rett til å fiske med stang eller håndsnøre fra land og båt i de lakseførende delene av Tanavassdraget mot løsning av fiskekort til lav pris. Det samme gjelder for personer som bor langs lakseførende sideelver til Tana i Kautokeino kommune. Reindriftsutøvere som ikke bor i disse områdene, har rett til stangfiske når de driver reindrift i elvedistriktet.

Fiskerett etter første ledd må ikke utøves til fortrensel for de fiskeberettigete etter § 4.

§ 6 *Forskrifter og forhandlinger*

Departementet kan gi forskrift om adgang til stangfiske for andre enn dem som er nevnt i §§ 4 og 5.

Departementet kan ved forskrift også gi nærmere regler om forvaltningen og utøvelsen av fisket. Forskriften skal legge til rette for en lokal, rettighetsbasert forvaltning av fiskeressursene i samsvar med overenskomster med Finland om fisket.

Utarbeidelsen av forskrifter og forhandlinger med Finland om fisket i lakseførende deler av Tanavassdraget skal skje i samråd med Tanavassdragets fiskeforvaltning og Sametinget.

§ 7 *Straff*

Den som forsettlig eller uaktsomt utøver uberettiget fiske eller som krenker en annens fiskerett etter §§ 4 eller 5, straffes med bøter.

§ 8 *Ikraftsetting og overgangsbestemmelser*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Forskrifter gitt med hjemmel i finnmarksloven § 28 annet ledd og lov 23. juni 1888 nr. 1 om Retten til Fiskeri i Tanavassdraget i Finmarkens Amt gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

§ 9 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. Lov 23. juni 1888 nr. 1 om Retten til Fiskeri i Tanavassdraget i Finmarkens Amt oppheves.
2. I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven) skal kapittel 4 lyde:

Kapittel 4. Tana og Neiden

§ 28. *Fisket i Neidenvassdraget*

Neidenvassdraget har lokalbefolkningen særskilte rettigheter til fiske på grunnlag av *alders* tids bruk og lokal sedvane.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om forvaltningen og utøvelsen av fisket. Forskriften skal legge til rette for en lokal, rettighetsbasert forvaltning av fiskeressursene i samsvar med overenskomster med Finland om fisket i *Neidenvassdraget*.

Utarbeidelsen av forskrifter og forhandlinger med Finland om fisket i *Neidenvassdraget* skal skje i samråd med Sametinget, berørte kommuner og *de* som har særskilte rettigheter til fisket i *vassdraget*.

§ 28 a. *Fisket i Tanavassdraget*

For fiskerettigheter i Tanavassdraget gjelder Tanaloven.

3. I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. skal § 24 lyde:

§ 24 *Særlige rettigheter i Finnmark*

Denne lov medfører ingen endringer i de særlige regler som gjelder for den lokale befolknings rett til fiske i Finnmark etter kgl. res. av 27. mai 1775 angående Jorddelingen i Finnmarken samt Bopladses Udvisning og Skyldlægning *sammesteds, finnmarksloven kapittel 4 og Tanaloven.*

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

- forslag nr. 3, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteses først over forslag nr. 3, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 29 femte ledd skal lyde:

Med mindre annet er bestemt ved forskrift gitt av Kongen, kreves ikke tillatelse etter denne loven til innførsel av landlevende planter som har vært i alminnelig salg her i landet inntil 1. januar 2014 og nærmere bestemte husdyr. Det kreves heller ikke tillatelse for innførsel av biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til innførsel av i eller i medhold av annet lovverk.»

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 100 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.17.56)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 1 og 2, fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 30 annet ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om krav om tillatelse for utsetting av organismer som ikke fra før naturlig finnes på stedet, med unntak for utsetting av planter i private hager. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot utsetting og omsetning av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå risiko for vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.»

Forslag nr. 2 lyder:

«I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 31 b) skal lyde:

- b) norske treslag, som finnes naturlig på stedet.»

Votering:

Forslagene fra Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.18.16)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i naturmangfoldloven

I

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 29 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om innførsel etter første ledd, herunder om krav til søknad om vilkår for tillatelsen. Kongen kan også gi forskrift om at bestemte organismer eller grupper av organismer kan innføres uten tillatelse etter denne paragraf, og kan da stille krav om melding. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot innførsel av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

§ 30 skal lyde:

§ 30. (utsetting og omsetning)

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

- a) organismer av arter og underarter som ikke finnes naturlig i Norge, herunder utenlandske treslag,
- b) vilt av arter, underarter eller bestander som ikke fra før finnes naturlig i distriktet,
- c) organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av stedegen stamme til kultiveringsformål krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven.

Kongen kan gi forskrift om krav om tillatelse for utsetting av organismer som ikke fra før finnes naturlig på stedet, med unntak for utsetting av planter i private hager. Kongen kan også gi forskrift om forbud mot utsetting og omsetning av bestemte organismer hvis det anses nødvendig for å unngå vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Søknad om tillatelse til utsetting etter første ledd og etter forskrift gitt med hjemmel i annet ledd første punktum skal klarlegge de virkninger som utsettingen kan ha for det biologiske mangfold. Tillatelse kan ikke gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold. Kongen kan gi forskrift om krav til søknad.

§ 31 skal lyde:

§ 31. (utsetting uten særskilt tillatelse)

Utsetting uten særskilt tillatelse kan skje dersom akt-somhetsplikten etter § 28 blir overholdt, av

- a) organismer som er innført med tillatelse etter § 29 første ledd, jf. annet ledd med sikte på utsetting,
- b) norske treslag,
- c) planter i private hager,
- d) planter i parkanlegg og andre dyrkede områder, hvis plantene i liten grad kan påregnes å spre seg utenfor området og spredningen ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold og
- e) biologiske plantevernmidler som det er gitt tillatelse til utsetting av i eller i medhold av annet lovverk.

Kongen kan gi forskrift om at nærmere angitte organismer eller grupper av organismer kan settes ut uten særskilt tillatelse hvis utsettingen ikke kan påregnes å medføre fare for uheldige følger for det biologiske mangfold. Det kan da stilles krav om melding, og adgangen til ut-

setting uten tillatelse kan begrenses til nærmere bestemte områder.

Utsetting etter første ledd kan ikke skje i strid med forskrift etter § 30 *annet ledd*. Dette gjelder ikke norske treslag.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Nikolai Astrup satt fram et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med arbeidet med fremtidige klimamål, og i forbindelse med vurdering av hensiktsmessigheten av en klimalov, vurdere nærmere hvordan kontroll og overvåking av måloppnåelse i klimapolitikken kan gjennomføres.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling til I.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen – i forbindelse med kommende statsbudsjetter – legge frem et klimabudsjett som viser hvordan regjeringen har tenkt å nå klimamålene for 2020, 2030 og frem mot 2050, og hvordan budsjettet påvirker Norges klimautslipp.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til I og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble forslaget bifalt med 52 mot 51 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.19.14)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:48 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås og Snorre Serigstad Valen om klimabudsjettet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling til II ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Sak nr. 11 er allerede blitt votert over. I sak nr. 12 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 13 [20:19:27]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Med mindre noen forlanger ordet, er møtet hevet – og man kan hengi seg til kveldens kommende gleder.

Møtet hevet kl. 20.20.
